

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

99.8

Haagen
Krog
Steffens

Linderud
og
Slægterne
Mogensen
og
Mathiesen

LINDERUD

OG SLÆGTERNE

MOGENSEN OG

MATHIESEN AF

HAAGEN KROG STEFFENS

Linderud 1898.
(Efter Originalfotoграфи).

LINDERUD

OG

SLÆGTERNE

MOGENSEN OG MATHIESEN

VED

HAAGEN KROG STEFFENS

CHRISTIANIA

W. C. FABRITIUS & SØNNER, AKTIESELSKAB

1899

UDGIVET PAA FORANSTALTNING
AF
GODSEIER HAAKEN CHRISTIAN MATHIESEN

EN NORSK GAARDS- OG SLÆGTSHISTORIE

Nærværende Skrift er udelukkende en Slægtshistorie, skrevet for Familiens Medlemmer. Da disse ikke alle kan forudsættes at have Adgang til eller være hjemme i den trykte Litteratur, som nærværende Emne tangerer, har jeg troet at burde tage med alt, hvad der kan tjene til Belysning af dette, uanset om Kilderne er trykte eller utrykte.

LINDERUD

I vort Land med sin Mangel paa Fideicommisser, en Adels- og en Godseierstand hører det til Sjeldenhederne, at en nogenlunde udstrakt Jordeiendom i mere end tre Slægtsled forbliver i en og samme Families Eie.

En ganske mærkelig Undtagelse i saa Henseende frembyder Linderud, der nu i syv Slægtsled og i næsten 220 Aar har været eiet og beboet af Efterkommerne af Mogens Lauritzen, By- og Raadstueskriver i Christiania.

Gaarden Linderud (det oldnorske Lindaruð¹⁾) ligger i Østre Aker, og har formodentlig sit Navn af den Mængde Lindetrær, der fandtes og fremdeles findes rundt om paa Eiendommen.

Den ældste Efterretning man har om Linderud, finder man i Biskop Eysteins Jordebog (Den røde Bog) fra ca. 1395²⁾, hvor Linderud (Side 252) anføres som underliggende Hovinds Præbende.

Hovind var et af de fire Hospitier i og ved Oslo, som allerede meget tidligt var anlagt af Klostrene for at spare Bønderne for den mangen Gang temmelig besværlige Indkvartering af Reisende og Pilegrimme, hvormed de i de Tider var stærkt plaget.

Hofvinar Spital eller «Maria Hospital kaldet Hofvinar» paa Gaarden Hovind i Østre Aker hørte under Akers Kirke og saaledes under Nonnesæter Kloster, der var viet Jomfru Maria. Dette Kloster, der var meget rigt, eiede en

¹⁾ Norges Geografi i Middelalderen, Side 166.

²⁾ Udgivet af H. J. Huitfeldt, Christiania 1879.

Mængde Jordegods, specielt i Akershus Stift, der i Tidernes Løb som milde Gaver var bleven skjænket Klosteret.

En Del af dette Jordegods, hvoriblandt altsaa ogsaa Linderud, udgjorde et Præbende for Hovind, hvilket vil sige, at Indtægterne af Jordegodset udgjorde en Kanniks Embedsindtægter. Denne Kannik, hvis Embedsindtægt Linderud og andet Gods var, har formodentlig været den, der udførte de geistlige Forretninger ved Hospitiet paa Hovind. En anden Mulighed er ogsaa den, at Hospitiet paa Hovind paa Biskop Eysteins Tid allerede har været nedlagt, og at der af dettes Jordegods er dannet et Præbende for et eget Kannikkedømme. Af hvad Art det omhandlede Hofvinar Spital har været, er meget tvilsomt. Spital kan nemlig betyde baade et virkeligt Hospital til Pleie af Syge og et Herberge for Pilegrimme og andre Reisende, eller det kan ogsaa have været en Slags Underafdeling af Nonnesæters Kloster eller en Avlsgaard for dette. At det skal have været et Hospital for syge Præster fra Oslo, anføres af Vibe i Norges Land og Folk (Akershus Amt Side 277), uden at der dog for denne Antagelse anføres nogen Hjemmel¹).

Efter Biskop Eysteins Tid er det ogsaa sandsynligt, at et af de øvrige Hospitier har faaet Del i Linderud, idet Gaarden i de følgende Tider stadig anføres som liggende under Hofvinds og St. Laurentii Canoni.

Ved Reformationens Indførelse i 1536 inddrogtes Klostrenes Jordegods under Kronen og dette var da ogsaa Tilfældet med Nonnesæters Klostergodser, hvortil altsaa Linderud samt Grorud og flere andre store Gaarde i Aker hørte.

Da man ikke støder paa Linderud i Diplomatariet og heller ikke i Rigsregistrarterne, er det meget sparsomme Oplysninger man har om Gaarden fra den Tid den var Krongods.

Den blev bortbygset, og fra Titus Bulches Folketællingslister fra 1664—1666 ved man Bygselmanden paa den Tid hed

¹) Meddelelsen er sandsynligvis hentet fra Krafts Norges Beskrivelse 2 Udgave. Side 194.

Willumb Linderud. Omtrent ved samme Tid (i 1668) var det ogsaa, at Gaarden ganske nedbrændte, og Willumb Linderud androg derpaa 4de December 1668 Stadtholderen (Ulrich Fredrik Gyldenløve) om paa Grund heraf «at maatte forskaanes paa nogle Aars Tiid for Kongelig Leding og Skat». Under 22de December s. A. blev han ogsaa bevilget Skattefrihed for et Aar,¹⁾ men han døde straks efter og den nye Bygselmand Anders Simensen andrager nu paa nyt Stadtholderen om 3 Aars Skattefrihed «saasom bunden, som Gaarden paaboede ved Døden er afgangen og Gaarden siden den Tid er liggende øde» saa han selv maatte gjenopbygge den. Efter hvad der under saadanne Omstændigheder syntes at have været Praksis blev ogsaa 3 Aars Skattefrihed ham bevilget, men Slotsfogden «Hr. Frantz Berrend»²⁾ afkrævede ham alligevel Skatten, hvorfor han paany maatte henvende sig til Stadtholderskabet, der endelig bragte Sagen i Orden:

Ved Enevoldsmagts Indførelse i 1660 kom Statens Gods mere direkte under Kongens Raadighed og det blev nu ret hyppigt anvendte som Belønninger for Kongemagts tro Tjenere.

Som Belønning for Peder Griffenfeld oprettede Kong Christian den V. den 15de Juli 1671 for ham Grevskabet Griffenfeld, bestaaende i en stor Mængde Jordegods i og omkring Tønsberg. Da det imidlertid, som det heder i det kongelige Skjøde, viste sig, at der var foregaaet «nogen Miiszreigning paa Vores scatkammer» saa Griffenfeld ikke havde faaet alt det Jordegods, som han efter Skjødet var berettiget til, saa skjænkede Kongen ham ved Skjøde, dat. Kjøbenhavn 29de November 1673, til «Erstatning och Refusion j allernaadigste Consideration af hans daglig troe, flittig och villig Thieneste» endel Jordegods i Tønsberg, jus Patronatus til Tønsberg Kirke, samt til alle Kirker i Tønsberg Amt og

¹⁾ Stadtholderskabets Supplicantprotocol i Rigsarchivet.

²⁾ Er formodentlig den Frants Berentsen, der var Foged i Aker og Slotsfoged 1667 og endnu leved 1682. Han var gift med Anne Krefting, Datter af Johan Krefting paa Bærums Værk. Hun blev 2den Gang gift med Byfoged Adam Barch.

endel Jordegods, der før havde tilhørt St. Laurentii og Hovinds Cannoni, hvoriblandt ogsaa L i n d e r u d, Grorud og flere andre Gaarde i Aker.

Stor Glæde skulde imidlertid Peder Griffenfeld ikke have af sine norske Besiddelser, idet de 3 Aar efter ved hans Fald i 1676 blev confiskerede og inddragne under Kongen, der atter fordelte dem mellem hans Fiender.

Paa Ulrich Fredrik Gyldenløves Part faldt det meste af Griffenfelds norske Besiddelser, idet han ved et Kongeskjøde af 28de Marts 1678 mod Mageskifte af nogle danske Godser blev Eier af Grevskabet Griffenfeld med alt dets underliggende Gods, hvoriblandt altsaa ogsaa L i n d e r u d.

Ulrich Fredrik Gyldenløve eiede blot Linderud i 1 Aar, idet han ved Skjøde af 5te Marts 1679 afhændede St. Laurentii og Hovinds Canoni Gods til Lauritz Jacobsen¹⁾ paa Bragernæs, der eiede vidtløftige Eiendomme omkring Drammen og i Buskerud og Hallingdal. Han var 14de November 1663 bleven udnævnt til Foged i Buskerud og 13de September 1670 til Raadmand i Christiania med Forpligtelse til paa Magistratens Vegne «at residere paa Bragernæs». Efter den 6te Februar 1672 at være bleven udnævnt til Vice-Præsident i Christiania blev han 23de April 1680 virkelig Præsident sammesteds. I Marts 1682 udnævntes han til Assessor i Overhofretten med Rang og Sæde som Landsdommere i Danmark, ligesom han ogsaa var Assessor i Admiralitetscollegiet. Han døde paa Bragernæs 1686 og blev begravet der 19de Januar s. A. Var gift med Mette Sofie Jørgensdatter, der døde paa Bragernæs 1692 og blev begravet der 25de Juli s. A. Deres eneste Barn var en Datter Karen Lauritzdatter, født 1666 og død paa Bragernæs 3die Mai 1674.

Lauritz Jacobsen eiede i Virkeligheden ikke Linderud i mere

¹⁾ Se Personalhist. Tidsskrift III. 2, Side 279 og Hesselberg Strømsøes Beskrivelse. Christiania 1780, Side 53.

end to Dage, thi allerede ved Skjøde af 7de Marts 1679¹⁾ afhændede han Linderud «med 12½ Lispund Biugmalt samt Leding, Sigt og Sagefald» til Mogens Lauritzen, hvis Efterkommere endnu eie og bebo Linderud.

Mogens Lauritzen drev Gaarden (hvor han i 1697 holdt 10 Kjør og 6 Heste) og brugte den til Sommeropholdssted for sig og sin Familie, foruden at han ved Siden af drev Sagbrug der; i hvert Fald betalte han i 1687 Saugemesterskat af Linderud for 13 000 Bord.

Paa Skiftet efter hans Hustru Anne Bentsdatter i 1697 overtog Mogens Lauritzen Linderud efter en Takst af 300 Rdlr.; men dens Værdi var allerede i 1713 steget saaledes, at han 28de Februar dette Aar solgte Gaarden med den underliggende Abbediesæter til sin Søn Erik Mogensen for 1300 Rdlr., «foruden hvis hand i nogle Aars Tid paa samme Gaard og Sæter af egne Midler bekosted hafuer».

Erik Mogensen syntes at have boet til Stadighed paa Linderud og derfra drevet sine vidtløftige Trælastforretninger; det er ogsaa ham, der har opført de nuværende anseelige Husebygninger. Ved en Taxtforretning, der efter hans Død i 1743 blev afholdt paa Linderud, betegnedes i hvert Fald Eiendommen af Sorenskriveren, Hr. Nicolay Ring, og Lagrettemændene som «havende prægtige og kostbare Husebygninger».

Paa Skiftet efter Erik Mogensen, der sluttede i 1745, blev Gaarden udlagt hans Enke Johanna Neve for 1500 Rdlr., uagtet den ved Taxtforretningen i 1743 blev værdsat til 2500 Rdlr. Johanna Neve overdrog alle sin Mands Forretninger til sin ældste Søn Mogens Larsen Monsen og flyttede med sine umyndige Døtre til Linderud, som hun eiede til 1749, da hun ved Skjøde af 14de August solgte den til ovennævnte sin Søn Mogens Larsen Monsen for 1500 Rdlr.

Denne eiede Linderud og brugte den til Sommerbolig til sin Død i 1802, da den paa Skiftet efter ham blev udlagt til hans

¹⁾ Skjødet blev først thinglæst 8de August 1687. Retsprotokol no. 390 a. Fol. 74 i Rigsarkivet.

Enke Helene Cathrine Buchler, der eiede og delvis beboede Gaarden til sin Død i 1833.

En Tid før sin Død havde hun imidlertid overladt Linderud til sin Datter og sin Svigersøn, daværende Commerce-assessor Haagen Mathiesen. Han skulde svare alle de af Eiendommen flydende Skatter og Afgifter; for selve Brugen skulde han intet betale, men Gaarden skulde ved Fru Cancelliraadinde Monsens Død falde tilbage til hendes Bo, uden at Commerceassessor Mathiesen skulde fordre nogen Erstatning for de Udlæg og Forbedringer, han havde gjort paa Eiendommen ¹⁾.

Da han i 1819 forlod Landet, overdrog han denne Ret til sin ældste Søn Mogens Larsen Mathiesen, der tilflyttede Gaarden samme Aar. Paa Skiftet efter Cancelliraadinde Monsen i 1833, overtog han Linderud med de underliggende Eiendomme som den Afdødes ældste Dattersøn for Taxten, der var 10 325 Spd.

Han var bosat paa Linderud lige til sin Død i 1875.

Efter ham eiede hans Enke Johanne Hede vig Gløersen Linderud, til hun i 1879 solgte Gaarden til sin ældste Søn, Grosserer Haaken Christian Mathiesen, der fremdeles bebor den, efterat han i 1893 har solgt den til sin Søn, Godseier Christian Pierre Mathiesen, Linderuds nuværende Eier.

Godset Linderud bestaar nu af følgende Eiendomme: Linderud af Skyld 30.97 M., Lunden 14.83 M., Holtset 14.20 M., Veietvedt 22.38 M., Ammerud 1.48 M., Nordli 10.24 M. og Tonsen 11.19 M., alle beliggende i Aker samt Kjul Skov i Nitedalen med en Skyld af 2.82 M. Den samlede Skyld udgjør 108.11 M.

Eiendommens Udstrækning er 8 200 Maal; heraf er ca. 1 200 Maal dyrket Mark og ca. 7 200 Maal Havnegang og Skov. Paa Eiendommen fødes nu ca. 100 Kjør og ca. 20 Heste.

¹⁾ Naar der i Colletts «En gammel Christiania-Slægt» Side 103 anføres, at Generalkrigskommissær Haagen Mathiesen fik Linderud Gaard med sin Kone, er dette altsaa galt. Haagen Mathiesen har aldrig eiet Linderud.

De paa Eiendommen nuværende anseelige Bygninger er opførte af Erik Mogensen, sandsynligvis ca. 1713. Erik Mogensen, der hele sit Liv havde fast Bopæl paa Linderud, udvidede Eiendommen og opdyrkede store Strækninger; der er endnu et Enge-stykke, der efter ham bærer Navnet «*Eriksløkka*».

Bygningen, der var opført med det paa det gamle Billede synlige høie, steile Tag, fik i Cancelliraadinde Monsens Eiendoms-tid ca. 1810 af Haagen Mathiesen en Udvidelse ved Opførelsen af den store Fløi paa østre Side. I 1845 foretoges der en Reparation og Ombygning af Gaarden, hvorved det steile, taarnlignende Tag sløifedes, og den fik sit nuværende Udseende.

I 1836 brændte Udhusene, og de nuværende opførtes.

Den smukke gamle Have med sine bekjendte Lindealleer er for den største Del ogsaa anlagt af Erik Mogensen og har saaledes en betragtelig Alder. Efter Traditionen skal den 300 Alen lange Lindealle i Haven være anlagt af Munkene paa Hovind.

Linderud har til forskjellige Tider været besøgt af kongelige og fyrstelige Personer.

Den 24de Juli 1788 besøgte Linderud af Kronprins Fredrik (den senere Kong Fredrik den VI.), der tiligemed Prins Carl af Hessen og dennes Søn Prins Fredrik af Hessen indtog Diner hos den daværende Eier Cancelliraad Monsen, og 29de November 1814 var Carl Johan (dengang Kronprins) og den senere Kong Oscar I til Dejeuner paa Linderud; begge disse Festligheder skal senere omtales.

Linderud var ligeledes en fast Station for Dronning Desideria paa hendes Reiser til Christiania. Hun tog altid ind her for at hvile sig ud efter den besværlige Reise, og pynte sig til det forestaaende Indtog. Hun indtog da Forfriskninger, der gjerne bestod af hendes Yndlingsdrik Champagne og Selters, og naar Aarstiden tillod det spiste hun stadig sin Yndlingsfrugt Moreller, hvoraf Linderud forøvrigt var berømt.

Den høie Dame gav sig gjerne god Tid, til stor Fortvilelse for Hofmarchalken General Wedel, der altid i Carriere kom ridende for at spørge, hvor Herskabet blev af og paaskynde Reisen.

Paa disse Reiser tog Carl Johan af og til ind paa Grorud, der dengang ligeledes var i Familiens Eie, og spiste Frokost hos Carl Mathiesen, som han specielt yndede paa Grund af hans Færdighed i at tale Fransk. I den senere Tid har Linderud flere Gange været besøgt af Prins Eugen.

I Forbindelse med Linderud drives, som vi tidligere har seet, ogsaa Gaarden Veietvedt¹⁾; denne Gaard, der er benecificeret Christiania Stiftsprovst, har, med en enkelt kort Undtagelse, nu i næsten 200 Aar været bygslet af Linderuds Eiere.

Allerede i Stiftsprosten Hr. Jørgen Jørgensens Tid (1669—1686) havde en Mand ved Navn Rasmus Gudmundsen faaet dennes og senere hans Enkes Tilladelse til at *«bebygge och oprykke een Eng- och Sæde Platz paa den ene Side af Landweyen ved Linderud.»*

Senere blev Eiendommen ham af Dr. Hans Munch bygslet paa hans Levetid ved Bygselbrev af 4de Mai 1687; Rasmus Gudmundsen boede paa Veietvedt lige til 1715, da Erik Mogensen, som Eier af Gaarden Linderud, der støder lige op til Veietvedt, fik ham overtalt til at overlade ham sin Bygselret. Erik Mogensen fik hans Bygselbrev overdraget 4de Oktober 1715 og fik 12te Oktober s. A. Overdragelsen stadfæstet af den daværende Sognepræst Mag. Peder Lange, ligesom han ogsaa ved den nye Sognepræst Hr. Andreas Hoffs Tiltrædelse i 1719 sørgede for at faa dennes Anerkjendelse af Bortbygningen.

Fra 1715 altsaa og til sin Død i 1742 brugte Erik Mogensen Veietvedt paa Bygsel; og efter ham hans Kone Johanna Neve, der eiede Linderud, som hun havde overtaget paa Skiftet efter Manden, indtil hun 1749 solgte det til sin ældste Søn Mogens Larsen Monsen.

Denne erholdt ligeledes Bygselbrev paa Veietvedt af dne daværende Stiftsprovst Thomas Wegener og brugte Gaarden indtil en Bonde paa en nærliggende Gaard ved Stiftsprovst

¹⁾ Oldnorsk: Vegarþveit.

Wegeners Død i 1758 benyttede sig af Vacancen i Provstiet og fik Wegeners Enke Sara Gotzøn til under 3die April 1758 at udstede sig Bygselbrev.

Men Mogens Larsen Monsen var ikke den Mand, som fandt sig i slig Behandling.

Under 27de Oktober 1759 indsendte han Klage over Bonden Hans Olsen Furusæt, og androg Kongen om atter at erholde Gaarden til Bygsel, idet han forpligtede sig til at betale den jorddrottlige Rettighed dobbelt samt at betale Bøgsel hver Gang Dødsfald skeede blandt Linderuds Eiere af hans Efterkommere og *«besætte Gaarden med de Familier, hvorved den intenolerede og fornødne Folkeformerelse og deraf følgende Cultur beforders til Publicii Styrke. Saaledes forbindes da baade det gemene Væsens og Beneficarii Fordeel, mig den liden Beqvemmelighed og Nytte sig med Bekostning paa Meliorationen kand vænte, saafremt Overladelsen allernaadigst aggeleres saaledes at ieg og Efterkommere kand samme med Sikkerhed beholde.»*

Efterat denne Ansøgning havde passeret Stadtholderen Jacob Benzon og Biskoppen Hr. Nannestad og Erklæring var indhentet hos den nye Stiftsprovst Math. Alh. Habersdorff, blev Sagen nedsendt til det kongelige Conceil, der under 24de Januar 1760 fattede Beslutning om, at en saadan Ordning kunde træffes, naar Gaarden lovligen blev bøgselledig.

Conseillets fattede Beslutning blev Monsen meddelt i en Skrivelse fra Statholderen, saalydende: (thinglæst ved Akers Thing 26de Marts 1760).

Mons. Mogens Larsen!

Af Notificationslisten for January Maaned dette Aar findes at Hand allerunderdanigst har gjort Ansøgning om at Han og Arvinger allernaadigst maatte overlades til Brug eller Besiddelse bestandig Gaarden Weitvedt her i Aggers Sogn, som Sognepræsten her i Byen er beneficeret imod at Hand forbinder sig til at betale den aarlige jorddrottlige rettighed dobbelt til Beneficario samt Bøxel hver gang det ved Hans eller Efterkommeres Dødsfald faar en ny arving.

Hvorpaa det udi den kongelige Conseil den 24de January saaledes er resolverit: Forbliver ved Erklæringen, hvilken var af den Indhold, at saadant kunde Supplicanten mulig ham accorderes naar Gaarden lovligen blev bœxelledig, hvilket Ham herved til fornøden Efterretning communiceres.

Forblivende Hans tjenestberedvillige

I. Benzon.

Christiania 8 Marts 1760.

Som rimeligt kan være, var Forholdet mellem de to Naboer under disse Omstændigheder ikke det bedste. De laa stadig i Stridigheder med hinanden og skaffed hverandre ikke mindre end to Processer paa Halsen.

Bygselmanden *Hans Olsen* indleverede saaledes i August 1759 Klage til Stiftamtmand von Storm over at Monsen havde opsat et Gjærde, som han formente skadede ham som Bruger af Veitvedt. Monsen oplyste under Sagen bl. a. at Gaarden var brugt af hans sal. Fader og Moder og af ham selv, og at «*Bonden Hans Olsen efter Provsten Wegeners Død paa en intrigant og uforskammet Maade havde tilsneget sig Byxelseddel*».

Sagen blev afgjort ved Stiftamtmanden, Kammerherre von Storms Resolution af 5te Juli 1760, saalydende: «*Det er ikke alene fra Beneficiarii Side oplyst, at han har tilbuden Klageren ald Assistenz saafremt nogen Fornærmelse kunde bevises, men endog ved Hr. Vice-Stadtholderens Communicatiou til Sr. Monsen af det Høj. Kongl. Conseils Resolution godtgjort, at naar Gaarden Weitvedt bliver byxelledig, skal samme følge ham og Arvinger imod dobbelt jorddrotlige Rettigheder, samt ved hvert Dødsfald Byxelselæggelse til Beneficiario. I Henseende til saadanne Omstændigheder kunde da Amtet ey med den saaledes cederede Gaard noget befatte*».

Hans Olsen har rimeligvis og fornuftigvis fundet, at han ikke i Længden stod sig paa at føre Kamp mod sin langt mægtigere Nabo og Fiende; han foretrak derfor at vige godvilligt.

Linderud 1898.
(Efter Originalfotografi).

Efter at Sr. Monsen med et Pengebeløb havde affundet sig med ham, overdrog han den 20de Juni 1701 sin Bygselseddel til ham; i Overdragelsesdokumentet bestemtes endvidere, at de mellem Parterne verserende to Processer, den ene ved Lagtinget og den anden ved Bygdetinget, skulde ophæves som forligte.

Mogens Monsen var nu kommet i Besiddelse af Gaarden, og i Medhold af det kongelige Rescripts Beslutning af 24de Januar 1760 bygsler og bruger hans Efterkommere den Dag i Dag Veitvedt, uden at der siden har været nogen Tvistighed.

I Henhold til Hans Olsens Overdragelseserklæring udstedte Stiftprovsten Hr. Mag. Habersdorph 6te Mai 1762 Bygselsbrev til *«høifornehme Kiøbmand og Negociant udi Christiania Sr. Mogens Larsen Monsen»* og forsynte dette desuden med en vistnok mere velment end i officielle Documenter hyppigt forekommende pastoral Velsignelse.

Ved Cancelliraad Monsens Død i 1802 overtoges Bygselen af hans Enke Fru Cancelliraadinde Monsen, der 28de Oktober fik Bygselsbrev udstedt af den daværende Stiftprovst Biskop Nicolay Lumholtz.

Cancelliraadinde Monsen overdrog (formodentlig) i 1819 som ovenfor er meddelt Brugsretten over Linderud til sin Svigersøn daværende Commerceassessor Haagen Mathiesen, der underlig nok, 17de Juli dette Aar af Biskop Lumholtz fik nyt Bygselsbrev udstedt, hvilket egentlig ikke behøvede at finde Sted efter Ordlyden i det kngl. Rescript af 24de Januar 1760, og ei heller var i Overensstemmelse med den Praksis, der baade før og efter er fulgt.

Paa hans Bygselseddel brugtes imidlertid Veitvedt af hans Søn Mogens Larsen Mathiesen, der efter i 1833 at have overtaget Linderud først ved Faderens Generalkrigskommissær Haagen Mathiesens Død i 1842, af den daværende Stiftprovst Edvard Munch under 17de Juli 1843 erholdt nyt Bygselsbrev udstedt for sin Levetid. Efter hans Død har Veitvedt været brugt først af hans Enke, Fru Johanne Hede vig Mathiesen, født Gløersen, og siden af hans Søn Grosserer

Haaken Christian Mathiesen (Bygselbrev af 1ste Oktober 1890).

Efterat denne i 1893 havde solgt Linderud til sin Søn Christian Pierre Mathiesen, fik denne under 22de Februar 1895 af Stiftsprovst Julius Brun udstedt Bygselbrev paa sædvanlige Vilkaar for sin og sin Hustrus Levetid.

FAMILIEN MOGENSEN

(MONSEN).

Familien Monsens Sigil.

Har været brugt af Medlemmer af Familien Mogensen (Monsen) fra Begyndelsen af det 18de Aarh. Forekommer paa Sølvtoi og er sammen med Familien Eliesons Vaaben indbugget over Porten til Justitsraad M. L. Eliesons Gaard i Dronningensgade ved Siden af Christiania gamle Raadhus.

I.

Vanskelighederne ved en genealogisk Undersøgelse, der gaar nogle Hundrede Aar tilbage i Tiden forstørres i en ikke ringe Grad ved den Omstændighed, at de fleste Familier, selv inden Adelen, intet bestemt Slægtsnavn førte, men blot brugte Fadernavnet.

Disse Vanskeligheder bliver saameget større naar Undersøgelsen gjælder en Borgerfamilie, der ikke som de adelige Slægter ved Vaabener og Jordeiendomme giver faste Støttepunkter, selv om denne, hvad der øiensynligt er Tilfældet med den Familie, der her skal omhandles, hører med til og regnes blandt de første inden sin Stand.

Den første Person, vi her skal omtale, er en Borger og Handelsmand i Oslo ved Navn O l u f B e n t s ø n (saaledes skriver han selv sit Navn), der efter alt, man ved om ham, har hørt til en af de gamle Osloslægter. Da det strenge Kongebud forjagede Osloborgerne fra deres kjære By til den nye Stad paa den anden Side af Bjørvigen, fulgte Oluf Bentsøn med, og vi finder ham her opført i de ældste Skattemandtal. Ved det nye Odelsskattemandtal af 1647, da enhver Jordegodseier maatte betale Halvparten af sine Indtægter i Skat, erfarer vi, at Oluf Bentsøns Jordegods udgjorde 3 Skpd. 6¹/₂ Lpd., hvoraf han i Skat maatte betale 5 Rdlr. 2 Sk. Dette Jordegods bestod vistnok væsentlig i Skove, da Trælasthanhandelen var hans væsentligste Handelsbedrift. Sin Trælasthanhandelen skar han for største Delen paa egne Sage, af hvilke han eiede flere som F o s s u m (hvor han aarlig skar 2 000 Bord), A a m o d t, L a n g e l i o. fl. I Tidens Løb erhvervede han sig

flere Eiendomme, specielt i Akershus Stift, fordømte paa den dengang ikke ualmindelige Maade, at rige Borgere forstrakte Kronen med Penge mod Pant i Eiendomme, som da siden blev dem tilskjødet. Saaledes fik Oluf Bentsøn ved Kongeskjøde af 30te Marts 1663 adskilligt Gods i Akershus til Eiendom. Ved Siden af sin Skov og Trælasthandel drev han ogsaa almindelig Butikhandel; og man paatræffer hans Navn gjentagne Gange som Leverandør af forskellige Rekvisita til Flaaden.

Et ganske kraftigt Vidnesbyrd om hans sociale Stilling ser man i, at han paa Christiania Bys Vegne med Borgermestrene Hans Eggertsøn og Nils Lauritzen og Raadmand Morten Lauritzen underskrev Souvereniteten af 1660¹⁾.

Han døde i Christiania, sandsynligvis i en meget høi Alder, 1669, og blev 19de December begravet paa Hospitalets Kirkegaard «*med alle Klokker og den største*».

Hvem han var gift med vides ikke, ligesaa lidt som man har rede paa alle hans Børn²⁾, men han er uden Tvil Fader til Bent Olufsøn eller Olsen, der er født i Oslo 1621. Han slog sig som sin Fader paa Trælasthandelen og har vistnok meget tidligt taget Borgerskab i Christiania (i hvert Fald nævnes han som Borger i 1649). Efter sin Fader overtog han flere faste Eiendomme og Sagbrug og købte efterhaanden flere andre, saaledes eiede han det store Gods Norby paa Lørenskogen med 2 privilegerede Sage. I et Gaardemandtal for Christiania af 1661 (se Pers. Tidsskrift, anden Række IV, Side 182) opføres han som Eier af en Gaard i Abraham Possementmagers Kvarter taxeret til 500 Rdlr. med Tilføielsen af, at han «*haffuer noget ringe Handels Brug*». I det ved den skaanske Krig 1676—1679 udskrevne Krigstyr for Norge blev han sammen med de rige Borgere Aessor Knut Frantzen, Vicepræsident Lauritz Jacobsen³⁾, Henrich Lachmann o, fl. sat i 4de Klasse, der havde at udrede 1 Rigsort om Dagen (kfr. norske Samlinger

1) Se Aarsberetning fra det kongl. Geheimearchiv II, Side 147.

2) En Datter af ham blev begravet i Christiania 31te August 1654.

3) Om ham se Side 4.

II, Side 477). Bent Olufsen døde i Christiania 1678 og blev begravet i Kirken 6te Januar, hvorfra hans Lig siden blev overført til Hospitalets Kirkegaard.

Han blev 16de November 1651 Gift med Dorothea Olsdatter, der døde i Christiania 1678 og 29de December blev «indsat i Cantoret» (dette er sandsynligvis en Slags Forkortning for Cantoriet og betegner Gravkjælderer under det Sted i Kirken, hvor Cantoriet var beliggende¹).

Gjennem sit Giftermaal blev Bent Olufsen besvogret med de mest fremtrædende Familier inden Christianias Borgerskabs strengt exclusive Kreds, hvad han forresten rimeligvis allerede før har været, idet Borgerpatriciatet paa den tid viser en stadig Indgiften og Svogerskabsforbindelse med hinanden.

Dorothea Olsdatters Moder var nemlig gift to Gange, første Gang med hendes Fader (om hvem man ellers intet ved) og anden Gang med Joachim Schumacher med hvem hun havde følgende Børn, der altsaa er Dorothea Olsdatters Halvsøskende 1) Claus Jochumsen Schumacher Borger og Handelsmand i Christiania død i Christiania 1697 begr. 14de Marts g. 1ste August 1658 med Maren Jahnsdatter von Tach død i Christiania 1701 og begravet 17de September,²) Datter af Borger og Handelsmand i Fredrikstad senere Raadmand i Christiania Jahn Diedrichsøn von Tach død i Christiania 1668 begr. 6te August gift 1) før 1648 med Ingeborg Carstensdatter og 2) 23de Oktober 1653 med

¹) I Pers Tidsskr. II 4 Side 201 staar det anført at hun blev «indsat i Kontoret» hvilken Meningsløshed skriver sig fra en Feillæsning af «Contoret» for «Cantoret».

²) Disse havde ingen Børn, hvorfor deres Formue paa Skiftet efter dem, der blev afholdt i Christiania 30te November 1701 tilfaldt Claus Schumachers Søskende «*Marthe sal. Mag. Peder Holms, Johanne sal. Nils Søfrensens og Maren afg. Michel Søfrensens hendes efterladte Børn som den sal. Mands fuldsøskende, Item hans Halvsøster afg. Bent Olsøns Hustru Dorthe Olsdatters Efterladte Børn og den sal. Qvindes Halvbrødre Helle og Anders Jansønner.*» Boets hele Formue var forøvrigt ikke mere end 428 Rdlr. hvoraf der tilfaldt Dorothea Olsdatters Arvinger 14 Rdlr. 14 Sk.

Anna Jensdatter død i Christiania 1678 begravet 24de Februar. II) Marthe Jochumsdatter Schumacher gift 1) i Christiania 6te Juli 1662 med Boye Janssøn Roerkark død 1671 begravet i Kirken 22de Oktober s. A. og 2) 18de December 1672 med Mag. Peder Jacobsøn Holm¹⁾ Rector scolae i Christiania, lector theol. og Asessor consistorii f. i Nykjøping 1625 død i Christiania 30te Oktober 1698, Søn af Præsten Jacob Holm Sognepræst til Nykjøping f. 1587 død 1663. III) Johanne Jochumsdatter Schumacher gift i Christiania 6te November 1659 med Borger og Kjøbmand i Christiania Nils Søfrensen²⁾ og IV) Maren Jochumsdatter Schumacher død i Christiania 6te Juli 1666 gift Søndag den 18de September 1664 med Michel Søfrensen (Stamfaderen til Familien Vogt) død 27de Marts 1696 og begr. 1ste April. Michel Søfrensen blev 2den Gang (Søndag 10de November 1667) gift med Anne Helgesdatter død 1704 i Christiania, Datter af Helge Bertelsøn Borger og Kjøbmand i Christiania død 1652, begr. 8de September og Anna Povelsdatter.

Bent Olufsen og Dorothea Olsdatter havde i sit Ægteskab 5 Børn, 3 Sønner og 2 Døtre, hvoraf en Søn Joachim Bentsøn døde samme Aar han blev født nemlig i 1658. De

1) Deres Datter Anna Pedersdatter Holm blev 18de August 1696 gift med Etatsraad Jan Neve, der var Svigerfader til de Side 51 og 76 nævnte Brødre Bent og Erik Mogensen.

2) Nils Søfrensen var en Broder af nedennævnte Michel Søfrensen og formodentlig Søn af Raadmand i Christiania Søfren Søfrensen (se Fam. Vogt i gamle Dage Side 7 flg.) Han efterlod sig to Børn Sønnen Jochum Nilsen f. 1666 og Datteren Anna Nilsdatter f. 1663. Disse døde begge ugifte i Christiania og havde ved Testamente af 27de Febr. 1733 Kongl. Confirm. 13de Marts s. A. indsat sin *«kjære Ven og Slegtning Erik Mogensen og hans kjære Hustrue Johanna Neve, som begge i andet og tredie Led er os beslægtede»* til sine Universalarvinger mod at de skulle forblive *«under deres Tilsyn og Underholdning, og de selv med sømmelig Jordefærd forsynes»*. Boets beholdne Formue var efter at Gjælden var dækket ca. 1 000 Rdlr. (Om disse nærmere senere).

øvrige Børn var Ole Bentsøn, f. i Christiania 1653. Som sin Fader og Farfader drev han Skov- og Trælasthandel og overtog efter sin Fader flere af hans Jordeiendomme og Sagbrug, hvoriblandt Nordby Gaard med Sagbrug. Han drev ogsaa Fabrikvirksomhed, idet han i 1686 fik Eneprivilegium paa at anlægge en Papirmølle i Christiania, saaledes at ingen anden saadan Fabrik maatte oprettes i Norge i de første 15 Aar. Papirmøllen skulde ligge ved Akerselven lidt ovenfor Nedre Foss Mølle, hvor Ole Bentsen eiede et Kværnbrug, der ligesom Nedre Foss var udstyret med et saakaldt «Circumference-Privilegium». Papirmøllen syntes imidlertid ikke at være kommet istand og hans Privilegium gik i 1698 over til Admiralitetsraad Gerhard Treschow, der virkelig anlagde en Papirmølle paa Vestsiden af Akerselven i Nærheden af Ole Bentsens Kværnbrug, der i mere end hundrede Aar vedblev at kaldes «Bentsens Brug», hvilket Navn i vort Aarhundrede er overført paa den store Papirfabrik «Bentse Brug». Ole Bentsen eiede i Christiania Gaard i Østre Kvarter, hvoraf han betalte 5 Rdlr. aarlig i Skat, en ikke saa liden Skat, naar man vil erindre, at det største Skattebeløb, der blev betalt, udgjorde 20 Rdlr., og det til og med af en enkelt Mand.¹⁾ Ole Bentsens Navn er knyttet til 2 Legater af 11te December 1698, idet han nævnte Datum skjænkede Oslo Hospital 500 Rdlr. og Børnehuset 339 Rdlr. Han døde i Christiania 1734 og blev gift 26de Oktober 1680 med Anne Pedersdatter Horster, med hvem han havde 7 Børn, hvoraf to Sønner antog Moderens Navn Horster som Familienavn.

Bent Olufsens anden Søn var Joachim Bentsen, f. i Christiania 1661, død i Christiania 2den Marts 1698 Borger og Handelsmand, gift med Maren Jahnsdatter, med hvem han havde 3 Børn²⁾).

Bent Olufsen havde 2 Døtre, hvoraf den ene Anne Bentsdatter senere nærmere skal omtales; den anden var

1) Næmlig Assessor Anders Simonsen om hvem flere Oplysninger findes Side 22.

2) Skiftet efter ham viste en Formue af 435 Rdlr. 11 Sk.

Zidselle Bentsdatter f. i Christiania 1661, død i Christiania 1737, begr 15de Marts og to Gange gift. Først 19de Juni 1678 med Peter Jansen Roerkark (en Broder til den Side 18 omtalte Boye Jahnsen Roerkark) Handelsmand i Christiania, hvor han døde 1685 og 20de September blev begravet «i den nye Urtegaard med alle Klokker og den store forud». De havde ingen Børn. Peter Roerkark havde før været gift med Annichen Hansdatter, med hvem han havde en Datter. Siden med Magister Gregers Berg, der havde været Bibliothekar hos Vicestadtholderen Just Høeg og i 1684 blev Tolvpræst i Christiania efter Hr. Henrich Utrecht, hvis Enke Ingeborg Lobenstein han ægtede 18de November 1684, efter hendes Død i 1689 egtede han Zidselle Bentsdatter, med hvem han havde 3 Børn, hvoraf blot en Søn blev voxen nemlig Studiosus Bent Gregersen Berg f. 1704 døbt 12te August død 14de December 1757 og begravet 20de s. M.¹⁾ Han var ganske velhavende og eiede bl. a. Gaarden Haugerud i Aker som han ved Skjøde af 8de April 1702 havde kjøbt af Biskop Muus. Hans Formue tilfaldt hans Søskendebørn.

¹⁾ Begravelsen kostede 241 Rdlr. 12 Studenter bar Kisten.

AB

Mogens Lauritzens Sigil.

Forekommer i Forbindelse med Mogens Lauritzens Navnetræk hyppigt i kommunale Aktstykker i Slutten af 1600-Aarstallet. Dødningehovedet over de korslagte Ben, og de spirende Roser, der er Symbol paa Opstandelsen, viser, at Brugeren har tilhørt en Presteslægt eller tæller en Prest blandt sine Forfædre. Saavidt for Tiden vides har dette Sigil blot været ført af Mogens Lauritzen.

II.

Mogens Lauritzen¹⁾, Stamfaderen til en Slegt, der i 150 Aar indtog en fremskudt og anseet Plads blandt Christianias første Borgere, og hvis Navn nøie er knyttet til Byens kommunale Historie, er temmelig sikkert indvandret her til Landet, sandsynligvis fra Danmark eller Holsten, hvorfra ved 1600 Aars tallet saamange andre kom til Norge, hvor i hvert Fald flere af dem skabte sig Formuer og anseede sociale Stillinger og blev Stamfædre for rige og mægtige Handelsfamilier.

Hvem hans Fader var vides ikke; en Antydning har man i det foran afbildede Segl, der sammen med hans Navn hyppig forekommer i kommunale Aktstykker fra Slutten af det 16de Aarhundrede. De deri benyttede Emblemer viser, at Eiermanden hører til en Slegt, blandt hvis Forfædre har været Præster; men dette er ogsaa det eneste, der vides.

Formodningen om, at Mogens Lauritzen er indvandret hid til Landet, bestyrkes end yderligere ved hans Slegtskab til Assessor Knud Frandsen, en rig og mægtig Handelsmand og Jordegodsseier i Christiania, der eiede Næsøen, Kjørbo i Lysaker og Lesje Jernværk, foruden en Mængde andet Jordegods. Han var indvandret her til Landet sandsynligvis fra Flensborg og døde 1687 som Assessor i Overhofretten²⁾. Han var gift med

¹⁾ Saaledes skrev han selv bestandig sit Navn, hvorfor denne Skrivemaade benyttes. Ellers kaldes han Mogens Larsen, Laursen.

²⁾ Om ham se bl. a. Pers. Tidsskr. III 1, Side 289 flg.

Els e A m b j ø r n s d a t t e r, D a t t e r a f d e n r i g e R a a d m a n d i T ø n s b e r g A m b j ø r n L a u r i t z e n, d e r 22 d e N o v e m b e r 1717 g i k i F o l l o u g (= f l e d f ø r t e s i g) t i l E r i k M o g e n s e n p a a L i n d e r u d (M o g e n s L a u r i t z e n s S ø n). I K o n t r a k t e n, d e r b l e v k o n g e l i g k o n f i r m e r e t 14 d e F e b r u a r 1718, k a l d e r h u n d e n n e u d t r y k k e l i g f o r s i n «Svoger», i h v o r v e l U d t r y k k e t «Svoger» p a a d e T i d e r i k k e v a r n o g e n a d e q v a t B e t e g n e l s e f o r d e t S l e g t s k a b s f o r h o l d, m a n n u b e t e g n e r m e d S v o g e r s k a b, a n t y d e r d e t d o g, a t S l e g t s k a b e t v a r p a a M a n d e n s S i d e; m e n h v o r d a n S l e g t s k a b e t m e l l e m M o g e n s L a u r i t z e n o g K n u d F r a n d s e n e g e n t l i g h æ n g e r s a m m e n, h a r d e t i k k e v æ r e t m u l i g t a t b r i n g e p a a d e r e n e.

E f t e r r e t n i n g e r n e o m M o g e n s L a u r i t s e n f l y d e r m e g e t s p a r s o m t, i n d t i l v i f a a r v i d e, a t h a n i N o v e m b e r 1669 i n d g i k E g t e s k a b m e d M a r g r e t h e E r i k s d a t t e r. D e n n e h a v d e f ø r v æ r e t g i f t m e d L a m b e r t W a n d a l, d e r b o e d e i L i l l e f o s s e n (d e t n u v æ r e n d e K r i s t i a n s u n d) o g h a v d e i d e t t e E g t e s k a b 4 B ø r n, h v o r i b l a n d t S ø n n e n E r i k L a m b e r t s e n W a n d a l, s o m d ø d e i K r i s t i a n i a 1684 i E g t e s k a b m e d B i r g i t t e P o u l s d a t t e r A r n e b e r g (s e L a s s e n s n o r s k e S t a m t a v l e r I, S i d e 171) o g o m h v e m d e r s e n e r e s k a l t a l e s i A n l e d n i n g a f h a n s P a a s t a n d p a a A r v e f t e r M o g e n s L a u r i t z e n s a n d e n K o n e A n n e B e n t s d a t t e r.

H v o r M a r g r e t h e E r i k s d a t t e r s t a m m e r f r a, v e d m a n i k k e; m e n h u n h a v d e 3 S ø r s t r e, n e m l i g 1) A n n i c h e n E r i k s d a t t e r, g i f t m e d H r. L a u r i t z C h r i s t o p h e r s e n T h u e, S o g n e p r e s t t i l N ø t e r ø (f r a 1655—1679)¹⁾. 2) I n g e r E r i k s d a t t e r, g i f t m e d d e n r i g e H a n d e l s m a n d o g J o r d e g o d s e i e r A n d e r s S i m o n s e n, f. i O p e n v a d i J y l l a n d 7 d e F e b r u a r 1628, d ø d i K r i s t i a n i a 13 d e N o v e m b e r 1697 o g b e g r a v e t i G j e r d r u m K i r k e. H a n v a r f ø r s t O v e r p r o v i a n t s k r i v e r p a a B a a h u s o g d e r p a a (1659) F o g e d p a a Ø v r e R o m e r i k e. I 1675 k a l d e s h a n «f o r r i g e F o g e d» o g b l e v 5 t e D e c e m b e r s. A. L a n d m a j o r v e d d e o p l a n d s k e F æ s t n i n g e r o g M a j o r o v e r L a n d f o l k e t o g A s s e s s o r i R e n t e k a m m e r e t, i 1679 v a r h a n P r o v i a n t k o m m i s æ r o g v a r f ø r

¹⁾ D e h a v d e e n S ø n, H r. E r i k L a u r i t z e n T h u e, f. 1656, d. 1699, S o g n e p r e s t t i l N ø t e r ø f r a 1688 t i l s i n D ø d.

1682 Assessor i Overhofretten. Han var en meget rig Mand, eiede store Jordeiendomme og var i flere Aar den største Skatteyder i Kristiania. Hans store Formue tilfaldt hans 3 Døtre, hvoraf en, Anna Andersdatter, f. i Gjerdrum 1661, var to Gange gift, først med Magistratspræsident og Assistance-Raad Hans Must¹⁾, f. i Korsør 1640, død i Kristiania 1706, og siden med Biskop Munk, en anden Datter, Dorothea Andersdatter, der døde paa Dæhlen Gaard ved Kristiania 1740; var gift med Tolder i Drammen Henrich Lachmann (Lakkegaardens og Lakkegadens Eponym).

Den tredie af Margrethe Eriksdatters Søstre var gift med Sr. Christen Jørgensen paa Movik.

Margrethe Eriksdatters første Mand døde i stor Armod i Lillefossen, hvor Registrering i Boet efter ham holdtes 21de December 1669. Her viste det sig, at Formuen var 95 Rdlr., medens Gjælden beløb sig til 2 696 Rdlr. Der blev saaledes intet tilovers til Enken og de 4 uforsørgede Børn. Hun flyttede til Kristiania, hvor hun i 3 Aar *«hensad udi slet Tilstand»*, indtil hun, som før nævnt, i November 1669 ægtede Mogens Lauritzen, der ved den Tid, som han selv siger, var *«en fattig og ringe Tjener»*, om man end ikke behøver at tage dette Udtryk bogstaveligt, saa viser det dog, at hans Kaar paa de Tider ikke kan have været synderlig gode. Egteparret boede de 2 første Aar af sit Egteskab *«paa en bundergaard paa Landet»* og siden i deres *«høytærede Hr. Svoger, nu (1697) Sahl. Hr. Aessor Anders Simonsens Gaard i Christiania som Huusfolk paa 4de Aaret»*. Stillingen syntes altsaa ikke i disse Aar at have forbedret sig synderligt, hvorfor ogsaa 3 af Margrethe

¹⁾ Hans Must og Anna Andersdatter havde følgende Børn:

- 1) Inger Must, g. med Claus Bendiche i Kristiania.
- 2) Maria Must, g. ¹⁾ med Magistratspræsident Hans Jacob Heins og ²⁾ (1709) med Justitiarius, Etatsraad Hans Blix (adlet Blixenkronen).
- 3) Just Must. Amtmand over Buskerud i 1737. Justitsraad 28de November 1739.
- 4) Erik Must, Amtmand i Romsdalen, g. m. Marthe Margrethe Nobel.

Eriksdatters Børn af første Egteskab blev bortsat til de oven nævnte Svogre.

Margrethe Eriksdatter var meget sygelig; efter Mandens Ud-sagn var hun «i 1½ Aar saa hjemsogt med stor Sygdom, der holdt hende ved Sengen,» at han maatte «koste Læge og Medicin paa hende baade her og fra fremmede Steder for langt mere, end han eiede».

Hun døde i Christiania 1675 og blev den 9de Marts begravet «under Portalet i Kirken» (∩: Hellig Trefoldighedskirken).

Mogens Lauritzen og Margrethe Eriksdatter havde i sit Egteskab blot en Datter Benete (Bente) Mogensdatter, der blev født i Christiania 1672 og døbt 6te Marts. Hun blev 17de Februar 1697 gift i Christiania med Skipper og tillige Borger ¹⁾ i Christiania Jørgen Henriksen ²⁾, Som Skipper havde han ført Skibet Barbra, hvori han eiede ¼ Part, som hans Svigerfader havde foræret ham. Siden købte han Gaarden Ullerø ved Drøbak, hvor hans Kone Bente Mogensdatter i 1702 døde. Skifte efter hende blev afholdt paa Ullerø 12te Februar 1703 i Overvær af Christiania Overformyndere, Manden og Mogens Lauritzen. Boets Formue var 1 600 Rdlr. (Ullerø blev taxeret for 300 Rdlr.) samt udestaaende Fordringer til et Beløb af 827 Rdlr. Formuen, der bestod foruden af Gaarden med Besætning, væsentligst af en Mængde tildels ganske prægtigt Sølvtoi, blev delt mellem Jørgen Henriksen og det eneste Barn, Anna Margrethe Jørgensdatter, f. i Christiania 1698. Forlods blev der udtaget til Datteren en Guldkjæde af «Ducatguld» 5 Lod vægtig, som Bedstefaderen, Mogens Lauritzen, havde foræret hende.

Efter Overformyndernes Forslag skulde Faderen være Værge for sin Datter og ikke svare Rente af hendes Formue mod «for-

¹⁾ Enhver Skipper var forpligtet til at have Borgerskab.

²⁾ Jørgen Henriksen havde en Broder, der merkelig nok ogsaa hed Jørgen Henriksen den yngre, og som paa Skiftet efter Bente Mogensdatter oplyses at skyldte Broderen 450 Rdlr., som han havde laant i Amsterdam.

*nøden Underholdning, Klæder, Skolegang samt anden sømmelig Op-
tugtelse, indtil hun sin laug Alder opnaar og efter Guds Forsiun
med Egteskab forseed worder». Denne Datter, Anne Margrethe
Jørgensdatter, der senere ved Bedstefaderens Død arvede en be-
tydelig Formue, var født i Christiania 1698 og blev 18de Marts
1717 gift med Jens Christophersen Hammer, Søn af
Hr. Christian Knudsen Hammer, Sogneprest til Elve-
rum, og Anne Margrethe Jørgensdatter. Han var
fra 1715—1716 personel Capellan hos Slotspresten Borch og for-
rettede under Svenskekrigen Gudstjeneste paa Gaarden Tveten i
Aker. Han blev siden Sogneprest til Fet i nedre Romerike, hvor
han i 1724 blev Provst. I dette Embede døde han 11te Fe-
bruar 1730.*

III.

Mogens Lauritzen blev ikke længe Enkemand; allerede Onsdag den 25de Oktober 1676 giftede han sig paany, og denne Gang gjorde han et bedre Parti.

Hans anden Hustru Anne Bentsdatter hørte til en anseet gammel Slægt, der ved Slegtskabs- og Svogerskabsforbindelser var nøie knyttet til de ældste og bedste Familier i Christiania, foruden at hun ogsaa bragte sin Mand en anseelig Medgift.

Allerede før sit andet Giftermaal drev Mogens Lauritzen Handel i Christiania, men denne har vistnok indskrænket sig til en ubetydelig Krambodhandel. De Penge, han fik med sin Kone anbragte han i faste Eiendomme, specielt Skove, og det viste sig snart, at den paa denne Maade anbragte Kapital gav gode Renter. Navigationsakten og den spanske Arfølgekrig bevirkede nemlig glimrende Tider for Trælasthanhandelen, og store Formuer blev i en kort Tid tjente af dem, der ved sin Fødsel og Formue saa at sige havde monopoliseret al Trælasthanhandel og med skinsyg Iver vaagede over, at ingen kom indenfor deres tætsluttede Ring.

Til denne Kreds af store Trælastexportører, der huggede i egne Skove, drev egne Sagbrug og tildels ogsaa skibede deres Last i egne Skibe, hørte Familierne Collett, Leuch, Anker, Peder Pedersen Müller, Poul Poulsen Vogt, Byfoged Adam Barch, Admiralitetsraad Gerhard Treschow og General Hausmann.

Mogens Lauritzen synes tidlig at være kommen indenfor denne Ring, og ved Aarhundredets Udgang nævnes han stadig blandt de største Trælastexportører.

Et nogenlunde righoldigt Materiale til Belysning af de økonomiske Forhold i Christiania i slutten af Aarhundredet har man i de i Rigsarchivet opbevarede Byregnskaber og Regnskaberne for Udskrivelsen af Krigsstyr.

I Fortegnelsen over dem, der ved Krigsstyrs Udstedelse til den skaanske Krig i 1676—1679, maatte yde Bidrag finder vi ikke Mogens Lauritzen, men til «Krigshielpen» i 1683 maatte han være med, rigtignok med det beskedne Bidrag af 8 Rdlr. Til belysning af Formuerne for de øvrige Borgeres vedkommende kan noteres at Laugmand Jørgen Phillipsen betalte 300 Rdlr., Kirsten Sal Nils Tollers 200, Raadmand Jacob Diedrichsen (von Tach) 120, Herman Leopoldus 16, Peder Nilsen Leuch 30, Peder Pedersen Müller 24, Jørgen Bendik 24, Lector Mag. Peder Holm 16, Haagen Olsen 20 og Ole Bentsen (Mogens Lauritzens Svoger) 10.

I Skattemandtallene fra 1682 og udover finder vi ogsaa stadig Mogens Lauritzens Navn, rigtignok endnu langt ned paa Listen med en aarlig Byskat af 5 Rdlr. Denne Skat var vistnok ubetydelig, men Folk som Erich Ancher og Peder Pedersen Müller var heller ikke høiere ansatte.

De høieste Skatteydere i Christiania i Aarene 1682—1690 var endvidere Assessor Anders Simonsen med en aarlig Skat af 12—20 Rdlr., Madame Toller 12—16, Peder Nilsen «Løg» 14, Herman Leopoldus 12, Michel Kummer Apotequer 12, Raadmand Christen Eskildsen (Griis) 12, Jens Jensen 10—12, Jacob Felber 12, Jørgen Phillipsen 10, Haagen Olsen 10, Nils Griis 10, Poul Torstensen 10, Maren Sal. Anders Pedersen 10, Myntmester Peter Grüner 9, Joachim Bennik 9 og Claus Worm 8 Rdlr.

I 1700 er Mogens Lauritzen avanceret et Skridt videre, idet han ved dette Tidtpunkt blev regnet med blandt «de bemidlede Undersaatter Søndenfjelds, der antoges at kunne yde Kronen Forstrækninger til Armaturen og Krigsrustningen i Norge». Han maatte forstrække Kronen med 200 Rdlr og for dette Tvangslaan

blev han udlagt endel af Kronens Jordegods «til Underpant og Forsikring.»¹⁾

Efter hvertsom Mogens Lauritzens Velstand sikkert og jevnt voksede, tilkjøbte han sig stadig mere Jordegods, med en klar Forstaaelse af, at dette var baade en sikker Maade at anbringe sine Penge paa, og at det var gjennem Skove og Sagbrug at Veien til Velstand gik. Allerede 1687 havde han (som vi allerede har seet Side 5), af Vicepræsident Lauritz Jacobsen kjøbt Lindrud i Aker, og i 1693 kjøbte han af sin Svoger Ole Bentsen Norby Gaard paa Lørenskogen. Denne Gaard, hvortil hørte betydelige Skove og tre privilegerede Sage, havde alt længe været i Familiens Eie, idet Ole Bentsen havde arvet den efter sine Forældre. Af Kronen kjøbte han ved Skjøde af 30te Oktober 1697 4 Gaarde paa Øvre og Nedre Romerike og af forskjellige andre Kappelsrud i Skedsmo, Lystaas, Onstby. Hovelsrud, Solberg, Røde, Finstad, Hovind i Ullensaker, Strøvold, 2 Asakgaarde i Sørum, Hauger osv.

Af Sagbrug eiede han foruden de 3 forhen omtalte privilegerede Nordbysage, halvparten i en Sag paa vestre Side af Akerselven med tilliggende Løkker og Huse (Mads Trugelsen eiede den anden Halvpart) Curland Gaard med Sagbrug i Aker, samt flere Sagbrug «paa Landet», blandt andet ved Strømmen.

Efter det foregaaende kan vi altsaa slutte, at Mogens Lauritzen ved 1700 Aarstallet indtog en fremragende Stilling blandt Byens Handelsmænd, som stor Jordegodseier og Trælastexportør, at han ogsaa nød sine Medborgeres Agtelse har vi et Bevis for i den Omstændighed, at han ca. 1685 blev valgt til By- og Raadstueskriver i Christiania, hvilket Embede siden 1670 var forenet med Borgermesterbestillingen. Denne Stilling, der var lønnet med 267 Rdlr. aarlig, indehavde han til 1714, da han efterfulgtes af Sigismundus Dirschau, der udnævntes 17de September s. A.

Med sin Hustru Anne Bentsdatter levede han i et 21 Aars lykkeligt Egteskab, i hvilket der blev født ham 11 Børn. Om Vinteren boede de i Bygaarden, og om Sommeren dels paa

¹⁾ Om dette «Krigsstyr» se historisk Tidsskrift IR. IV Side 520.

**Anne Bentsdatter,
g. m. Mogens Lauritzen,
f. 1654, død 1697.**

(Efter et Maleri tilhørende cand. iuris Haagen Krog Steffens).

Linderud og dels paa Nordby, der begge var «*vel møblerede*» og beregnede til Opholdssted.¹⁾

Anne Bentsdatter døde i Christiania 43 Aar gammel 1697 og blev den 16de September samme Aar begravet «*paa syndre side af Kirchen.*»

Af Mogens Lauritzen og Anne Bentsdatter har der existeret flere Billeder.

Det her gjengivne Portræt, der sandsynligvis skriver sig fra Anne Bentsdatters sidste Leveaar, er gjennem Sognepræsten Hr. Bendt Mogensens Datter Dorothea Hedevig Bentsen kommet i Familien Dorphs Eie og derfra gjennem Familien Mandal kommet over i den Sommerfeldtske, paa hvis Fædrenegaard Sukkestad paa Toten, det for nogle Aar siden tilfældigvis gjenfandtes og bragtes tilbage til en af hendes Descendanter. Sammesteds fandtes ogsaa et Portræt af Mogens Lauritzen; dette er imidlertid ved Uforsigtighed blevet ødelagt.

Hos Kammerjunkerinde Adler født Bentzen i Skien, der nedstammer fra Mogens Lauritzen ældste Søn Hr. Bent Mogensen, existerede der to Malerier i Legemsstørelse af Mogens Lauritzen og Anne Bentsdatter. Disse er formodentlig gaaet tabt ved Skiens Brand.

¹⁾ I Skjødet paa Nordby staar det udtrykkelig «som de (o: Mogens Lauritzen og hustru) nu paa boer.»

IV.

Skiftet efter Anne Bentsdatter blev foretaget samme Aar, og Skifteforretningen (Retsprotokol No. 226 i Rigsarkivet) begynder saaledes:

«Hans Must, Præsident udi Christiania, Adam Barch byefoget, sampt Herman Polman og Jacob Christophersen Borgere og Laugrettesmænd sammesteds gjøre vitterligt, at Anno Christi 1697 dend 15. December vare vi efter Begier forsamlede udi velforstandige mand Mogens Lauritzens Bye og Raadstueskriver her i staden, hans Hus og Gaard Registering og vurdering sambt Skifte at forrette efter hans Sal. Hustrue, ærdygdige Matrone Anne Bentsdotter, imellem hannem paa dend ene side og deres tilsammen auflede børn, nemblig Lars Mogensen, som er 20¹/₂ aar gammel, Bent Mogensen 18¹/₂, Erik Mogensen 10¹/₂, Petter 6¹/₂, Dorte Mogensdotter 16³/₄ Aar gl., Margrethe Mogensdotter 12³/₄ Aar, Inger Mogensdotter 9¹/₂ og Anne Mogensdotter, som er 3³/₄ Aar gammel, samplig paa dend anden side, som alle er ofuerværende, tilstede var saavel som ogsaa paa deris vegne deris moderbroder Olle Bentzen og modersøster velfornemme Matrone Zidselle Bentsdotter, her var og tilstede Stadsoberformynderne, velfornemme mand Simen Larsen og Gregers Jenssen og er saa denne forretning foretaget som følger».

Registreringen begynder med «Gaarden, som Mogens Lauritzen i boer»; den var forsynet med 6 Jernkakkelovne og en indemuret Bryggekedel, og blev med tilhørende Lade og «et lidet Støkke udenfor» taxeret til 700 Rdlr., hvilken Sum viser, naar Hensyn tages til Eiendomsprisernes Lavhed og Pengenes

langt større Kjøbeevne, at Gaarden maa have været ganske anseelig. Derpaa følger «gaarden som Anders Thommesen iboer» til 600 Rdlr., «gaarden paa Skjæret, som Jens Erichsen iboer», «gaarden Birgitte, Sal. Christen Christopersen iboer», «Urtehaugen i Waterland med paastaaende Huse og underliggende Løcke paa Byens March».

Blandt Jordegodset indtager Nordby Gaard og Sagbrug den første Plads, den blev taxeret til 1200 Rdlr, Linderud blot til 300 Rdlr., de øvrige Jordeiendomme 800, 700, 600 Rdlr. osv. Af Sagbrugene taxeredes den paa vestre Side (en Jacob Christophersen eiede den anden Halvdel) for 600 Rdlr. Ved disse Sage henlaa der en Mængde Tømmer til betydelige Værdier; saaledes laa der «paa landet ved saugene» 30 000 Bord til en Værdi af 3 800 Rdlr. og paa den Boet tilhørende Bordtomt paa Grønland 65 000 Bord til 4 225 Rdlr.s Værdi. Paa Sagene ved Strømmen laa der 1 400 Tylvter Tømmer og paa forskellige andre Steder ca. 2 000 Tylvter. Foruden alt dette var der ogsaa paa forskellige andre Steder Tømmer, «men endog dette aar været saadan flom, at hvis Timmer i Tveraerne var beliggende formodentlig kand udflødes og Renskningen iaar i Støre Elfen til Bingen udkom saa kand der dog paa endel stæder, saavel i Elfen og Aerne som i Øijeren noget findes igjenliggende, som umuligt er tilvisse at faa optælt men anslagen for ungefær 500 Tølfter a 1 Rdlr.»

Trælasthan delen har altsaa øiensynlig udgjort den største og vigtigste Del af Mogens Lauritzens Handelsvirksomhed, men ved Siden heraf foragtede han heller ikke sin lille men vistnok indbringende Krambod. Denne var, efter hvad man kan se af Skifteforretningen forsynet med nærsagt alt muligt. I hans rummelige Kjældere laa der Oxehoveder med Brændevin «Rheensk Wiin», «Fransk Wiin» og Mjød og ovenpaa var Hylderne fulde med Klæder og Tøier af alle Slags «Kolling», «Sartz» «Bai» og «Machey», kulørte Baand, Kvindehuer, Tørklæder, Hægter; Knapper i en broget Mangfoldighed, og i hans Søboder (hvoraf han havde hele 4, den ene ganske ny med 4 Rum under og «tvende kot foroven» taxeret til 300 Rdlr.) var der store Oplag af Fisk og Korn.

Trods det kongelige Rescript af 18de Juni 1687, der paabød alle Trælasthandlere og Sagbrugseiere at eie Skibe eller Skibsparter, finder man i Skiftet ingen Antydning til, at Mogens Lauritzen har eiet saadanne; han kan dog muligens have været Med-eier i et af Stadens Defensionssskibe.

Forretningens udenlandske Handelsforbindelser har været med England og Holland, hvor den havde flere Kreditorer, saaledes havde Abraham Italiander i Amsterdam 1000 Rdlr. tilgode og Marcus Levi sammesteds 500 Rdlr. og endvidere Marcus Reer «til Doert» 300 Rdlr., som hans Søn Lars Mogensen havde optaget hos ham paa en Reise.

Naar man tager i Betragtning, at Mogens Lauritzens Hus paa det her omhandlede Tidsrum hørte med til Christianias rigeste, frembyder hans Hjem i Sammenligning med flere andre Borgeres paa samme sociale Samfundstrin, et Billede paa en næsten spartansk Strenghed og Tarvelighed. Ingen Smykker har prydet hans Kone (der forøvrigt ogsaa paa det afbildede Portræt bærer en enkel mørk Kjole) og blandt det særdeles nøiagtigt opregnede Indbo og Udstyr findes der intet, der tyder paa Flotthed eller overdaadig Levevis. Værelserne har øiensynlig været temmelig sparsomt møblerede. I det ene Hjørne stod Sengen, der jo forekom i alle Værelser, selv «Sahlen»; den var overflødig forsynet med Dynner og Puder (Fortegnelsen over Boets Sengeklæder indtager alene 4 tætskrevne Spalter i Retsprotokollen). Den var prydet med 6 Stk. «*carmesinrøde taftes Sperlagen med teppe og kappe til og silkefrøndser om*». Af denne Sort Sengepryd var der flere baade «*røde Sartzes*» og grønne og blaa «*Macheys*». Til at bedække de haarde langs Væggen faststaaende Træbænke, der udgjorde de vigtigste Siddepladse, havde man en 7 Alen lang «*flamsch benchedyne med skind under*», en ditto foret med grøn Sartz og desuden «*trippes hønder med skind*» og to «*flamsche klædeshønder med skind*». Midt paa Gulvet stod det store Egetræes «Slaugbord», der ved festlige Anledninger var bedækket med et rødt, blaat eller sort Skarlagens «Bordklæde» og rundt dette «Ryslæders» og «Trippes» Stole. Værelsernes øvrige Møblement udgjordes af svære jernbeslagne Egetræskister og Klædes-

skabe. Husets fornemste Værelse «Sahlen» var dog en Smule mere pragtfuldt udstyret; her hang paa Væggen et Speil i Skildpaddes Ramme og «et seyerværch med hus» havde der ogsaa sin Plads tilligemed 4 «*Tabulletter*» ligesom Vinduerne var prydede med Cattuns Gardiner.

Husets Velstand kommer først tilsyne ved Opregningen af den rige Beholdning af Sølvtoi. Optegnelsen af dette udgjør to tætskrevne Spalter i Retsprotokollen. Svære Sølvkander med forgyldte Skuepenge i Laaget og Navnezifre paa over 100 Lod, forgyldte Bægere med og uden «Knapper» under, drevne «Konfectfade» og Tallerkener, høie og lave Saltkar, Sølvknive med flade og runde Skafter, Gafler og Smørbøtter. Denne store Ansamling af Sølvtoi var dog alligevel intet Tegn paa Luksus eller forfinede Sæder. Til dagligdags spiste Familien paa Kobber og Tin, hvormed Huset ogsaa var særdeles rigeligt forsynet. Sølvtoiet i de Tider erstattede paa en vis Maade Sparebankerne nutildags; det kunde atter ganske nemt «gjøres i hartkorn».

Det merkeligste ved Mogens Lauritzens og Anne Bentsdatters Indbo er dog det efter den Tids Forhold ganske usædvanlig righoldige Bibliothek. Medens der saaledes i Skiftet efter den rige Raadmand Peder Leuch (James Colletts Svigerfader) i 1693 blot opregnes 22 Verker og paa Skiftet efter Michel Søfrensen endog blot 5 à 6 Bøger, flinder vi her i Bygaarden og paa Linderud over 120 Verker af forskjellig Art. Den theologiske Litteratur indtager selvsagt Hæderspladsen; blandt dem finder vi «*Christian Quarts Dansche Bibel forgyldt paa Bladene*» en Ditto «*rød paa Bladene*», Gerners «*Apostil*», Caspary Erasmi Brochmans «*Apostil*» «*Paradisets Urtegaard*», «*Sjælens aandelige Apoteque*», «*Naadens aandelige Markenstid*», «*Aandelig Hovednøgle til Himmelen*», «*Kngl. Mayestæt ved Propheten Jeremias afmalet af Guds, Naturens og alle Menneskers Low*» og «*Historier om de ti Bud paa Tysk*». Som god Borgermand kjendte Mogens Lauritzen ogsaa Lov og Ret, og Christian den 5tes Norske Laug forekommer i flere Exemplarer. Men ved Siden af disse finder vi ogsaa andre Litteraturens Grene repræsenteret paa en Maade, som viser at han til en Borgermand at være maa have været i

Besiddelse af megen Belæsthed og med ikke almindelige Interesser. «*Lucie Annai Senecae Skrifter*» staar ved Siden af «*Saxo Grammaticus paa Danske*» og «*Henrich Smeds Lægebog*» og *Caspary Mellisanders Ægteskabs Bog*» ved Siden af «*Færoes Beskrivelse*», «*Phillander von Sittewald paa Tysk*» og «*Det keyserlige Cabinet paa Hollandsch*». Som man ser, er Bibliotheket baade righoldigt og forskjelligartet. Til Jagtbrug forefandtes baade i Byen og paa Linderud og Nordby et helt Arsenal af «Carbiner», «Musquetter» og «Fyrllaasbøsser». I Stalden i Byen stod der 4 Heste, hvortil hørte 4 Vogne og 2 Slæder, og paa Linderud og Nordby var der større Besætninger af Kjør og Heste.

Boets visse Formue Beløb sig til 2 2143 Rdlr. 2 Ort og 3 Skill., og de udestaaende Fordringer, der formentes at være visse til 2 111 Rdlr., hvoriblandt var 728 Rdlr., som hans Svoger Ole Bentsen skyldte efter «hans Obligation og Pantebreff til Mr. James Collett dat 13de Mai Anno 91 og til Mogens Lauritzen transporteret ^{21/10} 1697 hvorfor i Pant have hans iboende Gaard i Byen og en Saug i Sørchedalen Aagaardsli kaldet». Efter Bøgerne havde Boet tilgode 5 192 Rdlr., men da endel af disse Fordringer var uvisse, og der maatte anvendes store Omkostninger for at faa dem inddrevne «*i disse besværlige Tider*» kunde man ikke ansætte Summen høiere end 3 000 Rdlr. Efter denne Beregning udgjorde Boets Masse 27 255 Rdlr. Gjælden var 8 928 Rdlr. Blandt Kreditorerne var Cancelliraad Jens Carlsen for Korn 500 Rdlr., Brigadier Hausmann «for Salt og Lænsetold» Peder Christensen i Aalborg, James Collett foruden de før nævnte udenlandske Handelshuse og flere. Desuden skyldte Boet endel for Tømmer og Bordkjørsel, Tjenestefolkenes Løn osv.

Mogens Lauritzen erklærede, at han havde havt store Udgifter «*med den Sal. Qvindes*» Begravelse og andre i denne Forbindelse staaende Anstalter, hvorfor det blev «*forabschediget*», at han skulde erholde udbetalt 1 000 Rdlr. Heraf kan man vistnok have Lov at slutte, at Anne Bentsdatter er bleven begravet med al den Pomp og alle de Ceremonier, som dengang var en nødvendig Betingelse for, at en Rigmand eller nogen af hans Slægt med Hæder og Anstand kunde komme i Jorden.

Efter at Gjælden var trukket fra, viste det sig, at Formuen beløb sig til 18 336 Rdlr., en efter de Tidens Forhold og Opfatning ualmindelig stor Sum, der i nuværende Penge neppe kan sættes lavere end til 270 000 Kr. Til Sammenligning kan anføres, at Raadmand Peder Nielsen Leuch, der døde 1693, efterlod sig 18 000 Rdlr., Michel Søfrensen (Stamfaderen for Familien Vogt), der døde 1696, ca. 10 000 Rdlr. og Erik Ancher (Stamfaderen for Familien Anker) og Herman Leopoldus (den Løvenskjoldske Families Stamfader), der begge døde omtrent samtidig, henholdsvis 14 000 og 17 000 Rdlr.

Formuen blev delt mellem Faderen, paa hvis Part der faldt 9 168 Rdlr. og de 8 Børn. Paa en Broderlod faldt der 1 528 Rdlr. og paa en Søsterlod 764 Rdlr. Faderen overtog faste Eiendomme for 3 290 Rdlr. deriblandt Linderud, Nordby, Hovind, Onstby, Lystaas og flere andre Gaarde; hver af Sønerne fik fast Gods for 548 Rdlr. og hver af Døtrene for 274 Rdlr. Løsøret blev ikke delt og udloddet, da Faderen vedtog at svare Rente af det, og desuden fik Børnene for deres Anpart Pant i hans «eyende Midler». Moderens Gangklæder blev delt mellem Døtrene, og Faderens forlods udtaget.

De Børnene tilfaldne Arvemidler skulde efter Overformyndernes Bestemmelse forblive hos Faderen, uden at han skulde behøve at svare Rente, mod at han *«underholder og forsiuner dem med Klæder, Føde, Scholegang og videre, som vedbør, uden alene det mindste og yngste Pigebarn Anne Mogensdatter, som Faderen af faderlig Kierlighed haver beloved at svare Rente af hendes Capital fra Dato paa 4 % Aaret, indtil hun opnaar den Alder. som dend yngste af hendes Søskende nu hafuer. Ellers haffuer Faderen belofued af sine egne Midler at forære hvert af Pigebørnene et tvundet Guldkjæde, om de sig ellers derefter skikker og forholder»*.

V.

Skiftet efter Anne Bentsdatter skulde dog ikke løbe ganske fredeligt af.

Som det vil erindres havde Mogens Lauritzens første Kone Margarethe Eriksdatter først været gift med Lambert Wandal, med hvem hun blandt andre Børn ogsaa havde en Søn Erik Lambertsen Wandal, der blev gift med Birgittte Poulsdatter Arneberg, som efter sin Mands Død indgik nyt Egteskab med Sr. Bent Winge.

Da Mogens Lauritzen intet Skifte havde ladet afholde efter sin første Hustrues Død, forment Bent Winge sig nu paa sin Hustrues Vegne berettiget til at tage Arv efter Mogens Lauritzen og dennes Hustru, hvorefter han i Skrivelse af 30te November 1697 henvendte sig til Advokat Brostrup Albertin i Kjøbenhavn og befuldmægtigede ham til paa sin Hustrues Vegne i Anne Bentsdatters Bo at anmelde, hvad han forment sig berettiget til. Advokat Brostrup Albertin overlod Sagen til Procurator Jens Grønbech i Christiania *«fordi han ey self in loco kunde være for ret og søgning at vigilere.»*

Procurator Grønbech paastod nu i Henhold hertil under Skiftet at Lambert Wandals Børn i Henhold til Norske Lovs 5—2—7 «skulde gaae i trediedele og participation af fællesboets midler tilligemed Mogens Lauritzens egenhafuende børn og arvinger, da Mogens Lauritzen havde undladt at holde skifte efter sin forrige hustru, hvilket var hans pligt». Endvidere nedlagde

Jochum Schumacher,
gift 2den Gang med
Dorothea Olsdatter,
der før havde været gift med Ole N. N.

Dorothea Olsdatter,
† 1678, g. 1651 m. Bent Olufsen,
f. 1621, † 1678.

Claus Jochumsen Schumacher,
† 1697, g. 1658 m. Maren von Tach,
† 1701. Ingen Børn.

Marthe Jochumsd. Schumacher,
g. ¹⁾ 1662 m. Boye Jansøn Roerkark,
† 1671, ²⁾ 1672 m. Mag. Peder Holm,
f. 1625, † 1698.

Maren Jochumsd. Schumacher,
† 1666, g. 1664 m. Michel Søfrensen,
† 1696. (Stamfader til Fam. Vogt).

Johanne Jochumsd. Schumacher,
g. 1659 m. Niels Søfrensen,
Broder af Michel Søfrensen.

Ole Bentsøn,
f. 1653, † 1734,
g. 1680 m. Anne
Pedersd. Horster.

Jochum Bentsøn,
f. 1661, † 1698,
g. m. Maren
Jahnsdatter.

Zidselle Bentsd.,
f. 1661, † 1737,
g. ¹⁾ 1678 m. Peter
Jansen Roerkark
²⁾ Mag. Gregers Berg.

Anne Bentsd.,
f. 1656, † 1697,
g. 1676 m. Mogens
Lauritsøn til
Linderud, † 1726.

Anne Pedersdatter Holm,
† 1701, g. 1696 m.
Etatsraad Johan Neve,
f. 1648, † 1718.

Søfren Schumacher, Sognepræst til
Asker, f. 1666, † 1723, g. ¹⁾ 1701 m.
Karen Mechlenburg, ²⁾ 1705 m.
Annichen Ancher, f. 1684, † 1722.

Joachim Nielsen, Anne Nilsdatter,
begge døde ugifte i huset hos Erik Mogensen.

Dorothea Mo-
gensd., f. 1681,
g. ¹⁾ 1700 m.
Alexander Holst,
²⁾ 1717 m. Nils
Roll.

Margrete Mo-
gensd., f. 1685,
† 1717, g. 1706
m. Tøger Erich-
sen Grøn.

Anne Mogensd.,
f. 1694, † 1770,
g. 1721 m.
Just Barch
til Grorud.

Inger Mogensd.,
f. 1688, † 1736,
g. 1712 m.
Liv Holst.

Bent Mogensen,
f. 1679, † 1735,
g. 1709 m.
Magdalene
Neve.

Erik Mogensen til Linderud, g. 1716 m. Johanna Neve,
f. 1687, † 1742, f. 1699, † 1755.

Kristine Grøn, f. 1711,
g. 1729 m.
Byefoged Ermandinger,
f. 1689, † 1735.

Anna Grøn, f. 1709, † 1796,
g. 1730 m.
General Peter Deichmann,
f. 1703, † 1766.

Else Margrethe Deichmann, g. m.
Helle Juel til Vestby.

Mogens Larsen Mogensen til Linderud,
Cancelliraad, f. 1727, † 1802, g. ¹⁾ 1753
m. Marthe Holter, ²⁾ 1762 m. Helene
Cathrine Büchler, f. 1740, † 1831.

Johan Neve Mogensen,
f. 1730, † ugift 1804.

Dorothea Mogensen, f. 1712,
† 1786, g. 1758 m.
Justitsraad Morten Leuch Elieson,
f. 1724, † 1763.

Marthe Beate Mogensen,
f. 1766, † 1823, g. 1791 m.
Assessor, Generalkrigskommissær
Haagen Mathiesen, f. 1759,
† 1842.

Erik Mogensen, f. 1770,
† ugift 1801.

Karen Elieson, f. 1759, † 1796,
g. 1778 m. Grosserer Jess Anker,
f. 1753, † 1798.

Marthine Elieson, f. 1763,
† 1783, g. 1779 m.
Kammerjunker Johan Henrik
Wilster, f. 1743, † 1783.

Iver Elieson,
f. 1762, † 1815,
Staldmester hos Kong
Christian Fredrik.

han Paastand paa, at Mogens Lauritzen skulde fremvise Rigtighed for, hvorvidt hans første Kone Margrethe Eriksdatter havde skiftet med sine egne Børn førend hun egtede ham.

Mogens Lauritzen ingav til Retten et skriftligt Tilsvar «til den gode Mands Bent Wingses uformodentlige, som ganske ublue og ubillige pretensioner om arvs søgende hos mig efter min Sal. formand Lambert Wandal og min første Sal. hustrue Margrethe Erichsdatter». I denne Skrivelse oplyser han, at Skifte efter Lambert Wandal blev afholdt i Lillefossen 21de December 1666, hvorved det (som vi tidligere har seet) viste sig, at Boet var ganske Fallit «saa man ikke skulle kunde sige, at han var bleven rig ved sin kone, ligesaalidt som han lagde sig noget tilbedste i sit egteschab med hende, langt mindre forødede noget for hende og hendes Børn». Men da han skulde gifte sig for anden Gang «forstod han vel, at der burde være rigtighed for ham og børnene», hvorfor han — for ikke at handle i Smug — sendte sine tre Svogere følgende Skrivelse dateret Christiania 1ste September 1676:

«Hoystærede kiere Svogere Sr. Anders Simensen, Hr. Lauritz Christophersen Thue og Christen Jørgensen.

Saasom min kiere og nu Salige hustrue hafuer efterladt sig 4 Børn, og hidindtil ingen skifte efter hende er holdt, da maa jeg hermed tjenstschyldig forespørge, som deris bedste og næste paarørende og forvente Eders gode villie og beslutning, hvorledes I dermed paa deres vegne vil have forholdet, eftersom de tre Børn er hos Eder. Gud og nogle af Eder er sielf bedst beviist min tilstand, at naar jeg, hvis jeg vil (?) Eder og andre godtfolk skyldig er, aftages, blifuer slet intet til arf og deeling, om ellers kand tilsteedes, som paativles, wille Gud spare mig lifvet og welstand, skal I dog i sin tid være ihukommet, imidler wil jeg tjenstlig herpaa afvarte Eders goede Gjensvar mig til fremdelis efterretning om noget widere i længden skulde efterspørges og næst guddommelig beskjæmmelses ønsker forblifuer

*Eders
tjenstvillige Svoger og tiener
Mogens Lauritzen.*

Herpaa svarede under 15de September 1676 A s e s s o r Anders Simonsen «at ligesom det er min skyldighed hans Stiftsbørns tilfalden Matrimonium til deris fremtarf at beoagte, saa var han dog fuldt vidende om, hvorledes Mogens Lauritzens Bo med vidtløftighed kand være beheftet», hvorfor han paa Børnenes Vegne ingen Registrering og Deling begjærte, dog vilde han være forsikret om hans «faderlige affection imod dennem efterdi hand til bedre stand for hans kiereste, min Sal. Søsters dødelige afgang er befordret». Hr. Lauritz Thue tiltraadte under 26de September s. A. Anders Simonsens Mening, «thi hvad faders er, det formodes hos hannem at findes och ey paatviles, og dersom elskede Moderens, min Salig elskelige søsters (hvis siæl formodes af os at findes i evig glæde!) vel ved, hvad hierkelig omhu, der har voren, hvilket den hafte smerte med hende aldrig forglemmes». Den tredie Svoger Christen Jørgensen paa Movig erklærede under 3die Oktober s. A., at han saa nogenlunde kjendte Mogens Lauritzens «*slette tilstand och widtløftighed*», hvorfor han ikke kunde afslaa ham, hvad der af hans, «*hoyfor nemme svogere allerede var consenteret*», dog vilde han «*af svagelig pligt och omhue dernæst gjøre den erindring at den Sal. Qvindes gangklæder lige worder deelt imellem døtrene, saa derved eene ikke gjorde den anden urette, saa stilles det til hans eget gode, faderlige hierte om hand ved Guds och Lykkens foye widere udi fremtiden kand formaae til dennem at erlægge.*»

Mogens Lauritzen lovede, at hvis han nogensinde kom til bedre Kaar, skulde han ikke glemme Børnene. Efter at have faaet dette Svar fra sine tre Svogere lod han Skifteretten og Overformynderne tilkalde for at optage «en specification over boets slette tilstand». Af denne fremgik det, at Underballancen var over 1000 Rdlr. Denne Gjæld havde han lige til sine sidste Aar forrentet, undtagen hvad han med de Midler hans anden Kone havde bragt ham, i Forening med hvad de i mange Aar fælles kunde have fortjent, havde afbetalt, «som med god riglighed kand bevises».

Men hvis Bent Winge kunde bevise, at Mogens Lauritzens første Kone ved Registreringen efter sin første Mand, eller hvis

Mogens Lauritzen selv ved Registreringen efter hende i nogen Maade havde fordulgt eller puttet væk noget, saa erklærede han at «svare, som vedbør, hvilket han dog med god og uskadt samvittighed og ved høyeste Eed kand bekræfte, at jeg ikke ved mere, da at være eyende, medens vel været med større Gjæld behefted, som siden betalt, end som anført, blev som Bent Wingses formand Sal. Erich Wandal noksom self ligesom jeg var beviist. Erich Wandal var jo ogsaa her stedse, da han paa 4de aar efter Mogens Lauritzens giftermal (o: det andet) havde et kammer og en bod, samt sit underhold hos Mogens Lauritzen hvorfor denne hverken forlangte eller fik en skillings vederlag, hvilket han eller hans Sal. hustrue nok skulde have faaet lov til at betale, hvis Mogens Lauritzen nogensinde kunde have tænkt sig, at han nu vilde komme *«med slige ganske ubillige og urimelige arvepretensioner, som nu fornemmes»*. Erik Wandal var desuden her i Christiania i mange Aar fuldmyndig indtil han ægtede Birgitte Poulsdatter og boede her til sin Død, saa baade han og nu siden paa 13de Aar hans Kone efter hans Død noksom kunde have Tid og Leilighed til at kræve eller vide om hans Arv, om han nogen havde havt. Ved Registreringen efter sin Sal. Mand havde hun ikke i ringeste Maade ladet sig forlyde hermed, da hun angav, at Gjælden var større end Indtægten, men nu *«paa 23de aar efter min første kones død og 22de efter registreringen, og paa 13de efter Erik Wandals død, at komme med sligt krav er meget urimeligt og mod bedre vidende uforskammet at begjære fra mig og ni moderløse og næsten umyndige smaa børn, hvis Gud os med velsignet, og jeg med min sidste Sal. hustrue efter hendes Sal. forældre i arv bekommet, samt, hvis vi med vores store Omhyggelighed, sved och arbeide for os og vores nu paa 22de aar haver fortjent»*.

Mogens Lauritzen fremlagde desuden for Skifteretten foruden ovenstaaende skriftlige Redegjørelse, endvidere Byfogdens og 2 Mænds Registrering af 28de November 1676, ifølge hvilken Boets visse Formue var 1093 Rdlr. 41 Sk. og udestaaende Gjæld 179 Rdlr. 77 Sk., medens Gjælden beløb sig til 2375 Rdlr. 42 Sk.

Overformynderrullen udviste ogsaa, at der for Børnene intet var at arve.

Skifteretten frifandt med eclat Mogens Lauritzen for «*Bent Wings her i Sterboen foranførte søgende arve pretension uden skiæll eller louglig adgang at være, hvorfor og slig hans ugrundede æskning er af ingen værdi og derfor falder af sig selv.*»

VI.

De gode Tider, der havde hersket i det sidste Decennium af det 17de Aarhundrede fortsattes ogsaa i Begyndelsen af det 18de. De Hollandske og Engelske Skibe, der for en stor Del havde besørget Fragtfarten paa Norge, kunde nu paa Grund af den spanske Arvefølgekrig ikke længer optage Konkurrencen med den stadig voksende norske Handelsflaade, der, da Navigationsakten ikke længere anvendtes i sin fulde Strenghed, snart blev Eneherre paa dette Omraade.

Mogens Lauritzen fortsatte sin Handelsvirksomhed med stadig voksende Held, og ved de gunstige Konjunkturer voksede hans Formue med en mærkværdig voldsom Fart. Sine Penge anbragte han fremdeles i Jordeiendomme og Skove. Da Staten afhændede Kirkerne og Kirkegodsæt, benyttet han sig af den gunstige Leilighed og købte ved Skjøde dat. Kjøbenhavn 16de August 1723 Skedsmo Hovedkirke, Nittedal, Hakkedal og Lørenskogens Annexkirker med tilhørende Gods, nemlig Gaardene Rud, Goustad, Lille Gran, tre Asakgaarde, Skougli, Skøien, Bøhler Kius, Skaalseg, Stryset, Holen, Dahl, Opsahl, Blakiersrud, Haager, Vormnæs, Melby, Skaaset, Revog, Holter, Skiften, Feiring, Taraldsrud og Kirkeby for 3330 Rdlr. Croner¹⁾. Ligeledes købte han Kongetienden i Indviken, Opstryn, Nodne, Oldens og Loens Sogne under Indvikens Præstegjeld i Nordfjords Fogderi i Bergenhus Amt²⁾, ligesom han forpagtede Wangs og Næs Kongetiende.

¹⁾ Naar Kjøbesummen erlagdes i Courant skeede det med 12 pCt. Tillæg. (Kronlagie). Indstilling til Lov om Kirke- og Kirkegaarde. Bilag S. 2.

²⁾ Solgtes senere ved Skjøde af 10de August 1729 af hans Arvinger Jens Hammer, Peter Mogensen og Liv. Holst til Hr. Peder Henriksen Finde, Sognepræst til Indviken.

Om Mogens Lauritzens saavel som om de øvrige Christiania-borgeres Formuesforhold har man temmelig gode Oplysninger i Regnskaberne for den rene Syndflod af Skatter, som Enevoldsmagten i denne Tid lod regne ned over sine Undersaatter for at fylde den tomme Statskasse. Efter de tildels temmelig store «*Krigsstyr*» i 1676 og 1700, kom der i 1677 en Ildsteds- og Kvægskat, der gik ud over Huseiere og Jordegodsbesiddere; denne blev i 1678 afløst af en Kop- og Rentepengeskate, der var meget følelig, da man maatte betale 2 pCt. af al rentebærende Kapital. Disse ophævedes, men for at efterfølges af andre ligesaa store, under de forskjelligste Navne. I 7 Aar var man saa forskaaned for extraordinære Skatter, men i 1709 begyndte det atter og da værre end nogensinde. «*Skjærbaadsskatten*» af 1709 efterfulgtes af en «*Baadmandsskat*» og denne af «*Kop- Heste- og Ildstedsskat*», Skat af «*Peruquer og Fontanger*» og af Sko. Den værste af dem alle var Krigsstyret eller «*Dagsskatten*» som den ogsaa kaldtes, da den var beregnet for hver Dag. Naar hertil kom de ordinære Skatter, Inkvartering og Skydsfærd, og de kommunale Udredslere, der under Byens voksende Udvikling, heller ikke var smaa, er det let at forstaa, at de loyale Borgere knurrede, og forsøgte at tage Repræssalier ved at opgive saa liden Indtægt og Formue som vel mulig gik an. Efter disse egenhændige Opgivelser havde Mogens Lauritzen i 1699 to Børn hjemme som var over 15 Aar¹⁾, 7 Tjenestefolk, 4 Ildsteder og 2 Heste, desuden tilføier han: «*Jeg hafver af mine børns arvemidler paa rente udsat dog mest hos Bønder, som ey winder, hvad deraf kand bekommes, og er jeg derimod mere bortschyldig, saa sandt hielpe mig Gud.*» Han sattes i 2den Klasse med 8 Rdlr. i Skat. I 1709 betalte han i Skat 14 Rdlr. og var nu kommet op i 1ste Klasse. Samtidig betalte General Hausmann og Gerhard Treschow 18, Commerceraad Collett, Peder Pedersen Müller, Poul Pedersen Vogts Enke og Justitsraad Mercher 14 Rdlr., Henrich Carlsen 12, Gjerd Andersen, Peder Iversen (Rosenberg) og Morten Leuch 10, Claus Benniche 9, og Tøger Erichsen Grøn og Ole Holther 8 Rdlr. Dette Aar maatte

¹⁾ Børn over 15 Aar maatte betale Skat.

Byen desuden udruste $2\frac{1}{2}$ Skjærbaade, hertil bidrog *Mogens Lauritzen*, *General Hausmann* og *Justitsraad Mercer* 24 Rdlr., *Collett* og *Lachman* hver 20, *Gerhard Treschow* 18, *Erik Ankers Enke* og *Peder Iversen* 10 osv. Om Formuerne i Byen dette Aar har man desuden Efterretning i en af Vicesatholderne *Johan Vibe* optagen «Fortegnelse paa de af Stand og Rang, store bemidlede Personer, der besidde kosteligt Saugbrug og Tømmerhugst, stort jordegods, rede Contanter og Vexler her Syndenfelds, der kan udgjøre Rytterhold, reduceret i 4 classer og ordninger»¹⁾.

Efter denne Fortegnelse blev *General Tritschler* og *Justitsraad Mercher* ansatte til paa egen Bekostning at udruste og stille hver 3 Ryttere med Hest og fuld Mundering, *General Hausmann*, *Justitsraad Blix*, *Biskop Munk*, *Mogens Lauritzen*, *Peder Pedersen Müller*, *James Collett*, *Henrich Carlsen*, *Poul Pedersen Vogts Enke* og den samlede Magistrat hver 2 Ryttere. I Opgaven tilføies om *Mogens Lauritzen*, *Henrich Carlsen* og *Peder Pedersen Müller* at de alle tre er «*hele rige Mænd*». I 1710 har vi *Baadsmandsskatten*, hvor *Mogens Lauritzen* sammen med de ovennævnte Borgere blev næst høiest ansatte (*Hausmann* var høiest) med 20 Rdlr. hver. I 1711 betalte han²⁾ 3 Rdlr. i Skat for sin egen «*Peruque*», 9 for sine tre Sønner, 9 for sine Døttres «*toppe*» og 1 for *Præceptorens Paryk*. Desuden betalte han 4 Rdlr. i Skat for sin *Kariol* og maatte endvidere betale $\frac{1}{6}$ Part af sine *Tjeneres Halvaarsløn*, foruden *Kop-* og *Ildstedskat*, *Rentepenge* og *Husleieskat*. Vi erfarer heraf at *Præceptorens Løn* var 60 Rdlr. aarlig, 5 *Tjenere* fik hver 16 Rdlr. og 2 *Piger* 12 Rdlr. aarlig. For tre *Heste* betalte han $2\frac{1}{2}$ for 4 *Ildsteder* $3\frac{1}{2}$ og i *Rentepengeskat* $24\frac{1}{2}$ Rdlr.

Disse Skattepenge var trods sin Talrighed enda taalelige, værre blev det at være Skatteyder, da *Christiania* ved en Forordning af 13de April 1712 blev befalet at udrede 18 250 Rdlr. Denne Sum blev fordelt mellem Borgerne, med et bestemt Beløb pr. Dag.

1) Findes i Kancellie Indlæg for 1709 i Rigsarchivet.

2) Han opføres her som «*Mogens Lauritzen Borger, bruger Saug og Landbrug*».

Mogens Lauritzen blev sammen med Müller, Treschow, Collett, Lachmann, Vogts Enke og Carlsen ilagt det høieste Beløb, nemlig 1 Rdlr. 48 Sk. daglig eller 547 Rdlr. 2 Sk. aarlig. Tøger Grøn, Erik Ankers Enke og Helle Michelsen slap med 365 Rdlr. og Gjord Andersen med 182 Rdlr. aarlig. Det viste sig dog snart, at Regjeringen denne Gang havde været vel grov i sine Fordringer. Folk knurrede høilydt, og endnu langt ud i Aaret 1713 var der særdeles lidet kommet ind af Skatten. Man maatte nu give sig lidt, og for at faa Folk til at betale, blev der ved en kongelig Resolution af 31te Oktober 1713 og en Rentekammer-skrivelse af 15de September 1714 loved Kvartalsmoderation for promte Betaling. Heraf benytted mange, deriblandt Mogens Lauritzen sig. Det samme Skattebeløb var ogsaa fastsat for det følgende Aar, men for at faa noget ind af denne maatte man først nedsætte Skatten til 8 921 Rdlr. 85 Sk. (hvorfor den kaldtes *«Den halve Dagskat»*) og siden ved et kongl. Reskript af 31te Oktober love dem Moderation *«der havde lidt Søe og Ildsskade»*. Borgerne havde nu forløbig Fred for de værste Skatter indtil 1718, da der foruden de almindelige Skatter paa engang udskreves baade Krigsstyr- og Dragon- og Hesteskat. I Krigsstyr maatte de 4 rigeste Borgere (hvoriblandt ogsaa Mogens Lauritzen) rykke ud med hver 100 Rdlr. Desuden skulde Borgerne stille et vist Antal Dragoner og Heste *«eller og udi dessen er manglig for hver karl og hest i penge 50 Rdlr»*. Borgerskabet erklærede, at det havde været dem umuligt at præstere det paabudte Antal Heste og Karle in Natura og maatte derfor betale 900 Rdlr. Mogens Lauritzen blev sammen med Collett, Vogt, Treschow og Madame Lachmann ansat til $\frac{1}{2}$ Rytter, medens Etatsraad de Tonsberg, Hans Nobel, Alexander Brugmand og Amtmand Must hver slap med $\frac{1}{4}$.

Hvert af de følgende Aar til 1722 var lige byrdefulde. I 1718 forlangtes der i Krigsstyr 5 162 Rdlr. og Mogens Lauritzen og de 3 andre, der sattes i Klasse med ham, maatte ud med 220 Rdlr. hver¹⁾. I 1719 det samme Beløb; og denne Gang var Mogens

1) Admiralitetsraad Gerhard Treschow er dette Aar merkelig nok blot ansat til 50 Rdlr.

Lauritzen og James Collett de to eneste der betalte 220 Rdlr., Lachmann 150 og Maren Sal. Ankers blot 50, Desuden blev der forlangt, at Borgerne skulle stille Skibe til Regjeringens Disposition til en Drægtighed af 180 Læster. Paa Mogens Lauritzen og James Colletts Part faldt der 144 Rdlr. I 1720 forhøiedes Skatten til 7 191 Rdlr. Desuden skulde der af de umyndiges Midler erlægges 430 Rdlr. Af disse Beløb maatte Mogens Lauritzen, der nu ansloges til at have en Formue paa 35 000 Rdlr., alene betale 875 Rdlr., og for 1721, da man nedsatte Beløbet til 5 128 Rdlr. 18 Sk., 656 Rdlr. 1 Sk. Samtidig blev der af de umyndiges Midler forlangt 323 Rdlr. 13 Sk. og af Geistligheden 193 Rdlr.

I 1722 blev Borgerne, foruden at plages med ordinære og ekstraordinære Skatter ogsaa nødsagede til paa egen Bekostning at forskaffe Byen et nyt Vandværk istedetfor det gamle, der var ødelagt af Carl den 12te. Omkostningerne, der beløb sig til 3 113 Rdlr., blev udlignede paa 556 Personer og af disse blev Mogens Lauritzen høiest ansat, nemlig til 200 Rdlr., dog deri iberegnet et frivilligt Bidrag paa 100 Rdlr.

Mogens Lauritzens Navn forekommer ikke paa den Liste over de større Handelsmænd, der havde lidt det største Tab ved Carl den 12tes fiendtlige Invasion og Brandskatning i 1716. Han oplyser imidlertid selv et Steds, at han har lidt store Tab, specielt ved at han havde mistet flere af sine vigtigste Dokumenter og Adkomstbreve. Sandsynligvis er vel hans store Bygaard, der var beliggende i Østre Kvarter, lige i Nærheden af Tøger Erichsen Grøns (det nuværende Finantsdepartement) blevet ødelagt af Ild og Vand.

Da der intet Skiftebrev eksisterer efter Mogens Lauritzen, har man desværre ingen Anledning til at faa se, hvordan hans Hus og Hjem var indrettet og udstyret; men man kan vel gaa ud fra at den Enkelhed og Tarvelighed, der kom tilsyne ved Skiftet efter hans Kone i 1697, nu 30 Aar efter er afløst af større Luxus i Omgivelser og Levesæt, eftersom hans Anseelse og Velstand steg. Hans Gaard har efter Skattemandtallene at dømme været en af de største og bedste i Byen. Han betalte ihvertfald den største Eiendomsskat, 16 Rdlr. af den. James Collett og Tøger

Grøn betalte for sine store og tildels ganske pragtfulde indrettede Gaarde henholdsvis 16 og 12 Rdlr.

Paa sine Børns Opdragelse synes han ikke at have sparet. Da den eneste i Byen værende Skole «Den Latinske» nærmest var beregnet paa at forberede til det theologiske Studium, og det desuden ikke efter de Tiders Tænkesæt blandt den høiere Borgerstand, ansaaes for standsmæssigt at sende sine Sønner paa Skole med andre, pleiede man gjerne at holde en Præceptor for dem i Hjemmet, inden den sidste Haand paa deres Opdragelse blev lagt i Udlandet, og da for Handelsmænd, specielt i England eller Holland. Mogens Lauritzen fulgte heri sine Standfællers Exempel, og til Opdragelse for sine Sønner Lars, Erik og Peter holdt han stadig en Præceptor, hvis Løn beløb sig til 60 Rdlr. aarlig.

Andre bidrag til Belysning af Mogens Lauritzens Liv og Virksomhed end de her anførte findes ikke, naar undtages endel Processer og Tvistemaal han til forskellige Tider havde. Heraf imidlertid at uddrage, at han har været en stridbar Mand, er man vel ikke berettiget til, skjønt den skarpe Tone, hvori nogle af de i Sagerne forekommende Skrivelser er holdte, nok kan tyde paa, at han var en myndig Herre, der ikke gjerne kortede noget af paa sin Ret. Saaledes havde han i 1723 en ganske skarp Strid med Kirkeværgen Hr. Jochum Bendecke. Denne havde indstevnet ham til Bythinget idet han paastod, at Mogens Lauritzen ikke havde betalt «Stolestædeleye». Denne svarede, at han aldrig havde nægtet at betale, og at han heller aldrig havde faaet nogen Regning fra Kirkeværgen, desuden havde han som Byskriver Ret til at sidde i Stol No. 11 i Kirken, hviken Stol var udlagt til Raadmændene, Byfogden og Byskriveren. Naar han krævedes for Stolestæde for to Døtre, nægtede han at betale «desformedlst, at han blot havde en» «Dernæst anføres, at jeg skal svare for en person ved navn Villas som ikke i mange aar har gjort mig nogen tjeneste, men forunder ham livs ophold». Desuden havde Willas, medens Kirken var i Bygning havt saa stor Umage med idelig Skrivning, at han af Øvrigheden var tilsagt Sæde i Kirken, «udi hvilken stol han be-

hagede.» Han havde aldrig udtaget nogen Stol til ham og vilde de søge ham med uefterrettelige Pretentioner, fik de selv greie den Sag. Han betalte for sig og sin Datter 13 Rdlr. for at blive befriet for det hele og *«formoder tjenstligst for det øvrige at vorde forskaanet»*. Enden paa Striden kjendes ikke. Ligeledes havde han flere Processer med sine undergivne bl. a. med en Fuld-mægtig ved Navn Nils Jensen hans *«forrige tjener ved mine sauge i Aggerselff»*, hvem han 14de Oktober 1726 stevner for *«hans meget u-forskammede og bedragelige omgang med mit tømmers annammelse, saavel som hans øvede snyderie ved mine bord»*.

Folk var imidlertid paa den Tid noget trættekjære, og Processerne florerede rigt til Glæde for de talrige Procuratorer og Vinkelskrivere, saa der er maaske ikke saa meget at lægge Mogens Lauritzen til Last.

Heller ikke kan man vel af hans Deltagelse i den celebre Toldsvigaffære i 1705¹⁾ uddrage noget saa særdeles ufordelagtig. De mange Indførsels- og Udførselsforbud som karakteriserede Enevoldsmagtens Toldpotitik indbød, saa at sige, til Smughandel og Toldbesvigelse, og den Ubillighed, hvormed Regjeringen stadig beskattede og udpressede de formuende Handelsfolk, har formodentlig bevirket, at disse ikke ansaa det for noget galt, men tvertimod som noget, der tjente til Selvbeskyttelse eller Nødværge, naar Anledning dertil gaves, at snyde Staten for hvad, der egentlig tilkom den. Derpaa tyder ogsaa den Omstændighed, at de 63 Borgere, som ved denne Anledning blev nappet næsten udelukkende hørte til Byens bedste og mest anseede med Generaltoldforvalteren (Gjord Andersen) og Byfogden (Adam Barch) i Spidsen. Den næsten humoristiske Lemfældighed hvormed forøvrigt Regjeringen ogsaa behandlet Sagen viser ogsaa, at man paa de Tider ikke saa Sagen i samme Lys, som Nutiden utvilsomt vilde gjort ved en lignende Foreteelse.

Mogens Lauritzens Navn er knyttet til et i Christiania endnu eksisterende Legat, idet han gjennem et Gavebrev skjænkede 500

¹⁾ Udførlig behandlet i Vogts «Slægten Vogt i Gamle Dage» Side 26 ff.

Rdlr. til Sagbankens Fattighus¹⁾. Beløbet var ved hans Død endnu ikke udbetalt, og da den ene af hans Arvinger (Svigersønnen Liv. Holst) nægtede at udrede sin Part anlagde vedkommende Sag mod Arvingerne, der ved Overhofrettens Dom af 8de Marts 1746 in solidum tilpligtedes at udrede Summen.

Mogens Lauritzen døde i Christiania 1726, sandsynlig i en meget høi Alder og blev paa fornemme Folks Vis begravet om Aftenen 13de December «*paa søndre side*» (∩: af Kirken).

At han har faaet en hæderlig og kostbar Jordefærd kan man ganske sikkert være overbevist om.

Skiftet efter Mogens Lauritzen er ikke at finde i Christiania Skifteprotokol; det er formodentlig som Tilfældet pleiede at være med vidtløftige og indviklede Boer blevet skiftet ved Kommissærer. Det begyndte 16de Januar 1727 og blev ikke afsluttet før 17de Marts 1734; at Skiftekommissærerne imidlertid har havt noget at bestille, kan man slutte af, at Skifteakten udgjorde mere end 600 Sider.

Ad denne Vei kan man saaledes ikke bringe i Erfaring Boets økonomiske Tilstand, men under Skiftet efter hans Svigersøn Liv. Holst i 1748 oplyses det, at der paa hans Kones Lod faldt 7487 Rdlr.; paa en Broderlod skulle der altsaa falde 14974 Rdlr., og da der ved Skiftet var 4 Broderlodder og 5 Søsterlodder at dele paa maa Boets samlede Formue have udgjort ca. 97000 Rdlr. Naar man tager i Berragtning, at Pengene paa de Tider vistnok næsten var 10 Gange saa meget værdt som nu, var det en ganske anseelig Formue Mogens Lauritzen efterlod sine Børn og Børnebørn²⁾.

¹⁾ I norske Stiftelse III Side 175, hvor Legatet omtales, kaldes hans Hustru Marthe Holther. Dette er imidlertid en Forvexling med hans Sønnensøn Cancelliraad Mogens Larsen Mogensen, som første Gang var gift med Marthe Holther.

²⁾ Til Sammenligning kan anføres, at Commerceraad James Collett der døde 1727 og ansaaes for at være Christianias rigeste Mand, efterlod sig en netto Formue paa 112097 Rdlr., eller naar de usikre Fordringer fradrages 85435 Rdlr. og Raadmand Peder Pedersen Müller død 1714 70000 Rdlr.

Forklaringen paa, at han paa forholdsvis saa kort Tid har kunnet samle sig en saa stor Formue maa ligge i de ualmindelig gode Tider han leved i, hvor Formuer var at finde for dem, der havde Øine til at se dem med; og Mogens Lauritzen har formentlig, som saa mange af sine Standsbrødre, forenet et klartseende Forretningsblik og Næringsvid med husholderisk Nøisomhed og Selvfornegtelse.

Mogens Lauritzen kunde ved Afslutningen af sit Liv se tilbage paa en lang og velanvent Arbejdsdag; fra i 1669 at være «*en fattig og ringe tjener*» til i 1726 at være en af Byens rigeste og mest anseede Borgere.

VII.

Mogens Lauritzen og Anne Bentsdatter havde i sit Ægteskab 10 Børn, 6 Sønner og 4 Døtre, hvoraf 2 Sønner døde før Faderen. Disse var Anders, f. i Christiania 1682, døbt 1ste November, død 1691, begravet 10de Januar, og Simon¹⁾, f. 1691, døbt 4de Juni, død samme Aar og begravet 10de Juni. De øvrige Børn, som nærmere skal omtales senere var Lars, f. 1677. Bent, f. 1679, Dorothea, f. 1681, Margrethe, f. 1685, Erik, f. 1687, Inger, f. 1688, Peter, f. 1690 og Anne, f. 1694.

Mogens Lauritzens ældste Søn var Lars Mogensen, født i Christiania 1677 og døbt 6te Juli s. A.; han er øiensynlig opkaldt efter Mogens Lauritzens ukjendte Fader. Efter i Hjemmet at have nydt Undervisning af en Præceptor sammen med sine andre Brødre, blev han ganske ung sendt til Udlandet for at uddanne sig til Handelsmand; blandt andre Steder opholdt han sig saaledes i 1697 i Holland, hvor han i Doert hos Faderens Handelsforbindelse, Marcus Reer, optog 300 Rdlr. Efter Hjemkomsten gik han ind i Faderens Forretning, ligesom det af Retsprotokollerne fra den Tid fremgaar, at han stadig fungerede for Faderen i dennes Egenskab af Byskriver. Han var sygelig og har

¹⁾ Hans Faddere var Mag. Peder Holm (om ham se nærmere Side 18), Olle Bentsens q. (Anne Pedersdatter Horster), Anne Hans Mustis (Datter af den ovenomtalte Assessor Anders Simonsen, senere gift med Biskop Hans Munch) og Pernille Jens Børgersens.

vistnok tidligt opgivet Handelen og levet af sine Midler. En Tid lang boede han hos sin Svoger, Liv Holst, og derpaa hos sin Søster Anne Barch paa Grorud, hvor han døde ugift 1743 og blev 13de Januar begravet ved Akers Kirke. Skiftet efter ham blev afholdt 19de Januar og hans efterladte Formue, der beløb sig til ca. 6 000 Rdlr. tilfaldt hans Søskende og Søskendebørn.

Den anden Søn hed Bent Mogensen og var født i Christiania 1679 (døbt 3die September) og formodentlig opkaldt efter sin Morfader Bent Olufsen. Han valgte den studerende Stand og blev Student fra sin Fødebys Skole, og er formodentlig den «*Benedictus Magni*» der 17de Juli 1697 blev immatrikuleret ved Københavns Universitet. Efter at have fuldendt sit theologiske Studium blev han 5te Mai 1705 Sognepræst til Ringebu (ordineret 21de s. M.) Her var han i 8 Aar, indtil han i 1713 blev udnævnt til Sognepræst til Eidsvold i hvilken Stilling han døde 1735. Han blev begravet paa Eidsvold 22de Marts s. A. Han blev gift i Christiania 12te Juli 1709 (viet hjemme i Huset efter meddelt kgl. Bevilling) med Magdalene Hede vig (*Kätchen*) Neve, f. 1689, død paa Eidsvold 31te Januar 1718, Datter af Etatsraad Jan de Neve og Anne Pedersdatter Holm.¹⁾ Bent Mogensen blev Stamfader til en talrig Efterslægt, der endnu lever, men da samtlige optog Fadersnavnet Bentsen som Slægtsnavn, skulde de kun kortelig omtales her, 1) Mogens Bentzen, f. 1715, død i Skien 1770 som Borgermester, Justitsraad, Vicelagmand og Assessor i Oberbergamtet, gift 7de Februar 1750 paa Bærums Værk med Sophie Helledatter (Heltzen), f. 1720, død 1798, Datter af Helle Michelsen og Sophie Catarina Vogt. Af disses Børn blev en Søn Bent Mogens Bentzen, f. 1750, d. 1801, Justitsraad og Borgermester i Skien og en Datter var den bekjendte Digterinde Magdalene Sophie Bentzen «*Nordens Sapho*» (Samlede Digte med hendes Portræt, København 1801, se Birchs Billedgalleri for Fruentimmer, København 1783, Side 224), f. 1758 og gift først med Provst

¹⁾ Hun var en Søster af Broderen Erik Mogensens Kone Johanna Neve, under hvem hendes Forældre nærmere skal omtales.

Peder Leganger Castberg og siden med Kjøbmand I. F. Buckholm i Flekkefjord. 2) Marthe Bentzen gift 1725 med Sorenskriver over Rakkestad Eggert Stockfleth. 3) Dorthe Hedevig Bentzen, f. 1707, d. 1791, gift 1736 med Nils Dorph, f. 13de Januar 1709, d. 15de Juli, 1786. Blev 1734 Sognepræst til Land, hvor han i 1759 blev Provst. Søn af Biskop Nils Dorph, f. 4de December 1681, d. 30te April 1758. 4) Magdalene Bentzen, f. paa Eidsvold 30te September 1716, død i Ringsaker 17de Marts 1784, gift i Land 4de Oktober 1741 med Christopher Ancher, f. i Land 10de Juni 1706, død 19de December 1757, som Sognepræst og Provst i Ringsaker, Søn af Sognepræst i Land Bernt Ancher, f. 1680, d. 1724 og Karen Tanche, f. 1685, d. 1758 (om Christopher Ancher og hans talrige Descendents, se Stamtavle over Familien Anker, Christiania 1889, Side 14). 5) Johan Bentzen, f. 1717, død 1719.

Mogens Lauritzens 4de Søn (den 3die, Erik, skal senere omtales) var født i Christiania 1690 og blev 10de Februar døbt, og fik Navnet Peter. Hans Faddere var Zidselle Peter Jansens,¹⁾ Jochum Bentsens Qvinde,²⁾ Jørgen Povelsen³⁾ og Giord Andersen.⁴⁾ Han blev bestemt til Handelsmand og efterat have modtaget Undervisning hjemme fuldendte han sin Uddannelse i Udlandet, hvorpaa han nedsatte sig som Handelsmand i Christiania. Da han efter sin Fader arvede en betydelig Formue, trak han sig snart tilbage fra sine Forretninger og beholdt blot Nordby Gaard med Sagbrug paa Lørenskogen, som han havde arvet efter sin Fader. En Tid

1) Hans Moders Søster Zidselle Bentsdatter gift

1) Med Petter Jansen Roerkark.

2) Med Mag. Gregers Berg.

3) Maren Jansdatter, gift med Anne Bentsdatters Broder Joachim Bentsøn.

3) Jørgen Poulsen til Fosseholm, f. i Helsingør 1653, gift med Barbra Krefting, Toldskriver i Christiania.

4) Rig Kjøbmand, Kammerraad, Kommerce og Justitsraad, Overhofretsassessor, f. 1651, d. 1720. Oprindelig en Jyde.

boede han paa Gaarden Tveten i Aker og siden hos sin Søsterdatter Catharina Holsts Mand Stadschirurg Bahning i Christiania. Her døde han ugift 1752 og blev den 22de Februar begravet ved Akers Kirke «*med alle Klokker og den store forud*». Skiftet efter ham begyndte 29de Februar og sluttede 28de November 1752. Hans efterladte Formue tilfaldt hans Søskendebørn, der efter den endnu bevarede Skifteakt¹⁾ var følgende: 1) »Hans afdøde Broder Hr. Bent Mogensens efterladte Børn, nemlig Mogens Bentsen, Borgermester i Skien, Dorthe Bentsdatter, gift med Sognepræsten til Land Hr. Niels Dorph. Marthe Bentsdatter gift med Sorenskriveren i Rakkestad Eggert Stockflet og Maren Bentsdatter gift med Sognepræsten til Ringebo (?) Hr. Christopher Ancher. 2) Hans Broder Erich Mogensens efterladte Børn Mogens Larsen, Johan Neve Mogensen Studiosus opholder sig udi Kjøbenhavn ved Akademiet, Dorthe Erichsdatter og Petronelle Erichsdatter begge ugifte. 3) Søsteren Dorothea Mogensdatter, Sal. Borgermester Nils Rolls hendes Efterladte, nemlig Hans Holst paa Gaarden Haugen i Spidberg, Catarine Holsts i Egteskab med Hr. Bahning efterladte Margrethe Bahning, Martha Holst gift med Hr. Johannes Nielsen boende i Christiania og Dorthe Holst gift med Hr. Niels Tulle Aftensangsprest paa Bragnæs. 4) Søsteren Inger Mogensdatter gift med afdøde Liv. Holst, deres Børn Anne Holst gift med Peder Løche boende ved Aggers Sauge paa Byens Grund, Margrethe Holst gift med Christen Grimelund boende her paa Stedet, samt Cathrine Holst gift med Peder Horner boende ved Aggers Sauger. 5) Søsteren afdøde Margrethe Mogensdatter i Egteskab med afdøde Tøger Grøn, hendes Børn Anna Grøn gift med Obriste Deichmann boende udi Porsgrund, Christine Grøn død i Egteskab med Byefoged Ermandinger, hendes Datter ugift og bor hos Obriste Deichman. 6) Søsteren Mad. Anne Sal. Just Barches boende paa Grorud og 7) Halvsøsteren »Afd.

¹⁾ I Rigsarkivet under «*Personalialia*».

Bente Mogensdatters efterladte Datter Anne Margrethe, Presten Jens Hammers opholdende sig hos hendes Søn Presten Hr. Mogens Hammer til Wejløe i Sjælland».

Alle disse Arvinger mødte eller lod møde for sig for at varetage sine Interesser. Johan Neve Mogensen, der som vi hørte, var i Kjøbenhavn ved Universitetet meddelte sin Broder Mogens Larsen Mogensen Fuldmagt til at handle for sig i følgende Skrivelse:

Høistærede kiære Broder!

Formedelst jeg ved min nedreyse til Kiøbenhavn ikke kand oppebie tiiden for at overvære ved skiftet eller dettes slutning efter min Sal. Farbroder Sr. Peter Mogensen, Saa er dette jeg kierligst vil have mig udbedet hos kiere Broder, at du samme paa mine vegne will bi-vaane og paase mit bedste i alle maader. Ligesom jeg hermed giver dig fuldkommen fuldmagt derudi at giøre og lade som dig bedst siunes at være til min nytte og fordeel, da hvad du i saa tilfælde foretter skal agtes og ansees lige saa gyldigt, som jeg selv var tilstede, og hvad qvitteringer, afkald eller regningers opgjørelse med videre du maatte udgive, som af skiftet kand dependere skall validere og være af fuldkommen kraft til vedkommendes Securitet, hvormed jeg recommanderer alleting i din bedste Forsorg og vigilance med forblivende

Høystærede kiære Broders

oprigtige Broder

J. Neve Mogensen.

Som allerede ovenfor berørt, havde Peter Mogensen allerede tidligt trukket sig ud af sine Forretninger, saa han ved sin Død af faste Eiendomme kun efterlod sig sin fra Faderen arvede Anpart af Nordby Sagbrug. Denne, der blev vurderet til 300 Rdlr., kjøbtes af Commerceraad Anker for 516 Rdlr. Hans øvrige Formue bestod i hans Indbo, rede Penge, samt endel Obligationer. Hans Indbo, der er særdeles nøie beskrevet, giver et ganske anskueligt Billede af en ugift Christiania Borgers Hjem paa de Tider. Blandt Værelser er «Sahlen hvor den Sal. mand døde», det fornemste; den var særdeles vel møbleret med 12 «Ryslæders

Stole», 1 Fløiels Lænestol og 2 Taburetter «*med blaa Macheys overtrukken*». Midt paa Gulvet stod et stort ovalt «*Schlaugbord*» og i et Hjørne en «*carnis seng med rødt Macheys omhæng og grønne snore*», der var forsynet med en blaarandet Bolsters Underdyne, en Cattuns Overdyne og et rødt, silkebetrukket Sengedækken. Over Vinduerne hang 4 Par hvide Cattuns Gardiner. Møblementet bestod desuden ef en «*schlagbænk rødmalet med grønne lister*», et glasskab indeholdende bl. a. et Dusin blaa Thekopper, et Dusin «*blommethekopper*», 1 «*speylkom*», en Mængde Tallerkener, 5 «*glasrømmerter*», 12 spidse Glas, «*2de Zerbsten ølglas*», en «*liden sølvflaske med en liden slump Ziong Ziong the*», 1 lang grøn Kikkert osv., samt en Bogreol indeholdende Husets temmelig magre Bibliothek af væsentlig religiøs Literatur, blandt hvilken kan nævnes Biskop Deichmanns voluminøse Ligprædiken over hans Søster Margrethe Mogensdatter, Chr. IV danske Bibel «*udi 4 Tomer*», Jubelprædikener af Dr. Otto Holmboe, Morten Leigh og Biskop Nannestad osv. I «*kammeret, som vender ind til gaarden*», fandtes alt hans Sølvtoi og rede Penge, der med megen Forsigtighed var nedpakket i to store Kufferter «*med sort læder betrokken og 5 Jernspænder*». Kontanterne bestod dels af gangbar Mynt, hvoriblandt 13 Speciedukater, 2 «*Quinear*» og 28 danske Kroner, og dels fremmede Mynter og Medaljer, som «*Marstrands Sølvmedalje*», «*Christian V begravelses Medalje*», en Jacobit vægtig $2\frac{1}{2}$ Lod, en «*doppelt Fredrik IV sletdaler med symbolum. Et Nordens Lius gik osv.*», en enkelt ditto, «*en støbt Fredrik V penge*», en «*sølv Ebenetzer*», samt «*adskillig smaa fremmed Courant mynt*».

Sølvtoiet bestod af store og smaa Bægre, Sølvskaale, et rundt forgyldt Sølvfad vægtigt 70 Lod, Sølvkander, Knive, Gafler, Skeer osv. I samme Kuffert hvor Sølvtoiet var, fandtes ogsaa et «*omhænge til en carnisseng af grønt Machey med røde striber, bestaaende af tvende store gardiner og 11 store og smaa kapper*». I kammeret stod ogsaa et chatol, hvor der bl. a. fandtes et «*Windmeils Sølv lommeuhrværk med sølvkjæde og sort kasse merket P. M.*», en Sølvsnusdaase forgyldt indi, en Sølvstandstikker, et Sølvæg ligeledes forgyldt, Guldknapper, et spansk Rør med

Sølvknap, samt et «grønt Flaschefoder med 12 glas og bouteiller, hvorudi adskillige drichevarer.»

Blandt hans Toilegienstande finder vi hans to «peruque-blokke» og et Futteral «med tvende Rageknive og en sax».

Hans særdeles righoldige Garderobe oppevaredes i «det grønne skab» og bestod bl. a. af «en sort klædning, kiol, vest og to par buxer», en ditto, en brun Klædes Klædning, en mørkeblaa ditto, en sort «gros de Tours vest», en blaagraa Klædes Surtout, en lys «Roque de l'eau», en rød «Boys», samt en rød skindforet Reisekappe, naar hertil føies hans «grønne damashes kontortrøie underfored med rød multum», Ruslæders Hansker, røde Tøfler, Silkestrømper og Traadstrømper, 2 Parykker «silkeklude», Nettel-dugsklude, Nathue, 26 Nettel-dugshalsbind og 30 Halskraver, kan man nok forstaa, at Sr. Peter Mogensen var fin og sirlig at skue, naar han optraadte i Stadsdragt, hvortil endvidere hørte Sølv-kaarde med Lædergehæng, eller hans sølvbeslagne Hirschfænger.

Arvingerne blev enige om, «at den Sal. Mands efterladte gangklæder ey til auktion skulde exponeres», men overtages af Regimentskirurg Bahning efter den Takst, der ved Registreringen var sat paa dem, dog skulde den Afdødes Tjener som Gave faa endel Klæder.

Denne, Ole Jørgensen Horster¹⁾ sendte under Skiftet en Skrivelse til Arvingerne hvori han meddeler, at han «i tre aar har været i Sieur Peter Mogensens tjeneste, og at han i henseende til hans ualmindelig godhed havde besluttet, at se mig employeret til noget vist, for derved i tiden paa en christelig maade at niude mit brød. Dette haver han ogsaa gjort med sin forrige dreng Bent Jørgensen Sucka, som han havde sadt i lære hos Mester Hans Bloch, som derfor haver erholdt 40 Rdlr., og desuden blev holdt med fornødne klæder baade af ulden og linden». Han anmoder derfor Arvingerne om at «resolvere», at han skulde sættes i Huset enten til Madame Barch eller en af de øvrige og undertegner sig tilslut med mange Snirkler og Kruse-

¹⁾ Muligens Søn at Kjøbmand i Christiania Jørgen Olsen Horster død 22 Januar 1777 og Maren Nielsdatter Lind begr. i Christiania 20de Januar 1791.

duller som «*Høyædle og Velbaarne, Velædle og Velbyrdige ædle og Høyfornemme respective patroners allerydmygeste, ringe tjener Ole Jørgensen Horster*».

Til dette Andragende bemærkede Anna Sal. Barches, at hun syntes en Sum paa 50—60 Rdlr. kunde være passende, og da, som det syntes, de øvrige Arvinger intet har havt at indvende herimod, blev dette Beløb udbetalt ham.

Efterat Auktion over Boets faste Eiendomme og Løsøre var afholdt 15, 16 og 17de Mai 1752 viste det sig, at den beholdne Formue udgjorde noget over 6 100 Rdlr., der foruden i Løsøret og de faste Eiendomme var anbragt i Obligationer.

Boet havde desuden udestaaende uvisse Fordringer til et Beløb af over 3 000 Rdlr. som det for største Parten havde tilgode hos Christian Pohlman's Fallitbo for Bord leveret fra Nordbysagene.

Boets Gjæld var ca. 1 000 Rdlr. Stadskirug Bahning forlangte for Husleie «*ligefra Michelsdag 1752, som er et Aar*», 26 Rdlr., for udlagt Stolestadeleie i Kirken for et Aar 1 Rdlr., samt «*for opvartning og cur ved hans hovedonde, som ham paa kom sidst i November 1751 og dertil anvende medicamenter*» 50 Rdlr. Johan Neve Mogensen, der i Skiftesamlingen 12te August 1752 var kommet tilbage, forlangte ca. 400 Rdlr., som hans Farbroder var ham skyldig, som følge af, at han havde forvaltet hans Arvemidler efter hans Fader og Farbroder Lars Mogensen. Skifteomkostningerne beløb sig til 104 Rdlr. og Begravelsen kostede 267 Rdlr.

Af Boets Papirer fremgaar det, at Peter Mogensen i 1728 forærede Eidsvolds Hovedkirke en Disk og en sølvforgylt Kalk.

Boet opgjordes tilslut med en Formue paa 5 808 Rdlr., der blev fordelt mellem Arvingerne paa 1 Fuldbroderlod, 1 Fuldsøsterlod og 17 halve Søsterlodder, efterat efter Overformynderiets Forslag Mogens Larsen Mogensen var bleven beskikket som Værg for sine to Søstre Dorothea og Petronelle Marie, Stadskirug Bahning for sin Datter Margrethe, og Hans Alexandersen Holst for Byfoged Ermandingers Datter Else Margrethe.

VIII.

Alle Mogens Lauritzens og Anne Bentsdatters fire Døtre blev, paa en Undtagelse nær, godt gifte og efterlod sig en talrig Efter-slægt. Den ældste Datter blev født i Christiania 28de Februar 1681 og fik i Daaben Navnet *Dorothea*, øiensynlig opkaldt efter sin Mormoder *Dorothea Olsdatter*.

19 Aar gammel indgik hun i Christiania 19de Oktober 1700 Egteskab med *Alexander Hanssen Holst*, født 10de November 1672 og Søn af Sorenskriver over øvre Romerike *Hans Thommassen Holst*, f. 11te August 1624, d. 24de Juli 1704, og *Catarina Alexandersdatter Borch*¹⁾, f. 1640, d. 1723 og begravet i Ullensager 18de Februar s. A. Han var stor Kjøbmand og Trælasthanler i Christiania, hvor han ogsaa var By- og Raadstueskriver, i hvilken Stilling han døde i Christiania 9de Juli 1714. Han eiede en stor Gaard i Byen, beliggende imellem Hans Benneches og Peder Mustes. Ved Carl den 12tes Invasion i Christiania fra 21de Marts til 29de April 1716 blev denne Gaard ødelagt, hvorved en stor Del af Magistratsarkivet gik tabt²⁾. *Dorothea Mogensdatters Indbo og Papirer* øde-

¹⁾ Foruden nedennævnte *Liv Holst*, der blev gift med *Inger Mogensdatter*, havde de endnu en Søn, *Conrad Holst*, gift i Christiania 17de December 1711 (viet hjemme i Huset) med *Sophie Gregersdatter Plade*. I en Skatteantegnelse for 1711 anføres det om ham, at *«han nylig er begyndt at holde en liden Krambod»*.

²⁾ Herfra skriver sig det store Hul i Christiania Magistratsarkiv.

lagdes ligeledes. Hun selv var «*paa Landet*» (rimeligvis paa Stabæk), som han ligeledes eiede.

Efter hans Død erholdt Enken 21de September s. A. kongelig Bevilling til at hensidde i Uskifte med sine Børn. Disse var: 1) Hans Holst, f. 1703, døbt 5te November, død 1783 og begravet 5te September. Han var Landmand og boede først paa Gaarden Tveten i Aker og siden paa Stabæk, som han arvede efter sin Fader. Hans Kone hed Ellen Gunhilde Brochman, f. 1718 og død i Christiania 1788 (begravet 6te Februar), Datter af Lensmand i Krogstad Mikkell Brochman og Dorthe Nilsdatter. De havde to Sønner og tre Døtre, der alle efterlod sig talrige Efterkommere, bl. a. i Slegterne Lange og Dybwad. 2) Catharina Holst, f. 1705, død i Christiania 1751 (begravet 29de Juni). Gift i Christiania 9de Oktober 1736 med Stadskirurg og Regimentsfeltskjær Fredrik Bahning¹⁾, f. 1695 af tyske Forældre, død i Christiania 22de August 1767. De efterlod sig sex Børn. 3) Anne Holst, f. i Christiania 1706, død liden. 4) Marthe Holst, født i Christiania 1707, døbt 24de August, død i Christiania 1770 (begr. 1ste Juni). Gift med Kjøbmand i Christiania, senere «Viseur ved Tolden» Johannes Nilsen. Ingen Børn og 5) Dorthe Holst, født i Christiania 1708, døbt 25de September, død i Christiania 12te Mai 1789. Hun kom i Huset hos sin Onkel Erik Mogensen, og her blev hun bekjendt med Nils Larsen Tulle, med hvem hun 15de Oktober 1738 blev gift. Nils Larsen Tulle var født 30te April 1704 og var Søn af Sognepræsten til Modum Lars Eskildsen og Bodil Marie Tulle, hvis Familienavn Sønnen antog. Han studerede Theologi, men efter Afslutningen af sine Studier kom han paa Kontoret hos Erik Mogensen i Christiania. I 1738 blev han Aften-

¹⁾ Fredrik Bahning blev 7de Januar 1733 Feltskjær ved Oberst Fredr. Ferd. v. Hausmanns 1ste (v: vestre) Akershusiske Nationalreg., 11te Oktober 1737 Garnisonsfeltskjær, 2den August 1742 Stadskirurg og blev 5te Marts 1766 overdraget «at forrette Stabschirurgi Tjeneste». Ved Gavebrev af 17de Marts 1764 skjænkede han 300 Rdlr. til Peder Michelsens Enkestue (se Nicolaisens norske Stiftelser III, Side 177).

sangspræst paa Bragernæs; denne Stilling indehavde han i 28 Aar, indtil han 28de Juli 1766 døde (begravet 2den August). De havde ingen Børn.

Da Dorothea Mogensdatter agtede at gifte sig paany, afholdt hun 10de, 11te og 12te Mai 1717 Samfrændeskifte med sine Børn ¹⁾. Paa hendes Vegne mødte hendes Fader, Mogens Lauritzen og for Børnene deres to Farbrødre Liv og Conrad Holst. Boets Formue beløb sig til ca. 4 000 Rdlr., hvoriblandt den tidligere omtalte Bygaard blev taxeret til 800 Rdlr. og Gaarden Stabæk til 700 Rdlr. Blandt Boets rige Forsyning af Sølvtoi kan nævnes en Sølvkande vægtig 100 Lod med Hans Thommassens (Holst) og Catarina Alaxandersdatters (Borch) Navnetræk. Formuen blev delt mellem Moderen og Børnene, der forblev hos hende. Børnenes Arvemidler, for hvilke der gaves Prioritet i Bygaarden og Stabæk, skulde henstaa hos Moderen mod Børnenes Underhold. «*Af moderlig Kjærlighed pretenderede hun intet for den Sal. Mands Begravelse*»; endvidere havde hun «*af moderlig Kjærlighed tilsagt Døtrene at forære enhver af dem et Guldkjæde, saafremt de som lydige Børn efter deres Plicht sig sømmelig skikker og forholder*».

Dorothea Mogensdatter indgik derpaa 15de September 1717 nyt Egteskab med Nils Jacobsen Roll, Borgermester i Christiania, Søn af Kjøbmand og Raadmand (fra 1665—1685) i Christiania Jacob Diedrichsen Roll, Eier af Bredtvedt i Aker, død 1685 (begravet 8de Marts) ²⁾.

Dette Egteskab blev imidlertid af kort Varighed; allerede tre Aar efter døde Nils Roll i 1720 som Raadmand i Christiania, hvilken Stilling han havde indehavt siden 1710. Han blev 30te Januar s. A. bisat i en Furutræskiste «*i Kjældereren*», hvorefter Liget 31te August 1734 blev begravet paa Kirkegaarden. Egtfællerne

¹⁾ Skiftet findes i Petsprotokol No. 2389 i Rigsarkivet.

²⁾ Han var igjen Søn af Didrik Roll, død i Christiania før 1694 og gift 15de Januar 1654 med Maren Jensdatter, død 1694 og begravet i Aker 15de Mai (Datter af Jens Jørgensen og Margrethe Lauritzdatter, der senere blev gift med Borgermester Nils Lauritzen).

havde blot en Søn, og med denne afholdt Moderen 10de September 1720 Skifte ¹⁾. Boets Formue, ca. 4 000 Rdlr., blev delt mellem dem; Moderen skulde være Guttens Værge og Pengene indestaa hos hende; hun skulde slippe at svare Rente af dem mod at give Sønnen en «*christelig og sømmelig Opdragelse*». Blandt Boets Sølvtoi fandtes en Sølvpokal paa 106 Lod med Jacob Diedrichsens og Maren Jensdatters Navnetræk og en paa 96 med Mogens Lauritzens og Anne Bentsdatters.

Sønnen J a c o b R o l l varr født i Christiania 14de Oktober 1718, blev Student fra Christiania Skole og købte 1760 Sorenskriverembedet over Heggen og Frøland af Formanden J a c o b E r i k s e n K r o g (udn. 29de Februar 1760). Han var gift med E l s e M a r i e C o l s t r u p, Datter af Sorenskriver J e n s C o l s t r u p, f. 1639, d. 1720, og H e l e n e N a n n e s t a d. De havde 9 Børn med en talrig Descendents, bl. a. i den endnu levende Familie R o l l.

¹⁾ Retsprotokol No. 2389 i Rigsarkivet.

IX.

Den anden Datter Margrethe var født i Christiania 1685 og døbt 9de April s. A., hun blev 9de November 1706 gift med Kjøbmand i Christiania Tøger Eriksen Grøn. Vielsen skeede hjemme i Huset paa fornemme Folks Vis, efterat Brudgommen dertil havde erholdt Bevilling paa følgende Ansøgning af 6te September 1706:

*Høyædle og Velbaarne Hr. Geheime Raad
og Vice Stadtholder*

Naadige Herre

Saasom der ved Guds forsiun og gode venners sambykke er stiftet et kierligt egteschabsforbund imellem mig og dend dydelsekende møe Margarethe Mogensdatter, saa ansøges i dybeste Ydmyghed om bevilling til copulation uden nogen foregaaende trolofuelse eller liusning af Prædige Stoelen, huilken naade tilbeder sig

Deres Excellences underdanige

Tiener

Tøger Erichsen Grøn.

Tøger Grøn, der formodentlig var indvandret fra Danmark eller Schlesvig, var født 1682. Hans Fader kjendes ikke, hans Moders Navn var Kristine Madsdatter. Han begyndte tidlig som Kjøbmand i Christiania og slog sig snart op. Ved sit Giftemaal kom han indenfor Trælastpatriciernes sluttede Ring, og denne Omstændighed i Forbindelse med den Formue han fik med sin Kone har ganske vist bidraget til at styrke hans

Stilling. Allerede i 1709 finder vi ham blandt de største Skatteydere. Rigtignok oplyser han selv i 1711, at han blot «*haver en liden Krambodhandling*»; men denne beskedne Meddelelse giver vistnok intet korrekt Udtryk for hans økonomiske Stilling; thi som allerede før omtalt, gjaldt det ved alle Skattepaalæg at lade saa ringe som muligt; Kronen var des grovere i sine Fordringer. I denne Krambod havde han to Dreng, der «*ingen løn nød*» en Gaardsdreng og to Piger. Desuden havde han 4 Ildsteder og 1 Hest. I 1712 maatte han i Krigstyr betale 365 Rdlr. eller 1 Rdlr. om Dagen og i 1711 til det halve Krigstyr den halve Sum. I 1715 oplyses han om, at han «*haver taget stoer søeskade*» og blev i den Anledning bevilget Moderation. I Skattefortegnelsen for det følgende Aar er han stedse høit paa Listen og betaler den næst høieste Skat for sin Gaard i Byen. Denne Gaard, som han lod opføre i 1714 eksisterer endnu og hører saaledes med blandt de faa endnu igjenværende gamle Christianiigaarde. Den er beliggende paa Hjørnet af Dronningens og Prindsens Gade, og har uagtet der paa Bygningens Ydre er anvendt yderst smaa arkitektoniske Midler, dog stadig ved sin Størrelse udhævet sig mellem sine Naboer. Dens Facade er prydet med Tøger Grøn og Hustrues Forbogstaver og Aarstallet for dens Opførelse. Den var i sin Tid anset for at være en af Byens største Privatgaarde og var efter de Tidens Smag og Forhold udstyret med megen Pragt. Gaarden, der var forsynet med Vandsprøite, to Slinger og 11 Brandspand, taxeredes i 1728 for den for en Gaard meget høie Sum af 7 500 Rdlr. Blandt dens mange Værelser, der var smukt og rigt indrettede og møblerede nævnes Dagligstuen. Gamle Stuen, Barne-stuen, Carnapcammerset, Storstuen, Sahlen, «*Zitinionstuen*»,¹⁾ Gamle Sahlen, Dreierkammeret, Jomfruernes Cammer, Gamle Sengekammeret, Cammerset over Sahlen, Cammerset over Storstuen osv. foruden Soveværelser, Bryggerstue, Rullebod, Madbod, Kjøkken og Kjældere. Gaarden blev efter Tøger Grøns Død solgt

¹⁾ Formodentlig opkaldt efter et Medlem af Familien Cicignon (maaske Generalmajor Fredr. Christoph. de Cicignon, f. efter 1718 g. m. General Caspar v. Hausmans Datter Karen), der vel har boet der.

til dennes Broder Peder Grøn, der afhændede den til General Arnold. Af ham blev den solgt til Staten, og var nu en lang Tid Bolig for Generalitetscollegiet og de kommanderende Generaler i Norge. Fra 1814 blev den Regjeringsbygning og udgjorde sammen med den store Nabogaard til Toldbodgaden Departementsgaarden, der indtager største Delen af Kvartalet mellem Kirkegaden, Prindsens Gade, Dronningens Gade og Toldbodgaden.

Margrethe Mogensdatter døde i Christiania 20de Marts 1717 og hendes Lig blev den 31te s. M. nedsat i Kirkekjældereren i Vor Frelsers Kirke *«med alle klokker og den store forud»*. Ligprædikenen holdes af den bekjendte Biskop Bartholomæus Deichman. Professor Wilse fortæller i sine Reiseiagttagelser (Christiania 1770 I, Side 174) at Biskoppen *«for hver time han kunde holde ud skulde faa en vis sum og Biskopen holdt ud fire timer»*. Klokker Svendsen siger (i sine Efterretninger om Aggershuus Stifts Geistlige) at *«taleren heldigen applicerede den ham af den afdøde forelagte Text: 2. Thim. 4de Cap., 16de, 17de og 18de Vers»*. Prædikenen blev senere trykt i Kjøbenhavn og udgjør 419 Foliosider¹⁾.

Til Begravelsen blev endvidere følgende i Datidens Tone holdte Gravvers forfattet:

Det er bedre at gaa
Til Glæde-Huset
End
Til Gilde-Huset

¹⁾ Wilse fortæller, at det var over Tøger Grøn og ikke over Konen, Talen blev holdt og paastaar endog selv at have seet den, idet han siger, at *«af den afdødes Personalialia var intet videre anbragt end hans Navn Tøger Erichsen Grøn og hans Levnets sædvanlige tre Data, da han blev født, giftede sig og døde»*. Som man ser, er dette en Feiltagelse, der forøvrigt, endskjønt Rigsarchivar Huitfeldt-Kaas i *«Personalhistorisk Tidsskrift»* I, Side 66, udtrykkelig har gjort opmærksom paa den, gaar igjen først i Professor Daaes *«Det gamle Christiania»*, Christiania 1891, Side 63 og derpaa i Colletts *«Gamle Christianiabilleder»*, Christiania 1893, Side 224. Rigsarkivet er i Besiddelse af et Exemplar af den.

Derfor nu gaar hen i Dag en Høy-Anseelig kometat
til Høy-Agtbar og Høy fornemme

Monsr: Tøger Grøn

Hans Sørge-Huus

for at Ledfage Hans Sal. Kieriste

Høy-fornemme Dyd-Ædle og meget Gud-Ælfende

Matrone

Sal. Margrete Mogens Datter

Til sit Sove-Kammer og Hvilestæd | hvis Ægeme | (effter at Hun sist-
leden den 20 Martii hafde overleveret Siælen i Guds Haand) | blev
den 31 hujus nedfat i vor fressens Kirke i Christiania Anno 1717

Eftertenkt af dend Høyt-Bedrøvede

igjenlevende Husbondes og Høye

fornemme families

Skyldigste og Ærbødige-

ste Tiener

K: Theiste

Hvor er hans grønne Ziir? hvi seer man den saa falme?

Han stod jo Sr. Grøn, nys grøn, som grønste palme?

Det Herrens Løftis ord har dend Retferdige

Ut hand Som Palmen skal staa Grøn og Blomstrende

Hvad fuld, hvad heede Tørk har dette foraarstaget?

Har Eynild Torden i hans grønne Træ nedslaget

Ut hand | som nys stod grøn | nu snart som Visnet staar;

Gud bedre! ikke langt vi om dets Aarsag gaar

Hans grønne Magetræ | Som nys stod ved hans side

Hans yndig Ægte ven | Hvorpaa hand kunde lide!

Hans Hustru Eyegod fornuftig, tro og from

Er Uformodentlig ved Døden fældet om

Hun Grønnes i Dyd | og aandens rette frngter |

Hun stedse bar | hvoraf et Guds Barn liffig Eugter |

og sikkert kiendes maa. Hvad Livets frugt gaar an |

Hun dermed glædde og sin Hierte kiere mand

Naar man med Øyen ned den eene Palme fælder

Da Mage Palmen strag med Hovedet som hælder

Man seer dend om sig da sin Palme-Zier at strøe
og for sin Mages Død omsider at uddøe
Min Slutning Seignr Grøn af dette let er funden
Hand med sin Salig Ven saa fast var Hjerte-Bunden
At de var ikkun et ved kjerligst Egte-Baand
Som træer to blev et udi Prophetens Haand
Hvad maa dog icke nu dend Skilsmis bitter være?
og Hjerte Marf og been bekymmerligen tære?
Men smager Skriftens flod og Sions ledste-Vand |
Her Grøn hand kraftig Trøst nok deraf øse kand
End meer ieg sige vil: Hvad Glæde vil der blive?
Naar hand sit fældet Træ opreyft igjen til Live
forfløt til Paradis fornyet faar at see |
Hvorved sig Himlen self da Glæde vil og lee
Hand tenke ey for hand nu synis ey at grønnis
At hans Retfindighed ey efter løfte lønnis
Hand staa som før kun Grøn i Haab | i taal og tro |
Saa grønnis skal endnu hand self med Derv og boe.

Efter dette kommer

“Børnenis Klage og Trøst”

der ender paa følgende Maade:

Saaledes paa egne og søffendis veg-
ne klager sig og trøstes dend Høyt
bedrøvede eeneste Søn

Mogns (sic.!) Grøn.

Gravskrift paa Lig-Pladen.

Dor Den Margrethe Grøn i dette kammer sover |
og tilluft for sig har til verden mon gaa over
Igiennem Døden sig til Livet hun har trengt
og Himmelen atraad Gud hende haver stænkft
De to og tredif Aar hun vandret her paa jorden
Af Ævigheden flux opslugne alt er vorden
Hun finder fire af sit Lives frugter der |
Men Moderløse tre begræder hende her

Æd Christiania om hendes herkomst tale
og hendes Christendom vor Kirkes flok afmale
Ret uden strømt; da seer man nu er samlet hen
En Guds Ords Elstere og udvald Jesu Ven.

Tøger Grøn fik efter sin Hustrus Død 2den April 1717 kongelig Bevilling til at hensidde i Uskifte og døde i Christiania 1728, hvor han blev begravet 27de September «paa syndre side».

Baade af ham og hans Hustru skal der have existeret Portrætter i Legemsstørrelse; disse skal være gaaet tabt ved en Ildbrand i Skien.

Efter Faderens Død blev hans igjenlevende to Døtre sat i Huset hos Onkelen Peder Grøn, der var Kjøbmand i Christiania ¹⁾).

Skifte efter Tøger Grøn blev afholdt 22de September 1728. Boets Formue var 25 735 Rdlr., og da Gjælden, der beløb sig til 9 457 Rdlr., blev trukket fra, blev der tilbage til de to Arvinger 16 277 Rdlr., der bestod i Jordegods, Kontanter og et meget rigt Indbo af Sølvtoi og Møbler, hvoriblandt kan merkes et stort Claver og «en *Fiole Gam*», Malerier af Kongen af Sverige og Kongen og Dronningen af Danmark osv. ²⁾).

Tøger Erichsen Grøn og Margrethe Mogensdatter havde i sit Egteskab 6 Børn, hvoraf blot to blev voksne. Følgende døde tidligt: 1) «*Barn*», døbt 14de Oktober 1707, begr. 24de Juni 1716, 2) Erik, døbt 30te September 1710, begr.

¹⁾ Peder Grøn hørte ligesom Broderen til Byens største Skatteydere og blev i 1736 som den, der var «*en af de ældste og erfarne Kjøbmænd her paa Stæden*» af Magistraten bragt i Forslag som Medlem af et paa-tænkt Commercecollegium. Samme Aar blev han og fem andre Borgere, «*der var anseede for at være de vittigste af Borgerskabet*», anmodede om at afgive en Betænkning om Oprettelsen af en almindelig Brandkasse for Stiftets Kjøbstæder.

²⁾ Tøger Eriksen Grøn skjænkede 1716 500 Rdlr. til Oslo Hospital, hvoraf Renten efter den af hans Arvinger oprettede Fundats af 14de December 1731 skulde anvendes til Underhold af et Hospitalslem (se Nicolaysens «*Norske Stiftelser*» III).

18de November s. A., 3) «Barn» begr. 31te August 1716. 4) Mogens, døbt 28de April 1714, begr. 20de Mai 1724 ¹⁾).

De to Døtre overlevede Faderen. Den ældste, Anna, var født i Christiania 1709 (døbt 10de Juni) død hos sin Svigersøn, Helle Juel, paa Vestby 7de Juni 1796. Efter Faderens Død kom hun i Huset til sin Onkel, Kjøbmand Peder Grøn og egtede 8de Februar 1730 (viet hjemme i Huset efter Kongebrev) Peter Deichman, Søn af den bekjendte Biskop over Akershus Stift, Bartholomæus Deichman og Else Rosenmeier. Peter Deichman var født 29de September 1703 og blev ved Faderens Indflydelse 21 Aar gammel 19de April 1724 Kaptein, hvorpaa han i nogle Aar opholdt sig i Udlandet. 15de April 1735 blev han Major ved Oberst Rappes norske gevorbne Regiment, 16de November 1746 Oberstløjtnant, 31te Marts 1751 Oberst, 22de April 1761 Generalmajor, 21de Januar s. A. Generalkrigsdeputeret, 4de April 1764 Deputeret i det norske Krigsdirectorat, nævnes som Generalløjtnant 1762. Han døde i Christiania 1766 og blev 17de Oktober begravet i Akers Kirke ²⁾). Af General Deichman og Anna Grøns tre Børn blev en Datter, Else Margrethe Deichman gift med Helle Juel paa Vestby, og fra hende nedstammer Familierne Juel, der i lange Tider eiede Vestby, og Ingier paa Lian.

Familien Deichman, der gennem Biskop Bartholomæus Deichman havde opnaaet den arvelige Rangadel, er nu uddød.

Den anden Datter, Kristine Grøn, var født i Christiania 1711 (døbt 14de Oktober). Hun var først i Huset hos sin Onkel, Peder Grøn, og dernæst hos sin Søster, Fru Deichman, indtil hun 7de April 1729 blev gift med Michael Ermanderinger, født i Kjøbenhavn 1689, død i Christiania 1735 (begr.

¹⁾ I en «Supplique» til Stadtholderen (blandt Personalialia i Rigsarkivet) andrager Faderen, at det maa tillades ham «*bequemmeligst at lade ham begrave om Aftenen*».

²⁾ Gravskrift over ham findes i Personalh. Tidsskr. I 1, Side 65. Se forøvrig Ankers «Generalspersoner», Side 76 og «Dansk Biografisk Lexicon» IV, Side 239.

30te September), Søn af kngl. Perlestikker og Drabant Henning Ermandinger og Sidse Juell. Han var Byfoged i Christiania fra 6te November 1722 til sin Død og for en Trediepart Medeier i Baaselands Jernverk. Han var første Gang gift med Else Margrethe Bartholin, der døde 1727 (begr. 26de Mai).

X.

Den næst yngste Datter var *I n g e r*, født i Christiania 1688 og døbt 28de Juli s. A. Hun var den af Døtrene, der gjorde det sletteste Parti, og efter de Oplysninger man har om hende og hendes Mand, har hun vistnok havt meget at gaa igjennem.

Hun blev 7de April 1712 gift med *L i v H o l s t*, en Broder til Søsteren Dorotheas Mand, *A l e x a n d e r H o l s t*.

Han var født 1680 og synes oprindeligt at have været bestemt til at blive Officer og har vistnok ogsaa været det; i hvert Fald kaldes han «*Lieutenant au Service du Roy*», uden at man dog kan finde ham i de militære Lister. En Tid (1701—1707) hjalp han sin Broder Borgermesteren i hans Embede, og i Retsprotokollerne fra denne Tid støder man stadig paa hans Navn.

Med sin Hustru fik han en betydelig Formue, men denne fik han snart Has paa. Han begyndte som Trælasthanter, og eiede de to store Gaarde Ris og Huseby i Aker, hvor han drev et betydeligt Sagbrug, men han var bestandig i Pengeforlegenhed, og Svigerfaderen maatte jevnlig forstrække ham med betydelige Summer, saa at det ved Opgjøret af dennes Bo i 1734 viste sig, at han var dette 14 523 Rdlr. skyldig. Af hans Kones Fædrenerav, der beløb sig til 7 487 Rdlr., fik han saaledes ikke en Skilling, og han blev de øvrige Arvinger skyldig 5 858 Rdlr. For dette Beløb gjorde disse Udlæg i, hvad han endnu eiede, saaledes i Ris i Aker, der havde en Skyld af 1 Skpd. og 5 Lpd. Tunge med Bøxel, hvoraf 5 Lispund var beneficeret Akers Præsteboel. Til Gaarden hørte en Sag med en aarlig Skur af 4 000 Bord. Ved Indførsel af 1ste April 1739, thingtæst 28de Marts 1740, blev

Gaarden udlagt Mogens Lauritzens Arvinger, der solgte Sagen til Peder Cudrio og Gaarden i 1748 til Stiftsprovsten, Dr. Otto Holmboe, for 1 100 Rdlr.

En Gaard, han eiede i Byen, der var beliggende «imellem Sr. Oluf Riises Gaard paa den vestre og Oluf Olsens iboende Gaard paa den søndre Side», havde han allerede 1711 pantsat for 361 Rdlr., og da han hverken svarede Renter eller Afdrag, blev Gaarden tilslut udlagt Panthaveren.

Hans Kone døde i Christiania 1736 og blev begravet 15de Mai s. A.; hun kom saaledes ikke til at opleve hans værste Nød og Elendighed.

Foruden al hans anden Nød og Elendighed laa han stadig i Kjevlerier og Processer med alle mulige, og specielt sin Svoger. Erik Mogensen og de øvrige Arvinger, hvem han beskyldte for alle mulige Ting, Mod disse anlagde han en Række Processer, idet han forment sig snydt og bedraget paa det skammeligste ved Opgjøret efter Svigerfaderen. Processerne tabte han naturligvis paa alle Punkter med Glands.

Sine sidste Leveaar tilbragte han i stor Elendighed hos sin Svigersøn Peder Løche, der boede «*ved Saugene*» og heller ikke syntes at have havt det rart; hos denne døde han efter længere Tids Sygelighed 19de Oktober 1748. Skifte efter ham blev afholdt paa Gaarden Ris i Aker 28de Oktober s. A.

Boets Tilstand var som ventelig yderlig slet; ikke engang Begravelsesomkostninger kunde det bære, trods Begravelsen var foregaaet «saa billigt, som det var muligt». Da Omkostningerne er noterede i Skifteprotokollen, erfarer vi heraf, hvad man dengang ansaa for at være «*saa billigt som muligt*» for en Begravelse. Ligkisten kostede 4 Rdlr. og de dertil hørende «*Stropper med sort overtrochen*» 40 Sk., Ligtøiet 6 Rdlr., Klokkerne 48 Sk., Ifraim Bedemand 1 Mark, «*Til Saugfolkene, der bar ham bort, at tractere kjøbt Øl for 2 Rdlr.*», Brændevin for 3 og Vin for 1, Tobak og Piber 40 Sk., Kavringer, Kringler og Brød for 1 Mark 48 Sk., «*Sidse Vaagekone, der vaaged over Liget om Natten*», 2 Mark. Hertil kom endvidere «*Apothequer Hagen for Medicamenter og Opvartning i hans store Svaghed*» 28 Rdlr. 14 Sk.

Arvingerne fragik Arv og Gjæld, og Peder Løche skyndte sig at erklære paa sin Hustrus og egne Vegne, at de intet vilde have at bestille «med den sal. Mands mange og svære Processer».

Paa Skiftet mødte Politimester Stub paa Mad. Johanne Neve sal. Erik Mogensens Vegne og fremlagde Skifteakt efter Mogens Lauritzen, der udviste, at Liv Holst intet havde at fordre og selv 17de August 1720 havde givet sin Svigerfader Afkald for sin Hustrus Mødrenearv.

Mogens Lauritzens Arvinger forlangte de Eiendomme, hvori de havde Pant, straks stillede til Auktion, men da Liv Holst trods Pantsættelsen havde bortforpagtet sine Sagbrug osv., opstod der endel Tvistigheder med Forpagterne.

Ved Auktionen købte Mogens Larsen Mogensens hans Ottendepart i Nordbybruget, hans Fjerdepart i Øvre Foss Sag og hans Søboder.

Liv Holst og Inger Mogensdatter havde i sit Egteskab 5 Børn, hvoraf to Sønner, H a n s H o l s t, f. 1712 (døbt 10de Oktober) og M o g e n s, f. 1715 (døbt 19de November) begge døde som smaa. Døtrene var A n n e, født 1714 (døbt 13de December) død 1763. Gift 18de September 1745 med Peder Olsen Løkke, M a r g r e t h e, gift 1ste Juli 1740 med Christen Nielsen Grimelund¹⁾ og C a t a r i n a, f. 1716 (døbt 21de November) gift 29de Januar 1751 med Peder Christophersen Stockmann²⁾ «boende ved Saugene», hvor han var Sæbesyder.

¹⁾ Han boede dengang paa Huseby i Aker og var i 1752 fremdeles i Christiania, men han og hans Hustru reiste siden bort, uden at man har erfaret, hvor der er blevet af dem.

²⁾ Han kaldes i 1752 Peder Christophersen Horner.

XI.

Den yngste af Døtrene var født i Christiania 1694 og blev 9de Januar døbt Anne efter sin Moder; hendes Faddere var: «Byfogden¹⁾, Sr. Claus Jochumsen²⁾, Marthe Mag. Peders³⁾ og Zidselle Bentsd.⁴⁾».

Den 10de Oktober 1721 blev hun i Christiania gift med Just Adamsen Barch, der var født i Christiania 1692 (døbt 5te Januar). Han hørte til en god og anset Familie, Søn af Adam Barch, der 28de Juli 1686 adjungeredes Byfogden i Christiania Christen Christensen og øg 31te August s. A. fik Bestalling paa Embedet, som han tiltraadte 18de November næstefter, og i hvilken Stilling han døde 1705 (begravet paa Byens Kirkegaard 16de September s. A.). Han var en rig Mand, der drev stor Trælasthan del og eiede 2¹/₂ Fjerdings Tunge i den store Gaard Grorud i Aker, hvortil hørte to privilegerede Sage. Paa Grorud var der «grundmuret Vaaningshus, Udhuse, Stalde, Fæhus, Lade, Stolpebod, Urthe- og Træhauge». Han var to Gange gift. Først 28de September 1687 med Marthe Pedersdatter Leth, der døde 1694 (begravet 8de Juni paa Byens Kirkegaard)

¹⁾ ∴: Hendes senere Svigerfader Adam Barch.

²⁾ Enten Claus Jochumsen Bendeke, g. m. Inger Must, eller Claus Jochumsen Schumacher, død 1702.

³⁾ Marthe Jochumsdatter Schumacher, gift med Mag. Peder Jacobsen Holm.

⁴⁾ Zidselle Bentsdatter, Søster af Moderen Anne Bendsdatter, (se Side 20).

og anden Gang 12te December 1696 med Anne Krefting, Datter af Johan Krefting paa Bærums Verk og Enke efter Slotsfogden paa Akershus Frantz Berendsen. I sit første Egteskab havde han 5 Børn ¹⁾, i sit andet ingen.

Just Barch overtog Grorud efter sin Fader og drev Gaarden, som han beboede, i Forbindelse med de tilhørende Sagbrug, ligesom han ogsaa eiede betydeligt Jordsgods i Aker, nedre Rome-rike og Ullensaker. Han døde paa Grorud i 1731, og Enken erholdt 24de Marts s. A. kongelig Dispensation til at hensidde i Uskifte, eller om hun vilde, at lade afholde Samfrændeskifte. I 1747 bestuttede hun at lade afholde Skifte med sine 4 igjenlevende Børn, og dette blev afholdt paa Grorud 7de April s. A. Under Skiftet gav Enken tilkjende, at hun «med Bistand af sit Søkendebarn og Laugværge Bent Gregersen Berg ²⁾» selv vilde overtage Værgemaalet for sine to Døtre.

Boets Aktiva beløb sig til 15 322 Rdlr., og heraf tilkom der Moderen en Halvpart som Boeslod, og desuden en Broderlod. Den Boet tilhørende Halvpart i Grorud blev værdsat til 1 200 Rdlr. og to Sage til hver 1 200 Rdlr. og «Nye Grorud Sag eller Hucken Sag» til 400 Rdlr.

Indboet var særdeles righoldigt og prægtigt; blandt Smykkerne nævnes «*Demantes Brystsmykke*» med Krone over og med 5 store og 29 smaa «Demanter», Ringe med Diamanter og Taffelstene, Guldspender, myntet Guld, Dukater og Louisdorer. Blandt Sølvtoiet er der Pokaler og Kander paa 128 Lod, 105 og 69, Fader paa 90, 80 og 70 osv. Endvidere var der en stor Glaspokal med Laag med Navnetræk og Aarstal og «*Velkommen til*

¹⁾ Karen Barch, døbt i Christiania 2den September 1691. Er formentlig den «Karen», der blev gift med Fogden i Sønd- og Nordfjord Hans Rue.

Lisbeth Barch, døbt i Christiania 24de Januar 1691, begravet 26de August s. A. «*udi Rosenlunden*».

Just Barch (se ovenfor). Maren Barch, døbt 15de April 1693.

Peder Barch, døbt 3die Mai 1694, begravet 27de Mai s. A.

²⁾ Søn af hendes Moders Søster, Zidselle Bentsdatter i Egteskab med Mag. Gregers Berg.

Grorud», «en mindre ditto med paastuuchen Velkomst», Porcellain osv.

Huset havde mange Værelser: «Storstuen, Cammerset, Dagligstuen, Sahlen, Hvidkammeret, Gamle Sengkammeret, «Mons. Abildgaards Kammer¹⁾ osv. osv.

Den ældste Søn, Mogens Barch, erkjendte under Skiftet, at han var Boet skyldig 413 Rdlr., der var medgaaet til «*hans sømmelige Opdragelse udi Engelland i halvtredie Aar*», men han tilføiede, at hans øvrige Søskende den samme Tid havde boet frit hjemme, hvorfor han mente, at han burde have noget Vederlag. Moderen og de øvrige Søskende fandt ogsaa dette rimeligt, og trak derfor 300 Rdlr. af paa Gjælden.

Anne Mogensdatter døde paa Grorud 1770 og blev begravet ved Aker 27de April s. A.

I sit Egteskab havde hun 8 Børn, 5 Sønner og 3 Døtre, hvoraf 3 Sønner og 1 Datter døde tidligt. De øvrige var: Mogens Barch, født 1721 (døbt 3die Marts), Kjøbmand i Christiania, gift 16de Juni 1751 (viet hjemme i Huset) med Kirsten Brun. Peder Barch, f. 1724 (døbt 9de August) Studiosus, eiede en Tid Grorud, som han solgte til Johan Neve Mogensen. Gift i Christiania 30te Juli 1762 med Inger Marie Andersdatter, der døde 60 Aar gammel i Christiania 19de September 1802, Marthe Barch, f. 1725 (døbt 7de November, gift med Kjøbmand i Christiania Johan Neumann, Søn af Johan Jørgensen Neumann og Anne Marie Griis²⁾) og Anne Barch, f. 1727 (døbt 23de Mai) død 1778 (begravet 24de April) gift 14de April 1767 med Lars Torstensen Flasla i Jevnaker, død 1777.

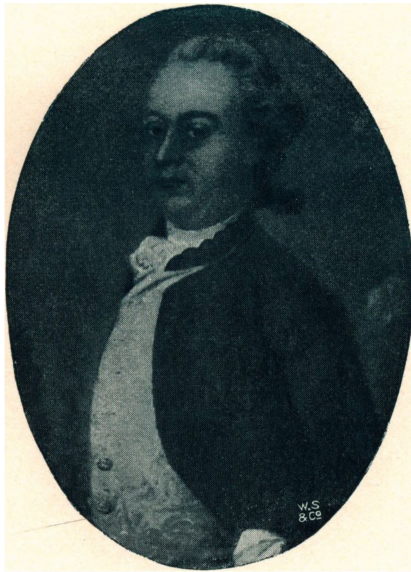
¹⁾ Huslæreren, der havde 75 Rdlr. i aarlig Løn.

²⁾ Hun egtede 29de Marts 1729 Generalmajor Jonas Bjørensen, f. 25de Mai 1682, død 1ste Oktober 1760 (se Ankers Generalspersoner, Side 48).

XII.

Erik Mogensen var den eneste af Mogens Lauritzen og Anne Bentsdatters Sønner, der giftede sig og forplantede Slegten. Han var født i Christiania 1687 og døbt den 2den April s. A. Han blev som ganske ung sendt til England for at uddanne sig som Handelsmand, men vendte tidligt hjem, hvor han straks slog sig paa Trælast og Tømmerhandel, dels i Forbindelse med sin Fader, og dels paa egen Haand. Allerede før han havde fyldt sit 18de Aar, drev han store Tømmerforretninger, fornemmelig i Solør og Østerdalen, hvor han havde kjøbt Skove og Eiendomme. Her havde han i 1705 en Sag mod Jon Aasnes fra Hof i Solør. Sagen blev paadømt i Solør 12te Marts 1706; Jon Aasnes gjorde Afbigt for «de ærerørige Beskyldninger mod ham og hans Fader», maatte betale Sagens Omkostninger med 16 Rdlr. og desuden give 4 Rdlr. til de fattige i Christiania. Foruden Trælasthandel drev han ogsaa anden Handel og havde blandt andet Bod paa Grundset Marked, ligesom han en Tid ogsaa drev Butikhandel. Allerede tidligt havde han fast Bopæl paa Faderens store Gaard Linderud, som han forpagtede først og siden (1713) afkjøbte Faderen. Her boede han lige til sin Død og drev herfra baade sine store Trælastforretninger og et vidtløftigt Gaardsbrug. Under Faderens sidste Levetid bestyrede han ganske dennes udstrakte Forretninger, og ved hans Død i 1726 overtog han paa Skiftet de fleste af hans mange Skove og Eiendomme. I Aker eiede han foruden Linderud med underliggende ogsaa de betydelige Gaarde Store-Ou, Hoff, Oust og Haugan; blandt hans øvrige Eiendomme kan merkes Skedsmo Kirker

Erik Mogensen
til Linderud,
f. 1687, d. 1742.
(Efter et Maleri paa Linderud).

med underliggende Gods, Finstad paa Lørenskogen, Borgen og Asak i Sørum, Sedsvold, Øvre Risebro og Hovind i Ullensaker, Urenæs og Klodsbodding i Næs, Oppgaard paa Hadeland, Sørberg, Huseby, Hynden, Bryn og Kyndberg i Elverum, Hanneborg og Nordby i Skedsmo osv. Sit Tømmer skar han ligesom sin Fader for det meste paa egne Sage, hvoraf han eiede flere, saasom Øvre Foss Sag No. 21 og 22 ved Akerselven, Nordbysagene paa Lørenskogen m. fl. Ogsaa i Christiania havde han flere Gaarde og Søboder.

Om Erik Mogensen, hans Karakter og Levesæt, har man faa Oplysninger, saa det er vanskeligt at opkonstruere noget Billede af ham; han synes i Modsætning til sin Fader og sin nedennævnte Søn ingen Sans eller Interesse at have havt for Deltagelse i det offentlige eller kommunale Liv, hvortil ellers baade hans Fødsel og Slegtsskab med Byens bedste Familier som hans Formue kvalificerede ham. Han har formentlig levet et stille Familieliv paa Linderud, optaget at sine vidtløftige Forretninger og sit Gaardsbrug. Et lidet Tegn til, at han ialfald ikke har manglet Sans for et luxuriøst Levesæt, kan man spore i det temmelig pragtfulde og rige Indbo, hans Hustru efterlod sig, ligesom man ved, at han paa en Auktion efter Stiftamtmand Wilhelm de Tonsberg kjøbte en hel Del af dennes kostbare Indbo, hvoriblandt en Gallavogn, Senge med Silkeomhæng osv.

Erik Mogensen og Hustru forærede 19de Februar 1721 Blaker Kirke en sølvforyldt Kalk og Disk ¹⁾.

Han døde 14de Marts 1742 og blev Dagen efter begravet ved Akers Kirke.

Som almindeligt var ved store og vidtløftige Skifter, blev det forrettet ved Kommissærer, og som saadanne blev beskikket Etatsraad Lachmann og Kjøbmand i Christiania Claus Bendiche. Skiftet begyndte 8de Mai 1742, men blev først eudelig afsluttet 18de November 1745.

Enken overtog det halve Bo, og desuden en Broderlod, og Resten blev delt mellem Børnene, der samtlige var umyndige; som Værger blev derfor af Sorenskriver Nicolay Ring beskikkede

¹⁾ Se Heyerdahls «Urskougs Beskrivelse», Christiania 1882, Side 76.

Hans Alexandersen Holst for Mogens Larsen Mogensen, Petter Mogensen og Jacob Roll for Johan Neve Mogensen, «Studiosus» Jens Smith og Sognepræst Dorph for den førstes Søn Erik Smith og Regimentskirurg Bahning og Bent Gregersen Berg for Dorothea Eriksdatter; for den yngste Datter Petronelle Marie overtog Moderen selv Værgemaalet.

Af de mange Retsmøder og Sessioner, der holdtes i Boet, fremgaar det, at der fra Sorenskriverens Side blev begaaet flere Uregelmæssigheder, hvorfor det ogsaa var meget vanskeligt at faa dette opgjort.

Erik Mogensen blev gift i Christiania (viet hjemme i Huset ifølge Bevilling) 28de Oktober 1716 med Johanne Neve (en Søster af Præsten Bent Mogensens Hustru Magdalene Hedevig) født i Christiania 1699 og døbt 8de Mai, Datter af den senere Etatsraad Jan Neve og Anne Pedersdatter Holm, hvis Herkomst nedenfor skal nærmere omtales.

Som det af Slegttavlen vil sees, var Erik Mogensen og Johanne Neve beslegtede med hinanden, efter de Tiders gjældende Love endog i de forbudne Grader, hvorfor de, før Egteskabet kunde indgaaes, maatte indhente kongelig Tilladelse.

XIII.

Den første af Familien Neve, man kjender, er Hr. Jürgen Neve, Præst i Steinbek ved Hamborg ca 1550, han var gift med Cathrina Thöming, Datter af Borgermester Johannes Thöming, i hvilket Ægteskab der fødtes en Søn Johan Neve, der omkring 1600 Aarstallet var Borger og Guldsmed i Byen Steinbek ved Hamburg.

Hans Hustru hed Margäretha Reimers, Datter af Præsten Hr. Joachim Reimers i Campen og Margaretha Eggers, Datter af Borgermester Simon Eggers.

Deres Søn var Rötger Neve født i Steinbek 2 Mai 1613 og død i Plöen 1 Oktober 1685, hvis Liv udførlig skildres i den nedenfor indtagne paa Tysk affattede Gravprædiken, der findes i det Store Kngl. Bibliothek i Kjøbenhavn.

Heilige Todten Kammer.

Darin

Der Weiland Wol-Edle, Vest und Hochweise

Herr RÖTGER NEVE

Wolverdienster Bürgermeister dieser Stadt

und Königlicher Postmeister

Nach dem unwandelbaren Rath und Willen Gottes, beg. seinem seligen Abschiede hinein gelassen und auf Hofnung seiner künftigen Auferstehung eine Zeitlang verschlossen ist.

Aus denen ihm zum Leich Text erwehlten Worten am Tage seiner Beerdigung war der 16 Oktbr. 1685

Bey Volkreicher Versammlung und ansehnlicher Folge
kürtzlich gezeigt und fürgestellt
Von
Heinrich von Stökken, Königl. Probsten
und Pastorn daselbst.

Plöen.

Gedruckt durch Tobias Schmidt.

* * *

Des Weiland Wol Edlen, Vest nnd Hoch
weisen

Unseres numehr sel.

Herrn Bürgermeisters

Nachgelassenen sämtlichen

Herren Söhnen

und

Schwieger-Söhnen

auch

Frauen

und

Jungfeern Töchtern

Meinen Hochzuehenden Herren und Fremden

Auch Frauen und Freundinnen

Übergibet diese ihm zu
letzten Ihren entworffene
gernigfugige Leich Predigt
mit Anwünschung alles
selb-verlanglichen Trostes und
bestandigen Wolergehenes

Der Verfasser.

Lebens Lauff.

Damit nun auch im Tode, der unsterbliche Ruhm des Weiland Wol-Edlen, Vest und Hochweisen Herren Rötger Neven, wolverdienten Bürgermeisters und Königl. Post Meisters, beyhalten werde. So ist zu wissen, dasz er den Anfang dieses

mühseligen Lebens genommen im Jahr Christi 1613 den 2 Maij von hiesiges Orthes wolbekandten und nahmhaften Eltern und Vor-Eltern.

Sein Vater seeliger ist gewesen, der Weyland Wohl- Ehren- Vest- Wolfürnehmer und kunsterfahrner Johann Neve, vornehmer Bürger und Goldschmied Allhier.

Seine Mutter die Weiland Grosz- Ehr- und Tugendsame Frau Margaretha geborne Reimers.

Der Grosz-Vater Väterlicher Linie war der Weiland Wol- Ehrwürdiger, Andechtiger und Wolgearter Herr Jürgen Neve. Pastor der christlichen Gemeine zu Steinbek bey Hamburg.

Die Grosz-Mutter selbiger Linie die Weiland- Edle, Grosz- Ehr und Tugendreiche Frau Cathrina seel. Herrn Bürgermeisters Johannes Thömnigs Allhier, Eheleibliche Tochter.

Der Grosz-Vater Mütterlicher Linie war der Weiland Wol- Ehrwürdige, andächtige und Wolgelaster Herr Joachimus Reimers, Pastor der christlichen Gehmeine zu Campen in hiesiger Vorstadt.

Die Grosz-Mutter, selbiger Linie, war die Weiland Edle, Grosz- Ehr- und Tugendreiche Frau Margaretha seel. Herrn Bürger- Meister Simon Eggers allhier, Eheleib]. Tochter.

Von diesen christlichen Eltern und Grosz-Eltern ist der seel. Hr. Bürger-Meister der sündlichen Geburth nach entsprossen, und gebohren zu Steinbeck bei Hambug, als wohin von hieraus seine seelige Eltern dem Herrn Grosz-Vater zu gefallen sich begeben um Häuszlich niedergelassen hatten. Woselbst Er denn nachdem er durch die heil. Taufe in dem Göttlichen Gnaden-Bund aufgenommen, und bei anwachsenden Jahren fleiszig zur Schulen angehalten worden, bei seinen lieben Eltern verblieben, bisz nach dem der seel. Herr Grosz-Vater diese Welt gesegnet und nach der Zeit das deutsche Kriegs-Wesen auch in Hollstein sich zusammen gezogen, seine liebe Eltern, wie sie durch die Vielfältige insolentien der Soldalen des Land-Lebens müde geworden, sich wieder um nach Rendesburg begeben. Hier liessen nun die lieben Seinigen nichts ermangeln, was zu des seel. Herrn Bürger-Meisters Auferziehung in der Zucht und Vermahnung zum HERRN erferdet werden könnte, dannenhero er durch gute infor-

mation in hiesiger Stadt-Schule auch so weit gekommen, dasz er in latinitate solche profectus gemacht, die ihm auch nach Verlauff so viele Jahren in seinem Ampte Wol zu statten gekommen. Als aber der liebe Gott die Mutter durch den zeitlichen Todt im Jahr 1628 von dieser Mühseligkeit abgefordert, hat er sich noch bei dem seel. Vater aufgehalten bisz im Januario 1630. Da er im Kieler Umbschlage bei Herr Johannes Boysen Königl. Umbschlags-Verwelter in Dienste gekommen; Als er aber des folgenden Jahres nach verrichteten Umbschlagen krank geworden, und hier zu Rensburg beliegen blieben, ist er von einem wohlbekandten Officirer, so damahls Dienste unter der Cron Schweden genommen hatte, beredet worden mitzuziehen mit gewisser Zusage, dass er bey Herr Capitein Thor Möhlen Hand-Schreiber seyn sollte; Allein das Versprechen ward ihm nicht gehalten, sondern wie Sie zu Strahlsundt angekommen, ward er gezwungen unter Herr Obersten Damens Regimente Dragoner Dienste zu nehmen. Bey welchen Regimente er denn auch bisz ins 4te Jahr ausgehalten, das er er in unterschiedlichen Actionen bisz auf 151 Mann geblieben, und also darauff unter ein Regiment zu Pferde untergestochen worden, Wie aber auch das bei so vielen trawailen in zweier Jahres frist caduc worden, ist er unter des damaligen Generalen Herzog Jürgen von Lüneburg gottseeliger Gedächtnis Leib Regiment zu Pferde gekommen, unter welchem er dann elliche Jahre gestanden, und allerhand Chargen bisz auf Cornet bedienet. Nach der Zeit wie von diesem Regimente 4 Compagnien an dem Herren Obristen Dannenberg abgegeben werden, hat er auch mit seiner Compagnie übergeben müssen, und ist bey solchem Regimente beständig geblieben, unterschiedlichen so wol Haupt-Treffen als andern Actionen beigewohnt, da er des Krieges überdrüszig zu Bergdorf im Lande Lüneburg seinem Abschied genommen, und ob ihm gleich allerhand anständige Conditiones abgeboten worden hat er doch seinem gefasten Vorsazze gefolget und ist also den 28 Augusti alhier bei seinem lieben Vater wieder angelanget, in Willens sich Hauszlich niedergelassen, und nach so vielem ausgestandenen Ungemache sich zur Ruhe zubegeben. Der Torsten Sohn Schwedischer

Einfall aber in Holstein, so im Decembr. 1643 geschahe, brachte ihn auf andere Gedanken, dasz er sich resolvirte mit ehrlichen Rensburgern, im Jahr 1644 zu der Königl. Dänischen Armee sich zu begeben. Ob nun gleich die Schwedischen Officirer so ihn in Deutschland gekannt, theils mit guten Worten, theils mit Drauen ihn wieder an sich zu ziehen gesuchet, hat er sich viel lieber Dänische Dienste annehmen wollen. und ist also bey der Königl. Armee geblieben bisz 1646. Da sie aus Dennemark wieder beordert, und von Ihr Königl. Majestät Christians den VI. glorwürdigsten Andenkens ihrer Dienste erlassen werden. Als er nun zu Pinneberg seinen Abschied genommen, und also abermalen zu Hause gekommen, ist ihm zwar unter dem Hrr. Landgraffen von Hessen-Darmstadt, wie auch unter den Kaiserlichen an zweyen Orten Lieutenants-Charge zur Pferde, und letztlich hier in Rensburg wieder bey der Dänischen Armee unter dem H. Obristen Bilde Rittmeisters-Charge angeboten worden; allein weil ihm die Früchte des Krieges nicht mehr gefielen, zumahlen er nicht nur oftmahlen gefährlich verwundet, zu zweien mahlen gar hart gefangen worden, sondern auch unterschiedliche mahl bey feindl. Einfall all das Seinige verlohren, hat er sich im Nahmen Gottes des Hausz Wesens angenommen, und den Krieg quitiret. Als es aber bey solchem Stande am rathsamstens gewesen, sich nach einer guten Gehülffen umbzusehen, hat er solche gefunden an der damahls Grosz- Ehr- und Tugendreichen Jungfer Cecilia Jönsen, seeligen Hrr. Clausz Jönsen, deputirten Bürgers und Schiffers alhier, eheleibliche Jungfer Tochter; Die ihm denn auch nach Gutbefinden der Eltern und anverwandten ehelich beygelegt worden, den 16 Septemb. 1646. Im selbigen Ehestande haben diese liebgewesende Ehegenossen in erwünschter Zufriedenheit mit einander gezeiget 6 Kinder, als 4 Söhne und 2 Töchter. Davon der erstgeborne Johann Neve, Ihr Königl. Majest. zu Dennemarck, Norwegen etc. wolbetrauter Rentschreiber, denn seeligen Herrn Vater gegenwärtig die letzte Ehre erweist, und zu seiner Ruhe-stät begleitet.

Der andere Sohn Hans Neve nach dem er Anno 1677 hieselbst sich Ehelich eingelassen mit der damahls viel-Ehr und

Tugendr. Jungfer Margaretha Frobösen, ist bald darauf 1678 den 12 Apr. aus dieser Zeitlichkeit abgefodert worden. Der Dritte Sohn Reimarus ist 1653 den 11 Maij gebohren und noch im selben Jahre den 31 Dec. wiederumb gestorben. Der vierdte Sohn Paul Neve erreichte zwar in so weit seine Jahre, dasz er die Barbier-Kunst lernede, und einige Jahre in der Frembde sich versuchte. Als er aber nach zweien abgelegten Grönländischen Reisen Beblieben hatte nach West-Indien zu gehen, ist er auf der Spanischen See mit einem hieszigen Fieber befallen worden, und also 1683 den 25 Feb. seelig in dem Herrn entschlaffen. Von den beiden Töchtern war die Aelteste zwar verheirathet an Herrn Claus Imbken Kön. Wolbestalteten Post-Meistern zu Kiehl ist aber auch im 1683, den 25 Apr. dem seel. Vater in der Sterblichkeit vorgegangen. Die andere so verheirathet an Herrn Dittleff Matthiessen in Neumünster ist noch hie (?) zugegen, und betrauret kläglich den Hintritt des Sel. Herrn Vaters. Nach dem es aber dem Allerhöchsten Gott gefallen, diese vergnügte Ehe zu trennen, und dem Seel. Herrn Bürger-Meister Anno 1658 den 3 April zum Wittwer zu machen, hat er zwar diesen schmerzlichen Risz höchlich bedauert, doch ward diese Wunde endlich durch göttliche Verhängnis wiederumb geheilet, durch die wolgetroffene Heirath der Edlen Grosz Ehr und viel Tugend Jungf. Sophia Elisabeth Kulemanns, des Weil- Wol.-Ehrwürdigen, Wol-Edlen und Hoch-gelährten Herr Gerhardi Kulemanns, Kön. Prohsten und wolverdienten Haupt-Pastoris allhier zu Rendesburg, Eheleibl. Jungfer Tochter, izt hochbetrübten Frau Wittwen, als die unserm Seel. Herrn Bürge-Meister den 24 Oktobr. des 1659 Jahres durch Priesterliche Einsegnung zu höchsten Vergnügen aller Angehörigen, Ehelich zugeführet worden. Welche glücklich getroffene Ehe denn auch von dem Allerhöchsten mit 8 Kindern, als 4 Söhnen und 4 Töchtern gesegnet worden, wovon die beiden jüngsten als ein Sohn und eine Tochter schon frühzeitig verstorben die übrigen 6 sind durch Gottes Gnade noch im Leben. Wovon der Aelteste Sohn Röttger Neve wolberuffener Comminister zu Campen in der Vorstadt, und der jungste Dettleff dem Seel. Herrn Vater gegenwärtig in der Trauer die letzte Schuldigkeit

erweisen, der Mittelste, Gerhardt Kön. Kriegscancelliste, als welcher noch für wenig Wochen von Copenhagen aus, den Seel. Herrn Vater auf seyn Kranken-Bette besucht, betrauret ihn abwesend umb so viel schmerzlicher. Die 3 Töchter davon die Aeltste an Weiland Herrn Claus Adam Verheirathet gewesen, die andere an Herr Andreas Schumacher hiesigen Kön. wollbestallten Post Meister verehliget, die dritte aber noch im ledigen Stande ist, sind mit betrübten Herzen und nassen Augen bei diesem Traur-Geleide zugegen. Dasz also unser Veel Herr Bürger-Meister gezeuget und gesehen 14 Kinder und 18 Kindes Kinder. Wie es bey solcher wehrender Zeit des seel Herrn Bürger-Meisters geführtes Leben und Wandel beschaffen gewesen sei, Achtet man für unnöthig weitläufflich auszuführen zumahlen es nicht nur in hiesiger Stadt, sondern fast im ganzem Lande zur Gnüge bekannt ist. Dahero denn von Sr. Excell. dem Kön. Herrn Estats-Rath und General-Post-Meister Herr von Klingenberg, ihm das Post-Wesen anvertrauet worden. E. E. Rath dieser Stadt hat auch in Ansehung seiner Capacität Anno 1661 Ihr zum Rath erkohren, und zum Stadt-Haupt-Mann erwählet, welcher Bedienung er denn zwar mit nicht geringer Mühe, doch mit desto grösser Ruhm sieben Jahr lang fürgestanden, bisz er nach der Zeit, durch Erwählung anderer vornehmen Glieder des Raths, solcher Charge befreiet worden. Als aber nach dem todlichen Hintritt Weiland Herr Andreas Thomsen, zu einer neuen Wahl geschritten werden müssen, ist er aus 18 Apr. des iztlaufenden Jahres einhellig zum Bürge-Meister dieser Stadt erwählet worden. Da denn zu bedauern, dasz die ganze Stadt eines so aufrichtigen Bürger-Meisters, die Bürgerschaft einer so getreuen Obrigkeit, die ganze Leidtragende Familie eines so liebwerthen Vaters und Anverwandten so bald beraubet müssen. Allein die Hand des Herrn war da: Denn damit wir umb so viel näher zum Ausgange eines so wolgeführten Lebens-Laufen kommen, so begab es sich dasz er am 27 Juli mit einem starken Schwindel, davon er schon vorher biszweilen incommodirt gewesen, so schleunig befallen worden, dasz er sich zu Bette legen müszen. Als nun der hiesige Medicus Herr Doct. Pfiter umb Rath ersuchet worden, hat man des folgen-

des Tages befunden, dasz Apoplexia dextri lateris, oder der Schlag an der rechten Seiten, als Hand, Zunge und Bein erfolget; Ob nun zwar allerhand deinliche Medicamenta gebraucht worden, hat doch solches nichts verlangen wollet sondern die Krankheit je mehr und mehr überhand genommen, dasz also der seel Herr Bürgermeister nichts liebes gesehen, als dasz er durch den Gebrauch des heil. hochw. Abendmahls sich mit seinem Gotte versöhnen möchte. Da denn der Herr Probst zu ihm gekommen, und wie er ihn in guter Andacht angetroffen, mit ein und anderen Trost-Sprüchen aufgerichtet und mit der heilsamen Seelen-Speise versehen. Indessen verzog sich die Krankheit bisz in die 9te Woche, da er am 1 Okt. bei je mehr und mehr zuwachsenden Schwachheit sich abermahls nach dieser seligen Seelen-Speise sehnete, und nachdem er sich in einer heil. Begierde dazu geschicket hatte, solches abermahl mit einer herzlichen Andacht empfing. und sich also zu seinem herannahenden Ende christlich vorbereitete. Darauf nahm auch die Krankheit allmählig zu, so dasz in folgender Nacht sich vielfältige Convultiones einfunden, die denn bisz am Sonnabend Morgens anhielten. Gegen Mittag aber folgte ein sanfter Schlaf, in welchem er auch ohne einzige Unruhe beliegen blieben, bisz folgendem Montage als den 5 dieses Monaths Oktobr., da er nach Mittags umb 2 Uhr sanfft und selig im Herrn entschlief seines Alters 72 Jahr 5 Monath 3 Tage.

GOTT verleihe dem erblichen Cörper in der Erde eine sanfte Ruhe, am jüngsten Tage eine fröliche Auferstehung, uns aber allen zu seiner Zeit eine seelige Nachfolge, umb.

JESU CHRISTI WILLEN.

Som det af Ligprædikenen sees, havde Borgermester Røttger Neve i sine to Egteskaber ikke mindre end 18 Børn, saa de økonomiske Forhold i hans Hjem, trods hans ret indbringende Stillinger som Borgermester og Postmester, foruden at han havde Privilegium paa et godt Krohold, ikke var synderlig rare.

Af disse 18 Søskende var **J o h a n N e v e** den ældste. Han var født 1648 og kom som ganske ung til Kjøbenhavn, hvor han begyndte sin Løbebane som Lakei hos den almægtige Griffenfeldt. Efter dennes Fald kom han i Tjeneste hos den danske Ambassadeur Just Høg, hvem han i Juni 1676 fulgte til Nimwegen. Derpaa blev han ansat som Privatsekretær hos Rentemester Støcken indtil dennes Død i Juni 1681. Samme Aar udnævntes han til Renteskriver, havde 1683 overtaget Opgjørelsen af Regnskabet mellem Staten og dens Sendebud hos fremmede Magter og blev 1685 Chef for det tyske Assignationskontor. I 1694 blev han Bogholder ved det norske Nationalregiment til Hest, og udnævntes 1699 til tysk Sekretær og Assessor i Rentekammeret, Aaret efter blev han kommitteret, 1701 Kammersekretær ved de tyske og norske Forretninger med Titel af Kammerraad, og 4de September 1702 tysk Sekretær i Rentekammeret. 1703 blev han Medlem af Kommissionen paa Raadstuen, 10de Oktober 1707 Justitsraad og 31te Oktober 1709 Etatsraad. I 1712 udnævntes han til Deputeret i Generalkrigskommissariatet og 2den Mai 1716 til Deputeret for Finantserne. I Aarene 1709—1711 var han virksom Diplomat ved det gottorpske Hof, hvor han skulde arbeide paa en Tilnærmelse til Hertugen fra dansk Side. Han forhandlede med Görtz om Frakturstriden og afsluttede 30te April 1712 med Geheimeraad Th. B. v. Jessen den saakaldte Rensborger-Fortolkningsreces. Han døde i Kjøbenhavn 23de December 1718 ¹⁾.

Johan Neve var gift tre Gange. Første Gang med **Dorothea Hede vig Wilhelm**, med hvem han havde den nedenfor nævnte Søn **Peter Neve**.

2den Gang blev han gift med **Anne Pedersdatter Holm** (viet hjemme i Huset efter Bevilling i Christiania 17de August 1696).

Anne Holm, der døde i Christiania 1701 (begravet 26de September) var en Datter af **Peder Jacobsen Holm**, f. i Nykjøbing 1625 (hvor hans Fader, f. 1587, død som Jubellærer

¹⁾ Om ham se bl. a. «Dansk Biografisk Lexicon» XII, S. 188.

1663, der hørte til en gammel Presteslegt, var Prest). Peder Holm var 1648 Coll. Supr. Scolae i Sorø, 1653 Præpositus Reg. Comm. Hafn; 20de December 1660 blev han Rector i Slagelse og deltog samme Aar i Kjøbenhavns Beleiring. 30te Marts 1686 blev han Doctor theologiæ og samme Aar Rector ved Christiania Skole; senere Professor og Lector theologiæ og 1688 Assessor Consistorii et Canon. Capit. Han døde i Christiania 30te Oktober 1698 i Egteskab med Marthe Jochumsdatter Schumacher (gift 18de December 1672) Datter af den Side 17 omtalte Jochum Schumacher. De havde vistnok blot denne ene voksne Datter, der efter sine Forældre arvede en ikke ubetydelig Formue. Peder Holm blev ved Krigsstyret 1676 ansat til 4de Klasse, og hans Enke staar efter hans Død temmelig høit oppe i Skatteligningen.

I dette sit andet Egteskab havde Johan Neve to Døtre, Magdalene Hedevig Neve, gift med Hr. Bent Mogensen og Johanne Neve, gift med Erik Mogensen.

Johan Neves tredie Hustru var Magdalene Nielsdatter Berg, der var Enke efter Niels Madsen Norup, Kjøbmand paa Strømsø¹⁾).

I dette sit Egteskab havde Magdalene Berg to Døtre, Margrethe Norup, gift med Justitsraad Lars Pedersøn Moss paa Strømsø, og Maren Norup, gift først med den rige Kjøbmand Nils Pedersøn Moss og derpaa (viet paa Brager næs 30te November 1714) med sin Moders Stedsøn, Peter Neve.

Magdalene Berg bragte Johan Neve en ikke liden Formue; han siger selv i det nedenfor omtalte Testamente, at hun *«ey aleeniste har tilbragt mig, da ieg indlod mig med hende udi Egteskab, en anseelig Capital, men endog den Tid fandt min Boe for sig i en slet Tilstand, som hun dog formedelst sin Vindskibelighed og tilbragte Midler haver redresseret og betalt den Gjeld, i hvilken ieg formedelst adskillige paakomne Hændelser var forfalden»*.

¹⁾ Se Collett «Familien Elieson», Side 5, hvor hendes Efternavn dog ikke kjendes.

Blandt andet eiede hun ogsaa Halvparten af Færder Fyr i Christianiafjorden, hvortil der i Henhold til kngl. Res. af 12te December 1696 fulgte Ret til at kræve 2 Sk. pr. Læst af hvert Skib, som tilhørte Rigets Undersaatter og beseilede vedkommende Farvand.

Den anden Halvpart eiedes af hendes Svigersøn, Lars Moss, sammen med hvem hun 2den Mai 1705 ¹⁾ af sin Svoger Jacob Wøllner paa Strømsø, der havde bygget Færder Fyr, fik Transport derpaa.

Johan Neves og Magdalene Bergs Egteskab var børnløst, hvorfor Egtefællerne 2den April 1718 oprettede Testamente.

Dette Testamente, der til Vitterlighed blev underskrevet af Justitsraad Frantz von Hagen, Peter Neve og Høiesteretsassessor Sidenborg, fik 20de Mai 1718 kngl. Konfirmation.

I Testamentet bestemtes det, at den længstlevende først skulde betale al Boets Gjæld. Dernæst skulde Magdalene Berg, i Tilfælde af, at Johan Neve først døde, betale til Peter Neve 1500 Rdlr. «udi contant klingende Mynt» og til Magdalene Hedevig Neves efterladte Børn og Johanna Neve eller hendes Arvinger hver 750 Rdlr. inden Aar og Dag efter hans Død.

Skulde imidlertid Magdalene Berg først afgaa ved Døden, skulde Johan Neve være forpligtet til at skifte med hendes Arvinger efter Loven.

Med Hensyn til Færder Fyr blev der truffet en særskilt Bestemmelse, «da, som dette er et Verk, der ey kand udlægges til nogen vis Arv, efterdi det ville være vanskelig, om samme halve Deel icke blev conserverit til en Person at lade, haver derover god Opsigt, og at forsyne den med nødvendige Kul og andre Requisite, helst da den er megen Hazard og Forsvær efter hans Kongl. Majt's Forordning undergIVEN og derimod de efter allerhøistbemeldte hans Kongelige Majt's Octroy og siden paafulgte

¹⁾ Cancelliets Indlægge for 1706 (i Rigsarkivet).

nærmere Resolutioner deraf kommende Fyrpenge er meget ulige og efter Tidernes Conjunkturer foranderlig».

Det skulde tilfalde Johan Neves Arvinger mod «en vis Summa Penge, hvilken Vi begge i Vores Haand og Segl vil determinere og efter Vores Død skriftlig findes skal, og da skal siden samme halve Del af Fyren med dens Indkommer falde til min Søn Peter Neve og hans Arvinger, naar hand ovenbemeldte Summa derfor erlægges, dog skal denne halve Deel af Fyren være et fidei Commisum, der altid falder til den ældste Søn eller i dens Ermangling til ældste Daatter af min Søn Peter Neves Arvinger».

Af Etatsraad Johan Neves 3 Børn var der blot en Søn, den ovenfor oftere omtalte Peter Neve.

Han var født 1684, blev Student 1701, Kancellist og Kopist i det tyske Kancelli 14de Juli 1710, Sekretær sammesteds 7de Mai 1712, Kancelliraad 1716, Justitsraad 23de Juli 1718, Kancelliforvalter i det danske Kancelli 31te Juli 1720, Maitre des Requetes 1ste Januar og Etatsraad 16de April s. A.

11te December 1730 fik han, uagtet han ikke skal have været velseet af Kong Christian den VI, det netop oprettede Embede som Geheimeexpeditionsssekretær, der atter nedlagdes ved hans Afgang; som saadan havde han bl. a. at paraferere alle fra Kongen udgaaende Breve.

6te April 1731 blev han optaget i den danske Adelstand ¹⁾ og 28de Mai 1735 blev han udnævnt til Stiftamtmand i Lolland og Falsters Stift, hvorfra han 1737 i samme Egenskab forflyttedes til Christiania, hvor han allerede 1740 afgik ved Døden. 25de Januar s. A. Kl. 8¹/₂ Morgen blev han bisat i den biskoppelige Begravelse under Kapellet i Vor Frelsers Kirke. «En vittig, munter, meget elsket og afholdt Herre» ²⁾.

¹⁾ med følgende Vaaben: Skjoldet firdelt, 1 og 4 Feldt Sølv, deri en rød Pille omgivet af en grøn Egekrands, 2 og 3 Feldt blaåt, deri tre Sølvklipper under 3 guld- sexoddede Stjerner, paa Hjelmene en goddet Guldstjerne mellem to Sølv-Ørneflugter.

²⁾ Se P. Rhode «Lolland og Falsters Historie» I, Side 57. «Dansk Biografisk Lexicon» XII, Side 189. «Meddel. fra Geheimearkivet 1886—88», Side 120. Holm «Danmark—Norges Historie 1720—1814» II, 20. Jens Møllers Mnemosyne I, Side 394 o. fl. St.

Hans Hustru, Maren Norup, flyttede efter hans Død til Nykjøbing paa Falster, hvor hun døde 20de August 1757.

Han havde 3 Børn, Datteren Magdalene Dorothea, f. 1717, død 1747 i Egteskab med Oberst Andreas Harboe, og Sønnerne Nils Neve, Premierløjtnant og Johan Neve, Major, med hvem den adlede Familie i 1780 uddøde.

XIV.

Efter Erik Mogensens Død blev Johanna Neve en Tid boende paa Linderud og fortsatte under sine Børns Mindre-aarighed sin Mands Forretninger, assisteret af sin Laugværge, Conferentsraad og Overhofretsassessor Peter Vogt.

Da den ældste Søn, Mogens Larsen, var bleven voksen og myndig, overtog han lidt efter lidt de fleste faste Eiendomme og den vidtløftige Forretning, og hun flyttede til Byen med sine to Døtre.

I Christiania eiede og beboede hun den øverste Del af den senere saakaldte Stiftsgaard, beliggende «mellem Madame Eliesons Leiegaard paa den ene og Wintzlöws Gaard paa den anden Side».

I Erik Mogensens Hus levede længe en gammel Slægtning, Else Ambjørnsdatter, der som tidligere meddelt som Enke efter den rige Overhofretsassessor Knut Frantzen til Kjørbo, Lysaker og Næsøen i 1717 gik i Follaug til sin «Svoger» Erik Mogensen ¹⁾. Paa lignende Maade havde ligeledes to andre Slegtninge sit Ophold hos Erik Mogensen og siden hos hans Enke Johanna Neve. Det var de to Søskende Jochum Nielsen og Anna Nielsdatter, Børn af Kjøbmand i Christiania, Nils Søfrensen og Johanne Jochumsdatter Schumacher, der var en Halvsøster af Erik Mogensens Bedstemoder, Dorothea Olsdatter, og en Søster af Johanna Neves Bedstemoder Marthe Jochumsdatter Schumacher.

¹⁾ Se Side 21.

Johanna Neve,
g. m. Erik Mogensen til Linderud,
f. 1699, død 1755.
(Efter et Maleri paa Linderud).

Disse to Søsken de oprettede 27de Februar 1733 et Testament, hvorpaa de 13de Marts s. A. erholdt kongelig Konfirmation. I dette heder det: *«Vi underskrevne tvende Søsken de Jochum Nielsen, gammel 67 Aar, og Anna Nielsdatter, gammel 70 Aar, begge hidindtil udi enlig og ugift Stand, hvorfra og ingen af os efterdags vil forandre, har overvejet de Arvemidler, som os efter vore kiære Forældre Nils Søfrensen, forrige Borger og Indvaaner her i Christiania, og hans Hustru Johanne Jochumsdatter, er bleven tilovers og befundet tienligt til Underhold og Pleie i vor Alderdom»*. De bestemte derfor, at den Længstlevende skulde beholde det hele Bo, og *«saasom vi begge har befundet den store Kiærlighed for vor kiære Ven og Slægtning Erich Mogensen og hans kiære Hustrue Johanne Neve, som begge i andet og tredie Led er os beslægtede, da skal arve det hele mod at, hvis nogen af os vil, da skal de kunne forblive under deres Tilsyn og Underholdning»*. De forbeholdt sig dog fuld Dispositionsret over Formuen i levende Live og efter deres Død *«de selv med sømmelig Jordefærd forsynes»*. Til Vitterlighed havde de *«ombedet Vores kiære Svoger Byfoged Michael Ermandinger og Procurator Anders Tollund med os at undertegne»*.

Jochum Nielsen døde først, og Søsteren overtog det hele Bo. Hun døde i Christiania 4de Juni 1745, og Skifte efter hende blev afholdt samme Dag. Blandt Boets faste Eiendomme var Bygaarden, som Johanne Neve siden beboede, og søndre Trosterved i Aker. Johanne Neve erklærede paa Skiftet, »at endskjønt hun stricte efter Testamentet kunde paastaa det hele Bo til hende udlagt, saa dog i Henseende til hendes moderlige Kiærlighed til sine Børn, var hun fornøyet, om Boen blev delt i tvende lige Dele mellem hende og hendes sal. Mands Arvinger».

Johanne Neve Sal. Erich Mogensen døde i Christiania 30te Oktober 1755 og blev den 5te November begravet ved Akers Kirke.

Skiftet efter hende tog allerede sin Begyndelse samme Dag, og hendes Arvinger var hendes to Sønner Mogens Larsen og Johan Neve og hendes to Døtre Dorothea og Petronelle Marie, begge dengang ugifte og boende i Modrens Hus.

De fleste af de faste Eiendomme, hun paa Skiftet efter sin Mand havde overtaget, havde hun lidt efter lidt overdraget sin ældste Søn. De faste Eiendomme, der var tilbage, blev taxeret til 14 400 Rdlr. Hendes Formue bestod foruden i rede Penge og Obligationer, i det, hun havde tilgode hos Sønnen, der i det sidste havde Styret af alle hendes Affærer.

Stervbogaarden blev med istaaende Kakkelovne og nagelfaste Indretninger, 3 Kjældere, Bryggerhuse, Stald og Fæhus taxeret til 1 000 Rdlr. Indboet og Indretningen af Gaarden var særdeles kostbart og viser paa en tydelig Maade Fremskridtet i Luxus og forfinet Levesæt fra Anne Bentsdatters Tid for 50 Aar tilbage.

I den daglige Stue var der Speile med lakerede Rammer, Lampetter paa Væggene og Plydsches Lænestole, i den store Stue et stort forgyldt Speil omgivet af 9 Lampetter, hollandske, hvidlakerede Skabe, engelske Theborde osv. Paa Sahlen et stort, forgyldt Sølvskab, et engelsk 8 Dages Slaguhr med sort og forgyldt lakeret Kasse af «*Windmils Arbeide*», et Pappegøiehus forgyldt. En Stue har øiensynlig været brugt som Spisestue; her er et Skab, hvor det daglige Sølvtoi og Porcellain opbevares. Den store Mængde Sølvtoi, der aldrig brugtes til daglig, men enten forsigtigt laa nedpakket i Kister, eller stod opstillede i de hollandske lakerede Skabe som et tydeligt, og for alle beskuende, talende Tegn paa Husets Velstand var selvfølgelig ogsaa i dette Hus meget rigt og pragtfuldt. Forgyldte Kander med Medaljer i Laaget af over 100 Lods Vægt, store Sølvskaaler, Fader, Presenter-tallerkener, Saltkar og «Speylkummer». Et Service bestaaende af Sukkerbøsse, Sennepsæg, Pebberbøsse samt 2 Bægre, tilsammen vægtige 120 Lod, Sukkerskrin med Nøggel og Lænke 105 Lod, forgyldte Pibekander, «*japantze Porcaillainskruse med Sølvlaag*», et sort Chagrins Flaskefoder, sølvbeslaget med 9 Krystalflasker med Sølvskruer, Bægre og Krus, Skeer, Gaffler, Kniver i en næsten endeløs Række. I et «*Skælpaddes Skrin med forgyldt Beslag*» fandtes Smykkerne, Guldkjæder, Guldarmbaand, Halskjæder osv. Store Skabe var fulde af Lintoi og Dækketoi, og den forsynlige Husmoder havde desuden i sine Gjemmer Oplag af «persiansk Damask, 28 Alen sort gros de Tour» osv.

Johanne Neves Garderobe blev forlods udlagt til de to Døtre, der ligeledes uden Vederlag fik et smukt Udstyr af Lintøi, Dækketøi, Sengklæder osv.

Inden Skiftet blev afsluttet, døde den yngste Datter Petronelle Marie Mogensen, og da den ældste Søster Dorothea erholdt kongelig Bevilling til at være myndig ved Curator, besluttede Arvingerne at overtage den Gjæld, der maatte paa-hvile deres Moder og Søster og afholde privat Skifte.

De betalte Omkostningerne ved det paabegyndte Skifte og erholdt sig Boet overleveret 5te April 1758.

XV.

Erik Mogensen og Johanna Neve havde i sit Egteskab 12 Børn, hvoraf 5 blev voksne og blot 1 Søn giftede sig og efterlod Efterkommere.

Følgende Børn døde i en ung Alder: 1) Peter, f. i Christiania 1717, døbt 19de Oktober (Faddere: «Borgermester Roll, Mons Laursen, Madam Holm, Madam Berg, Sara Collett»), død 1721 og 13de Juni «nedsat i Capitul Kjælderen for en Tid, betalt efter Kiercheværgens Seddel til Kiercken 4 Rixdaler, noch for den store Klocke», 2) Anne, født i Christiania 1718, døbt 14de September (Faddere «Hr. Poul Ris, Mogens Larsøn, Petter Collet, Madam Liv Holst, Madam Ost»), død formentlig i Aker før 1721¹⁾. 3) Mogens Larsen, født i Christiania 1719, døbt 9de September (Faddere «Mag. Gregers Berg, Mons Larsen, Johanne Nils Søfrensens, Hr. Borgermester Rolls Kiæreste, Anne Mogensd.»), død i Christiania 1726, begravet 21de September. 4) Anne, født i Christiania 1721, døbt 22de Februar (Faddere «Mogens Larsøn, Tøger Grøn, Petter Collet, Fru Bispinde Monck, Jomfru Rosenberg»), død (formentlig i Aker) før 1730¹⁾. 5) Johan Neve, født 1722 i Christiania, døbt 18de Juli (Faddere «Mogens Larsøn, Hr. Peter Horst, Hans Vølner, Madam Barch, Madselle Cichel Lonich»), død (formentlig i Aker) før 1730. 6) Magdalene Hedevig, født i Christiania 1724, døbt 27de Oktober (Faddere «Mogens Lauritzen, Just Barch, Bent Gregersen Berg,

¹⁾ Forekommer ikke i Christiania Ministerialbøger. Akers Ministerialbøger mangler for disse Aar.

Else Sal. Asector Knut Frantzen, Dorothea Hedevig Bentsdatter»), død før 1730 og 7) Margrethe, født i Christiania 1726, døbt 26de Januar (Faddere «Mogens Larsen, Peder Grøn, Jens Bromand, Sidsel Mag. Gregers, Anne Grøn»), død før 1730.

Af de øvrige Børn var en Datter, Petronelle Marie, født i Christiania 1738, døbt 17de April (Faddere: «Hr. Stiftamtmand Neves, Mad. Anne Catarina Hageman, Hr. Ole Borches, Hr. Stiftsbefalingsmand Peter Neve, Hr. Justitzr. Lachman, Hr. Cancelliraad Glad). Hun var lige fra Fødselen af svagelig, og for den Arv, der paa Skiftet efter Faderen tilfaldt hende, overtog Moderen Værgemaalet, «*da hun var af svagelig Constitution og behøvede hendes Opsyn*». Hun overlevede Moderen blot en kort Tid og døde under Skiftet 30te November 1757, 19 Aar gammel.

Digteren Tullin forfattede følgende Gravskrift over hende ¹⁾:

Herunder ligger
Jordens Arvpart
de udslidte Rejsflæder
som Sjælen
af
den salige Jomfrue
Petronelle Marie Mogensen
iførte sig
den 12 April 1738
og igjen aflagde
den 30 November 1757
efter at
de i 19 Aar 7 Maaneder og 18 Dage
havde været
en tung Vegt i en sandig Ørf
en svær Byrde paa en langsom Reise
for en udmattet Pilegrim
en udsluffet Sjæl
som med det sidste Suf
naaede Evighedens Grændser

¹⁾ Tullins «Samlede Skrifter», Kjøbenhavn 1770, I, Side 272.

og derfra med et Sving
foer hen til Andenes Forsamling
langt fra Suffe.

Af de to øvrige igjenlevende Døtre blev den ene, *M a r t h e M o g e n s e n* (født 1723, døbt 21de September)¹⁾, gift i Christiania 15de Marts 1742 med Studiosus Jens Pedersen Smith. Efter et Aars Egteskab døde hun 1743 og blev 2den April begravet. Hun havde 1 Søn (død ugift før 1755).

Den yngste af Døtrene blev født i Aker 1732 og fik Navnet *D o r o t h e a* efter sin Faders Søster Dorothea Roll.

Under Skiftet efter Moderen i 1758 erholdt hun 10de Februar Bevilling til som myndig at forvalte sine Midler med Bistand af en Curator, og hun ansøgte derfor Magistraten i følgende Skrivelse om, at en Saadan maatte blive hende opnævnt:

Højædle og Velbyrdige

Velædle og Velbaarne

samt

Velædle og Velviise

Herrer Magistrat.

I Anledning af hosfølgende hans Kongelige Majestæts mig aller naadigste meddeltte Bevilling under 10de Passato, ansøges, at den Høy og Velædle Hr. Magistrat ville behage at udnævne mig en Curator, hvortil foreslaaes Hr. Justice Raad Morten Leuch Elieson.

Forblivende med tilbørlig Respect

Højædle og Velbyrdige

Velædle og Velbyrdige

samt

Velædle og Velviise

Hr. Magistrats

Tienstærbødige Tienerinde

Dorothea Mogensen.

¹⁾ Faddere: «Dorothea Monsdatter, Mad. Lif Holstis, Mogens Larsen, Hr. Bent Mogensen, Hr. Capt. Garder».

Paa Ansøgningen paategnede Elieson: «*Jeg paatager mig Værgemaalet, naar jeg dertil bliver anmodet. M. Leuch Elieson*».

Han blev nu af Magistraten beskikket til hendes Curator, og dette Forhold har formodentlig bragt dem i en nærmere Berøring med hinanden; de blev forlovede, og, efterat have erholdt kongelig Bevilling til at vies hjemme i Huset, stod Brylluppet i Christiania 5te December 1758. Da begge to hørte til de rigeste og mægtigste Familier i Byen, blev Begivenheden celebreret med megen Stads, og Christiania Patriciatets faste Festpoet Tullin forfattede i Anledning Brylluppet sit bekjendte «Skjæmte digt»: «*Et Indlæg til Fornuftens Ret fra Kvindekjønnen*»¹⁾.

Morten Leuch Elieson²⁾ var en Søn af Kjøbmand i Christiania Iver Elieson og Karen Mortensdatter Leuch og var født 26de Juni 1724. 23 Aar gammel blev han 16de Juni 1747 Assessor i Overhofretten i Norge, 18de Juli 1749 Kancelliraad og 20de Januar 1751 virkelig Justitsraad. Foruden sin Embedsstilling som Assessor sad han, hvad der dengang var meget almindeligt, i en stor Virksomhed som Trælasthanter og Fabrikeier. Efter sin Fader havde han overtaget By og Narvestad med stort Sagbrug i Fet, var Medeier i Vøien Sag ved Christiania og drev desuden Stalsbergs Brug ved Strømmen. I Fredrikshald eiede han et Spinderi, og han var en af de største Lodeiere i den i Id Præstegjæld ved Fredrikshald beliggende Herrebø Fajancefabrik, ligesom han i Fredrikstad og Fredrikshald eiede mange Gaarde. I Christiania eiede og beboede han en Gaard i Dronningens Gade ved Siden af det gamle Raadhus; over Porten staar her indhugget Ægtefællernes Navnetræk og Familierne Mogensens og Eliesons Vaaben.

Han døde i Christiania 7de September 1763 og blev den 13de s. M. begravet. Tullin forfattede en Gravskrift over ham³⁾, hvori han siger, at han «*øvede sig daglig i at vise et aabent Hjerte*

¹⁾ Tullins «Samlede Skrifter» I, Side 45—72. Kjøbenhavn 1770.

²⁾ Se Collett «Familien Elieson», Side 15 ff. Christiania 1881.

³⁾ Tullins «Samlede Skrifter» I, Side 319, Kjøbenhavn 1770. Gravskrifter i «Intelligentsedlerne» for 1763, No. 18 og 19.

for de Trængende, ikke ved Lovens Tvang, men af Menneskekjærlighed; en fortrolig Høflighed mod sine Venner, ikke i Haab om Vederlag, men af Ædelmodighed; Ærbødighed for sin ærværdige Moder, endogsaa da han selv var bleven Fader; Ømhed for sine Børn, ei blot af Naturens Drift, men efter Fornuftens Grundregler i uforanderlig Kiærlighed til sin værdige Frue Dorothea Monsen . . . ikke blot som Mand, men som Skjønner af hendes Fortjenester».

Enken fortsatte Mandens Handelsforretninger, men realiserede efterhaanden de fleste af de faste Eiendomme. Hun eiede og beboede til sin Død Løkken Uranienborg i Christiania, ligesom hun var Eier af den saakaldte Leuche-Løkke paa Høiden ovenfor Ruseløkveien.

Fru Dorothea Elieson døde 1786 og blev 14de August begravet i Christiania.

I «Intelligentssedlerne» for 16de August 1786 findes indtaget følgende Gravsang over hende:

Ved Frué Eliesons Baare.

Saa sant Du Ædle da derned
hvor ingen Dei tilbage fører,
hvor Du vort Klageraab ei hører
ei ser vor Smertes Bitterhed.
Uf! ja! i Døden blegnede
den Mund, som tidt med Vnde talte
den Dydens Skjønhed og afmalte
blot eget Hjertes Følelse
med øm, erfaren Visdoms Haand
du leded hine skjønne Poder
i Dydens milde Ledebaand
Din var hun alle Ædles Lyft
hvis Minde hyldes end med Taarer
Din er hun, som din Død nu saarer
hvis Værd staar tegnet i vort Bryst
Du var fortrængtes sande Ven
Du saa den Usles tunge Smerte
da smeltede dit ømme Hjerte

og ilte for at lindre den
og Du er død fra denne flok
fra Børn og fra de fiære Spæde
som var din Ære og din Glæde
og fra betrængte Armes flok
Ja død er Du. forgjæves dig
forenet Naab tilbage kræver
Men O! en Trøst, din Aand den lever
din bedre Del er lykkelig.
Chi hver, som ved Dyden kjæf
og rustet sig med Troens Styrke
for den har Graven intet Mørke
for den har Døden ingen Skræk
Den ved og tror med følelse
At hvad de Svage Døden falder
er Barnets Skridt til moden Alder
det sande Livs Begyndelse.

Morten Leuch Elieson og Dorothea Mogensdatter havde i sit Ægteskab 1 Søn og 3 Døtre, hvoraf en Datter døde liden. Af Døtrene blev den ældste, Karen Elieson, (født 1759, død 1796) i 1778 gift med sin Fætter, Kjøbmand i Christiania, J e s s A n k e r (født 1753, død i Bath 1798). Hun skildres af sin Samtid som en omhyggelig uddannet, ualmindelig elskværdig Kvinde med mange Talenter og navnlig en stor musikalsk Begavelse, der stadig blev udnyttet ved de dengang saa talrige musikalsk-dramatiske Underholdninger ¹⁾. Den anden Datter, Martine Lucie (født 1763, død 1783) blev 16 Aar gammel i 1779 gift med Kammerjunker Johan Henrik Wilster (født 1743, død 1783 ²⁾). Derer eneste Barn, Karen Henricca

¹⁾ Om deres Efterkommere se C. J. Anker: «Familien Anker», Side 30 ff.

²⁾ Søn af Generallojtnant Carl Wilster, der anden Gang var gift med Justitsraad Poul Vogts Enke, Karen Holter, Søster af Cancelliraad Mogens Larsen Monsens 1ste Hustru, Marthe Holter.

Wilster blev gift med Digteren Tullins Søn, Hofintendant Claus Tullin.

Sønnen Iver Elieson var født 1762. Efter en Tid at have været Officer, Trælasthandler og Godseier, forrettede han under Rigsforsamlingen paa Eidsvold som Intendant og døde 1815 som Chef for «*Det gule Kor*» og Staldmester hos Kong Christian Fredrik.

XVI.

Af Erik Mogensen og Johanna Neves Sønner blev, som allerede før nævnt, blot to Sønner voksne.

Den yngste af disse blev født i Christiania 1730 og døbt 16de Februar J o h a n N e v e efter sin Bedstefader E t a t s r a a d J o h a n N e v e. Hans Faddere var «*Hr. Conferentz Raad Biskop Deichman, Hr. Justitz Raad Kierulff, Hr. Capitaine Deichman, Frue Conferentz Raadinde Deichmans, Fru Capitaine Deichmans, Jfr. Arctander.*»

Han blev bestemt for den studerende Stand og frekventerede sin Fødebys Latinskole, til han 18de December 1751 «*e privata Christianiensi anno aetatis 21*» blev immatrikuleret ved Københavns Universitet. Her studerede han i mange Aar, uden at han egentlig havde valgt noget Embedsstudium; af og til var han hjemme paa Besøg; men af Skifter o. s. v. erfarer vi stadig, at han «opholder sig ved Akademiet udi København.» Efter hvad man kan forstaa har han ogsaa i længere Tid opholdt sig i Udlandet og besøgt fremmede Universiteter.

Da han efter sin Fader og Moder havde arvet en betydelig Formue, som desuden endyderligere blev forøget ved Arv efter Paarørende, behøvede han jo ikke at søge nogen Stilling som Levebrød; han henlevede hele sit Liv som «*Studiosus*» beskæftiget med at pleie sine Interesser for Kunst og Videnskab.

Han boede Størsteparten af sit Liv hos sin Broder Cancelliraaden; om Vinteren i den store Bygaard og om Sommeren paa Linderud, som han omfattede med den mest rørende Kjærlighed og Interesse.

Ca. 1745 købte han af sin Søstersøn Peder Barch, hvem det var gaaet ud med, dennes store Eiendom Grorud, der senere i hened 100 Aar skulde forblive i Familien.

Grorud, der i 3 Generationer havde tilhørt Familien Barch var af adskillig Størrelse; den var efter gammel Betegnelse en «*Fuldgaard*» af $13\frac{3}{4}$ Lpd. Tunges Skyld med underliggende Ammerud. Til Eiendommen hørte flere privilegerede Sagbrug, hvorpaa der aarlig kunde skjæres 23 050 St. Bord, foruden 3 737 $\frac{1}{2}$ Stk. Bord «som didhen skal være forflyttet fra Tunne Foss Sauger efter Kngl. Bevilgning af 29de Februar 1743.»

Kjøbesummen var 6 200 Rdlr. hvoraf 200 Rdlr. blev kontant betalt.

J o h a n N e v e, som han i Almindelighed kaldtes, boede efter at have købt Grorud, nu Størsteparten af Aaret der; men han styrede neppe Gaarden og Sagbrugene selv; hans Tid var optaget med boglige Sysler og ivrige Deltagelse i det rige Selskabsliv som i de sidste Decennier af forrige Aarhundrede floredede inden Christianiapatriciatet, hvortil han efter sin Fødsel og sine Familieforbindelser hørte. Til Belysning af det sociale Liv i Christiania i disse Tider, og specielt Johan Neves Deltagelse deri, har man et ypperligt Materiale i hans efterladte og endnu eksisterende Skrivekalendre fra 1768—1800, der er førte med en omhyggelig Nøiagtighed ¹⁾.

For hver Dag i Ugen er noteret, først og fremst Veiret meget detailleret, og dernæst, hvor han har tilbragt Dagen, og ofte ogsaa sammen med hvem.

Man faar af disse Notater, der ofte er knappe nok, men alligevel ved sin Korthed og den Umiddelbarhedens Præg, de bærer, et ganske eiendommeligt Indblik i det Liv en Rigmand, der hørte til den skarpt afgrændsede Kreds af Familier, der var i Slegt eller besvogrede med hinanden, paa de Tider førte.

Det er en uendelig Farten rundt i Selskaber, Baller, «Assembleer» og Landture, ofte hele Uger igjennem uden Stands.

¹⁾ Findes i Rigsarchivet.

Hvorledes folk, der stadig var med paa denne Gastering, nogensinde kunde faa Tid til at arbeide eller beskjæftige sig med sine Forretninger, er vanskeligt at forstaa.

Den Kreds af Familier, inden hvilken denne voldsomme Selskabelighed udfoldede sig, bestod af Ankerne (Fru Anker, Moder til Bernt Anker, Statsminister Peder Anker og Jess Anker, der selvfølgelig alle var med) Colletterne, Leucherne, Familierne Monsen, Elieson, Holter, Wilster, Vogt og Mathiesen, foruden at de høiere Embedsmænd paa Stedet ogsaa jevnlig deltog i Selskabeligheden. Vicestatholderen Jacob Benzon var overmaade populær inden Societeten, og Stiftamtmand Levetzau var ogsaa til at begynde med en velseet Gjæst, indtil han ved sit bekjendte Rescript mod Trælasthandlerne, aldeles lagde sig ud med dem, og siden den Tid neppe viste sig i deres Kreds.

Om Vinteren holdtes Selskaberne for det meste i Byen, hvor de fleste Familier havde store, velindrettede og ofte pragtfuldt udstyrede Huse, og Vaar, Sommer og Høst fartede man rundt til de omkring Byen beliggende «Sommersæder.»

Her havde man Peder Anker paa Bogstad, den gamle Fru Justitsraadinde Anker paa Vækkerø, Bernt Anker paa Frogner, Cancelliraad Monsen paa Linderud, Wilsters paa Økern, Generalkrigskommissær Peder Holter paa Ljan, John Collett paa Ullevold og Fru Justitsraadinde Elieson født Monsen paa Uranienborg foruden flere andre.

Ofte foretog Selskabet ogsaa længere Udflugter som til Collett paa Fladeby (mest i Julen og ved Høstjagterne) Juel paa Vestby eller man reiste med Bernt Anker til Moss, hvor han altid en Tid paa Aaret pleiede at «*holde Hof*» og med Holter og Eliesons til Hafslund og Borregaard.

Sommetider kunde de muntre Ture strække sig helt til Eidsvold eller til Colletts paa Buskerud.

Vi skal her gjengive enkelte af de i Skrivekalenderne optegnede Notater, der trods sin sterkt personlige Natur, dog alligevel

kan antages at frembyde en Smule Interesse, ihvertfald for Familien.

1768 11te Januar «*skulde om Aftenen paa Concerten, da ieg saa et sært Meteora, som lysede som en klar Lynild Kl. 7 om Aftenen.*» Den 4de Februar reiste en hel Del af Selskabet til Hafslund i Anledning af Morten Leuchs Død. (Mathia Colletts 1ste Mand, der døde 24de Januar. Hun blev senere gift med Bernt Anker). Den 3den Juni «*reyste Grevinde Rantzau til Skibs, fulgte hende til Ildgjernet.*» Denne Grevinde Rantzau var gift med den bekjendte Grev Schak Carl Rantzau-Ascheberg, der var Rigs greve Waldemar Herman Schmettows Eftermand som kommanderende General i Norge fra 1767—1768. Grevinden var lige saa populær i Christiania, som Manden var forhadt. Han var allerede 7de Januar draget fra Christiania «*forfulgt af Pøbelen med Stenkast.*»

I 1768 foretog Johan Neve en længere Udenlandstur, og man faar af hans Dagbogsoptegnelser et levende Indtryk af hvor meget besværligere det var at foretage en Reise i de Tider, end det er nutildags.

Kl. 5 om Morgenen 13de September gik de under Seil men «*kom ey lengere end til Ildgjernet.*» Dagen efter var det smukt Veir; de lettede allerede Kl. 2¹/₂ om Morgenen, men naaede i Løbet af Dagen ikke længer end til Grisebo. Den 15de laa de for Vindstille, og den 16de kom de endelig til Larkollen. Den 18de var det tykt, men den 19de «*var vinden gunstig*» såa de avancerede helt til Arendal, hvor de imidlertid paa Grund af «*slet Veyr*» blev liggende helt til 22de. Johan Neve benyttede her Anledningen til at spise Middag hos sin «*gode Ven Sieur. Dedecham.*» Den 22de «*gav Gud os god Vind og vi letted.*»

Efter at have lagt og plasked i Nordsøen i 8 Dage fik de endelig den 30te se England, de fik Lods ombord i Alborough og gik Kl. 6 Em. til Ankers i Halwerach.

Den 2den Oktober «*Kl. netop 4*» kom de da omsider til London.

Dagen efter flyttede han fra Skibet til William Grayhurst, spiste Middag hos Sr. Heyde, med hvem han samme Aften var i Operaen og saa «*Kongen af Danmark.*»

Johan Neve Monsen
til Grorud,
f. 1730, død 1804.

(Efter et Miniatur-Maleri tilhørende Fru Kaptein Sejersted, født Steffens).

19de Oktober flyttede han ud til Heydes paa Landet ved Walthamtow, (?) hvor han opholdt sig lige til 31te December; dog var han 9de November inde i London for at overvære Lord Mayorens «*Udvælgelse og Indtog.*»

Fra Sr. Heydes Landgoods reiste han til Bristol, og herfra til Oxford, hvor han opholdt sig i længere Tid. Endvidere besøgte han Cambrigde, Newmarket, Woolwich, Birmingham og andre Byer. Derpaa opholdt han sig atter en Tid hos Heyde og reiste saa til London, hvorfra han 16de Juli 1769 tiltraadte Tilbagereisen. Denne skeede med det Broderen tilhørende Skib «*Patientia*», og tog næsten lige saa lang Tid som Overreisen.

Vinden var den hele Tid «*contrary*» og paa «*Doggeren*» laa de flere Dage for Vindstille; her forkortede de Tiden med at fiske, og Johan Neve noterer, at han den 22de fik «*3de Torske og 1 Sey.*»

Kl. 7 om Morgenen den 26de var «*Patientia*» lige ud for Nettet, Kl. 10 for Christiansand og Kl. 4 ankred den paa Sandvig $\frac{1}{2}$ Mil udenfor Arendal. Her laa de lige til den 1ste August, da de «*letted Anker og med god Vind seiled fra Arendal.*»

Den 3die havde de naaet Drøbak og den 4de forlod han Skibet, og kom den 5te August i god Behold til Linderud, hvor han traf hele sin Familie friske og raske.

Af Johan Neves Dagbogsoptegnelser fremgaar det tydeligt, at han har næret en levende Interesse for Jordbrug og Havestel, og formodentlig har været en Slags «*Amateurgartner*», der for sin Fornøielse skyld gik rundt til sine gode Venner og tilsaa deres Haver. Han fortæller stadig, at han har været i «*Fru Anchers Hauge at oculere*», og anstiller dybsindige Betragtninger over hvilken Tid af Aaret, der bedst egner sig til Podning af Kirsebær og Pergamotter.

Han har øiensynlig ikke manglet Sans for Bordets Glæder, thi han noterer med megen Omhyggelighed, naar Delicatesser som fersk Lax, Asparges o. l. første Gang har været serveret. «*17de Juli spiste jeg første Gang Melon hos Fru Ancher, og 18de ligeledes paa Økern, hvor de og havde nogle faa Erter fra Frogner.*» «*21de August første Gang fersk Lax og ferske Bønner*

hos Fru Ancher.» «Den 16de May 1ste Gang Asparges hos Broder»
o. s. v.

Ellers indeholder Optegnelserne Meddelelser om Skibenes Ankomst og Afgang, naar Isen lægger sig, og naar den er saa stærk, at man kan kjøre den, naar han første Gang tænder Lys paa sit Kammer, naar de begynder at spise med Lys o. s. v.

1771 har øiensynlig været et specielt koldt Aar, thi «den 4de Maij sagdes der, at nogle havde gaaet Iisen, men da begyndte den at løsne ved Land og blev klart Vand mellem Haugene og Slotsbroen, den 2den begyndte Aggers og Gamle Bye Elven at klare sig, og idag aabnedes Iisen til halvveys Hovedøen, ellers laae Isen ganske overalt, og den 4de saa ieg 2de Flokker med Graae Gjæs.»

Bernt Anker lader til at have været hans specielle Ven, han er stadig og besøger ham, hører hans Forelæsninger og tager med ham paa Jagt, ligesom han ogsaa noterer hver Gang Bernt Anker reiser bort og naar han kommer igjen.

Der er bevaret flere Breve fra Bernt Anker til Sr. Neve Monsen, hvorefter det fremgaar at de stadig corresponderede og udvekslede Tanker med hinanden om de forskjellige Ting.

Jagt har vistnok ogsaa hørt med til hans største Glæder; om sine Jagtture i Asker og i Omegnen af Ljan leverer han nøiagtige Beretninger, ligesom ogsaa hans hyppige Besøg paa Fladeby om Høsten er meddelt tilligemed Jagtudbyttet.

Med megen Sorg beretter han den 31te Januar 1771 «kom med Posten at vor meget kiære Stadtholder d. 26de havde faaet sin Afsked.» Det var Struense, som paa denne Maade gjorde sig meget upopulær i Christiania; thi den gamle Jacob Benzon var særdeles agtet og afholdt.

Det vakte derfor ingen Sorg i Christiania, da Struense faldt; Dagbogen siger kun ganske kort: «Den 23de January kom hid op Underretning om en stoer Conspirations Opdagelse, som skeede om Natten til den 17de ejusdem i Kiøbenhavn og mange fornehme samme Nat arresterede.»

Paa flere Steder er optegnet Veirprofetier og metereologiske Varsler, saasom «naar der er Ring om Maanen eller Solen og

Ringen gaar ind eller bliver borte i klare Skyer bliver det Kulde eller Tørke; men gaar den ind i tykke Skyer bliver det Sne eller Regn. NB. er Ringen liden betyder det haard eller langvarig, men stor, maadelig.»

Sin Broder Cancelliraaden omtalte han altid med de kjærligste Benævnelser; der har øiensynlig hersket det allerbedste Forhold mellem Brødrene. Han noterer, hvilke Gjæster Broderen har havt hos sig, naar han er borte, og naar han kommer igjen o. s. v.

Johan Neve Monsen opnaaede en høi Alder; han overlevede baade sin Nevø Erik Monsens sørgelige Død i 1801 og sin kjære Broders i 1802, idet han 74 Aar gammel døde i Christiania 7de Januar 1804, som den sidste mandlige Bærer af Slægtens Navn.

Før sin Død havde han testamenteret sin Svigerinde Fru Cancelliraadinde Monsen Grorud og hele sin øvrige Formue.

XVII.

Den 9de i Rækken af Erik Mogensen og Johanna Neves Børn blev født i Christiania 18de Juni 1727 og blev efter sin Farfader den 26de Juni s. A. døbt Mogens Larsen. Hans Faddere var «*Fru Bispinde Monch, Fru Justitsraad Vogts, Fru Pless, Hr. Major Pless, Hr. Bent Mogensen og Sr. Peter Mogensen.*»

Efter at have modtaget den første Undervisning, formodentlig af en Præceptor i Hjemmet, blev han sendt til England, der var det Land, hvor de vordende Handelsmænd pleiede at drage hen for at uddanne sig.

Ved Faderens Død i 1742 var han blot 15 Aar gammel, saa Moderen med Bistand af sin Laugværge styrede Forretningerne.

7de Marts 1749 tog han, 22 Aar gammel, Borgerskab som Handelsmand i Christiania og kom med en Gang til at træde i Spidsen for en stor Bedrift, idet han omtrent ved denne Tid overtog hele sin Faders vidtløftige Forretning.

I Anledning heraf udstedte hans Moder og hans Onkel Peter Mogensen 12te September 1749 følgende Fuldmagt til ham:

«Vi Undertegnede, Jeg Johanne Neve Sal. Erik Mogensens paa egne og min Datter Petronelle Marie Eriksdatters Vegne, og jeg Peter Mogensen paa Mr. Johan Neves Vegne, for hvilken jeg er ansat som Værge og Formynder, opdrager og herved befuldmægtiger Mogens Larsen paa egne og vore Vegne at maae hæve og oppebærge de Obligationer, Reverser, Gjældsbreve, Restancer visse og uvisse, som efter min Mand og vores Myndlingers Fader paa Skiftet efter hannem mig

og Børnene ere udlagte og tilfaldne, saa at hvad Penge hand deraf oppebærer og derfor passerer sin Qvittering, skal være saa fuldkommen, som vi selv Pengene havde oppebærget og derfor kvitteret, saa at alle vedkommende herudinden med Mogens Larsens Qvittering skal være Anger og Skadesløs ligesom vi og med hvad han i saa Maade accorderer og udretter i alt skal findes nøysom.

Christiania den 12te September 1749.

Peter Mogensen. J. Neve Sal. E. Mogensen.

(L. S.)

(L. S.)

Kort Tid før havde han, som tidligere meddelt (ved Skjøde af 14de August 1749) for 1 500 Rdlr. af sin Moder kjøbt Fædrengaarden Linderud.

Paa Skiftet efter Faderen havde han, da hverken han eller de øvrige Arvinger fandt sig tjente med at stille Sagbrugene til Auktion, overtaget disse mod at svare de øvrige Arvinger en vis aarlig Leie, og ved Skjøde af 13de Marts 1752 afkjøbte han sin Moder hendes Andel i Sagene. Disse var $\frac{11}{18}$ Parter i Øvre Foss Sag No. 21 med et aarligt Kvantum af 12 000 Bord foruden et Tillæg af 15 Tylfter pr. 1 000 Bord (for 1 400 Rdlr.), $\frac{11}{18}$ Parter i den halve Øvre Foss Sag No. 22 med Løkker og Huse, Haneborg Sag i Skedsmo med 2 privilegerede Sage, $2\frac{1}{2}$ Lpd. Tunge i Nordbygodset med 2 Sage, $\frac{11}{18}$ Parter i Nord i Grue med Tveter og Nord Skov o. s. v., ialt faste Eiendomme og Sagbrug for 7 952 Rdlr. Samtidig købte han af sin Broder Johan Neve Mogensen ved Skjøde af 21de September 1752 omtrent alle dennes faste Eiendomme, saasom Melbye i Grue 9 Skind, Røg i Grue 2 Skind, $\frac{1}{4}$ Part i Fintorpet, $\frac{1}{9}$ Part i Smedstorpet, $\frac{1}{18}$ Part i Nord med Tveter og Nord Skove, $\frac{1}{9}$ Part i Haneborg, samt hans Anpart i Øvre Foss Sage No. 21 og 22.

Som det vil sees, valgte han sin Fader og Farfaders Levevei Trælasthanhandelen, og i en Alder af 25 Aar sad han inde med Størsteparten af disses vidtstrakte Skove og Eiendomme og værdifulde Sagbrug, som han desuden stadig forøgede med andre Kjøb.

Udskibningen af Handelshusets Trælaster foregik væsentlig til England, hvor dets Kommissionær i Aarrække var det gamle anseede Firma, James Norman og senere G. Norman & Søn.

Den store Export, som M. L. Mogensen drev, krævede naturligvis meget Skibsrum og foruden de Skibe, som Firmaet selv eiede, havde det stadig en Mængde Skibe i Fragtfart. Af Firmaets egne Skibe kan vi nævne «Laurentius et Maria» paa 150 Kommercelæster, der førtes først af Nils Larsen Røer og siden af Skipper Ole Balle Thorsen, der i en lang Aarrække var ansat hos M. L. Mønsen. Endvidere «*Resolutionen*» ført af Niels Pettersen, «*Nicolas and Anna*» ført af Nils Bugge, «*Rising Sun*» ført af Mads Larsen og «*Prins Christian*» ført af Mads Thorsen, «*Patientia*», «*Marthe Beate*» o. s. v.

Trælasthandelen var i disse Tider meget lønnende, og med Undtagelse af enkelte kortvarigere Perioder, som f. Ex. Aarene omkring 1760, da den Krig, hvori England dengang var indviklet, satte Trælasthandelen og Skibsfarten tilbage, var der gode Tider, og i Aarene 1776—1783 under den nordamerikanske Frihedskrig ligefrem gyldne, specielt for de større Huse i Christiania, hvortil M. L. Mogensen hørte, der ganske havde monopoliseret al Trælastudførsel til Storbritannien.

Denne sluttede Ring af store Trælasthuse vaagede ogsaa med en skinsyg Iver over at ingen kom dem for nær, eller krænkede deres nedarvede Rettigheder og Privilegier. Herunder blev de indviklede i en ganske skarp Strid med Stiftamtmanden Levetzau, der før havde været meget populær inden Christianiasocieteten, men efter at han havde vovet at optræde mod de mægtige Magnater, blev aldeles boycottet og til og med, hvis man kan stole paa Traditionen, blev forfulgt paa den mest chikaneuse Maade, der vistnok forbitrede ham Livet i høi Grad.

Levetzau havde nemlig i 1776 faaet udvirket et Rescript, der satte temmelig strenge Regler for Trælasthandlerne i deres Forhold til Lastebønderne, som formentlig var bleven endel vilkaarlig behandlede; dette blev af Christianiagrossererne opfattede som en directe Fornærmelse og Udfordring, og de var da heller ikke sene til at svare.

De udstedte, saasart Rescriptet var bleven bekendt i Christiania, den 25de November 1776 et Manifest undertegnet af de fornemste Trælasthandlere, nemlig Karen Sal. Christian Anchers & Sønner (3: Bernt, Peder og Jess Anker), Else Sal. Juel, Peder Holter, Henrik Wilster, Dorothea Sal. Elieson, M. L. Mogensen, Karen Sal. Peder Cudrios, Jens Schultz og James Collett, hvori de i en forbitret Tone protesterede mod Rescriptets Hentydninger, som skadelige for deres gode Navn og Rygte, og udlovede tilslut 500 Rdlr. til den, der kunde angive Udsprederen af de fornærmelige Beskyldninger «*paa det at deslige Calumnianter ikke maa gaa ustraffede.*» Manifestet, der jo var et Slag i Ansigtet paa Levelzau, indbragte dem ogsaa Kongens Misnøie med deres Optræden og «*utilladelige og uærbødige Færd*»¹⁾.

Mogens Larsen Monsen havde som vi allerede har seet, efter sine Forældre og andre arvet en ikke ubetydelig Formue, og denne forøgede han ved sin Handelsvirksomhed meget stærkt i Aarenes Løb.

Gjennem Christiania Byregnskaber fra Midten af det forrige Aarhundrede og udover kan man følge hans økonomiske Udvikling, der viser en sikker og jevn Stigning.

I 1749 blev der i Henhold til Kngl. Forordning af 4de November med følgende Resolution af 11te s. M. paa Christiania Borgere udlignet 3 600 Rdlr. i «Princessestyret»²⁾.

M. L. Mogensen er endnu ikke kommet synderlig høit op blandt Skatteyderne; han figurerer blot med 10 Rdlr. i Skat, medens den høieste ansatte, Iver Elieson, maatte betale 200. Blandt de øvrige Byens Borgere, kan vi nævne: Haagen Nielsen 100, Conferentsraad P. Vogt 90, Justitsraad Vogt 90, Commerceraad Ancher 80, Mad. Plade 70, Kammerraad Blix 60, Peder

1) Om denne Sag se udførligere Daae: Det Gamle Christiania 2den Udgave 222 ff. og Collett: En gammel Christianiaslægt Side 121 ff.

2) Denne «Princessestyret», der formentlig blev udskrevet i Anledning af Fredrik den V. Søster Loises (f. 1729, d. 1759) Giftermaal (1ste Oktober 1749) med Hertug Ernest Friederich Carl af Sachsen—Hildburghausen, udbragtes alene i Christiania Stift til 9 650 Rdlr., en i de Tider overordentlig stor Sum.

Cudrio 45, Poul Hasleff 45, Mathias Rosenberg 30, Johanna Sal. Erich Mogensen 30, Karen Morten Leuches 25 og Kammerraad Strømbo 12.

Ved den Extraskat paa 4 000 Rdlr., der skulde udredes ifølge den Kngl. Forordning af 31te Oktober 1757, betalte M. L. Mogensen 30 Rdlr., Justitsraad Anker er her først med 150 Rdlr.; derpaa kommer Justitsraad Vogt med 100, Conferentsraad Vogt 90, Iver Eliesons Enke 80, Haagen Nilsens Enke 70, Jess Carlsen 60, James Collett og M. P. Leuch 50 o. s. v.

I 1770 er M. L. Mogensen avanceret et godt Stykke videre. Han betalte i dette Aar i Næringsskat 80 Rdlr. Justitsraadinde Ancher er fremdeles høiest skattelagt med 210 Rdlr., dernæst kommer James Collett og Mad. Sal. Morten Leuch med hver 100, Generalinde Wilster med 80, Generalkrigskommissær Lengnick med 50 og Oberkrigskommissær Holter med 35 Rdlr. Fra 1770 til 1774 maa der have været gode Tider, thi i det sidstnævnte Aar er Skatten for samtlige Skatteydere steget betydeligt. M. L. Mogensen er nu den tredje største Skatteyder med 265 Rdlr. i Næringsskat. Foran ham er det Ankerske Handelshus med 610 og James Collett med 361 Rdlr. Efter ham betaler Generalinde Wilster Rdlr. 239. 3. 12. Generalkrigskommissær Peder Holter Rdlr. 159. 1. 12. Madame Cudrio 191 og Generalauditeur Lengnick 181 o. s. v.

1788 betegner for M. L. Mogensens Vedkommende merkelig nok en betydelig Tilbagegang, idet han i dette Aar i Næringsskat blot erlagde 90 Rdlr., og staar som No. 7 blandt Skatteyderne. Aarsagen hertil er uvis, men er formodentlig begrundet i specielle Uheld for hans vedkommende eller muligens ogsaa Tab forvoldt ved Fabrikdrift, der senere skal omtales. I Forbindelse hermed staar vistnok ogsaa en Udtalelse af den daværende Stiftamtmand i Christiania, senere Geheime-Statsminister Fredrik Moltke, der i et Brev til den bekjendte danske Statsmand Johan von Bülow i 1791 fortæller¹⁾: «*Wessel med alle sine Penge lever ussel, Monsen er nær ved at ruineres, Anker taler, Collett drømmer*» o. s. v.

¹⁾ Af Geheimeraad Johan v. Bülows Papirer. Udg. af Ludvig Daae Christiania 1864 Side 63.

Det har dog vistnok blot været et enkelt uheldigt Aar; ved det 19de Aarhundredes Begyndelse regnedes Handelshuset M. L. Mosen sammen med Bernt Anker, Collett & Søn, Jørgen Pløen, Stiftamtmand Thygesen og nogle andre blandt Christianias solideste og mest bekendte Huse¹⁾.

Foruden sin store Træløst og Skovhandel drev Huset ogsaa Bergverksdrift, idet det var stærkt interesseret i Foldals eller Fredriksgaves Kobberværk i Gudbrandsdalen. Verket eiedes oprindelig af et Participantskab, der fik Privilegium 15de Juli 1745 tilligemed en betydelig og værdifuld Skovcircumference. Til at begynde med gik Verket meget godt, det gav Actionærerne gode Renter og dets «Kuxer» ansaaes for at være meget værdifulde. Senere gik det slettere og standsede en Tid lang ganske Driften. M. L. Mosen, der imidlertid var blevet Eier af næsten alle Kuxer optog dog atter Driften, hvorfor han i Bernt Ankers nedenstaaende Gravvers faar megen Ros. 1796 blev Verket ved en Kongelig Resolution af 17de Juni paa General-Toldkammerets Forestilling bevilget Toldfrihed i et Tidsrum af 10 Aar fra Begyndelsen af 1795 til Udgangen af 1804 af alt det Kobber, som blev virket ved Verket, samt Fritagelse for at svare af denne Toldfrihed i lige Tidsrum den ved Forordningen af 14de Mai 1787 og 12te Juni 1770 paalagde Extraskat²⁾.

I mod Aarhundredets Slutning gik det imidlertid yderst slet med Verket, Driften mindskedes og nedlagdes ganske i 1818. Det er ikke usandsynligt at M. L. Mosen har sat mange Penge til paa denne Affære.

I 1753 giftede M. L. Mogensen sig, idet han 14de Februar indgik Ægteskab med Marthe Holter. Brylluppet stod i Christiania i Brudens Moders Hus (efter Bevilling af 15de December 1752).

Karen Holter var født 1722 og døbt 1ste December. Hendes Faddere var Hr. Peder Holter, Antoni Müller, Peder Leuch, Marthe Hr. Peder Holters og Karen Sal. Morten Leuchs.

¹⁾ Se bl. a. Christen Prams Indberetning til Land-Økonomi og Commercecollegiet 1804—1806.

²⁾ General-Toldkammerets Kopibog for 1796 Side 322.

Faderen var Anders Holter, f. 1691, der i en ung Alder døde 1731 som personel Capellan hos sin Fader, Sognepræsten til Strøm i Odalen, en meget formuende Mand, der blandt andet eiede Kirkerne i sit Naboskab ¹⁾; Moderen var Anna Leuch, født i Christiania 18de August 1693, begravet i Christiania 27de September 1754, Datter af den rige Morten Leuch til Bogstad og Karen Pedersdatter Müller. Efter sin første Mands Død ægtede Enken 16de Januar 1742 Oberst Carl Adolf von Helm, født 1690, død 1754, med hvem hun dog ingen Børn havde.

Foruden Datteren Marthe havde Andreas Holter og Anna Leuch i sit Ægteskab Sønnen Peder Holter, den bekendte Rigmand og Jordegodsbesidder, der eiede Hafslund, Borregaard, Stubbeljan osv.; han var gift med Maren Juel, der siden ægtede først Generalauditor Ole Christopher Wessel og derpaa Statsraad Marcus Gjõe Rosenkrantz ²⁾.

En Søster af Marthe Holter var Karen Holter, født 1721, død 1761, gift først med Justitsraad Poul Lachman Vogt og derpaa med Generalløitnant Carl von Wilster.

M. L. Monsens og Marthe Holters Ægteskab blev ikke langvarig; hun døde allerede to Aar efter i 1754 (begravet 18de Juni).

1762 giftede Enkemanden sig atter, idet han efter 13de August at have erholdt «Kongelig Bevilling til at vies hjemme i Huset af en uvedkommende Præst» 28de Oktober indgik Ægteskab med Helene Cathrine Büchler.

Hun var født i Kjøbenhavn 1740 og var Datter af Kjøbmand i Kjøbenhavn Johan Georg Büchler og Beata Løve,

¹⁾ Peder Jensen Holter, pers. Capellan til Aas paa Follaug 1683—1686, 27de Februar 1686 Sognepræst til Strøm i Odalen, hvor han var Præst i 47 Aar til sin Død i Marts 1733, gift med sin Formands Datter, Marthe Heide, død i Oslo 7de November 1738. Se Karl Hals: «Familien Nilsson», «Vogt «Slægten Vogt i gamle Dage», Side 90, «Budstikken», VI Aargang 1825, Side 110.

²⁾ Om Peder Holter, Maren Juel, Wessel og Rosenkrantz se udførligere mit Skrift «Hvitebjørn og Stubbeljan 1799—1899».

der efter Mandens Død 19de Marts 1751 ægtede Amtmand Mathias Collett, født 1708, død 1759.

Amtmand Collett, der var en meget formuende Mand, indsatte, da hans Ægteskab var børnløst, ved Testamente af 12te Marts, konfirmeret 18de Mai 1759, sin Hustru til sin Universalarving, idet han tillige bestemte, at Formuen ved hendes Død, efter at nogle mindre Legater var udredede, skulde tilfalde Beata Løves Børn af hendes første Ægteskab, Johan Georg Büchler og Helene Cathrine Büchler.

Desuden bestemte han, at 1 000 Rdlr. forlods skulde udredes *«bemeldte min velfortjente Steddatter Helene Cathrine Büchler, da hun derefter gaaer i lige Arv med hendes Broder Johan Georg Büchler. Bemeldte Johan Georg Büchler nyder ikke uden Renterne af den Arv, som efter dette mit Testamente kan tilfalde ham efter sin Moder, min kiære Kone, Beata Løve, som det staaer til at gjøre den Foranstaltning, hende godt synes, til den Arvecapitals Conservation, som maatte tilfalde ham»*¹⁾.

Nogle Maaneder efter udstedte Enken med Laugværge, Justitsraad Christian Ancher, et Gavebrev, hvorved hun forærede sin *«elskelige og kjære Datter, Helepe Cathrine Büchler, som under al Lydighed til megen Nytte og Tjeneste stedse har været hjemme, hvorved hun har menageret sine Forældre mange Depenser, i adskillige Tilfælde»*, endel i Gavebrevet opregnede Møbler, Sengklæder og andet Indbo *«til en nogenlunde Belønning for hendes Flid og Vindskibelighed, saavel som og, at hun maatte have nogenledes Vederlag mod, hvad der allerede er kostet paa hendes Broder Johan Georg Büchler, baade ved at lade ham studere og ellers i adskillige Maader»*.

Fru Collett bosatte sig efter sin Mands Død i Christiania, hvor hun i 1761 købte og tilflyttede den gamle Karnapgaard nederst i Kongens Gade, ved Siden af Waisenhuset. Her døde hun den 4de Oktober 1777, 74 Aar gammel.

Med begge sine Hustruer havde M. L. Monsen ganske vist

¹⁾ Se Collett: «En gammel Christianiaslegt», Side 102 ff.

faaet betydelige Formuer, der sammen med, hvad han selv havde arvet og hans vidtstrakte og betydelige Forretning kastede af sig, tillod ham at leve et rigt og luxuriøst Liv i Overensstemmelse med Datidens Fordringer inden den Kreds, han ved sin Fødsel og sine Giftermaal tilhørte, og som bestod af omtrent alle de ældste, rigeste og bedste af Christianias Patricierfamilier.

Selv var han beslægtet og besvogret med Familierne Ermandinger, Grøn, Deichmann, Elieson, Anker og Wilster; gennem sin første Kone, som vi har seet, med Familierne Leuch, Holter, Vogt og Wilster og ved sin anden Kone besvogret med den store Collett-Familie.

I Christiania boede Familien i den store Gaard i Raadhusgaden, der nu indehaves af Victoria Hotel og om Sommeren paa det store, velstelte Linderud.

Det var en fornøielsessyg og levelysten Tid, man levede i. Penge tjentes i stor Udstrækning og brugtes i stor Udstrækning; der levedes i Christiania fra Midten af Aarhundredet og til dets Slutning i en saadan Hvirvel af Lystighed og Selskabelighed, at man nu for Tiden vanskelig kan gjøre sig noget Begreb derom; selv Udlændinger, der kom til Byen, var forbausede over den Luxus og Overdaadighed, der herskede.

De store Trælasthandleres Skibe reiste lastede med Planker til Frankrige og England og bragtø tilbage blanke Dalere, Frankriges Vine og engelske Moder, Møbler og Klæder. De unge vordende Handelsherrer bleve i en tidlig Alder sendte til England og bragte med sig hjem europæiske Sædvaner og Skikke.

At Familien Mogensen deltog i det muntre og glade Liv er sikkert nok; flere af dem var musikalske og deltog med Iver i de dramatiske Tilstelninger, der spillede en stor Rolle i de Tidens selskabelige Liv ¹⁾.

Fremmede, der kom til Byen, bleve selvfølgelig med megen Gjæstfrihed optagne af det gode Selskab, og flere af dem har i

¹⁾ Huitfeldt: «Christiania Theaterhistorie», Side 56, 106 ff, 209, 233, 256, 296—298.

senere publicerede Beretninger udtalt sig om den smukke selskabelige Tone, der herskede inden dette ¹⁾).

Christianiasocieteten var stedse yderst loyal i sine Følelser og benyttede enhver Anledning til at lægge disse for Dagen, og naar de havde en saa gunstig Anledning som at se et eller andet Medlem af den kongelige Familie i Byen, udnyttede de den godt.

I 1772 havde Byen havt Besøg af Christian den VII's Svoger, Prins Carl af Hessen—Cassel, der var bleven meget feteret, og i 1788 havde den endog den Ære at huse Tronarvingen, den senere Fredrik den VI, der kom ledsaget af den ovennævnte Prins Carl og dennes Søn, Prinds Fredrik.

Byen gjorde da ogsaa alt, hvad den formaaede, for at vise sig denne store Ære værdig. Før hans Ankomst tilstillede de fornemste Borgere Stiftamtmanden følgende

Pro memoria.

Vore Hjerter ere opfyldte med inderlig Glæde over Hans Kongelige Høyheds Ankomst til denne Stad paa Reysen igjennem HANS Rige Norge.

Vi troer at kunne formode, hvorledes det vilde blive besværlig for Høystsamme med Følge at medbringe og selv at besørge det fornødne til Taffel-Holdelse.

Derfor indlægge vi den underdanige Forbøn ved Deres Excellence og Hr. Præsidenten om at tilveyebringe Byen den Lykke, at dens Indvaanere maatte opvarte Hans Kongelige Høyhed og Følge med Taffel for saamange Personer, Høystsamme lader bestemme, naar og saalænge vi nyder den Lykke at se ham her.

Deres Excellence og Hr. Præsidenten veed, at dette Land og denne Bye ikke give Anledning til værdig, neppe anstændig, Opvartning, men vi veed, alle Undersaaltere viide tillige, at Simpelhed

¹⁾ Se f. Ex. Agent Hans Holchs Skildring af Selskabslivet i Christiania 1769 i A. Munchs «For Hjemmet» IV, S. 255, hvor Familien MONSEN nævnes som Deltagere i en musikalsk Aftenunderholdning i Collettgaarden.

og stille Orden stemmer med den ælskte Tronfølgers store Egenskaber.

Christiania den 10de Majo 1788.

Maren Juel. Karen Sal. Anchers. Jess Ancher.
Enke af Peder Holter. Anker. Mogens Larsen Monsen.
James Collett. Petter Collett. J. Pløen. Calmeyer.
Paul Hanssen. A. I. Steen. I. C. Smith.
Poul Thrane. Lars Smidt Frost.

Til

*Deres Excellence Hr. Geheime Raad og
Stiftsbefalingsmand af Schell og
Hr. President Willumsen.*

De kongelige Herskaber ankom Landeveien til Christiania, hvor Indtoget foregik med stor Høitidelighed den 29de Mai Efter nogle Dages Ophold gik Reisen videre til Trondhjem, og paa Tilbageturen herfra nød M. L. Monsen og Frue den store Ære at have Tronfølgeren og de to Prinser til Gjæster ved en siddende Middag paa Linderud.

Det var dækket med 36 Couverts, og Selskabet bestod foruden af de tre Prinser af Følget, General Huth, Grev Ahlefeldt, Grev Reventlov, 1ste Deputeret for Finantserne, Marchal Bülow, Kammerherre Brockenhus, Adjutant Bülow, Kaptein Blücher ved Garden tilhest, Baron Revenfeldt, Grev Reventlov, Kammerherre Major von Køpperen, Adjutant Haxthausen og Generalauditør Mayer. Desuden var tilstede det svenske Gesandtskab, der af Gustav den III med megen Kurtoisie var sendt for at komplimentere Tronfølgeren, Generalløitnant Baron Duval og Kammerjunker Borgenstjerna, den svenske Generalkonsul i Christiania, Martineau, Stiftamtmand Scheel osv.

Paa Linderud var alt gjort for at berede de høie Herskaber en værdig Modtagelse, og Traditionen ved endnu at berette om den Pragt, der ved denne Anledning udfoldedes. Den 300 Alen lange Allé, der parrallelt med Hovedbygningens Facade løber i

den store Have, var behængt med kulørte Lygter, og den store, firkantede Løvpavillon, der danner dens Afslutning, var bedækket med Glastag. Den pragtfulde Æreport, man i Anledning af Prins Carl af Hessens Indtog i 1773 havde forfærdiget efter Tegning af Professor Døderlein, og som senere var solgt til M. L. Mønsen, har formodentlig ogsaa ved denne Anledning været benyttet.

Den førømtalte svenske Generalkonsul, Martineau, der i en Indberetning til Gustav den III omtaler Festen paa Linderud, fandt, at Dineren var «*somptueux*», og de høie Herrer syntes ogsaa at have befundet sig vel, thi først ved 9tiden om Aftenen fandt Afreisen til Byen Sted.

Til Erindring om dette sit Besøg forærede Kronprins Fredrik Linderuds Eier senere et særdeles smukt Caffeservice af Kjøbenhavnerporcellæn, der endnu opbevares paa Linderud.

Som et ganske karakteristisk Exempel paa, hvilke flotte Huse der førtes i Christiania i de Dage, kan vi nævne Antallet paa de Tjenestefolk, de forskjellige Huse holdt.

I 1764 havde Stadtholderen, Kammerre Jacob Benzon, Fru Justitsraadinde Vogt og Fru Justitsraadinde Elieson hver 14 Tjenestefolk, medens Justitsraad Anker havde 18. Stiftamtmanden, Kammerherre Storm, havde 15, James Collett og Etatsraad Feddersen 12, Morten Leuch 11, Cancelliraad Leuch 10 og M. L. Mønsen 9 I 1770 havde efter «Extra- og Rangskatten i Henhold til de kongelige Forordninger af 23de December 1764» Fru Elieson, James Collett og M. L. Mønsen hver 13, Stadtholder Benzon, Geheimeraad Storm og Generalkrigskommisær Peder Holter hver 11 og den bekjendte Justitsraad og Zahlkasserer Jacob Juel 8.

XVIII.

M. L. Monsen deltog med Iver i sin Fødebys kommunale Anliggender.

I Begyndelsen af 1772 blev han en af Byens 12 Mænd og tog som saadan Sæde i Politiretten, hvor han sad til 1774, da han 13de Januar fik Bestalling som Viceborgermester. Denne vigtige Stilling indehavde han til 1776, da han erklærede, at han ikke vilde fungere længere uden Løn¹⁾, som vel kunde være rimeligt nok, da et saadant Embede neppe har været nogen Sincure under Byens dengang stærke Vækst.

I Egenskab af Medlem af Politiretten havde M. L. Monsen en ganske skarp Strid med Politimesteren i Christiania, Overkrigskommisær Jørgen Andreas Fyhn, der forøvrig laa i stadig Krig baade med Magistraten og de andre Authoriteter, specielt Politiretten. Det ser næsten ud, som om man har indvalgt Monsen i denne udelukkende for at ærgre og chikanere Politimesteren, og i saa Tilfælde opnaaedes Hensigten ganske²⁾.

De to Herrer havde allerede fra før af et godt Øie til hinanden. Monsen var nemlig sammen med Magistraten af Politi-

¹⁾ Cnfr. Rescript af 3die Juli 1776.

²⁾ Om denne Sag se nærmere P. Holmsen: «Christiania Polities Historie», Side 73 ff.

Cancelleraad og Borgermester Mogens Larsen Monsen
til Linderud,
f. 1727, død 1802.

(Efter et Maleri paa Linderud).

mesteren undergivet Tiltale for en formentlig ulovlig Indhegning og Brug af en Tomt. Politimesteren havde vistnok her handlet lidet konduitemæssigt baade ved Sagens Anlæg og dens Forfølgning for Retten, hvilket indbragte ham en kraftig Røffel fra Stiftbefalingsmanden von Grambow, der i det første Møde, han præsiderede i Retten, dikterede til Protokols, at han fandt det høist uanstændigt, at *«den hele Magistrat til Politiretten er indstævnt for at gjøre Rede for deres Forhold, og lide Dom paa nærgaaende Beskyldninger, hvilket han formener ingenlunde bør falde under Politirettens Kjendelse»*. Han befalede, at Sagen øieblikkelig skulde standse, indtil en kongelig Resolution kunde blive indhentet.

Dette var selvfølgelig ikke noget videre behageligt for Hr. Fyhn, og Forholdet mellem ham og Monsen skulde meget snart blive værre.

Efter adskillige Sammenstød mellem de to Herrer angaaende Politimesterens Aflæggelse af Regnskab for inddrevne Mulktter, opstod der en høist personlig og æggende Strid mellem dem angaaende deres Sæde i Retten, idet Monsen, som en af de Tilforordnede, gjorde Krav paa at indtage den Plads, som Politimesteren hidindtil havde havt. Striden blev af Stiftsbefalingsmanden afgjort i Politimesterens Favør i Henhold til Forordningen af 1770.

Monsen fik snart efter Anledning til at chikanere Politimesteren, idet han, efter at de afsagte Domme var tilførte Protokollen, anmodede denne om at fjerne sig, da han i Henhold til Politianordningens 1ste Kap. 2den Art., agtede at dissentere.

Politimesteren «deklarerede», at han gjerne skulde føie Sr. Monsen heri, *«dersom han ikke var plaget af Forkjølelse og frygtede for, dersom han opholdt sig i den kolde Stue udenfor Retten, indtil Sr. Monsen havde faaet tilført alt, hvad han kunde have at sige, som muligt kunde blive af Vidtløftighed, maatte tage Skade paa sin Helbred i denne Kulde»*.

Monsen gjorde øieblikkelig sit Forbehold i Anledning af, at Politimesteren negtede at efterkomme Politianordningen.

Nogen Tid efter brød Rangstriden atter løs under en Session, hvori to for Politimesteren yderst ubehagelige Domme var bleven

afsagt. Monsen synes trods Stiftsbefalingsmandens forhen afgivne Resolution at have taget Sæde i Retten over Politimesteren, hvorover denne til Protokols dikterede en skarp Klage, samtidig som han benyttede Anledningen til at beklage sig over, at Monsen fandt for godt at give Befalinger til hans Politibetjente stik mod, hvad han selv havde beordret. Efterat de saaledes havde kjevlet en Stund, declarerede Præsidenten, Stockfleth, at han ikke vilde afgjøre Sagen, men overlod til enhver at greie sit Embede, og hvis ikke Hr. Fyhn kunde tage Sæde i Retten under Hr. Monsen, fik han absentere sig.

Dette gjorde Politimesteren øieblikkelig og viste sig siden aldrig i Retten, naar denne præsideredes af de tilforordnede Borgere, hvad jevnligt skeede, idet de øvrige meldte Forfald «paa Grund af andre Forretninger». Til og med forbød han baade sin Fuldmægtig og sine Betjente under saadanne Forhold at møde. Følgen heraf var, at da Præsident Willumsen den 13de Januar 1774 tog Sæde i Retten, havde denne *«aldeles cesseret i 3 Maaneder»*.

Mr. Monsen lod sig imidlertid ikke sligt gefalle. Da hverken Politimesteren, hans Fuldmægtig eller Betjente indfandt sig i Retten til en Session, til hvilken de andre Tilforordnede havde meldt Forfald, dikterede han Politifuldmægtigen og Betjenterne en Mulkt til de Fattige *«for saadan deres dristige og utilladelige Forhold og Spilfægteri, en anden Gang til Advarsel, og da Politimesteren, Overkrigskommisær Fyhn, for saadant hans dristige og uanstændige Forhold ikke for denne Sinde med en saadan Mulkt kan blive at anse»*, saa anbefaler han en særlig Aktion iværksat mod ham.

Den ubehagelige Sag, der kaster et noksaa eiendommeligt Lys over Forholdene, blev ikke afsluttet, førend der var faldt en kongelig Resolution af 2den December 1775.

Fyhn blev snart efter kvit sin Uven, da denne blev Borgermester, men Forholdet mellem de to, som det synes, yderst stridbare Herrer, har vel heller ikke siden været det bedste.

Af andre kommunale Hverv, M. L. Monsen blev overdraget, kan nævnes, at han, foruden i længere Tid at have været Over-

formynder, i 1785 sammen med James Collett, Jens Moestue o. fl. var Medlem af en Kommité, der skulde regulere Toldbodens og Søbodernes Bebyggelse efter den store Brand, der i dette Aar overgik Byen.

I 1770 udsatte han sammen med James Collett, Iver Ancker og Etatsraad de Schouboe Præmier for dem, der i en halv Mils Omkreds om Christiania oparbejdede de bedste Veie, satte de fleste Favne Stengjærder og plantede Løvtrær langs Veiene, og for denne «*Nidkjærhed for Landets Fordel og Ære*» fik de en varm offentlig Tak i «*Intelligentssedlerne*» for 9de Januar d. A. af Generalveimesteren G. A. Krogh.

Sammen med Christianias og Drammens mest fremtrædende Borgere var han med paa en Henvendelse til Kongen og Arveprins Fredrik af 22de December 1772 angaaende Oprettelsen af en norsk Bank ¹⁾, og 29de Januar 1774 blev han optaget i Rangspersonernes Klasse, idet han blev udnævnt til virkelig Cancellieraad.

I 1791 forærede han Trysil Kirke en sølvforgylt Kalk vægtig 31 Lod med Inskription «*Fra M. L. M. 1791*».

I Firmaet var Sønnen Erik Mørgensen forlængst optaget, og ved Datterens Giftermaal i 1790 med daværende Commerceassessor Haagen Mathiesen blev denne ogsaa Parthaver, idet Firmaet her efter kaldtes M. L. Mønsen & Co.

I 1797 besluttede Cancellieraad Mønsen, der nu var en gammel Mand, at trække sig ud af Forretningslivet og overlade Firmaet til Svigersønnen Haagen Mathiesen samtidig med, at Sønnen Erik Mønsen ogsaa traadte ud, hvorved det gamle, anseede Firma helt gik over til Haagen Mathiesen alene.

Ved Kontrakt af 12te Mai 1797, undertegnet til Vitterlighed af Kammerherre Bernt Anker og daværende Præsident, senere Statsraad Marcus Gjøe Rosenkrantz, ophævedes det gamle Firma, og Haagen Mathiesen overtog følgende faste Eiendomme, Firmaet tilhørende: 1 Arctandertomten her i Staden beliggende. 2. Bord-

¹⁾ Meddelelser fra Rigsarkivet I, Side 456 og 464.

gaarden paa Grønland. 3. $\frac{1}{2}$ Part i Fællesbordtomten paa Grønland. 4. $\frac{1}{10}$ Part i Agers Kirketiende. 5. Nordtvedts Gaard med 2de privilegerede Sauge i Aggers Sogn. 6. Øvre Foss med 2de privilegerede Sauge i Agger. 7. Den halve Nordby Gaard med 2de privilegerede Sauge paa Lørenskogen. 8. Haneborg Gaard med 4 privilegerede Sauge i Skedsmo. 9. Curland Gaard med privilegeret Saug i Skedsmo. 10. Lerfald privilegerede Saug i Enebak. 11. Halve Nord med Skadsdammen i Grue Sogn i Solør. 12. Firmaets Del i Huseby Skov i Solør. 13. Firmaets Del i Bryn Skov i Solør. 14. Gaarden Melby i Solør. 15. Et Stykke Skov til Berger Gaard i Solør. 16. Klomsæter Skov i Hof Sogn. 17. Gaarden Nødaasen med Skov i Elverum. 18. Østre og nordre Næs i Trysild. 19. Østre Lunde med Skov i Trysild. 20. Hammersgaarden med Skov i Trysild. 21. Hurdals Saugbrug med 3 privilegerede Sauge og underliggende Gaarde og Pladse. 22. Mangelsens Engeløkke paa Byens Mark. 23. Gaarden Grøndalen med Skov i Trysild. 24. Gaarden i Byen ved Navn Svend Bechs Gaard og 25. Bureidammen i Grue i Solør.

Samtidig overtog han ogsaa Firmaets Skibe «Laurentius og Maria», ført af Balle Thorsen, «Norge», ført af Christen Møller, «Queen Anna», ført af Nils Olsen, «Alexander», ført af C. P. Thorsen og «Speculationen», ført af Fredrik Møller.

Udestaaende Fordringer og Varebeholdninger, som ikke er specificerede, saavel som alt Tømmer, mærket med Firmaets Øx, skulde alt gaa over paa Haagen Mathiesen; forøvrigt var Generalbalancen af 31te Marts 1797 Basis for den hele Transaktion. M. L. Mosen forpligtede sig til hos Assessor Mathiesen at deponere 40 000 Rdlr. dansk Courant uopsigelig og Sønnen Erik Mogensen 10 000 Rdlr. Heraf skulde aarlig svares 4 000 Rdlr. i aarlig Rente, der skulde betales med 1 000 Rdlr. 30te Juni 1797, 31te December og 31te Marts.

Til Sikkerhed for dette og den aarlige Revenue, der tilkom M. L. Mosen for Overdragelsen af Firmaet, blev der givet ham Hypothek i de førnævnte faste Eiendomme, der saaledes hverken

maatte sælges eller pantsættes, medmindre han stillede lige godt Pant.

Efter Generalbalancen tilkom der M. L. Monsen 36 766 Rdlr., der tilligemed 3 233 Rdlr. kontant udgjorde hans Indskud.

For sin Andel i Forretningen saavel som for de 10 000, der skulde udgjøre hans Indskud, forbeholdt Erik Mogensen sig en aarlig Rente af 1 200 Rdlr. Hans Indskud afgjordes ved hans Saldo stor 3 934 Rdlr. og et kontant Beløb af 6 064 Rdlr. Erik Monsen fraskrev sig endvidere $\frac{2}{3}$ dele af sin Odelsret til de af Faderen odlede Eiendomme med Undtagelse af Gaarden Nordtvedt med 2 privilegerede Sauge, som han overtog for en Kjøbesum af 6 000 Rdlr., hvoraf Halvparten skulde erlægges 31te August 1797 og Resten 31te Marts 1798.

Hvis ikke Renterne erlagdes paa Dagen, skulde Assessor Mathiesen være forpligtet til at fremlægge sine Bøger, for at man til enhver Tid kunde være paa det Rene med hans Status.

Det mellem Parterne oprettede Dokument skulde for Haagen Mathiesen gjælde som fuldkomment Hjemmelsbrev.

Kort forinden var M. L. Monsen & Co. bleven udløst af den store saakaldte «Trysildske Association», en Forening af de største Trælasthandlere i Christiania, der eiede kolossale Skovstrækninger i Trysild.

For tilstrækkeligt at kunne udnytte sine Skove i Trysild, var det magtpaaliggende for Associationen at faa Tilladelse til at fløde sit Tømmer et Stykke ind paa svensk Grund, for at det derfra over Halensøen gennem Flisenelven kunde føres ud i Glommen.

Herom var der allerede længe drevet Underhandlinger med den svenske Regjering, og som Associationens «Gesandt» ved denne Anledning var fremmødt den senere Statsraad Carsten Anker, hvis Mission gav Anledning til adskillige Skumlerier fra den danske Regjerings Side, idet den antog, at hans Sendelse havde et politisk Øiemed.

Carsten Ankers Sendelse mislykkedes; men ved den bekendte Zahlkasserer Jacob Juels Mellekomst lykkedes det Associationen senere at opnaa den forønskede Indrømmelse.

Foruden sin egen oprindelige Anpart i de Trysildske Skove havde ogsaa M. L. Monsen & Co. sammen med Jørgen Pløen ¹⁾ overtaget Præsident Rosenkrantz's betydelige Del deri.

Under 11te Marts 1797 oprettede Associationens Medlemmer følgende²⁾ Kontrakt med hinanden:

«Underskrevne Deltagere i den Trysildske Association gjøre vitterligt, at vi have været forenede i et Fællesskab at uddrive Tømmer; fra den altid til Landets Skade ubenyttede Trysilds Skov Trach foregaa ingen Flødning, at det der fældede store og mageløse Tømmer kunde ske, med mindre det var tilladt at fløde eller flaade samme igjennem svensk Vanddrag, nemlig Klara Elv til Holsensø i Sverige og ske paa svensk Grund, kan kjøre Tømmeret for siden derfra at overkjøre det 1½ Mil, alt paa svensk Grund, til Halsenøen i Norge, og denne Frihed bestadigen har været negtet uagtet alle forðum entamerede (?) kostbare Negotiacioner, indtil nu undertegnede beholdte denne Frihed ved Hr. Bruuns-Patron Juels Negotiacion paa vore Vegne med den svenske Regjering og til den Ende Høysalig Kong Gustav den 3dies Resolution at nyde ovennævnte Flødnings-Frihed af alt udvirket norskt Tømmer af de Trysildske Skove, hvilken Koncession er dateret Stockholms Slot den 15de December 1791 ²⁾).

Da nu vi have med fælles Overlæg fundet, at en af de Associerede kunde med større Drift og Nytte for det almindelige bestyre denne betydelige Eiendom, end naar den som hidtil blev drevet for fælles Regning, saa have vi ved Lodkastning inden

¹⁾ Jørgen Pløen var som ung Handelsreisende kommet til Christiania, hvor han fik Ansættelse paa M. L. Monsens Kontor. Senere etablerede han sig som Kjøbmand og erhvervede sig en betydelig Formue, foruden at han ved Ægteskab med Anniken Fuglberg Datter af Kjøbmand Henning Fuglberg, fik Gaarden Østre Skøien i Aker. Han boede i Christiania i det nuværende Britannia Hotel. Ved hans Død i 1817 gik hans store Formue over til hans Datter Louise Pløen, til hvem Kammerherre Bernt Anker bl. a. friede. Hun blev senere gift med den bekjendte Stiftamtmand de Thygeson.

²⁾ Altsaa ikke 21de Januar 1792, som Justitiarius von Koss meddeler Johan von Bülow, «Bülows Papirer», Side 224, Vogt «Familien Vogt», 107.

vores Deliberations-Protokol vedtaget og bestemt, at den, som fik No. 1, skulde være den Udløsende, og da Lodden traf Hr. Kammerherre Bernt Anker, saa er det, vi herved skjøde og bebreve ham alt, hvad der saavel har været Fællesskabets Eiendomme i Trysild af Gaarde, Skove, Tømmer, de med denne Drift altid forknyttede betydelige Forskudder, de kostbare Flødnings-Redskaber og Lændser og Concessionen fra den svenske Begjering, samt hvad der før været enhver af vores særskilte Eiendom i Gaarde, Skove og Tømmer i Trysild, da vi cedere alt til Herr Kammerherre Berent Anker, saa at hverken vi eller vore Arvinger maa lade hugge, drive og lade fløde Tømmer til ovenbeskrevne Trakter, udelukkende tilhørende Herr Kammerherre Berent Anker og Arvinger, eller til hvem han overdrager sin Ret til disse Eiendomme.

Det, som har tilhørt hele Associationen som Fælles-eiendom, er:

a.	Alt Tømmer i Skoven eller landkjørt eller i vore Sauge, hvor det til Datum befindes, som er 5 000 Tylfter Furu-tømmer, der koster os 6 Rdlr. pr. Tylft, er	30 000	—
b.	Alle indrettede Lændser og Redskaber til denne besværlige og betydelige Flødning, der koster os	6 000	—
c ¹⁾	Det for Concessionen udbetalte	13 000	—
d.	Alle vore Indskudder til Beløb	25 800	—
e.	Alle Fællesskabets Gaarde og Skove i Trysild, nemlig:		
1.	Gaarden Nordre Sørbye med tilhørende Skov No. 1	3 000	—
2.	Gaarden Nordre Sørbye med tilhørende Skov No. 2	3 000	—
3.	Gaarden Østre Lunde No. 1	2 500	—
4.	—»— » 2	2 500	—
5.	Gaarden Sørhus No. 1 med Skove	1 200	—

¹⁾ Det er formentlig den «Duceur», som v. Koss i sit ovennævnte Brev til Bülow angiver at være udbetalt for Concessionen til «nogle af Kongens Favoriter». v. Koss angiver forøvrigt Summen til 20 000 Rdlr.

6. Gaarden Sørhus No. 2 med Skove . . .	800 Rdlr.
7. Lille Lørdalen	} 12 000 —
8. Nordre —	
9. Lille Heggeriset	
10. Qvernemo Teigen	
11. Østbye Teigen	
	Tilsammen 24 500 Rdlr.

f. Følgende enhver Interessent udenfor Fælleskabet eiende private Eiendomme, nemlig:

1. Min, Jørgen Pløens, eiende betydelige Gaard Gaalaasen med al tilliggende Skov for 10 000 Rdlr.
2. Vores, M. L. Monsen & Co., betydelige Del i Lund Skov, ved Grøna beliggende, for . . . 8 000 —
3. Vore, Sal. Karen Christian Ancher og Sønners Skove og Gaarde, nemlig:
 - a. Næs store Gaard og betydelige Skov . . 9 000 —
 - b. Lutnæs —»— . . 8 000 —
 - c. De saakaldte Skovteiger af adskillige kjøbte:

$\frac{1}{2}$ Teig i Eltaas med Skov	} 18 000 —
1 — - Engerslien —	
Tvende - Lutnæs.	
d. Heggernæs Gaard og Skov	
e. Gaarden Lunde med Skov	
4. Vores, Collett & Søns, Del i Gaarden Vestre Lunde med betydelige Skove, hvis Strækning er paa Fiskerbækken i Øst til nordre Kant af Snefjeldet og til høieste Hersholden, Kjerringkrogen ved Herdalselv, følger Elven opefter til dens Udspring og derpaa i Vest, til den falder i Drevaan 5 000 Rdlr.

Alt ovennævnt med alt, som os har tilhørt.

Christiania den 11te Marts 1797.

Collett & Søn.	Karen Sal. Christians Anchers & Sønner.
Monsen & Co.	Jørgen Pløen. For Jess Anker Levyn.

For Hr. Præsident Rosenkrantz som dem,
der have udløst hans Andel deri
Jørgen Pløen. Monsen & Co.

75 Aar gammel døde Cancelliraad M. L. Mosen i Christiania den 3die Mai 1802 og blev den 10de s. M. begravet mellem 7 og 8 om Morgenen. Før sin Død havde han maattet opleve, at hans eneste og haabefulde Søn Erik i en ung Alder gik i Graven før ham.

Skulde man give noget Billede af den Mand, hvis Liv og Virksomhed, vi her har skildret, bliver det en dygtig, driftig og energisk Forretningsmand, vistnok myndig, forfængelig og stolt, men alligevel en agtet og anset Mand.

Fra et Hold er der opbevaret en Karakteristik af ham, der dog paa Grund af den Haand, den skriver sig fra, er af mindre Betydning.

Gustav den 3dies før omtalte Generalkonsul i Christiania, Martineau, har nemlig i en af sine mange Rapporter ogsaa givet en Slags Karakteristik af *«Stedets anseede Mænd»* ¹⁾.

Han har ikke synderlig mange smukke Ord at anvende paa nogen af dem:

«Hr. Mosen, titulær Kancelliraad, rig gjennem Arv, maadelig Handelsmand, vil spille den fiffige, sandsynligvis i Kraft af sin Bestalling».

Peder og Jess Anker *«er ikke af anden Indflydelse end den, som Penge i Almindelighed giver»*, Collett er *«en stor Klods i Handelen»*, Zahlkasserer Berg er *«en stor Tosse»*, Stiftsbefalingsmand Scheel *«uden noget fremragende i sin Begavelse»*, General-løitnant Zeppelin *«en fattig Mand, daarlig baade paa Legeme og Aand»*, Admiral Krog *«uden Karakter og uden Indflydelse, som uden videre siger alt, hvad som gaar gjennem hans Hoved»*, Hr. Clason *«en ubetydelig Olding»*, Hr. de Falsen den ældre *«en Olding uden Indflydelse»*.

Bernt Anker, Wessel, Rosenkrantz, Colbjørnsen, hvem han kalder *«den vise paa Bjerget»* og Enevold Falsen er omtrent de eneste foruden Fruerne Anker og Holter, som han har Respekt for.

¹⁾ Se Yngvar Nielsen: *«Gustav III's norske Politik»*, *«Norsk historisk Tidsskrift»* III R. 1, Side 73 fl.

Over Cancelliraad Monsen forfattede Bernt Anker, hans gamle Ven, følgende Gravskrift:

Staten sørger
naar de gavnligen virksomme Borgere bortrykkes
de — hvis Jdræt forøger Massen af national Velstand
Iblandt disse
var Hædersmanden

Hr. Cancelli-Raad Mogens Larsen Monsen

som saa Lyset den 18de Juni 1727

og blev det berøvet den 3die Mai 1802

Med Klogskab tilberedte han Landets Producter og affatte dem
fliid og Kunst udmerkede de Stæder Han lod dyrke og bebygge

Oceanet bar Hans Skibe til Næring for mange
til fordeel for det Heele

og Hans foretagende Aand antændte den Gnist i Vulcans Riige
mat frygtsonhed vilde udslukke

de mange brødløse ved Fohldals Kaabber-Værk, indtil Du optog
det af Ilsen

Gjenlyde Dit Navn i hule Gruber

paa de himmelhøye Fjelde

og svinder disses forsiorg — dette grundede Haab — med dit Liv
da forhøyes Dit Navns Hæder med disses kummerlige Stilling

Blid var Manden i Omgang

ved sit Lune og fine Sæder var han søgt i Selfstabskredsen
agtet og elsket i sit Huus

Dets grundfaste Bygning under alle Rystelser i Europa er Mandens
Løvtale

Han overgav det i den mest blomstrende Forfatning

til en klog Mand, han gav sin eneste Datter

med Udsigter Tid og Anstrængelse ei stæffe

frodigen arbeidede du Hans anden Kone

fru Helena Buttler

paa at forøge hans Velstand

men Dit nøysomme, utrættelige og nyttige Liv fortjente ikke
i et Aar at begræde Din eeneste Søn — Din eeneste Mand

Din Trøst maa være

ikke i det intetbetydende Nu, ingen eier
men i Erindring og Haab
Hist tilsmiler Dig opfyldte Pligter
Dette, evig Tilværelse uden ængstelig Nydelse
Vær derfor rolig og uforfagt
det egner Dyd og Viisdom
Vandrende Ungling
som leder efter rette Vei til Lyffens Tempel
fkye de blændende Irllys
glimrende Velstand og pralende Hæder
ere falske Veilædere
Dyden er sikker
hine blændede ikke, thi denne bestraaede
Oldingen

Hrr. Cancelli-Raad og Vice-Borgermester

Mogens Larsen Monsen

født i Christiania 18 Juni 1727

gift sammesteds

første Gang

14 Februarii 1753

med Jomfrue Martha Holter

Andengang 28 Oktober 1762

med hans efterladte dybsførgende Enkefrue

frue Hellena Chatarina Monsen født Buttler

Moder til 3 Sønner og

1 igjenlevende Datter

* * *

Som Mand og fader fortjente han Hædersnavnet
Den Retfærdige

Som ivrig Befordrer af Landets almindelige Vel viste han sig
ved det forfaldne Fohldals Værkes møysommelige Bestyrelse
som ædelstænkende Mand vandt han Retfindiges Høvyagtelse

Som Stadens ældste Borger og Repræsentant nød han
de Høvestes fortrinlige Opmærksomhed

Som Dennesalig i Daglig Omgjængelse

var han elstet af alle
og
Efter 75 Aars hæderfuld Vandring paa Tiidens Baner
gif Han
som sand Christen med trostlig frimodighed
Evheden imøde
3 Mai 1802.

Skiftet efter Cancelliraad M. L. Monsen blev foretaget ved Kommissærer, og som saadanne fungerede Kammerherre, senere Statsminister Peder Anker til Bogstad og Præsident, senere Statsraad, M. G. Rosenkrantz. Som Enkens Laugværge beskikkedes Grosserer Jørgen Pløen.

Fru Monsen, hvis eneste Arving var Datteren Marthe Beate, gift med Assessor Mathiesen, forlangte ikke den hende tilkommende Broderlod.

Hun overlod Svigersønnen Linderud og Grorud uden Afgift, men mod at svare Skatter osv.; ved Fru Monsens Død skulde Gaardene atter overleveres hendes Arvinger, uden at Assessor Mathiesen skulde kunne fordrø Erstatning for gjorte Forbedringer m. v.

Skiftet efter Cancelliraad Monsen afsluttedes paa Linderud 19de Februar 1805.

Fru Monsen flyttede til Christiania, hvor hun boede hos Fru Tullin i den nuværende Konditor Gynters Gaard i Kirkegaden. Hun opnaaede en høi Alder, idet hun 91 Aar gammel døde 6te Juli 1831.

Skiftet efter hende afsluttedes 9de Februar 1833; hendes Arvinger var hendes Datterbørn, M. L. Mathiesen, der overtog Linderud, Carl Jørgen Emil Mathiesen, Haagine Mathiesen (den senere Fru Krefting) samt Statsraadinde Krogs Børn.

XIX.

I Cancelliraad Mosen og Helene Cathrine Büchlers Ægteskab fødtes der 3 Sønner og 1 Datter.

Følgende to Sønner døde imidlertid i en ung Alder. Erik, født 1763, døbt i Vor Frelers Kirke 29de December (hans Faddere var: Fru Karen Vogt, Cathrine Kaas, Madame Kierstine Holmboe, Hr. Etatsraad Feddersen og Johan Neve), død i Christiania 1770 og 26de Januar indsat i Iver Eliesons murede Begravelse, hvorfra hans Lig 10de August blev overført til Kirkegaarden, Mathias, født 1775, døbt i Vor Frelers Kirke 9de Januar (Faddere: Fru Voss, Jomfrue Elieson, Generalløitnant Ridder von Schnoll, Kammerherre Ridder von Levetzau og Kaptein Jull), død i Christiania 1779 og begravet 2den Oktober.

Den tredie Søn var født i Christiania 26de September 1770 og blev efter sin Bedstefader døbt Erik i vor Frelers Kirke 4de Oktober. Daabsakten forrettedes af Stiftprovsten Hr. Dr. Otto Holmboe, og hans Faddere var: Fru Ancker, Madame Claeson, Frøken Cold, Hofjunker Wilster og James Collett.

Efter i Hjemmet at have nydt Undervisning af en Præceptor, blev han tidligt sendt til Udlandet for videre at uddanne sig. Han opholdt sig i flere Aar i England og derpaa en Tid i Tyskland og Holland, hvorpaa han vendte hjem og traadte som Part-haver ind i Faderens Forretning.

Han syntes dog ikke at have taget nogen synderlig ivrig Del i Forretningens Bestyrelse; hans Deltagelse har vistnok omtrent blot været nominel. Som mange andre Rigmænd og Rigmænds Sønner i de Tider, da Penge tjentes i massevis og

brugtes i massevis, var hans Tid optaget med at være med i det rigt florerende Selskabsliv, der herskede inden Christianiapatriciatet, og hvortil Erik Monsen ved sin Fødsel og Formue var en selvskreven Deltager.

Han var, som alle de andre, en ivrig Dyrker af Scenekunsten, og deltog hyppigt i de private Skuespil, der stadig opførtes og udgjorde en konstant Del af nær sagt enhver Festlighed i de Dage.

Da Firmaet Mogens Larsen Monsen & Co. ophørte ved den ovenfor nævnte Kontrakt af 12te Mai 1797, traadte han ud og var Resten af sit Liv bosat dels paa sin Gaard Nordtvedt i Aker og dels i Christiania.

Han døde i Christiania 17de Mai 1801, 31 Aar gammel, og blev 25de Mai s. A. begravet «Kl. 7½ om Morgenen». Hans Død var et tungt Slag for Forældrene, hvis eneste igjenlevende Søn han var. Familiens nærstaaende Ven, Bernt Anker, forfattede følgende Gravskrift over ham:

 Ey hilser og vækker Dig meere
Morgenrødens tidlige Bud, fuglenes Sang og foraarets Ambraduft
 til Naturens fornyede Liv paa Marke, som skattede til din Flid
 Du raffe — Du sterke — Du stræbsomme — skjønne — som den
 Pythiiske Apollo skjønne Mand
 Du Mand af Dit eget Hierte
 Hrr. Eric Monsen
 o ney!
 Den traurige Birks hængende Blade forkynde Dit Savn i den
 Kreds Du virkede
thi den skjulte forræder i vor kunstige Bygning stak den blomstrende Rose
 den 17de Mai 1801 i det 31te Aar
 fader! Dommer! Gud!
 skabtes denne Jord til Prøvesteen for din Himmel
 saa lyder den værdige Oldings billige Klage
og den sømme Moders over sin eeneste Søn, dette Stræbsomhedens
 Exempel
 dannet ved Hendes

faa raaber hver Landmand, hvis Armod du hjalp, hvis Eadhed
Du omffabte
nyttig og fuld af egen Kraft var Din Landhusholdning — denne vor
Art værdige Sysfel
ikke styrte Spring af Eidsnfab og Indbildning for at glimre ved
overspændt Ødselhed uden Beregning
Du løftedes til Hæder og formue ved din egen Svød
thi du var Naturens og Sandhedens Søn
hvis stærke Straaler ikke formaa at fremtrænge i det ved Menneffenykker
fordærvede Selffab
hvor Fordomme Titler og Maffer eene elstes og hyldes
hvor Mørket og Elendighed foreviges med Verden — dog til Lykke
ey evig
hvor Dyd og Religion haanes af Spidsfindigheders forfægtere
og Egennyttens med fine lave Hensigter luer i Had mod hver sand
Lysgnist¹⁾).

Cancelliraad Monsens eneste Datter, Marthe Beata Monsen, var født i Christiania 1766 og døbt i Vor Frelseres Kirke 11te Marts. Hendes Faddere var: Fru Elieson, Madam Leuch, Jomfru Karen Leuch, Hr. Generalmajor Deichman og Hr. Generalmajor Wilster.

24 Aar gammel blev hun 11te Marts 1790 «hjemme i Huset» (efter foregaaende Bevilling) gift med daværende Commerceassessor Haagen Mathiesen.

Hun døde i Christiania 9de November 1823, 57 Aar gammel.

¹⁾ Findes blandt Chr. Prams efterladte Papirer paa Universitetsbibliotheket i Kjøbenhavn, Additam No. 363 under Omslag «Dramatica fundne blandt Hr. Kmh. Ankers efterladte Papirer».

XX.

Som det af hosføiede Slægtstavle og Ahnetavlen vil sees, hørte Haagen Mathiesen paa mødrene Side til en god og gammel Christianiafamilie, der ved Slægtskabs og Svogerskabsforhold stod i Forbindelse med Christianias ældste og bedste Borgerfamilier.

Der skal i det følgende gives en kort Oversigt over hans mødrene Familie.

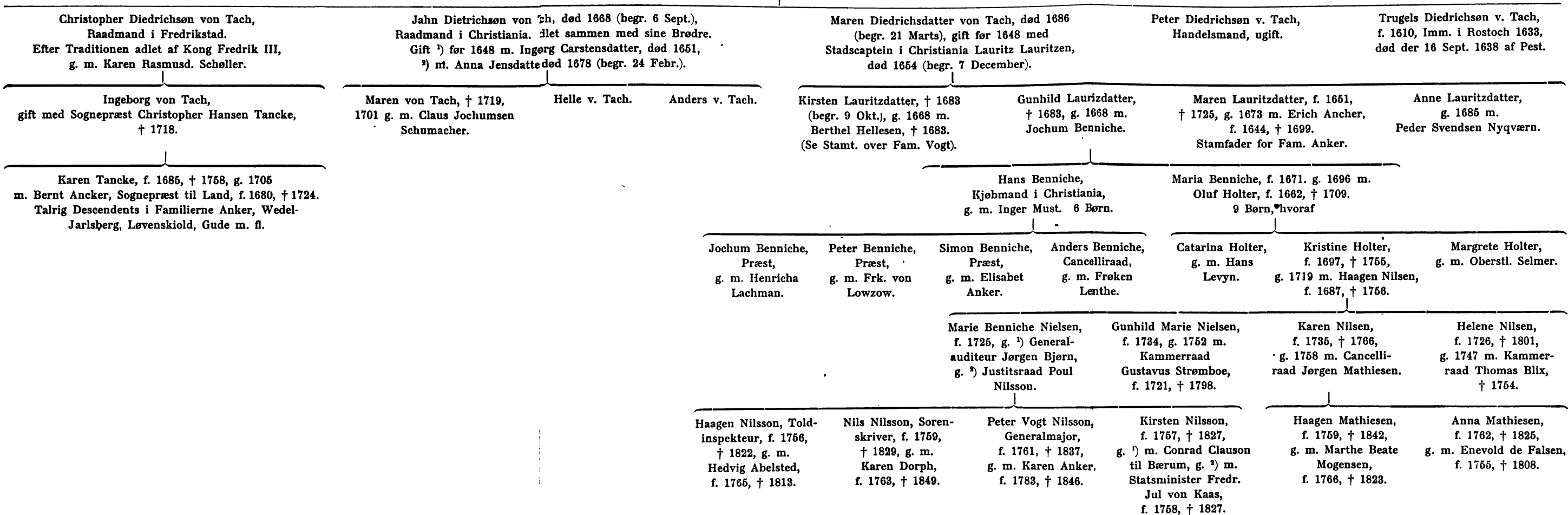
Blandt Christianias mere velstaaende Borgere i de sidste Decennier i 1600-Aarstallet hørte Haagen Olsøn, fra hvem Haagennavnet er kommet ind i den mathiesenske Familie, hvorfra det senere er vandret over bl. andet i Familierne Krog, Steffens, Christensen osv.

Han var Borger og Trælasthandler i Christiania, og tillige eier af den store Gaard Thorshaug i Nærheden af Christiania, der senere gennem flere Slægtled gik i Arv i hans Familie. Foruden Thorshaug eiede han desuden adskilligt Jordegods paa Romerike, Hadeland osv.

Paa den østre Side af Akerselven havde han en stor Sag, Aasen, hvorpaa der aarlig kunde skjæres 10 700 Bord. Hans Bygaard var beliggende i Østre Qvarter og for denne betalte han i 1687 12 Rdlr. aarlig i Skat, en efter Datidens Forhold ganske betydelig Sum, der viser, at hans Gaard har været ret anseelig.

Ved «Krigshielpen», i 1683 ansattes han i 20 Rdlr. Skat og i Aarene 1680—1694 betalte han i aarlig Byskat 10—15 Rdlr.,

**Diederich Sandersen af hollandsk Herkomst,
Raadmand i Oslo, Borgermester i Christiania,
Død i Christiania ca. 1630.
Gift m. Gurid Trondsatter, død 1654 (begr. 9 Decbr.),
formentlig Datter af Thrond Clausen,
Borgermester i Oslo.**

hvilket var omtrent, hvad de mere formuende Borgere paa den Tid pleiede at betale.

Han døde i Christiania 1694 og hans Lig blev 21de Juni s. A. indsat «paa den syndre Side (3: af Kirken) med alle Klocher og den store forud».

Han var gift med Karen Lauritzdatter, der i 1700 blev ansat i 3die Klasse i Skatteligningen. Hun oplyser i den Anledning at hun har Skov og Sagbrug samt Skibsparter «som i disse Aar har været mig mere til Skade og Forlis». Hun havde 4 Piger, 1 Arbejdsdreng. 4 Ildstæder og 2 Heste.

Hun døde i Christiania 1ste Paaskedag 1702 og blev 20de April s. A. begravet paa Byens Kirkegaard.

Skiftet efter hende og hendes før afdøde Mand blev afholdt 24de Mai.

Blandt Boets Eiendele blev Bygaarden taxeret til 950 Rdlr., og Sagen til 800 Rdlr. Boet eiede desuden sammen med den rige Commerceraad Gjord Andersen og nedenfor nævnte Svigersøn Niels Tobiesen Skibet Emanuel, der værdsattes til 2 000 Rdlr.

Huset var møbleret paa jævn borgerlig Vis; dog prydedes Salen med «Schilderier» af Christian den V. og hans Gemalinde samt af «Hans Høye Excellence Stadtholder Guldenlew med Gemahlinde».

Svigersønnen Niels Tobiesen forlangte i Boet 1 320 Rdlr. 2 Sk. «men med Henseende til hans Børns Velfærd och Tarf har han som en god Fader ikke villet regne saa nøye med sine Børn, men godvillig efterlade af Regnings Krav, paa det deris Arvelod kunde blive større 320 Rdlr. 2 Sk.». Hertil kom en Modregning efter en «Opteignelse», som fandtes i Stervboet paa ca 133 Rdlr., som udgjorde Begravelsesomkostninger for hans Sal. Hustrue, som hans Værmoder i hans Fravær havde udlagt.

Formuen blev derefter fordelt mellem ham og hans Børn, med $\frac{1}{3}$ paa Faderen og $\frac{2}{3}$ paa Børnene.

Haagen Olsøn og Karen Lauritzdatter havde saavidt vides blot havt 2 Børn i sit Ægteskab; en Søn Ole Haagensen, der døde i 1702 (begr. 8de April paa syndre Side med alle

Klocher) og en Datter Helle Haagensdatter, der var gift med den ovennævnte Niels Tobiesen.

Denne der overtog sin Svigerfaders Forretning og hans faste Eiendomme, var ligeledes en holden Mand, der tilsidst eiede store Jordeiendomme. I 1700 var han i Skatteligningen sat i 3die Klasse, holdt Skolemester til sine Børn, to Tjenestedrenge, to Piger samt «*En Fattigdreng som jeg har taget til mig for Guds Skyld*». Han opgiver at hans Næringsvei er Sagbrug og Skibsparter.

Hans Hustru Helle Haagensdatter døde i Christiania 1702 og blev 21de Marts s. A. begravet paa Byens Kirkegaard.

Niels Tobiesen var Søn af Tobias Christensen, der skal have været Stadscapein i Christiania ca. 1650. Hans Broder var Christen Tobiesen f. 1660 død paa Brager-næs 22de April 1714 som Obertoldinspecteur i Christiania og Toldinspecteur søndenfjelds (fra 1702—1713). I sin Tid skal han af General Wedel-Jarlsberg og Gyldenløve været anvendt som Spion i Sverige. Han var gift (3die Juli 1690) med Marthe Clausdatter døbt 27de Februar 1662 i Christiania, begr. 10de Mai 1735, Datter af Claus Reisig og Anne Jochumsdatter. De havde flere Børn og gennem deres Søn Claus Tobiesen født 1694, død 1751 Sogneprest til Tved er de Stamforældre til den endnu levende Familie Tobiesen paa Lysaker.

I sit Ægteskab med Helle Haagensdatter havde Nils Tobiesen følgende Børn: 1) Haagen Nilsen, døbt 27de Oktober 1687. 2) Tobias Nilsen, døbt 4de Oktober 1690 (Faddere: «Milas Flygge, Christen Tobiesen, Ole Gundersen, Karen Haagensdatter, Marthe Clausdatter»), død før 1711. 3) Nils Nilsen, døbt 11te August 1691 (Faddere: «Tolder Træshou, Jord Andcersen, Anna Hans Mustiz, Byefogdens Kieriste»). 4) Mette Nilsdatter, døbt 17de Marts 1694 (Faddere: «Sr. Laugmand Lauritz Jacobsen, Madtz Trugelsen, Karen Haagensdatter, Daarte Clausdatter»). 5) Karen, døbt 10de Marts 1696 (Faddere: «Hr. Stiftamtmandens Erue, Obriste Hausmands Frue, Hr. Aessor Anders Simonsen»). 6) Lars Nilsen, døbt 20de Oktober 1700 (Faddere findes ikke anført i Ministerialbogen). 7) Barbra

Helene, døbt 11te Marts 1702 (Faddere: «Hr. Toldinspektør Christen Tobiesen, Ole Christophersen, Karen, Sal. Haagen Olsens, Hr. Toldinspecteurs Kieriste»).

Nils Tobiesen erholdt efter Konens Død 1ste April 1702 Bevilling til at hensidde i Uskifte og døde selv i Christiania 25de Februar 1711. Det viste sig at det i den senere Tid var gaaet meget tilbage med hans Forretninger, saa de 6 gjenlevende Børn arvede ikke meget. Blandt Boets faste Eiendomme vurderes Bygaarden med istaaende 10 Jernkakkelovne til 800 Rdlr. og af de øvrige kan nævnes Aasen Sag ved Akerselven, hvor der aarlig blev skaaret 16 700 Stk. Bord. Barbu i Enebak med underliggende Kvern og Sagbrug paa 20 000 Bord. Liesaas Sag i Spydeberg og Neistingen sammesteds.

Den ældste Søn Haagen Nilsen tilbød sig mod en aarlig Afgift til Boet af 16 Rdlr. at overtage den Boet tilhørende Eiendom Thorshaug og desuden svare «*alle Kongl. Skatter og Udreedselser med Skydsfærd, Vagthold og Ordonance, som udi disse Kriigstiider indløber*», hvilket Tilbud blev antaget paa Grund af de «*trouble Tiider*».

Haagen Nilsen oplyste endvidere at han «i den Tiid, ieg for min Sl. Fader befaret Søen, har ieg aldrig nødt en Skielling til Hyre, endskjøndt jeg gjort alt, hvad en Fremmed tilkom, jeg burde i ringeste havt for Reisen 40 Rdlr., men som Lougen Pag. 875, Art. 35 prioriterer mig it Aars Tienisteløn, saa anføres derfor i det allerringeste fortjent 120 Rdlr., forhaabende, at det consideres det ieg hos ham har henlevet min Ungdomstiid unøttig og saa got som for intet, foruden det at min mødrene Arv er borte, som ieg aldrig for en Skielling ser».

Mons Diederich Ancher gjorde opmærksom paa, at han som Værge for de to umyndige Pigebørn havde modtaget deres Arv, men at det «hannem ikke var muligt dennem selv med Kost og Klæder af Renterne at underholde». Skifteretten eragtede, «at effterdi forbenevnte U-myndiges Capitaler icke auffler de Renter at derfor kand nyde Deres Kost og Klæder, saa kand Diederich Ancher ey heller tilplichtes paa anden Maade Midlerne at antage end som forberørt. Men som disse begge

Pigebørn allerede har opnaaet den Alder, at De Deres Brød selv kand erhverve, saa forsiuner enhver af dennem sig sielf som de bedst og tienligst dennem eragter, dog at Værgen dennem til Hielp og Underholdning lader tilkomme de af Capitalerne auflede Renter og Indkomster og sig derimod af dennem vedhørlig lader qvittere».

20de April 1711 blev Proclama udstedt i Boet, hvori der imidlertid var afholdt «flere og vidtløftige» Executioner og 31te Marts 1712 blev offentlig Auktion afholdt.

Haagen Nilsen var den ældste af Nils Tobiesen og Helle Haagensdatters Børn.

Han var opkaldt efter sin Bedstefader Haagen Olsen. I sin Ungdom havde han, som allerede tidligere oplyst, ført Skib for sin Fader og paa Skiftet efter denne i 1711 overtog han Faderens og Bedstefaderens Eiendom Thorshaug ved Christiania. 21de December 1717 tog han Borgerskab som Kjøbmand i Christiania og slog sig paa Trælasthandel i stor Maalestok i Forbindelse med almindelig Krambodhandel, hvorved han snart erhvervede sig en betydelig Formue.

I Beregningen over «Formue, Kop-, Heste- og Carosseskatten», som ved Kongl. Rescript af 23de August 1743 befaledes erlagt, betalte Haagen Nilsen 559 Rdlr. i Skat og ansloges at have en Formue paa 15000 Rdlr., hvilket efter de Tidens Forhold satte ham temmelig høit oppe paa Listen over Byens Rigmænd.

Allerede temmelig tidligt begyndte han at tage Del i Byens kommunale Liv. Da det i 1730 blev paalagt Stiftsbefalingsmand Vilhelm de Tonsberg at udnævne «12 fornuftige og flittige Borgere» til at deltage i Forhandlingerne i den kongelige Kommission, der i 1723 var nedsat til Ordning af forskjellige kommunale Anliggender i Christiania, var Haagen Nilsen en af de Borgere der blev tildelt dette ærefulde Hverv. Denne Kommission, der udviklede sig til det senere 12 Mands Raad er det første Tilløb til en kommunal Forfatning i Christiania.

I denne sin Egenskab som Medlem af 12-Mandsraadet var Haagen Nilsen 1739—1750 ogsaa eligeret i Politiretten.¹⁾

¹⁾ Se Holmsens «Christiania Politis Historie» Side 16 og 118.

Høsten 1742 deltog han sammen med flere af Byens første Næringsdrivende, hvoriblandt var Iver Elieson, Collet & Leuch, Hans Bendiche o. fl. efter Anmodning af Stiftsbefalingsmand Rappe i en Kommission, der skulde udtale sig om, hvorvidt den da herskende store Pengemangel kunde afhjælpes ved fremmed Mynt osv.

Da Christiania Borgerskab i August 1743, under Udsigterne til en Krig med Sverige, opfordredes til at *«gjøre Pengelaan og Forskud til Hans Majestæts Tjeneste»*, tegnede Haagen Nilsen sig tilligemed Hans Bendiche og Jens Plade for 400 Rdlr.

Haagen Nilsen blev gift i Christiania 18de Juli 1719 med Kirstine Olsdatter Holther, født i Christiania 8de April 1697, Datter af den rige Christianiakjøbmand Ole Holter og Marie Bendiche, der senere nærmere skal omtales.

Haagen Nielsen døde i Christiania 1756 og blev den 22de April begravet paa Byens Kirkegaard «med alle Klokker og den store forud», Hans Hustru overlevede ham i 11 Aar, idet hun døde 10de Mai 1767; 16de Mai blev hun med alle Klokker begravet paa Byens Kirkegaard.

Skiftet efter hende tog sin Begyndelse samme Dag som hun var Død men endte først 15de Juni 1771, da det var meget vanskeligt at faa opgjort det vidtløftige Bo med sine mange Sagbrug og faste Eiendomme, specielt da flere af Arvingerne var umyndige.

I sit Ægteskab havde Haagen Nilsen og Kirstine Holther 11 Børn, 8 Døtre og 3 Sønner, hvoraf følgende døde smaa. 1) Maria, døbt 14de Februar 1721 (Faddere: «Hr. Peder Holther, Claus Bendiche, Ole Nielsen, Mad. Sal. Holthers, Mad. Tobiesen den øngere»). 2) Helle, døbt 1ste April 1722 (Faddere: «Bertel Mortensen, Jochum Bendiche, Nils Nilsen, Jochum Holter, Mad. Sal. Ole Holther, Mad. Bertel Mortensen»). 3) Ole Holther, døbt 15de April 1724 (Faddere: «Johan Jochum Lonicer, Sal. Ole Holthers Kieriste, Jochum Bendiches Kieriste, Mad.selle Karen Nilsdatter»). 4) Ole Holther, døbt 14de Oktober 1726 (Faddere: «Foged Gamborg, Bernt Mogensen, Mad. Ole Holthers, Mette Sal. Hr. Baltzer Brockis, Mad.selle Berthe Holther»). 5) Kirsten, døbt 6te November 1732

Faddere: «Mad. Sal. Hinrich Carlsen, Mad. Lars Holthers, Hr. Slotsfoged Jacob Tobiesen, Simon Brun, Jes Carlsen»). 6) Karen, døbt 1ste April 1731 (Faddere: «Mad. Asector Glades, Mad. Peder Grøns, Hr. General-Auditør Gjødtsche, Asector Glad, Lars Holter»). 7) Nils, døbt 23de Mai 1739 (Faddere: «Mad. Birgitte Cold, Afg. Jonas Livyns Mad., Mad. Ole Nielsens, Ole Nielsen, Isaac Levyn»).¹⁾

4 Døtre voksede op. Af disse var den ældste Maria Bendiche født i Christiania 29de Juli 1725 og døbt 1ste August. Hun blev først gift 15de Februar 1745 med General-auditør og Statssecretær Jørgen Bjørn, født 1698, død 1751, begravet 17de Juni, og efter hans Død anden Gang 12te Juni 1752 med Justitsraad, Vice-Lagmand i Christiania Lagdømme, Overhofretsassor Poul Nil sen, født i Christiania 28de Juli 1704, død paa Nedre Fos ved Christiania 29de Oktober 1761. De havde 5 Børn, hvoraf en Søn var General Peter Vogt Nilson, gift med Karen Anker og en Datter Kirsten, gift først med Conrad Clauson til Bærum Jernværk og senere med Geheimestatsminister Fredrik Julius Kaas (om disse og deres Descendents se bl. a. Familien Vogt Side 154 og Karl Hals: Familien Nilson, Christiania 1896, hvor dog de opgivne Data for en stor Del er feilagtige).

Den anden Datter Helene (døbt Helle) var født 1726 og døbt 9de August (Faddere: «Hr. Anders Holter og Kieriste, Hr. Tolder Busk, Maria Sal. Ole Holthers, Jens Holter»). Hun blev gift (viet hjemme i Huset efter Kongl. Bevilling af Provst Paludan) 22de Februar 1747 med Kammerraad og Kjøbmand i Christiania Thomas Svendsen Blix, Søn af Proviantforvalter paa Fredriksten og Kjøbmand paa Fredrikshald Svend Olsen Lemback (død 1745) og Anna Andersdatter Blix,

¹⁾ I Ministerialbogen for Christiania anføres følgende af Haagen Nielsens Børn begravede. «lidet Barn», 17de Marts 1724. Do., 31te Mai 1724, Do., 1ste Januar 1725, Do., 8de Januar 1725, «liden afdød Søn, Nils», 9de December 1739 (Faddere: «Procuratur Boesen, Tøger Grøn, Peter Ancher, Mad. Sal. Ole Holthers, Mad. Tolder Bushes»).

hvis Fader var Anders Thomasen Blix, Kjøbmand paa Fredrikshald. Efter Svigerfaderen overtog Kammerraad Blix Torshaug, hvor han døde i Mai 1754. Hans Kone døde først 27de September 1801. De efterlod 2 Sønner og 2 Døtre.

Den tredie Datter blev født 1735 og blev døbt 2den Juni med Navnet Karen. (Faddere: «Karen Sal. Morten Leuches, Madame Jacob Tobiæsens Slotsfogdens, Hr. Justitsraad og Præsident T. Resen, Peter Collet og Nils Leuch junior»). 23de Oktober 1758 blev hun efter kongelig Bevilgning viet hjemme i Huset af Præsten Cornisch til den nedenfor omtalte Cancellieraad Jørgen Mathiesen. Hun døde i Christiania 1766.

Den yngste Datter Gunhild Marie¹⁾ var født 1734 og blev 20de Januar døbt (Faddere: «Fru General Auditeurinde Boesen, Demoiselle Catarina Holter, Peder Grøn, Lars Bugge, Joachim Bendiche Collega scholae»). Hun blev 20de Marts 1752 gift med Kammerraad, Godseier og Kjøbmand Gustavus Strømbo født i Strømsø 1721, død i Asker 13de Januar 1798. 20de Februar 1748 tog han Borgerskab i Christiania, hvor han drev Handel væsentlig med Trælast 1762 købte han for 4 000 Rdlr. den store adelige Sædegaard Kjølberg Herregaard i Smaalenene efter Major Christopher Huitfeldt; der opstod imidlertid Strid mellem ham og Major Tønne Huitfeldts eneste igjenvende Søn, Generaladjutant Hans Wilhelm Christopher Huitfeldt, der efter at Høiesteretsdom var faldt i Sagen fik Eiendommen igjen paa Odel for den samme Sum. Ligeledes eiede han de adelige Sædegaarde Nesøen og Kjørbo ved Sandvigen, som han havde købt af Morten Leuchs Hustru Mathia Collett. Her udfoldede han en stor Driftighed som Landmand, idet han «paa tre Aars Tiid havde ladet grave 4 500 Favne dybe Grøfter og af Myr, Tang, Søler og Renfyld tillagt 7 à 8 000 Læs Gjødsel, samt at optage over 80 Maal til Aggerland, saa Gaarden der før fodrede 6 Heste og 26 Kreaturer, nu fodrer 16 à 17 Heste og 70 Stk. Fæ». I 1780 fik han den store Guldmedalie «Pro Meritis»

¹⁾ I Colletts «Gamle Kristianiabilleder» Side 150 kaldes hun feilagtigt for Ingeborg.

«for Flid og Forsagelse til Handelens og Skibsfartens Fordel» og i 1782 «for udvist Virksomhed i Agerbrugets Forbedring» Landhusholdningsselskabets store Sølvmedalje, der ogsaa blev tildelt ham for Manufactur og anden hans Flid»,¹⁾ hvilken Medalje ogsaa blev tildelt hans Frue.

Worm, der kalder ham «*en udi Landøkonomivæsen, samt inden- og udenlandsk Handel ved mange Aars Erfaring vel øvet Mand*», omtaler som Bevis paa hans «Patriotisme og Nidkjærhed for Landets Bedste» følgende Tildragelse: «Da der i Aaret 1744 om Natten opkom en Ildebrand i Nærværelsen af et Krudttaarn ved Aggershus Fæstning, og Lugerne paa Krudt-Magazinet stod aabne, hvorover hverken Brandfolk eller andre dristede sig at nærme sig Ilden, var han den eneste blandt mange Hundrede Tilskuere, der med øiensynlig Livsfare uforfærdet vovede at lukke sammen Lugerne, hvorved Ilden under Guds Beskiærmelse ved Brandfolkenes Hielp lykkeligen blev dæmpet uden videre at skade Fæstning eller Bye».

Han har udgivet følgende Skrifter:

- 1) «*Philo-Dano-Norvagi*», oprigtige Tanker til bedste Eftertanke». Christiania 1771. 8.
- 2) «Velmente Erindringer i Anledning af Hr. Cancellieraad Marsfeldts Forslag til en Reformations-Commission til Anlæg af en Plan til Oekonomie-Commerce og Finnansvæsenet i Danmark. Kjøbenhavn 1772. 8.

Hans Kone, med hvem han havde Datteren Ingeborg, døde i Asker 19de December 1797.

Den før omtalte Ole eller Oluf Holter er født paa Gaarden Holter i Aas Sogn 4de April 1662 Kl. 4 Morgen. Han nedsatte sig som Handelsmand i Christiania, hvor han væsentlig slog sig paa Skov- og Trælasthandel og hvorved han erhvervede sig en betydelig Formue. Han var 2 Gange gift. Først 22de August 1694 med Christiane Arentzdatter, der døde i Christiania 12te August 1695 («begravet 15de s. M. paa Byens Kirke-

¹⁾ Se Worms Lexicon III Side 750, og Daaes «Det gamle Christiania», 2den Udgave, Side 73, Prahls «Skjalde-Tidende» for April 1764.

gaard med alle Klocker och den store forud»). Dette Ægteskab var børnløst. Derpaa blev han anden Gang 23de Juni 1696 (viet hjemme i Huset) gift med Marie Bendiche, født 11te Januar 1671, Datter af den rige Christianiakjøbmand Jochum Bendiche og Gunhild Larsdatter, Datter af Stadskaptein Lars Larsen, og Maren Diedrichsdatter von Tach.

I dette Ægteskab fødtes 8 Børn.

1) Jochum, døbt 22de Marts 1698. 2) «Barn» døbt 15de Juni 1700. 3) Margrethe, døbt 12te September 1701, død i Hallingdal 27de Juli 1785, gift i Christiania 5te Oktober 1734 med Kristian Albert Selmer, født i Rendsborg 29de August 1707, død i Hallingdal 8de Marts 1760, Søn af Oberst Johan Henrik Selmer, født 1678, død 1721 og Anna Gjertrud Brun Kristian Albert Selmer blev 14de Februar 1729 Fændrik ved 2det eller vestre oplandske Nationalregimente, 30te April 1732 Overløjtnant ved Lands og Grans Kompagnier, 29de November 1735 Kapteinløjtnant ved Ringerikerske Kompagnie, 13de Januar 1738 Kaptein, 7de April 1756 Major og erholdt Afsked 15de Juni 1757. Ti Børn.¹⁾

4) Gunhild Maria døbt 12te Januar 1704, 30te Januar 1736 gift med Kjøbmand i Christiania Isac Liwyn, døbt i Christiania 12te Juli 1703, Søn af Kjøbmand Jonas Liwyn, født 1663 i Falun, død 27de Mai 1718, gift 21de April 1702 med Birgitta Cold, Datter af Sognepræst til Romedal Isac Andersen Cold og 1ste Hustru Margrethe Nilsdatter Hover, født 15de December 1676.²⁾ 5) «Barn», døbt 28de Marts 1705. 6) Lauridz, døbt 11te Oktober 1706. 7) Cathrine, døbt 14de Marts 1708 og 8) Maren, døbt 10de Juli 1709.

Ole Holter døde i Christiania 22de September 1709 og blev 26de s. M. begravet ved Vor Frelzers Kirke i Christiania³⁾.

¹⁾ «Stamtavle over de norske Forgreninger af Slægten Selmer», Kjøbenhavn 1864, Side 20.

²⁾ «Stamtavle over Familien Breder», Side 111.

³⁾ Karl Hals: «Stamtavle over Familien Nilsson», Side 4.

XXI.

Haagen Mathiesen blev født i Christiania 1759 og som det af det foregaaende let vil sees tilhørte han en god og anseet Slægt.

Den 26 Oktober blev han døbt i Akershus Slotskirke, og til Faddere havde han ingen ringere end Vicestatholderen, Kammerherre Jacob-Benzon¹⁾, Generalløitnant Grüner²⁾, Justitsraad Nilsson³⁾, Fru Kammerraad Blix, Fru Kammerraad Strømbo og Frøken Nielsen.

Sin Barndom tilbragte han i sine Forældres Hus i et velhavende og lykkeligt Hjem.

5 Aar gammel mistede han sin Fader og to Aar efter ogsaa sin Moder. Han og hans Søster den 3-aarige Anna blev saaledes forældreløse. Paa fædrene Side var der ingen, der kunde tage sig af dem; men paa mødrene Side levede deres Bedstemoder

¹⁾ Om ham se nærmere siden.

²⁾ Gustaf Grüner f. 1688 død 1763 gift 1) med Sophie Amalie Wind 2) med Margaretha Due, Løitnant 1705 i hollandsk Tjeneste under Malborough, Kaptein 1710, Major 1716, Oberstløitnant 1728, Oberst 1733, Ober-Generalløitnant og Kammerherre 1743, Generalmajor 1746, Generalløitnant 1755, General 1761, Ridder af Dannebrog og l'union parfaite. Herre til Margaard. Se Ankers Generaler Side 103, Samlinger til det norske Folks Sprog og Historie IV 287 og Dansk Biogr. Lex.

³⁾ Justitsraad, Vicelagmand og Overhofretsassessor Poul Nilson til Nedre Fos.

Fru Kirsten Nielsen, samt Tanterne Fru Kammerraad Blix og Fru Kammerraad Strømbo.

Skiftet efter Moderen tog sin Begyndelse 12 Marts 1766. Som de umyndige Børns fødte Værgе blev opnævnt deres Faders onkel Bogholder Mathiesen i Kjøbenhavn, hvem Skifteretten i Sagens Anledning havde tilskrevet. Indtil hans Svar kunde indløbe paatog deres Onkel Kammerraad Gustavus Strømbo sig midlertidig Værgemaalet.

Boets økonomiske Stilling var ret god; foruden Stervbo-gaarden i Christiania, der var beliggende «*ved Torvet*», eiede det en Trediepart i «den nye og gamle Papirmølle med tilhørende Sagbrug», Wøyens Sag i Aker med tilhørende Løkker; forøvrigt var Formuen anbragt i Obligationer til et Beløb af ca. 14.000 Rdl. og i et rigt indbo, Sølvtoi, Smykker, Ducater osv.

16 April blev de faste Eiendomme taxerede. Bygaarden med 10 Jernkakkellovne, 1 indmuret Bryggerpande og 5 betrukne Værelser vurderedes til 3500 Rdlr., Boets Andel i Papirmøllen, hvortil hørte en Sag med 24.000 bords Kvantum ansattes til 4500 Rdlr. Sagen var bortforpagtet til Generalkrigskommissær Lengnick for en aarlig Leie af 480 Rdlr. og Forpligtelse for Leieren til at holde Sagen i ordentlig Stand. Wøyens Sag, hvorpaa der aarlig blev skaaret 15.710 Bord var bortforpagtet til Cancelleraad M. L. Monsen paa Linderud for 300 Rdlr. aarlig; den værdsattes til 2500 Rdlr. og en underliggende Løkke til 150 Rdlr.

Ved Auktionen udbragtes Boets faste Eiendomme til 16.261 Rdlr.

Forlods blev af Boet udtaget til Sønnen «*et Crystalsignete i sølv forgyldt indlagt*» med Familiens Vaaben, Portrætter af Faderen og af Onkelen Capitain Mathiesen osv. Datteren fik Klæder, Smykker samt «*2de smaa Schielderier i Miniature visende hendes sal. Fader og Moder.*»

Med Boets Afvikling gik det imidlertid yderst smaat. Skifteforvalteren Generalauditeur Piper foretog sig ingen Ting. Efter hans Død var der fra 20 Oktober 1766 til 9 Januar 1769 ingen Skiftesamling holdt; tilslut klagede Kammerraad Strømbo til Kongen, og ansøgte om at Boet maatte blive skiftet ved Kommis-

sarier. Kongen bifaldt Andragendet og under 7 Oktober 1769 blev Overhofretsassessor og Sorenskriver i Akers Herred og Bærrums Fogderie og Byfoged i Christiania Søren Hagerup beskikket som Kommissær.

Kammerraad Strømbo blev Formynder for Børnene, da deres Grandonkel Bogholder Mathiesen i Kjøbenhavn i følgende Skrivelse havde bedet sig fritaget for Hvervet.

Højædle og Velbyrdige

Hr. Generalauditeur og Borgermester

Velædle Hr. Byfoget

Høyst og meget ærede Herrer.

Deres Velbyrdigheds og Velædelheds Respective Skrivelse af 22 præt. hvorved afgangne Cancellie Raad og Laugmand Mathiesens Enke Frues mig forhen fra hendes gode Moder Madame Nielsen sørgeligst indberettede Dødsfald behageligst communiceres, og hvorved De behage at erindre mig til de efterladte Umyndiges Værgemaal nogen paa mine Vegne at beskikke p. p. har jeg haft den Ære med forrige Post ærbødigst at imodtage. Men endskiøndt intet skulde være mig kjærere, end den fornøjelse at kunde været de smaa Umyndige om baade Fader- og Moder-løse til nogen nøttig tieniste som Værge at observere Deres Tarv og Beste ved Skiftet. Saa maa jeg dog beklage, at foruden min høye Alder og bekiendte svage Helbred, der nødte mig til for nogle Aar at qvittere min Tieniste som Bogholder her ved Bankven her i Kjøbenhavn, item at ieg i dislige Forretninger er aldeles u-bevandt og iøvrigt ikke er af den Væderheftighed, som et saadant Værgemaal udfordrer saa er jeg og tillige saalangt fraværende uden for Riiget og u-beqvem i denne min Alder at paatage mig en Reyse derop for at være self tilstede ved skiftet og at kunne paa mit An- og Tilsvar beskikke nogen anden paa mine Vegne, dertil mangler mig bare den erfordrende Connoissance og Dristighed. Thi maa jeg desaarsage ydmygst bede mig forskaanet, da der vel vist findes i nærværelsen Leylighed at

træffe en hertil beqvemmere Væрге. Jeg har den Ære med vedbørlig Høragtelse at forblive

Høy og Velædle
Herrers
tjenstærbedigste
tiener
I. Mathiesen.

Kjøbenhafn

d. 5te Aprilis 1766.

Børnene var foreløbig bleven anbragte hos Tanten, Fru Blix, men om hvorledes det endelige Arrangement skulde blive kunde man ikke blive enige.

Fru Blix foreslog i følgende til Skifteretten indleverede Skrivelse, at hun mod en vis aarlig Sum skulde beholde begge Børn.

«Min Salig Søster Frue Karen Mathiesen begierede i Hendes Svaghed Jeg vilde antage Hendes Datter i mit Huus til Opdragelse imod Betalling af Hendes tilfaldne Arv i Tilfælde hun ved Døden afgik, som ieg og belovede. Efter Hendes Død har jeg antaget bemeldte Hendes Datter. Sønnen haver ieg og maattet antage, da der ey er forefunden noget saa convenable Huus, hvorudi Han kunde blive opbragt.

Av Kierlighed for min Salig Søster og til Hendes bemeldte tvende Børn vil ieg opofre den mig med Børns Opdragelse tilføyede Omhyggelighed, Omsorg og Brydderi for Intet, men i Henseende til anvendte Omkostninger paa Deres Underholdning, Lærdom og Klæder bør ieg holdes skadesløs. Og i saa Begivenhed vil ieg beholde Datteren hos mig efter Moderens Anmodning og mit Løvte, saalenge ieg og Hun lever eller til Hun med Aarenes Tiltagelse bliver gift, men Sønnen for det første ikkun i 2de Aar, hvilket de respective Skifte-Forvaltere og itzige Væрге for Børnene hermed tilkiendegives, da ieg tillige er begierende at i Skifteretten maa blive determineret, hvad mig for Børnenes Logement, Underholdning, Opvartning, Lærdom og Klæder bør

tillægges av Boet eller Interessen af Deres tilfaldne Arvemidler. Ieg synes, naar ieg maa holde een Pige for at oppasse Datteren og vaske for Dennem, samt maa antage een Præceptor til Deres Information der udfordrer Kost, Løn etc., ikke kand nyde mindre, naar ieg nogenledes skal holdes skadesløs, den Summa 500 siger fem hundrede Rixdaler aarlig som qvartaliter mig maa betales.

Christiania den 14de April 1766.

Hellenna Sl. Blixes.

Mod denne Ordning protesterede imidlertid Kammerraad Strømbo. Han havde intet at indvende for Datterens Vedkommende, men for Sønnen derimod fandt han Arrangementet ikke tjenligt for nogen af Parterne; det var meget bedre, bemerker han, «at accordere en billig Betalning aarlig for hans Underholdning og sømmelige educations, end at lade saadant paa uvisse Regninger ankomme». Han tilbød derfor at antage Haagen Mathiesen «*udi sit Hus og Forsiun og forsyne ham med fornødne Klæder, Underholdning og Informations udi paafølgende 5 Aar, om Gud sparer Livet paa begge Sider, imod en aarlig Betalning af 150 Rdlr., om saadan Proposition maatte finde de Herrer Skifteforvalteres consents*».

Krigsraad Gram, der havde bistaet Fru Mathiesen med hendes Forretninger efter Mandens Død, og nu repræsenterede Fru Blix, erklærede imidlertid, at hun umulig kunde tillade, at der blev handlet stik imod hendes afdøde Søsters paa Sygeleiet udtrykkelig udtalte Ønske, og hvis man vilde overlade hende Gutten «*skulde hun nok behandle ham, saa ingen skulde faa Grund til Klage*».

Skifteretten fandt ikke at turde afgjøre noget i denne kinkige Sag, men erklærede, at ville indhente Overformyndernes Mening.

Hvordan Sagen endelig er bleven ordnet, har man ingen Kundskab om, da Boet kort efter overtoges af Kommissærerne; men det syntes, som om Kammerraad Strømbo er gaaet seierrig ud af Striden.

Aaret efter døde Bestemoderen Fru Kirsten Nielsen, efter

hvem Haagen Mathiesen arvede en ikke liden Formue, saa han allerede i en ung Alder blev en ganske holden Mand.

17 Aar gammel blev han i 1776 Student fra sin Fødebys Latinskole og drog kort efter til Kjøbenhavn for at begynde sine Studier.

Han valgte den juridiske Bane og tog den 29de Juni 1780 den juridiske Embedsexamen med Karakteren Laudabilis; og kort efter blev han ansat som Assessor i General-Landøkonomi og Kommercekollegiet.

Hans Virksomhed som Embedsmand blev ikke af lang Varighed.

Tidens frisindede Ideer har vistnok ogsaa smittet ham, og Livet som Embedsmand under Enevældet har vel ikke altid været saa tiltalende; han kom derfor snart til det Resultat, at han som Handelsmand vilde være mere paa sin Plads, og Fremtiden viste ogsaa at han havde Ret heri.

Direktionen for den Blaagaardske Klædesfabrik i Kjøbenhavn, der ved en kgl. Resolution af 29de Marts 1786 havde erholdt Tilladelse til at ophæve den derværende Fabrik, og i dens Sted indrette nye Fabrikanlæg i Provindserne, hvor Arbeidskraften var billigere, lod i 1787 oprette en Klædesfabrik i Moss; og denne overtog Haagen Mathiesen sammen med Johan Gotlieb Wilde fra Kjøbenhavn. De begyndte Fabriken med 20—30 Mand, men udvidede den siden; saa den beskjæftigede ca. 100 Arbeidere.

Det laa selvfølgelig i Regjeringens Interesse at yde den nationale Industri al mulig Støtte i Konkurrencen med den udenlandske, og Moss Klædesmanufaktur erholdt derfor ogsaa Toldfrihed for de Varer, de indførte til Brug ved Fabriken, foruden at der paa alt udenlandsk Klæde lagdes temmelig stor Told; 60 Skilling af 1 Alen som var over 9 Mark dansk Værdi og 30 Skilling for 1 Alen under samme Værdi.

Trods de tilstaaede Begunstigelser klagede Mathiesen og Wilde dog stadig til Regjeringen og General-Toldkammeret over, at de uafsladelig og paa alle Maader fortrædiges af Toldfunktionærerne, og specielt over at disse saa gennem Fingre med, at udenlandsk Klæde smugledes ind i Landet af Kjøbmændene i

stor Skala, hvorved disse bleve istand til at sælge det udenlandske Klæde billigere end det norske, selvfølgelig til stor Skade for «Mosse Klædesmanufaktur».

I en Række Skrivelser beklager Mathiesen sig til Generaltoldkammeret over dette Forhold og kommer med flere Forslag til at forandre dette, saaledes at der ved hvert Toldsted skulde tilkaldes sagkyndige Mænd, naar saadanne Varer skulde fortoldes, saa Kongens Kasse ingen Skade led; og desuden foreslog han, at han selv og Fabrikant Wilde for det søndenfjeldske Norges Vedkommende skulde overtage dette Hverv. Generaltoldkammeret syntes ikke at have taget noget Hensyn til disse Henvendelser, der forblev ganske ubesvarede en lang Tid; og endelig efter adskillige Paamindelser meddelte det, at det ingenlunde kunde indlade sig herpaa.¹⁾

Træt og kjed af alle disse Ubehageligheder baade med Fabrikens Bestyrelse og med Regjeringen, opgav Haagen Mathiesen hele Fabriken og slog sig ned i Christiania, hvor han 15de Oktober 1793 tog Borgerskab som Grosserer.

Mosse Klædesmanufaktur lod han bestyre af sin Medkompagnon Wilde og sin Bogholder Niels Semb; den gik en Tid, men stadig med slettere Resultater; tilslut solgte han den til Kaptein Henrik Gerner, der drev den en Stund, men lige uheldigt, indtil en Ildsvaade fortærede den i 1807.¹⁾

Dette første uheldige Forsøg med Fabrikdrift, der vistnok har kostet Haagen Mathiesen størsteparten af hans Formue, bevirkede hos ham en Bitterhed ligeoverfor den nationale Industri, som han beholdt sit hele Liv igjennem.

Biskop Pavels fortæller saaledes et Sted i sine Dagbogsoptegnelser,²⁾ at dette kan have bidraget til at gjøre «*Upatriotisme til Grundsætning hos ham*». «Han begyndte sit virksomme Liv» siger Pavels, «med at anlægge en Klædesfabrik, som af Mangel paa Fabrikaternes Opsætning maatte nedlægges og kostede ham

¹⁾ Generaltoldkammerets Kopibøger i Rigsarkivet.

²⁾ Sandberg: «Kjøbstaden Moss». Side 108.

³⁾ 1817—1822, Side 3 ff.

Generalkrigskommissær og Assessor Haagen Mathiesen.

Ridder af Nordstjerne- og Wasaordenen,

f. 1759, død 1842.

(Efter et Maleri paa Linderud malet i Kjøbenhavn 1780 af Juel).

hele hans Formue. At saadant et Stød kan forstemme Karakteren for det hele Liv ved jeg af Erfaring.»

I Christiania slog han sig paa Træløst og Skovhandel i stor Maalestok ligesom han ved Siden af drev Skibsrederi og almindelig Krambodhandel.

Her var han imidlertid ved sit Giftermaal bleven knyttet til et af de ældste og største Træløsthuse, idet han 11te Marts 1790 (viet hjemme i Huset efter kngl. Bevil.) blev gift med Kancelliraad M. L. Monsens eneste Datter, Marte Beate Monsen, født i Christiania 1766.

Ved dette sit Egteskab og ved sine Familieforbindelser forøvrigt kom Haagen Mathiesen naturlig til at tilhøre Christianiapatriciatets strengt eksklusive Kreds.

Hans eneste Søster var 1781 bleven gift med den bekendte Enevold de Falsen, der paa denne Tid, indehavde det anseede Embede som Justitiarius i Overhofretten, og paa Mødrenes Side kan vi blandt hans nærmeste Slegtninge regne den smukke Kirsten Nilsson, der først var gift med Conrad Clauson paa Bærums Jernverk og derpaa med den daværende Stiftamtmand i Christiania og senere dansk Geheimestatsminister Frédrik Julius von Kaas, der adopterede Kirsten Nilssons Børn med Conrad Clauson¹⁾ (under Navn af Clausson von Kaas), og Kavallerigeneral Peter Vogt Nilsson, gift med Jess Ankers Datter Karen.

Gjennem sin Kone blev han, som vi tidligere har seet, ligeledes beslægtet med en Række af Christianias ældste og bedste Familier.

Den Formue han fik med sin Kone og de betydelige Summer, han tjente ved sine Forretninger i de gode Tider, tillod ham at føre et stort og selskabeligt Hus, overensstemmende med Tonen i den Tidsalder, hvori han levede.

¹⁾ Blandt disse Børn, som ved Patent af 24de Februar 1804 blev tillagte Navnet von Kaas, var Eleonore Clausson, Statsfrue hos Dronning Desideria, gift med Livmedikus Magnus Thulstrup, og Fredrik Clausson von Kaas, f. 1782, † 1853, Kammerherre og Overhofstaldmester i Danmark, gift med Comtesse von Luckner, fra hvem den nu i Tyskland bosatte Familie Clausson von Kaas nedstammer. I sit Ægteskab med Fr. J. von Kaas havde Kirsten Nilsson blot en Datter der blev gift med Baron og Hofjægermester Løvenskiold.

Tiden ved Aarhundredets Skifte var, som vi gjentagende har seet, en luksuriøs og nydelsesrig Tid, hvor der udfoldedes en voldsom Selskabelighed med en sand Overdaadighed i Mad og Drikke.

Ret betegnende for Forholdene var det, at i 1798 70 af Byens Rigmænd, der fandt, at Overdaadigheden var vel stor, slog sig sammen om at opstille visse økonomiske Regler, der skulde overholdes i deres Selskaber med Hensyn til Retternes Antal, Vinens Mængde osv. Det hjalp maaske en Tidlang, men ikke meget længe efter var alt ved det gamle.

I Christiania boede Haagen Mathiesen og Frue efter Cancelliraad Monsens død, i hans Hus; den store Bygning, der indehaves af det nuværende Victoria Hotel, og som var udstyret med al Datidens Luxus og Pragt. Om dens Størrelse kan man gjøre sig et Begreb, naar man hører, at Byens Borgerskab 9de Oktober 1822 gav en Fest for Carl Johan i Haagen Mathiesens Gaard, hvor der var dækket til 260 Personer.¹⁾

Efter Svigerfaderens Død boede de om Sommeren som Regel paa Linderud, som de havde faaet overladt af Svigermoderen, og hvor Haagen Mathiesen, som allerede før er nævnt, lod opføre den endnu eksisterende store Fløibygning.

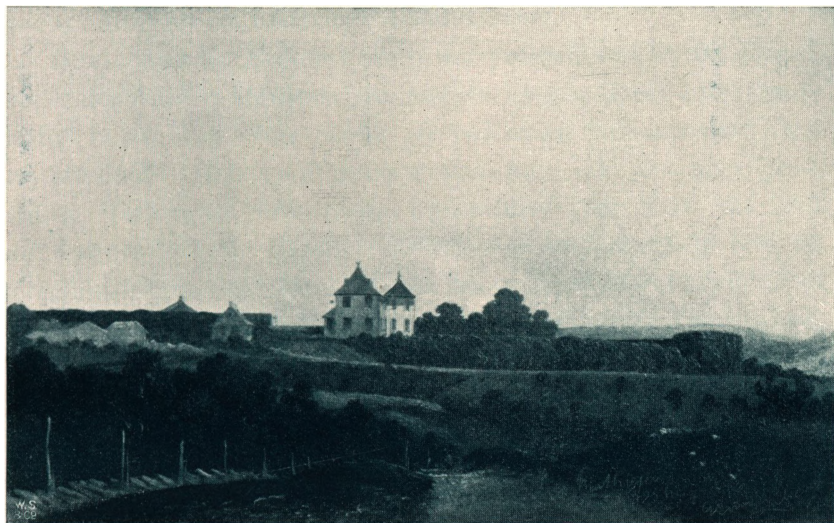
Om den smukke selskabelige Tone, der herskede i det gjæstfrie Hus, har man mange Vidnesbyrd fra Deltagere i de mange Fester, som der er bleven holdt.

Den danske Søofficer, Admiral Snedorff, der i 1805 som Chef for et Kadetskib besøgte Christiania, giver i sine efterladte Dagbogsoptegnelser ²⁾ et ret anskueligt Billede af de selskabelige Forhold i Christiania paa den Tid.

I Christiania traf Snedorff, fortæller han, sin Fætter, Enevold de Falsen (deres Mødre var Søstre, begge født Tesdorff), der førte ham rundt til Societetens Spidser «den fiffige Oberst Bilefeldt», Johan Collett paa Ulevold og hans Svoger «*Assessor Mathiesen, en rask Fyr, med hvem jeg spillede Billard, hvilket han ikke forstod.*»

¹⁾ «Breve og Optegnelser af Peter Motzfeldt», Kjøbenhavn, 1888, Side 413.

²⁾ C. J. Anker: «Hans Christian Snedorff», Christiania, 1884, Side 232.

Linderud.

(Efter et gammelt Maleri paa Linderud).

Derpaa begyndte en Række af Festligheder. Lørdag var der Fest hos Enevold de Falsen, Søndag hos John Collett paa Ulevold, Mandag hos Stiftamtmand de Thygeson, Tirsdag Middag hos Peter Anker paa Bogstad (den senere Statsminister) og Bal hos General Haxthausen, Onsdag Dejeuner ombord paa Kadetskibet og derefter stor Middag hos Haagen Mathiesen. Da Snedorff endelig Torsdag reiste, er det ikke at undres over at han i sin Dagbog udbryder et Lettelsens «Gudskelov!»

Den bekjendte Biskop Pavels, der politisk seet, hørte blandt Haagen Mathiesens Modstandere, var en hyppig Gjæst i det gjæstfri Hus baade ved store Fester og ved smaa Bostonpartier, og i sine efterladte Dagbogsoptegnelser kan han ikke noksom prise Haagen Mathiesens udmerkede Egenskaber som Vert. Et Sted siger han saaledes¹⁾: «*Assessor Mathiesen er en fortræffelig Vert, og jeg kjender ingen hos hvem man i høiere Grad har Frihed til at drikke sig pærefuld eller holde sig inden den strengeste Maadeligheds Grændser.*» Et andet Sted siger han¹⁾: «*Jeg var i Selskab hos Mathiesen, vi var 18 Fremmede og stort og fornemt nok var der, Haxthansen og hans Søn, Rosenkrantz og hans Svigersøn (Grev Knuth. Amtmand i Akershus Amt), Beværtningen var elegant, den i det Hus almindelige utvungne pretensionsløse Gjæstfriheds Aand herskede ogsaa idag.*» Videre skriver han 29de August 1813: «*Selskabet hos Mathiesen var stort og fornemt, Beværtningen var elegant, luxuriøs endog med Hensyn paa Tiderne. Vi fik 6 Retter Mad foruden Kage og Frugter og 4 Sorter Vin, Bordkonversationen var ret behagelig, bestod hverken af Klager, Skumlen eller Fadaiser —*» og 5te Januar 1817 «*Middag hos Mathiesen. Der var foruden mig Oberst Rummelhof, Majorerne Rustad, Legaard, Juell og Søgaard, Justitiarius Bull, Assessorerne Debes og Motzfeld, Professorerne Rathke og Esmarck samt Apoteker Peckel; vi blive ført rundt i Selskabsværelserne og saa de nye, vistnok meget skjønne og smagfulde Meubler, han har hjembragt fra Paris.*»

Ogsaa paa det smukke Linderud udfoldedes stor Selskabelighed, af hvilken et Par Fester senere skal nærmere omtales.

¹⁾ 1812—1813, Side 60 ff. og 113.

I den Collettske og Ankerske Kreds Udflugter til Moss og Fladeby var Familien Mathiesen stadige Deltagere og de nævnes ligeledes som Medlemmer af Det dramatiske Selskab, blandt hvis Stiftere Haagen Mathiesen i 1799 var, ligesom han var en af dets 12 første Repræsentanter, i hvilken Egenskab han fungerede til 1802.

Som tidligere antydet var Haagen Mathiesen smittet af Tidens frisindede og ved den franske Revolution fremkomne Ideer, og han nævnes hyppig blandt de Republikanere *«der er sterkt anstukne af den nye Philosophi»* og gik for at være en ivrig Demokrat.

Da Republikaneren P. A. Heiberg i 1797 besøgte Christiania, nød han saaledes megen Gjæstfrihed i Haagen Mathiesens Hus. Han fortæller selv herom i sine Erindringer.¹⁾ «Jeg logerede mig ind hos en Gjestgiver ved Navn Thoms, men Morgenen efter min Ankomst fik jeg Besøg af en mig indtil denne Dag personlig ubekjendt Mand. Denne Mand var Assessor, nuværende General-krigskommissær Mathiesen, der tilbød mig et Værelse i sit Hus, saalænge som jeg agtede at forblive i Christiania. At jeg med Fornøyelse modtog et saa behageligt Tilbud, vil man lettelig begribe.» P. A. Heiberg boede der i længere Tid og hans Vert gjorde Selskaber for ham, hvor Byens bedste Mænd var. Dette Venskab, som paa denne Maade grundlagdes mellem P. A. Heiberg og Haagen Mathiesen, fortsattes siden gennem Aarrækker.

Som ivrig Republikaner var han ogsaa med paa et Selskab, der endte med et yderst ubehageligt Optrin mellem nogle af Gjæsterne, og som blev meget omtalt og endog indberettet til høiere Steder.

Da den nye Republik i Julen 1793 havde vundet sine første krigerske Laurbær under Kellermann og Dumouriez, besluttede nemlig endel af Christianias Embedsmænd og Borgere, Byfoged og Justitsraad Hagerup, Kjøbmand Even Sten, Stadskaptein Adam Steen, Mægler Lie, Kjøbmand Dybwad og den engelske Konsul Mr. Mitchel, der alle var republikansk begeistrede, at holde et

¹⁾ P. A. Heibergs Erindringer, Christiania, 1830, Side 283.

Gilde hos Traktør Thoms i Thomsegaarden, hvortil hver for sig havde indviteret et Antal Gjæster, og alle i Forening anmodet Magistratspræsidenten Kammerherre Kaas, Assessor Haagen Mathiesen, Generalauditor O. C. Wessel samt Brødrene Jess og Bernt Anker om at være tilstede som Hædersgjæster. Under Middagen opstod der et Skjænderi mellem Jess Anker, der var en meget hidsig Herre og dertil noget beruset, og den engelske Konsul Mr. Mitchel, angaaende nogle Skaaler, som Mr. Mitchel endelig vilde udbringe. Da Situationen begyndte at blive truende, besluttede Selskabet at skilles, men inden dette kunde ske, havde Jess Anker trakteret Mr. Mitchel «med adskillige Ørefigen og andre Slag og mishandlede ham meget».

Skandalen var selvfølgelig stor og alle antog, «*at en Duel bliver uundgaaelig*».

Præsident Kaas skyndte sig at indberette Sagen til Kjøbenhavn, og i denne Indberetning nævner han som de ivrigste Republikanere foruden Haagen Mathiesen og Jørgen Pløen, som han dog ikke ansaa farlige, da de ikke efter hans Mening turde udføre nogen Plan, Byfoged Hagerup, Generalauditeur Wessel og Assessor Bull, som de man havde mest at frygte af.¹⁾

Allerede meget tidligt begyndte Haagen Mathiesen at tage Del i sin Fødeby's kommunale Liv.

Kort efter at han havde taget Borgerskab blev han indvalgt i 12-Mandsraadet og fungerede ligeledes i en Aarrække som Overformynder.

Efter Indstilling af Stiftamtmand Kaas blev han under 2den Mai 1800 udnævnt til Branddirektør i Christiania med en aarlig Gage af 50 Rdlr., en Stilling, der ansaaes for at være baade byrdefuld og vanskelig.

I Anledning af sin Udnævnelse fik han Skudsmaal for at være «*en ung virksom Mand, som er agtet af sine Medborgere og derhos besidder saamegen Æresfølelse, at han vist ikke vil tilsidesætte eller forsømme noget, som kan befordre Brandindretningernes bedst mulige Istandbringelse.*»²⁾»

¹⁾ Af Geheimraad Johan v. «Bülows Papirer,» Side 120 ff.

²⁾ «Se Poul Holmsen: Christiania Politie's Historie», Christiania 1884, Side 91.

16de Mai s. A. fik han Kapteins Rang og Ret til at bære Armeens Felttegn. Som Branddirektør fungerede han, til han 10de Februar 1804 afløstes af Kristopher Heyerdahl.

Som Handelsmand var han anset for at være baade dygtig og dristig.

I 1797 overtog han, som vi tidligere har seet, sin Svigerfaders og Svogers Trælasthandel og kom derved i Besiddelse af Familien Monsens store og vidtløftige Skoveiendomme og værdifulde Sagbrug.

Under de daværende for Trælasthandelen særdeles gunstige Konjunkturer tog hans Forretning et voldsomt Opsving, og hans Formue ansloges snart til mere end 1 Tønde Guld. I 1804 var han den tredie største af Byens Skatteydere og betalte 206 Rdlr. i aarlig Skat. Fru Anker og Sønner betalte 612. John Collett 289, Jørgen Pløen 111, Adam Steen 81, Handelshuset Moestue 83 og Peter Meyers Enke 37 Rdlr.

Den indbringende Trælasthandel var vistnok hans vigtigste Indtægtskilde; i England fik man i de gode Tider 1 £ pr. Planke og sendte man uassureret 5 Skibsladninger til England, blev det en god Forretning, selv om de 3 forliste eller blev opbragt.

Følgende Tal, der er hentede fra Firmaet Haagen Mathiesens Bøger i Tidsrummet 1798—1812 viser, at det ikke var Smaasummer han tjente:

	Gevinstkonto.		Kapitalkonto.
1799	14 600 Rdlr.	44 939 Rdlr.
1800	11 241 »	56 180 »
1801	23 949 »	80 129 »
1802	13 044 »	93 174 »
1803	66 331 »	159 505 »
1804	117 002 »	276 508 »
1805	30 964 »	307 473 »
1806	41 436 »	348 910 »
1807	79 893 »	428 803 »
1808	38 191 »	466 995 »
1809	21 795 »	488 791 »
1810	32 768 »	521 559 »

1811 195 080 Rdlr. 716 640 Rdlr.

1812 469 259 » 1 185 899 »

Aaret 1813 med sine sørgelige og forviklede Pengeforhold derimod viser et Tab af 8818 Rdlr.

Foruden ved sin Trælasthanvel tjente han ogsaa store Summer ved sin Bankiervirksomhed og paa Befragtning. Alene paa denne sidste Slags Forretning tjente han i 1811 145 357 Rdlr., i 1812 335 161 Rdlr., og i 1813 93 132 Rdlr.

Det var saaledes ikke Smaasummer, der aarligaars passerede gennem Haagen Mathiesens Kasse, og han kunde ogsaa undertiden have ganske anseelige Summer staaende hos sine udenlandske Forbindelser. Saaledes fortæller en Engelskmand Mr. George Warde Norman i sine Livserindringer,¹⁾ at han paa en Gang forlangte 10 000 £ af sit Tilgodehavende anbragt i engelske Statspapirer; en paa de Tider enorm Sum Penge, som det faldt det engelske Hus meget vanskeligt at skaffe tilveie med kort Varsel.

I 1813 var Haagen Mathiesens Omsætning med det samme engelske Hus 561 214 Rdlr., i 1816 1 250 335 Rdlr. og i 1818 havde han tilgode hos det 50 000 Spd.

Firmaet Georg Warde Norman, hvis væsentlige Handelsvirksomhed bestod i at modtage Planker i Consignation, var et overordentlig solid og anset Firma, der i Aarrækker havde betydelige Forretninger med Norge, og i lange Tider havde været Handelshuset Monsens faste Kommissionær i England, ligesom ogsaa Haagen Mathiesen stod i et interesseret Forhold til det.

Ogsaa med andre engelske Huse stod han i en livlig Forbindelse. Af disse kan merkes Huset Sewel et Neck, af hvem han i 1817 havde tilgode 147 108 Rdlr., Wolff et Dorville, som i 1806 skyldte ham 138 597 Rdlr. og i 1804 endog 23 845 £, I. B. Paschen, hvis Saldo i Haagen Mathiesens Faveur i 1807 var 328 939 Mark B. og Dettermeyer, Westling et Søn i Amsterdam, hvor han i 1817 havde tilgode 708 687 Rdlr. Blandt hans andre udenlandske Forbindelser nævner vi Donner i Altona, Arnemann et Søn i Hamburg, Collett et Gram i London, I van Hemmert et Co. og

¹⁾ Publicerede i Norsk Historisk Tidsskrift, 3die Række V. B., Side 195.

Luethen et Bonfils i Bordeaux, Veuve Gaspard et Moelieu et Fils ainè i Callais, Thomas Keates et Co. i Poole, Israel Weilard i Deal,, Lunning, Gogel et Co. i Antwerpen, B. L. Texier og I. A. Duboi Violette et Co. i Paris, van Hemmert, de Conninck, Tutein og flere i Kjøbenhavn.

Foruden sine øvrige Forretninger ledede han ogsaa Driften af Foldals Kobberverk i Gudbrandsdalen, et Foretagende, som imidlertid gik yderst slet og kostede ham mange Penge.

Sine Sønner efterlod han ogsaa, ledet af sine dyrekjøbte Erfaringer, følgende Raad: «*Befat jer aldrig med Bergværk og Skibsfart.*» Samme Mening havde merkelig nok Bernt Anker med Hensyn til Skibsfart: «*Jeg har tabt over 500 000 Rdlr. ved Skibsfart*», skriver han i sit Testamente.¹⁾

For 1814 Aars hypernationale Begeistring var han fremmed.

Hans politiske Synsmaader havde stedse været udpræget frisindede. Han havde, som vi har seet, sværmet for den franske Revolution, været ivrig Republikaner og havde havt Frihedsmanden P. A. Heiberg som Gjæst i sit Hus.

Han var meget snart kommet paa det Rene med, at Christian Fredrik vilde blive en svag og uduelig Regent, der intet vilde formaa til Landets Redning uden Anvendelse af store Ord og smukke Talemaader.²⁾ Den slette Styrelse af Landets Pengevæsen forargede ham som stor Forretningsmand, der tillige havde megen financier Indsigt, og Fremtiden viste ogsaa, at han havde Ret heri.

Haagen Mathiesen sluttede sig da nærmest til det Parti, der ansaa en Forening paa lige Vilkaar med Sverige som det fordelagtigste for Norge.

Denne Politik havde ved de Tider kun ganske faa Tilhængere, og Svenskepartiet, som det almindeligvis kaldtes, var ikke meget talrigt. Dets Førere var Norges senere Statholder Grev Herman Wedel-Jarlsberg og hans Svigerfader Kammerherre Peder Anker paa Bogstad, og ved Siden af dem nævnes Haagen Mathiesen som en af Partiets ivrigste Tilhængere.

¹⁾ Se Professor Daae: «Det gamle Christiania», 2den Udg., Side 287.

²⁾ Se Pavels Dagbog 1817—1822, Side 3.

Den patriotiske Stemning i Christiania var voldsomt sterk, men tillige yderst exalteret; Christian Fredrik hyldedes som Norges Redningsmand, og mere end en maatte, som Pavels senere fortæller, inden Aaret var omme, indrømme, «*at hans Menneskekundskab havde faaet et Ørefigen*».

Som vanligt under saadanne Forholde var man yderst intolerant mod alle dem, der ikke delte Flertallets Begeistring. Jacob Aall fortæller, »at det var en Kval i de Dage at være tilstede i store Selskaber eller endog i Vennelag, naar man ei kunde deltage i de patriotiske Sværmerier og høie Talemaader om Nationens Kraft, Regentens Visdom osv.» Amtmand Blom siger, at Trudsler og Forbandelser skriftlig og mundtlig udstødtes mod enhver, som ikke blindthen hyldede Prinsen og hans Foretagender.

Datidens Christianiabladene som «Intelligentsedlerne» og «Tiden» strømmede over af hadske og uretfærdige Angreb mod det i numerisk Henseende underlegne Parti, der ingen synderlig Tro havde paa, at al denne nationale og chauvinistiske Herlighed og Kraft kunde holde sig.

Værst gik det selvfølgelig udover Partiets Spidser.

Grev Wedel stempledtes hyppigt som den mest aabenbare Forræder, og et Rygte om, at Svenskerne skulde gjøre Landgang i hans Grevskab, fandt Tiltro.¹⁾ Presten Wergeland ansaaes for at være «salarieret» af Sverige, og selv Folk, der blot stod i et personligt Venskabsforhold til disse, bleve udsatte for grove, personlige Fornærmelser i Aviserne.

Haagen Mathiesen gik selvfølgelig heller ikke fri, og den Aabenhed, hvormed han lagde sine politiske Synsmaader klart for Dagen, og den LigeGYldighed, som han stedse viste baade for, hvad Folk sagde om ham, og hvad de mente om ham, skaffede ham en Mængde baade aabenbare og skjulte Fiender.

Han var da ogsaa i Aviserne Gjenstand for de mest lavtliggende Angreb, der efter Tidens Skik fremkom i Form af indsendte og betalte Avertissementer.

Et Par af dem fortjener en Imødegaaelse og en lidt nærmere Omtale.

¹⁾ Pavels Dagbog 1814, 19de Juni. S. 202.

Da Storthinget første Gang samledes i Christiania i 1814, bleve dets Medlemmer, istedetfor at faa Diæt, indkvarterede hos Byens mere formuende Borgere og Embedsmænd efter Magistratens Anvisning.

Hos Haagen Mathiesen blev Oberstløjtnant Krabbe indlogeret. Denne følte sig imidlertid meget forarget over den Maade, hvorpaa han mente sig behandlet af sin Vert og indrykkede derfor i «Intelligentssedlernes» No. 85 for 1814 et Avertissement, hvori han høilydt beklager sig over sin Vert for hans Uforskammetheder og Drillerier. Inseratet er holdt i en meget hidsig og lidet dannet Tone.

Som Svar paa dette Angreb lod Haagen Mathiesen 2den November s. A. i samme Avis indrykke følgende Svar, som indtages i sin Helhed, da besynderlig nok de Historikere, som har omtalt denne Begivenhed, fuldstændig har negligeret Mathiesens Svar, samtidig med, at de har optaget Krabbes Angreb.

Svar paa Oberstløjtnant von Krabbes Bekjendtgjørelse i »Intelligentssedlerne» No. 85, 1814:

«Da Oberstløjtnanten blev anvist hos mig Kl. 3 om Eftermiddagen, lod jeg strax Værelser tilrede for ham i mit Hus, saaledes som Omstændighederne i det Øieblik tillode det. Vel vare de ikke, som jeg ønskede det, naar jeg dertil havde havt længre Tid, men da de tilforn havde været beboede af Militaire af samme Charge, havde jeg mindst formodet Ubehageligheder derfor. Om Aftenen lod jeg ved min Tjener Oberstløjtnanten tilspørge, om han manglede noget, men hertil blev svaret nei. Havde han iagttaget den her brugelige Høfligheds-Regel, at den ankomne hilser paa Verten, skulde mit Bord ogsaa været til hans Tjeneste, men da han ikke engang viste mig denne simple Opmerksomhed, troede jeg ikke chinere ham med Invitationer. Hans Stilling som Medlem af det norske Storthing var mig nok til at anse ham som en Mand, der fortjente udvortes Agtelse og fritage ham for Bemærkninger, jeg med Rette kunde gjøre over hans ikke beskedne Avertissement».

Mathiesen.

Rigtignok indrykker Oberstløjtnant Krabbe 11te November et nyt Inserat, hvori han paastaar at have gjort Visit hos Mathiesèn, men da her Paastand staar mod Paastand, er der ingen Grund til uden videre Kommentar at anse den ene Parts Fremstilling af Sagen som den korrekte.

Sterkt og meget personligt, hvad der dengang udmerkede den Slags Angreb, blev han omtalt for en, forresten ganske ubevist, Ytring, der er lagt i hans Mund.

Under den almindelige Nød og Pengemangel, der overalt var herskende, foresloges ogsaa, at man skulde ofre sit Sølvtoi til Christian Fredrik og Fædrelandet, og dette Opraab fulgtes af mange.

Om Haagen Mathiesen derimod blev det fortalt, at han i et Middagsselskab skulde have udtalt, at han hellere «vilde give et Stykke Valbirk, han havde liggende i sin Kjelder, at gjøre Træskeer af til dem, som havde ofret deres Sølvskær paa Fædrelandets Alter».

Denne Ytring, der hyppigt gaar igjen i flere Fremstillinger af Tiden omkring 1814, er selvfølgelig meget ubesindig og gal, hvis den da overhovedet er korrekt; men at den skulde være noget sandt Udtryk for Haagen Mathiesens patriotiske Sindelag, er tvilsomt.

Meget mere bør den vel opfattes som en spottende Ytring af en, der ikke var grebet af Tidens hyperpatriotiske Stemning, og som vilde bringe de Andre til Raison og advare mod en urmelig Ofring, der desuden lidet eller intet vilde gavne. Har dette været hans Mening, hvad der er det sandsynligste, viste ogsaa Fremtiden, at han havde Ret.

Nogen Tid efter taler Pavels, der havde ofret en Sølvkande, med Sognepræst Neuman¹) i bedrøvelige Toner om det Sølv, «som de kappedes om at henkaste i det aabne Svælg, hvis løse, hullede, men med Blomsterguirlander omvundne Bedækning, man kaldte Fædrelandets Alter. Ak, det gik os som Leonore i det arabiske

¹ Den senere Biskop i Bergen. Repræsentant for Akershus paa det overordentlige Storting i 1814. Se Lampe «Bergens Stifts Biskoper og Præster» I, Side 34.

Pulver med hendes Ring og Pernille med hendes Skuepenge. Og Professor Rosted, som gav sine sidste Sølvkeer! Ja altfor megen Ret havde desværre den hjerteløse Mathiesen, da han vilde offerere sin Valdbirkstub, at gjøre Træskeer til dem, der havde skilt sig ved sit Sølv».

Noget Resultat kom der, som bekjendt, heller ikke ud af den hele, urimelige Tilstelning. «Til Alle, som i Rusens Dage sidst i Mai Maaned», skriver Pavels i sin Dagbog 15de Februar, «stimlede sammen for at ofre deres Gaver paa Christian Fredriks og Fædrelandets Alter», gik der Bud, om de ikke istedet vilde skjænke det til Universitetet. Saagodtsom uden Undtagelse blev Spørgsmaalet besvaret benegtende. Pavels fordrede ogsaa sin Sølvkande tilbage og bragte den ogsaa 23de Juni hjem med øiensynlig Tilfredshed.

Haagen Mathiesen er gjentagende bleven bebrejdet, at han lod det skorte paa Offervillighed i patriotiske Øiemed, og at han i det hele taget ikke var, hvad man dengang kaldte «en god Patriot».

For fuldt ud at være dette maatte man ogsaa stedse med store Ord og svulmende Talemaader prise Norge, dets Kraft, dets brave Sønner osv., saaledes som Tonen var i denne chauvinistiske Tid, og at Haagen Mathiesen, der med sin kolde og noget skeptiske Natur formodentlig ikke har kunnet følge med i dette, ikke har undladt at satirisere over al denne Selvgodhed og Stortalenhed er troligt nok.

At dette ikke bidrog til at forøge hans Popularitet er klart.

Men at han i virkelig Handling, hvor det gjaldt patriotiske Øiemed, holdt sig tilbage er ikke rigtigt.

Tvert imod. I Stiftelsen af «Selskabet for Norges Vel», der, som Professor Ernst Sars siger¹⁾, i national Henseende var en Begivenhed af Rang og et betydningsfuldt Tidernes Tegn, og hvor der netop var lagt an paa at give det hele en udpræget, norsk-national Karakter, tog Haagen Mathiesen ivrig Del, idet han endog var en af Stifterne. Paa samme Maade i Universitetssagen, der jo er et typisk Bevis paa Nordmændenes Bestræbelser i patriotisk og national Retning.

¹⁾ I. E. Sars: «Udsigt over den norske Historie» IV, S. 312.

Allerede i 1793, da Tanken om Oprettelsen af et norsk Universitet første Gang fik fast Form ved Sogneprest, Professor Wilses Fremsættelse af Forslag om Nedsættelsen af en Komite til Fremme af Sagen, var Haagen Mathiesen med, og ved den anseede Generalauditør Ole Christopher Wessels Død, ham, om hvem det blev sagt, at hans Bortgang var et Tab for Universitets-sagen, blev han endog valgt til hans Eftermand som Medlem af Komiteen.

Ved Universitetets endelige Stiftelse i 1811 bidrog han ogsaa med en anseelig Sum, idet han tegnede 4 000 Rdlr. D. C. ¹⁾, hvilket var ligesaa meget, som Statsraad Rosenkrantz, Ludvig Maribo, Jørgen Pløen og Jacob Nielsen ydede.

At han heller ikke undlod at vise sit offervillige Sindelag ved andre Leiligheder viser bl. a. ogsaa, at han ved Oprettelsen af Arbejdsanstalten «Christian Augusts Minde» skjænkede denne 1 000 Rdlr. D. C. ¹⁾.

Imidlertid fortsattes 1814 Aars Begivenheder; den norsk-nationale Tone holdt sig lige kjækt.

Efter Prins Christian Fredriks Reise gennem Landet til Trondhjem fulgte Notabelmødet paa Eidsvold og Rigsforsamlingen sammesteds, og den 22de Mai kunde den nyvalgte Konge holde sit Indtog i Christiania under Massernes Jubel.

Merkelig nok foregik dette Indtog i Haagen Mathiesens Ekvipage, som han, efter hvad Christian Fredrik beretter i sin Dagbog, havde sendt ham imøde ²⁾.

Efter det korte og uheldige Felttog, der 14de August sluttedes ved Konventionen til Moss, var Christian Fredriks Stjerne stadig i Synkende, og Oppositionen eller Svenskepartiet fik stadig mere og mere Vind i Seilene.

Blandt Mængden var Svenskerne endnu særdeles forhadte, og flere af disse, der straks efter Konventionen indfandt sig i Christiania, var gjentagende udsatte for Molest.

Den første, der kom, var General Bjørnstjerna, der 19de August ankom for fra svensk Side at paase Konventionens nøi-

¹⁾ Nicolaysen: «Norske Stiftelser» III, S. 49 og 189.

²⁾ Christian VIII: «Dagbog», S. 119.

agtige Overholdelse; han og de øvrige, der snart fulgte efter, fandt en meget liden gjestfri Modtagelse. Baade Pøbelen og andre insulterede dem paa alle Maader.

Den første og en af de meget faa, der vovede at vedkjende sig sine Sympathier og tillige vise de Fremmede simpel Høflighed og Gjestfrihed, var Haagen Mathiesen.

10de September 1814 gav han paa Linderud en Middag paa 30 Personer for de svenske Herrer og de norske Statsraader Rosenkrantz, Sommerhjem, Collett og Aall.

General Bjørnstierna, der lige fra sin Ankomst havde staaet i en livlig Brevvexling med Grev von Essen, som allerede efter Kielerfreden var udseet til at være Norges Statholder, fandt, at denne Fest betegnede et saa vigtigt Fremskridt i Henseende til at komme i Forstaaelse med Nationens ledende Mænd, at han øieblikkelig indberettede Sagen i følgende Ordlag ¹⁾:

«M. Mathiesen nous à donné un diner de 30 couverts à sa campagne ou les conseillers d'Etat étaient présents. La glace est donc rompu».

Ogsaa de øvrige Svensker, der under Foreningens Afslutning opholdt sig her i Byen, udtaler alle, at Haagen Mathiesens Hus fra første Øieblik af med sjelden Gjestfrihed stod dem aabent, og at dette, at der blev vist dem Forekommenhed og Adgang til udenfor de direkte Forretninger at komme i et personligt, selskabeligt Samkvem med de ledende Mænd, har selvfølgelig bidraget meget til at lette Forhandlingerne.

At der skulde et betydeligt, personligt Mod og en Lige-gyldighed for, hvad Folk mente og sagde, til for at handle som Haagen Mathiesen gjorde, er ganske vist.

Grev Claes Fredrik Horn, der som Adjutant ledsagede Admiral Baron Baltazar von Platen, Norges senere Statholder, paa hans Mission, fortæller i sine efterladte Dagbogsoptegnelser ²⁾, at da Grev Wedel-Jarlsberg, som var en af de Første, der privat gjorde Visit, kom ridende fra Bogstad med en Tjener, bleve de

¹⁾ P. Wieselgren: «Essen», Malmø, 1853, Side 228.

²⁾ «Svensk Historisk Tidsskrift» 1892, Side 26 ff.

«forføljd af Pøbelens Uartigheder», og ret som det var, naar de vare ude at kjøre, kastedes der Stene efter dem, og engang, da de skulde i Middag paa Linderud, endog Vedtrær ind i Vognene.

Vi har altsaa seet, at Haagen Mathieser med megen Iver og Interesse sluttede sig til Svenskepartiet fra første Stund af uden at tage Hensyn til Opinionen og Følgerne heraf; det var ikke alle, der, selv om de i sit Hjerte hyldede denne Mening, af Frygt for Mængden offentlig turde vedkjende sig den.

En af de svenske Kommissærer, Friherre Statsraad Rosenblad, fortæller saaledes, at Major Sibbern f. Ex. ikke vovede at gaa i Middagsselskab til ham, og at Provsten Hount afbrød alt Samkvem med ham, og dog var der i politisk Henseende den fuldeste Forstaaelse mellem disse Herrer og de svenske Kommissærer.

Flere af vore Historikere har gjentagende forsøgt at frakjende Haagen Mathiesen hvilken som helst Del i 1814 Aars Begivenheder; men det faktiske Forhold er dog et andet. Omtrent samtlige de svenske Herrer, der baade før og under Foreningstiden opholdt sig i Christiania, er samstemmige om at udpege Haagen Mathiesen som en af Svenskepartiets Støtter og ivrigste Tilhængere.

Den svenske Major Niels von Koch, der i 1813 som Agent for Carl Johan bereiste Landet for at undersøge Tilstanden, indberetter ¹⁾ 14de April 1813, at *«med Kammarherrn Anker, Grefve Wedel Jarlsberg og den mest ansedde och rikaste Kjøpman Assessor Mathiesen, jemte flere Kjøpmæn och Proprietärer hadde jag särskilta Samtal, alla instämde i den mening, at momenten war inne för baada Naborikens Forening.»* — — — — —

Videre indberetter han, havde Grev Wedel sagt ham, at han troede at kunne reise 30 000 Bønder i sine Amter og sit Grevskab, og at Kammerherre Anker og Assessor Mathiesen havde *«et område af 3 000 själar, deres tänkesät tilgifna»*.

Baron von Platen, den senere Statholder, som var en af de svenske Kommissærer, der skulde forhandle med Chri-

¹⁾ Yngvar Nielsen: «Grev Herman Wedel Jarlsberg og hans Samtid», Side 610.

stian Fredrik, skriver 3die Oktober 1814 til «en Væn» (formodentlig en af de øvrige Kommissærer, der endnu ikke var ankomne)¹⁾.

«Jeg maa ogsaa sige, at jeg finder faa Personer af min Anskuelse, og jeg har af denne Mening her kun mødt Assessor Mathiesen, en af de rigeste Eiendomsbesiddere i dette Land, en karakterfast Mand, som fra første Tid af har erklæret sig mod Foranstaltningerne fra Eidsvold og for det svenske Parti, endvidere General Bjørnstjerna og efter hvad jeg tror Wedel, som jeg endnu ikke har kunnet besøge, men hidindtil har den gamle Regjerings Tilhængere haft altfor megen Overvægt til at Mathiesen og Wedel, ihvorvel de sikkerlig høre til sit Lands mest oplyste Mænd, skulde have udrettet andet end at tabe meget i Indflydelse.»

Den førømtalte Grev Horn, der som Adjutant hos Baron von Platen opholdt sig i Christiania samtidig, skriver i sine Dagbogsoptegnelser:

«Endast några faa Personer uti det af Svenskarna occuperade Landet visa sig uprigtigt sinnade för föreningen. Til sådanne blandt Notabiliteter, som icke sky att offentliggjöra sina Tänkessätt räknas här på stället Grefve Wedel Jarlsberg, Assessor Mathiesen ock måhända Professor Pihl».

Og General Bjørnstjerna mener, som tidligere nævnt, at et Middagsselskab hos Mathiesen har bevirket, at «*la glace est rompu*».

Dette er Udtalelser af Mænd i høie og betroede Stillinger, hvis Opgave det jo netop var at undersøge og indberette om Forholdene.

Mod disse betydningsfulde Udtalelser haves kun den Bemærkning at opstille²⁾, at det neppe er rimeligt, at «Grev Wedel og hans Svigerfader have indladt sig i Forbindelser med en Mand som Mathiesen, der tiltrods for den Maade, hvorpaa Major Koch omtaler ham som den mest anseede Kjøbmand i Christiania, i Virkeligheden var almindelig forhadet i denne By».

¹⁾ Dr. Yngvar Nielsen 1814. «Det 1ste overordentlige Storting». Christiania 1886, Side 43 ff.

²⁾ Dr. Yngvar Nielsen. «Grev Herman Wedel-Jarlsberg og hans Samtid», S. 554.

Lindealleen paa Linderud.

(Efter Originalfotografi 1899).

Fremdeles, fortsætter han, «er der heller intet som antyder, at han kan have været tilstede, naar de med den svenske Major drøftede Muligheden af en Forening».

Som man vil se, er dette en blot og bar Formodning, fremsat uden at være belagt med nogensomhelst Bevisligheder. Tvertimod syntes alt at tyde paa, at Haagen Mathiesen netop har deltaget i Oppositionspartiets Raadslagninger ved dette Tidspunkt.

Hvad der tjener til endydeligere at bestyrke denne Formodning er ogsaa, at baade Grev Wedel, hans Broder Baron Wedel og den førstes Svigerfader Kammerherre Anker 7de Oktober var i stort Selskab hos Haagen Mathiesen for Baron von Platen og de øvrige Svensker ¹⁾).

Havde Haagen Mathiesen været saa foragtet og forhadet som vedkommende Forfatter ynder at fremstille ham, havde ganske sikkert ikke hverken Grev Wedel eller Kammerherre Anker gaaet i stort Selskab til ham; noget de jo aldeles ikke behøvede at gjøre, da Haagen Mathiesen ikke indehavde nogen officiel Stilling, og noget de paa Forhaand maatte være paa det rene med vilde eller maatte opfattes som det ogsaa af Svenskerne blev.

Paa forskjellige Steder baade i rent historiske Arbejder og i populære Skrifter og endog i et biografisk Lexicon fremstilles Haagen Mathiesen paa en ensidig Maade som en Mand, der var almindelig forhadet og kun nød ringe Anseelse hos sine Medborgere.

Der kunde være Grund til at undersøge denne Paastand noget nærmere.

Det Materiale, som vore Historieskrivere har havt til sin Raadighed ved Bedømmelsen af Haagen Mathiesens Person, bestaar omtrent udelukkende i Datidens Blade og i den senere publicerede Memoirelitteratur.

Som vi tidligere har omtalt undgik ingen af de Mænd, der hyldede svenskvenlige Anskuelser paa den tid, den

¹⁾ Se Grev Horns Optegnelser i Svensk historisk Tidsskrift 1892, Side 28. Anker kaldes her Kammerjunkeren, hvilket øiensynlig er en feilagtig Betegnelse for Kammerherre.

Skjæbne at være udsat for Angreb, tildels af den gemeneste Art i Datidens Blade, hvor de saa Lyset i Form af indsendte og betalte Avertissementer, og det vil visselig ikke være forbundet med nogen Vanskelighed efter selv en løselig Gjennemlæsning af «Intelligentssedlerne» og «Tiden» for 1813 og 1814 at finde betydelige folk, der er ligesaa bagtalte og bagvaskede som Haagen Mathiesen.

Den Slags ansvarsløse Angreb var jo ogsaa en bekvem Maade, paa hvilken man kunde ramme politiske og personlige Modstandere og Uvenner.

Om Tidens Dagbøger og Memoirer gjælder fuldstændig det samme.

For at nævne nogle faa karakteristiske Exempler skal anføres ¹⁾, at i Dagbøger fra den Tid stemples Grev Wedel aabenbart som en Landsforræder, hvem man burde skjære Øren og Næse af; at Svenskerne fuldt og fast stolede paa ham. Wedel, Løvenskiold, Grøgaard og Wergeland kaldes «*Norges farligste Fiender, farligere end Pontecorvo*». Wergeland er «*Salarieret*» fra Sverige og General Haxthausen bestukken af svenske Penge, Tank og Hount kaldes for Slyngler osv. i det uendelige. Selv ikke en Mand som Storthingspræsident Christie, der jo ellers baade af Meningsfæller og Modstandere omtales paa den mest anerkjendende Maade, undgik at blive Gjenstand for den Art Bagvaskelse.

Saaledes skriver Biskop Bugge til Christian Fredrik ²⁾:

«*Christie er en Fuchs von Haus aus, at han er i Sold er rent og klart.*»

At Haagen Mathiesen ogsaa fik sin rigelige Part af det Smuds, hvormed Oppositionspartiets Mænd saaledes blev overdænget, er sandt nok; og han med sin Foragt for Folks Mening og den Aabenhed og Utilslørethed, hvormed han viste dette, har visselig ogsaa frembudt et taknemmeligt Maal at skyde efter.

¹⁾ Se Pavels Dagbøger for 1814, Side 144, 146, 155, 180, 192, 198, 232 osv.

²⁾ ^{28/1} 1816. Breve fra Biskop Bugge til Christian Fredrik 1806—1816 i Kildeskriftsfondets Samlinger.

At han af disse Grunde paadrog sig manges Had er utvilsomt, men at denne Opfatning af ham ikke var eneraadende viser den sociale og selskabelige Position, som det er sikkert nok at han indtog.

I hans Hus og i hans Selskaber kom omtrent alt, hvad Byen havde af gode og anseede Mænd, ligesom han selv ogsaa deltog i Societetens Selskabelighed, og hans Omgang hørte til den allerbedste.

Det synes heller ikke meget troligt, at Grev Essen, da han som Norges Statholder første Gang kom til Christiania, skulde have begyndt sit Statholderskab med at tage Bolig hos en Mand, der var saaledes anseet, som der paastaaes, og at Essen ikke skulde have kjendt til det, er ogsaa lidet troligt, naar det var saa almindeligt, som der paastaaes.

At Carl Johan i samme Aar skulde benaade en Mand, der var saadan anseet, med to Udmærkelsestegn, er heller ikke meget sandsynligt, ligesom det heller ikke vilde være rimeligt, at han under sit første Ophold i Christiania som Kronprins vilde udæsket den offentlige Mening ved at indtage Dejeuner hos en Person af den Beskaffenhed, som Haagen Mathiesen angives at have været.

Da Carl Johan som Kronprins efter Foreningens Vedtagelse holdt sit Indtog i Christiania den 9de November, var Byen illumineret; Mathiesens Hus var derimod det eneste, der havde Transparent. Pavels meddeler, at det «skal have været meget smagfuldt». Motzfeldt finder det ogsaa «meget net», men de derunder anbragte Vers synes han er «gyselig flau». Grev Horn fortæller, at medens «det Rosenkrantzka Palatset¹⁾ endast havde 4 ljus i fönstern og huset midt imot kronprinsens hotel endan 2ne, var Mathiesens hus rigt eclaireradt med en portik af lampor och en transparent föreställande svenska och norska vapnen under en krona«.

Kronprinsen, der var ledsaget af Prinds Oscar (den senere Kong Oscar I), forlod Christiania atter den 29de November Kl. 12 Formiddag og paa Veien hjem var det, at han besøgte Linderud.

Det officielle Organ «Tiden» bringer følgende Referat af Festen :

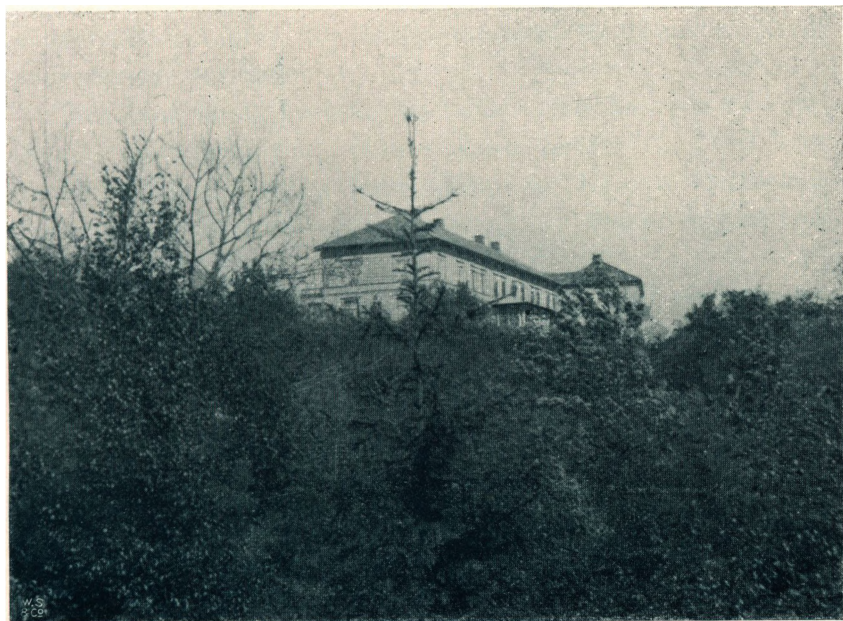
¹⁾ Grev Horns Optegnelser i Svensk historisk Tidsskrift for 1892.

«Underveis behagede det Deres kongelige Høiheder at standse og indtage Dejeuner paa Assessor Mathiesens Gaard Linderud, 1/2 Mil fra Christiania, hvorhen Hs. Excellence Statholderen, samtlige Statsraader, Stortingets forrige Præsident med flere Honoratiores og Embedsmænd var indbudne. Deres kongelige Høiheder modtoges ved Ankomsten til Gaarden med Kanoners Løsning og et høitideligt Fryderaab. En smagfuld Anretning var beredet for de Høie Personer, hvori Høistsamme deltog tilligemed det hele Selskab. Under Dejeuneren udbragtes med Hs. kongelige Høihed Kronprindsens Tilladelse Hs. Majestæt Kongens, Hs. kongelige Høihed Kronprindsens og Hs. kongelige Høihed Arveprindsens Skaaler, i hvilken Anledning nedenstaaende Stropher blev afsungne. Det behagede Hs. kongelige Høihed dernæst at erindre de forenede Rigers Held, og Maaltidet sluttedes med den samme Glæde som havde hersket allevegne, hvori disse høie og elskelige Personer havde været nærværende, og vare blevne kjendte af Folket. Denne Følelse var imidlertid nu blandet med Bekymringer over den forestaaende Skilsmisse, som ogsaa kort efter paafulgte, idet Deres kongelige Høiheder stege til Vogns for at fortsætte Reisen, imedens en ny Salve af Kanonerne og et tre Gange gjentaget Hurraraab af de tilstedeværende forkyndte de oprigtigste Ønsker om Held for Deres kongelige Høiheder saavel paa denne Reise, som i den hele skjulte Fremtid.»

Af de under Dejeuneren afsungne «Stropher» hidsættes første Vers:

«Du kom, Du saae, Du slog, Du vandt,
saa lød det rundt i fjerne Riger.
Du her utvungne Hjerter fandt,
et nordisk Folk, som aldrig sviger.
Ved slig Erobring glad Du er
og vi dig vinde evig kjær.»

Som vi allerede før har omtalt blev Haagen Mathiesen i Løbet af et Aar tildelt ikke mindre end 2 svenske Udmærkelses-

Linderud 1898.
(Efter Originalfotografi).

tegn, idet han 28de Januar 1815 blev Ridder af Wasaorden og 12te August s. A. Ridder af Nordstjernen.

Traditionen fortæller, at han, da han havde modtaget Wasaordenen, skrev og sagde, at det vistnok maatte bero paa en Misforstaaelse; han havde altid hørt at Wasaordenen blot tildeltes Gaardbrugere og Myrdyrkere, og den kunde saaledes ikke være tiltænkt ham. Han bar den alligevel, efter at han i et extraordinært Ordenskapitel var blevet udnævnt til Ridder af Nordstjerneordenen ved Siden af.

Med den første svenske Statholder stod han paa en overordentlig venskabelig Fod; Grev v. Essen boede i en Tid i hans Hus og var stadig siden hans Gjæst, og Haagen Mathiesens Svigersøn, den daværende Kaptein Krog, var Essens Adjutant og meget afholdt af ham.

Kaptein Krog, der i 1810 efter sit Giftermaal med Haagen Mathiesens Datter havde taget Afsked med Krigsassessors Titel for at hjælpe sin Svigerfader med hans vidtløftige Forretninger, traadte senere atter efter sammen med Grev Wedel at have deltaget i Arbeidel for Norges Providering, ind i Armeen og deltog i Felttoget i 1814. Han var Christian Fredriks ivrige Tilhænger, og denne, der satte megen Pris paa ham, udnævnte ham til sin Adjutant. Han hørte med til Christian Fredriks daglige Omgang og stod endog efter hans Bortreise fra Norge i Forbindelse med ham. Ved sin Svigerfaders udprægede svænskvenlige Sympathier kom han paa en Maade i en skjæv Stilling til Christian Fredrik, hvilket, efter hvad Grev Horn beretter, generede ham meget ¹⁾.

Krog blev senere Carl Johan med Liv og Sjæl hengiven, og denne satte ligeledes megen Pris paa ham. Ved Kongens Gunst gjorde han som Hofmand og i militær Henseende en enestaaende smuk og hurtig Karriere.

Med den anden svenske Statholder i Norge, Grev Carl Carlson Mørner, der i 1816 afløste Grev Essen, stod Mathiesen derimod paa en mindre god Fod.

¹⁾ Grev Horn i Svensk historisk Tidsskrift 1892, Side 46 og Dr. Yngvar Nielsen: «Bidrag til Norges Historie i 1814» II, S. 414 ff.

Aarsagen hertil angiver Grev Mørner selv at være, at han ikke gjerne bad Mathiesen i sine Selskaber, hvorved denne skulde følt sig yderst fornærmet og blevet Statholderens Fiende.

Dette synes lidet rimeligt. Det ligger langt nærmere at antage, at det er Mathiesens Forsigtighed og Tilbageholdenhed i finacial Henseende, der har vakt Statholderens Uvilje.

Finantsledelsen paa de Tider var, som vi senere skal se, anerkjendt slet, saa der var al mulig Opfordring for en Mand, der drev store Forretninger med Udlandet, til at vise Forsigtighed.

Denne Forsigtighed fra Mathiesens Side i Forbindelse med, at han modarbejdede eller ihvertfald negtede at støtte Diskontoindretningerne, har vistnok bidraget til at stemme Mørner uvillig mod Mathiesen.

Som et Udslag af denne Uvilje maa vel derfor nærmest betragtes den for en Statholder lidet værdige Demonstration ikke at invitere Haagen Mathiesen i Selskaber, hvor han ellers i Kraft af sin sociale Position maatte være en selvskreven Deltager.

At dette ikke har bedret Forholdet mellem dem er klart; det har formentlig bidraget lil endyrligere at fjerne dem fra hinanden; men at Haagen Mathiesen paa Grund af disse Rivninger skulde have ladet sig forlede til at begaa saadanne Ting, som de Grev Mørner sigter ham for, er en ligesaa urimelig som ubevist Antagelse.

I et Brev til en af sine Venner, en Grev Posse, beskylder nemlig Mørner Haagen Mathiesen for ved hemmeligt Angiveri paa høieste Steder i Sverige at have undergravet den Tillid Carl Johan nærede til ham.

I det samme Brev, der er præget af den voldsomste Ophidselse retter han ogsaa en Række af andre yderst graverende Beskyldninger mod Haagen Mathiesen.

Da dette private Brev af en af vore Historikere er trukket frem, og i et historisk Verk¹⁾ til og med beregnet til Folke-

¹⁾ Dr. Yngvar Nielsen: «Norges Historie efter 1814.» I. 1815—1822, Side 166 ff. Udgivet af Selskabet for Folkeoplysningens Fremme som Tillægshfte til «Folkevennen» 1880—1882.

læsning, altsaa væsentligt af et Publikum, der ikke kan forudsættes hverken at have nogen udstrakt historisk Læsning, eller nogen synderlig Kritik, er benyttet som Grundlag for en Karakteristik af Haagen Mathiesen, trænger det nærmere at imødegaes.

Beskyldningen for i Sverige at have drevet hemmeligt Angiveri er, saavidt vides, blot fremsat i det citerede Brev og er ikke støttet af Udtalelser eller Antydninger fra noget andet Hold. Det er altsaa en blot og bar Anklage fremsat uden at belægges med Spor af Bevisligheder i et privat Brev til en fortrolig Ven, og ikke bestemt til Offentliggjørelse.

Dernæst maa bestemt lægges Mærke til, at Grev Mørner ved det Tidspunkt, da nævnte Brev blev affattet, befandt sig i en Tilstand af den voldsomste Ophidselse. Carl Johan var i Virkeligheden meget misfornøiet med ham af forskellige Grunde og havde ladet Mørner mærke dette. Grunden til dette Mishag, antog Mørner skrev sig fra Angiveri fra et eller andet Hold, og da han, som tidligere er nævnt, stod paa en meget spændt Fod med Haagen Mathiesen, faldt hans Mistanke paa ham, der ogsaa havde meget gode Forbindelser inden de høieste Kredse i Sverige.

Grev Mørners bekjendte uvorne Skrivemaade maa ogsaa her tages i Betragtning. Ved Gjennemlæsningen af de fortrolige Breve, han skrev til sine Venner i Sverige, studser man uvilkaarlig over den ustandselige Flom af de groveste og en Mand i hans Position fuldstændig uværdige Skjældsord, hvormed han lader det regne over sine Uvenner og formentlige Fiender. «*Djur*», «*Bedragere*», «*Tjuf*», «*Bof*», «*Føhund*» og «*Canaille*» er ganske almindelige Betegnelser i de mørnerske Breve. Nordmændene i sin Almindelighed sparer han heller ikke: «*Nationen er dumhögfärdig og ohöfsed*», siger han saaledes.

Den krigerske og ophidsede Tone, der tydelig præger hans Breve i denne Tid (12te—18de Mai 1817), dæmpes i betydelig Grad lidt senere, da Carl Johan atter har spenderet nogle naadige Ord paa ham, og som en Forklaring paa sin ophidsede Sindstilstand skriver han (19de Juni): «*Min författning har varit mycket kritisk någon tid.*»

Vi omtalte ovenfor, at Grev Mørner i sine Breve har rettet en Række graverende Beskyldninger mod Haagen Mathiesen.

Disse angaar hans Forretninger og den Maade, hvorpaa disse blev førte.

At Grev Mørner her ikke er nogen competent Authoritet, tør vel antages.

Som vi allerede tidligere har omtalt var en af Grundene til, Haagen Mathiesens Utilfredshed med Forholdene den Maade, hvorpaa Norges Finantspolitik blev ledet.

«Prindsesedlerne» og de 14 $\frac{1}{2}$ Millioner Rigsbankdaler, som Christian Fredrik under sit korte Regime bragte i Circulation, vare i høi Grad svækkende for Norges Kredit, og dette rammede i første Række de store Handelshuse, der drev Forretninger paa Udlandet.

Finantsledelsen i de første Aar efter 1814 var ikke stort bedre, den kritiseredes stærkt fra flere Hold, og blandt dens Modstandere var ogsaa Haagen Mathiesen.¹⁾

I 1816 besluttede Størthinget Oprettelsen af Norges Bank, med et Sølvfond af 2—3 Millioner Sølvspecies. Dette Fond skulde enten indkomme ved frivillig Subskription eller ogsaa gennem tvungne Indskud, som bleve udlignede paa Formuen. Med de frivillige Indskud gik det imidlertid yderst slet; indtil den 29de Oktober 1816 var der blot tegnet 758,000 Spd. over det hele Land. Ved en kgl. Kundgjørelse af 23de December 1816 anordnedes derpaa Oprettelsen af en Bank ved tvungne Indskud i rede Sølv, der skulde udredes inden Udgangen af August Maaned 1817.

Haagen Mathiesen var en af de Mange, der var absolut imod Oprettelse af Banken ved frivillig Subscription og negtede at tegne Aktier. «*Ve det Land, hvor ingen nyttig Indretning kan fremmes og vedligeholdes uden Privatmænds Understøttelse*»²⁾ udtalte han, og mange var de, som var enig med ham. Selvfølgelig fik han høre mange onde Ord for dette sit Forhold og man beskyldte ham naturligvis straks for Upatriotisme, medens hans Udtalelser

1) Se Pavels Dagbøger 1817—1822, Side 3.

2) Se Pavels Dagbøger 1812—1813, Side 61.

uden Tvil kun var begrundet i et sundt Syn paa Finantsforholdene. Han stod som sagt heller ikke alene med denne sin Opfatning. Anseede og dygtige Mænd som Ener Holm og Jørgen Pløen mente akkurat det samme, og Ludvig Maribo skriver til Jens Christian Bergh: «*Her i Byen gaar det meget piano med Banken. Godvillig tar neppe nogen imod Bank*». ¹⁾)

Udligningen af de tvungne Indskud foregik ved lokale Komiteer, der ikke altid var heldige i at træffe det rette Forhold. Maaden gav ogsaa god Anledning til personlig baade Begunstigelse og Forfølgelse. Medens saaledes den rige Generalløitnant Arenfeldt paa Gimle ved Christiansand blev ilignet 8 Specier, blev Consul Isachsen paa Boen ilignet 1200 Spd. osv. Ligningsmændene for Christiania gjorde noget lignende, og Haagen Mathiesen blev ikke sparet. Han blev ilignet det høieste Beløb, der blev paalagt nogen Privatmand, nemlig 70 Aktier paa 200 Spd., altsaa 14 000 Spd. i rede Sølv. Hvorvidt dette var retfærdigt eller ikke, er ikke godt at bedømme, men det manglede i hvert Fald ikke paa Opfordringer til Ligningsmændene om at tage mere Hensyn til Personen end til det virkelige økonomiske Forhold.

I «Nationalbladet» for 10de August staar saaledes at læse :

«I Tilfælde af Ligningen til en tvungen Bank, vil man haabe, at adskillige Mænd, som f. Ex. Assessor og svensk Ridder Mathiesen, som ved denne Leilighed unddrog sig for at yde Fædrelandet den frivillige Hjælp, blive paalignede en saadan Sum, der kan passe sig, saavel til deres virkelige Formue, som til deres gode Forhold».

Hvorvidt Ligningskommissionen fandt at burde tage Hensyn til denne temmelig direkte Opfordring til at handle udover, hvad Retfærdighed og Pligt bød dem, ved vi ikke; men ihvertfald paastod Haagen Mathiesen selv, at Ligningen var yderst uretfærdig. ²⁾)

¹⁾ Norsk historisk Tidsskrift, Række II, Side 353.

²⁾ Brev fra Ludvig Maribo til J. C. Berg af 25de November 1816. Norsk historisk Tidsskrift, Række II, Side 357.

Regjeringens Finantspolitik i disse Aar var, som en Forfatter siger, «dikteret af den haarde Nød». Under den herskende voldsomme Pengemangel, oprettedes Laan- og Diskonto-Indretninger, der under Garanti af de i dem tegnede Interessenter, havde Ret til at udstede Sedler. Der opstod imidlertid meget snart Kursforskjel, saa Regjeringen allerede i 1817 negtede at modtage deres Sedler i Statskassen, og ved Lov af 1818 blev disse Indretninger aldeles ophævede.

Haagen Mathiesen var en absolut Modstander af dette fuldstændig mislykkede Finantsprojekt, og paadrog sig derfor Statholderens høieste Vrede ved sin Tilbageholdenhed. I sin Vrede udtalte Mørner i et af de ovenfor omtalte Breve, at Mathiesen drev sine Forretninger til Landets Skade, at han bevirkede, at de norske Papirpenge faldt i Kurs, og at Laane- og Diskonterings-Indretningernes Sedler saa hurtigt tabte Tilliden.

Det er meget muligt, at Mathiesens Finantsoperationer har været svækkende for Tilliden til det norske Bankvæsens Styre i det hele taget, der almindeligvis kritiseres som ualmindelig slet, men hvad sikkert er, og hvad Mørner ikke omtaler, det er, at Haagen Mathiesen, som han ogsaa engang selv skal have ytret, ikke udnyttede Situationen, sin Kapitalstyrke og sine finansielle Forbindelser i Udlandet til, hvad han havde kunnet, hvis han havde villet, at ødelægge Norges Kredit og fremkalde en Statsbankerot.

Mørners øvrige ligesaa hadefulde som lavtliggende Beskyldninger fortjener ingen nærmere Omtale; de kan blot tilbagevises som ligesaa uretfærdige, usande og ubevislige, som de øvrige.

Hvorledes det under disse for Handelsmand besværlige Tider gik Haagen Mathiesen, ved man ikke saa nøie, det er vel at antage, at han, trods de Tab, han ganske vist som saamange andre har lidt, dog hjulpet af sin Kapitalstyrke som Ryggestød og sin gode finansielle Forstand har redet Krisen saa nogenlunde over.

Imidlertid var han ikke fornøiet med Forholdene hjemme. Han gjorde hyppigt lange Udenlandsreiser og udtalte stadig, at «han var kjed af at leve i Landet og tænkte at tilbringe det øvrige Liv paa Reiser i Udlandet.» Frankrige havde altid staaet

for ham som det første Land i Verden, der, har han udtalt, «ønskede han at leve og dø». ¹⁾

Det har været formodet ²⁾, at det skulde være Forholdet til Grev Mørner, der bevirkede, at Haagen Mathiesen expatrierede sig fra Norge; dette er feilagtigt, forsaavidt som det var en længe næret Plan, han realiserede, da han i 1819 besluttede sig til at forlade Norge. Paa Overreisen fra Norge til London, hvor Haagen Mathiesen foreløbig slog sig ned, ledsagedes han af sin mangeaarige Ven, Doktor Müller ³⁾, der i lang Tid havde boet hos ham paa Linderud.

Det laa dog ikke for hans virksomme Natur at ligge ganske paa Ladsiden, og London med sit voldsomme Forretnings- og Børsliv, var netop et Virkefeldt for ham. Det varede da heller ikke længe, før han ved sine dristige, men fremsynte Operationer, begyndte at vække en vis Opsigt blandt Londons Børsmænd. Det fortælles som ganske tilforladeligt, at en af disse henvendte sig til en af sine Handelsforbindelser i Christiania, Firmaet Westye Egeberg, med Forespørgsel om, hvordan Assessor Haagen Mathiesen var situeret i økonomisk Henseende, da han netop havde tabt 10 000 £ paa Børsen. Inden det omtalte Firma imidlertid rak at besvare Forespørgselen, fik det et nyt Brev, hvori det udtaltes, at enhver Oplysning om Haagen Mathiesen nu var

1) Se Pavels Dagbøger 1817—1822. Side 3.

2) «Dansk biografisk Lexikon» XI, Side 185. Artiklen indeholdt ogsaa adskillige andre Urigtigheder.

3) Johannes Müller f. i Varde 12te Februar 1758, tog efter et Ophold i Amsterdam 1779 Artium og 1783 medicinsk Examen ved Kjøbenhavns Universitet. Tog 1787 den medicinske Doktorgrad og nedsatte sig derpaa i London, hvor han med meget Held praktiserede 1788—1792. Efter Opfordring af James Collett, Bernt Anker og andre formaaende Mænd i Christiania, bosatte han sig i 1792 der, hvor han s. a. blev Statsphysikus, fra hvilket Embede han 1810 erholdt Afsked. 1813 fik han Titel af Professor. Han døde i Brighthon 1825. Han var en nær Ven af Familierne Monsen og Mathiesen. Han ledsagede i 1814 den bekjendte engelske Diplomat Mr. I P. Morier paa hans Reise i Norge. Gift 1785 med Mary Young, f. i England 1759, død i Christiania 1813. 1 Søn. (Se Kiær: «Norske Læger» 1800—1886, 2den Udg., II, Side 113).

ganske overflødig, idet han netop havde vundet den uhyre Sum af 100,000 £. Fortællingen afgiver et ganske godt Bevis for Størrelsen af hans Spekulationer.

I London blev han ca. et halvt Aar og reiste derfra til Paris, hvor han tog fast Bopæl. Her leiede han sig en smukt Leilighed og levede selskabeligt. Blandt andre, der færdedes i hans gjæstfrie Hjem, var ogsaa Peter Andreas Heiberg, der, som det vil erindres, allerede i Christiania i 1797 havde gjort hans Bekjendtskab og nydt Gjæstevenlighed i hans Hus.

I sine efterladte Erindringer omtaler P. A. Heiberg ogsaa Haagen Mathiesen paa den erkjendtligste Maade.¹⁾ «En Nordmand», siger han, «der har vist mig besynderlig Venskab og Artighed, fortjener særskilt at omtales. Denne mand er Assessor, nu for Tiden Generalkrigskommissær, Mathiesen fra Christiania. I den Tid af nogle Aar, hvorunder han boede i Paris, nød jeg i hans Huus og i hans Familie en særdeles venskabelig Modtagelse og jeg anser det for min Pligt at erkjende, at det Venskab, der som forhen omtalt begyndte mellem os i Christiania i 1797 indtil denne Dag er forblevet aldeles uforandret »

Ogsaa i Paris drev Haagen Mathiesen betydelige Forretninger. Foruden at hans Affærer hjemme i Norge gav ham meget at bestille, kastede han sig ogsaa her over Børsspekulationer i en meget stor Maalestok. I Paris havde han gjort Bekjendtskab med den bekjendte Finantsmand og Minister Lafitte og sammen med ham opererede han paa Børsen.

For Mathiesens Vedkommende resulterede dog dette Bekjendtskabet i Tabet af store Summer, idet Julirevolutionen og Ludvig Philips Kongedømme forandrede Situationen.

Endskjønt det var farlige og vovsomme Forretninger, Haagen Mathiesen drev, hvor der i det ene Øieblik truede en fuldstændig Ruin og i det andet en voldsom Formue, tjente han dog alt i alt mange Penge, og trak sig ud af det Hele som en efter Datidens Forholde meget rig Mand.

Imidlertid var Haagen Mathiesens Frue i 1823 afgaaet ved

¹⁾ «P. A. Heibergs Erindringer». Christiania 1830, Side 319.

Døden i Christiania, og han erholdt 9de November s. A. kongelig Bevilling til at foretage Samfrendeskifte.

14de November 1824 blev Skiftet, ved hvilket han personlig var tilstede, afholdt i Christiania. Som Skiftecommissærer fungerede Assessor P. M. Ottesen og Procurator N. Aars. Haagen Mathiesen fremlagde her Status og tilbød sig at overtage de faste Eiendomme, Boets Beholdninger og Skibe efter en Taxt, der var sat af Grossererne Westye Egeberg og Jacob Meyer. Efter den fremlagte Status beløb Boets Indtægter sig til ca. 275 000 Spd., og da dets Udgifter androg til ca. 100 000 Spd., blev den beholdne Formue anslaaet til ca. 175 000 Spd. til Deling mellem Enkemanden, der efter Loven tilkom en Halvpart og en Broderlod, og Børnene Mogens L. Mathiesen, Carl Jørgen Emil Mathiesen. Statsraadinde Krogs Børn og Haagine Mathiesen (den senere Kammerherreinde Krefling). Blandt Boets Aktiva var 50 000 Frk. i franske Fonds. Bankindsuddet 12 500 Spd. i Sølv, Møbler værdsatte til 7 500 Spd. og Planker og Bord til ca. 50 000 Spd. Værdi, samt de faste Eiendomme, hvoriblandt Hurdalsbruget vurderedes til 100 000 Spd., Grorud til 7 000 Spd., Bygaarden til 20 000 Spd. osv., desuden eiede Boet 119 af 120 Kukser i Fredriks Gaves eller Foldals Kobberværk.

Haagen Mathiesens Ophold i Paris strakte sig lige til Slutten af 1826. Hans Tanke havde været for Resten af sit Liv at bosætte sig i Kjøbenhavn; Norge havde han for bestandig sagt Farvel til.

I Aaret 1826 begyndte han at indlede Underhandlinger med den danske Stat om, paa hvilke Betingelser de vilde modtage ham som dansk Undersaat. Det var pengeknappe og daarlige Tider og den danske Regjering kunde nok have Interesse af at have en Rigmand blandt sine Undersaatte, og var villige til at gaa ind paa de Betingelser, Haagen Mathiesen paa sin Side stillede. Disse er eiendommelige nok og er ret karakteristiske for hans Forfængelighed og Ærgjerrighed.

I en Skrivelse til den danske Regjering ¹⁾ forlangte han

¹⁾ En Gjenpart af denne Skrivelse var i lange Tider bevaret paa Linderud, men er nu gaaet tabt. Dens Indhold erindres dog endnu med absolut Sikkerhed af flere nuværende Medlemmer af Familien.

følgende; toldfri Indførsel for alt hvad, han medbragte, han selv skulde tildeles en Rang, der ikke maatte være under 3die Rangklasse og saaledes sætte ham istand til at komme til Hoffet, og han skulde have Lov til at kjøre med Top paa sine Heste.

Den danske Stat accepterede hans Betingelser, og i Slutten af 1826 ankom han til Kjøbenhavn. 20de December s. A. blev han meddelt Generalkrigskommissærs Charakter med Rang No. 5 i 2den Klasse, samt Tilladelse til at bære de ham tildelte Dekorationer som Ridder af den svenske Nordstjerneorden og Vasaorden. Generalkrigskommissærernes Rang var ordinært i 3die Klasse No. 5 og 8, men Haagen Mathiesen blev altsaa udenfor denne Orden særskilt opflyttet i Klasse 2 No. 5, hvorved han rangerede sammen med Generalmajorer, Contreadmiraler, Stiftsbefalingsmænd, Justitiarius i Høiesteret, Kanstlere, Generalguvernøren i Vestindien osv., og høiere end Grever, Friherrer og Gesandter. I Henhold til Rangforordningen af 12te August 1808 førte de i 2den Rangklasse ansatte Personer Titelen af *«Høivelbaarne Herre»* og *«skulle for sig, deres Hustruer og ægte Børn i første Led være og holdes lige med Adelen og nyde alle Adelen tillagte Privilegier, Ære, Værdighed og Prærogativer.»*

Ved Skjøde af 5te Marts 1827 købte han af den danske Diplomat Baron Selbyes Arvinger dennes smukke Hus paa St. Anna Plads 112, det nuværende Bornemannske Hus hvis ene Etage han beboede.¹⁾ Denne lod han udstyre med standsmæssig Pragt og førte et stort og meget selskabeligt Hus, der vakte adskillig Opsigt, og var Gjenstand for megen Omtale i Breve fra den Tid²⁾.

Om Sommeren beboede han den herskabeligt bebyggede Eiendom Søgaarden i Gjentofte, som han ved Auktionsskjøde af 25de Juni 1836 havde købt efter Grosserer Diederich Tuttein.

¹⁾ Det blev senere solgt til hans Svigersøn Assessor Bornemann for 32 500 Rdlr.

²⁾ Se f. Ex. Brev fra den sachsiske Diplomat B. C. Merbitz til den danske Minister i Dresden von Irgens Bergh og fra A. C. Gjerlew, den senere danske Generalkonsul missus i Christiania, til den samme. Breve fra danske og norske udgivne af Professor Ludvig Daae Side 71 og 148.

En Tid tænkte han ogsaa paa at kjøbe sig et større Gods.

I den Anledning aabnede han med den danske Regjering Underhandlinger om Kjøb af Godset Brahesborg paa Fyen. Dette store, smukke Gods, hvis anseelige Hovedbygning i to Etager er opført af den bekjendte danske Rigsraad og Ridder Jørgen Brahe til Hvedholm (f. 1585, † 1661) havde i mere end 100 Aar været i den grevelige Rantzauske Families Besiddelse. Efter Krigen 1807—1814 havde den daværende Indehaver af Grevskabet maattet overlade det til Statskassen, der nu var dets Eier.

Det var under de daværende daarlige Tider ingen lucrativ Forretning at sidde med et større Jordegods, og Staten vilde meget gjerne blive af med det. Efter en Tradition i Familien var Regjeringen end yderligere villig til med det store Jordegods som Fundament at nobilitere ham og ophøie ham i Grevestanden. Hvor langt Underhandlingerne herom var fremskredne, vides ikke med Bestemthed, men vist nok er det, at paa nogle Knive, der endnu findes i Familien, blev den grevelige nitakkede Krone anbragt over hans Navnetræk.

Uvist af hvilken Grund blev Underhandlingerne pludselig afbrudte af Haagen Mathiesen, og ikke gjenoptagne.

Godset blev senere (i 1828) for 228 000 Rdlr. kjøbt af hans Omgangsven og juridiske Konsulent Geheimeconferentsraad og Høiesteretsadvokat Fredrik Wilhelm de Treschow, i hvis Families Besiddelse det fremdeles er.

Lidt efter lidt havde Haagen Mathiesen realiseret en stor Del af sine norske Eiendomme. Haneborg Gaard med tilhørende Skove solgtes til Grosserer Andreas Tofte, Nordby paa Lørenskogen med 2 privilegerede Sage, der lige siden 1693 havde været i Familiens Eie, solgtes til Grosserer Jacob Meyer, den store Gaard i Raadhusgaden (det nuværende Victoria Hotel) til Kjøbmand Even Steen, og hans vidtstrakte Skove i Trysild til Handelshuset Dickson i Gøteborg.

I sit Testamente af 1827 anslog han selv Værdien af sine faste Eiendomme i Norge til ca. 200 000 Spd. og før hans Død var der af disse frasolgt for ca. 85 000 Spd.

I 1828 traadte Christopher Holfeldt Tostrup¹⁾ i Haagen Mathiesens Tjeneste som Fuldmægtig, en Stilling, i hvilken han vandt hans mest ubegrændsede Tillid. Tostrup bestyrede saa at sige alene i en Aarrække hans Forretninger i Norge, som han senere efter Haagen Mathiesens Død i 1842 i Forbindelse med dennes ældste Søn overtog; et Compagniskab, som varede til Tostrups Død i 1881, og senere fortsattes af dennes Søn Oscar Tostrup under Firmaet Tostrup & Mathiesen, der ophørte i 1893.

Foldals Verk havde Haagen Mathiesen allerede i 1815 tænkt at skille sig af med. Røros Kobberverk vilde gjerne komme i Besiddelse af det og ved Beslutning af 29de Mai 1815 fik Christian Lorck i Opdrag at anstille Undersøgelser, paa hvilke Vilkaar man kunde faa det kjøbt, dog maatte han ikke lade sig mærke med, «at Røros Værk har nogen Interesse af sammes Drift»²⁾.

Resultatet af Undersøgelserne var, at man 20de April 1816 bød Mathiesen 2 000 Spd. for hans 96 Kuxer i Verket mod en aarlig Afbetaling af 200 Spd. og 4 pCt. Rente. Denne modtog ikke Tilbudet; men med Lorck som Mellemand fortsattes Underhandlingerne og disse førte til, at man i April 1817 kom med nyt Bud paa 8 000 Spd., mod at Mathiesen modtog Pantobligation i Verket for Summen.

Heller ikke dette Tilbud blev modtaget og Sagen hvilede nu til 1819, da den atter blev gjenoptaget men fremdeles uden Resultat. Efterat Mathiesen derpaa i 1820 havde andraget om, at faa Privilegierne af 1748 tilbage igjen og specielt om at faa Fredriksgaves Skovcircumference igjen³⁾, hvilket blev afslaaet, tilbød han Staten Verket tilkjøbs. Da Staten ikke reflecterede paa dette Tilbud, lod han det derpaa gennem Byfoged Falsen tilbyde Røros Verk for 22 000 Spd., der enten kunde betales i Terminer eller i Actier i Røros Kobberverk. Røros Verk vilde

¹⁾ Christopher Tostrup, der var født 1804, var en høit anseet Mand, hvis Indsigt og Dygtighed blev meget udnyttet i Statens og Kommunens Tjeneste. Se S. H. Finne-Grøn: «Familien Tostrup fra Lister». Chri.a. 1897 Side 16 ff.

²⁾ H. Dahle: «Røros Kobberværk 1644—1894», Side 249 og 308 ff.

³⁾ Se Side 115.

Generalkrigskommissær og Assessor Haagen Mathiesen,
Ridder af Nordstjerne- og Wasaordenen,
f. 1759, død 1842.
(Efter et Maleri paa Linderud).

imidlertid ikke give mere end 6 000 Spd. og dette Tilbud blev afslaaet. Nu blev der i Begyndelsen af 1825 tillyst Auction over Verket og ved denne optraadte Assessor Roll med et Bud paa 1 250 Spd. for de Assessor Mathiesen og Frues Bo tilhørende ¹¹⁰/₁₂₀ Parter.

Efterat Betingelserne var opstillet af Assessor Ottesen (Kommissær i Fru Mathiesens Bo) gik endelig Sagen iorden, og Auctionskjøberne overdrog kort efter sit Bud for den samme Sum til Røros Verk, der i Januar 1827 fik Skjøde udstedt.

Salget affødte dog endnu en Del Processer mod Mathiesens Bestyrer paa Verket, Løitnant Brodtkorb, der nægtede at overlevere Eiendommen. I disse Processer, der varede lige til 1834, fik Løitnanten delvis Domstolene med sig.

Haagen Mathiesen døde i sit Hus paa St. Anna Plads i Kjøbenhavn 12te Oktober 1842, og hans Lig blev med megen Pragt bisat i Holmens Kirkes Kapel den 19de næstefter¹⁾.

Skiftet tog sin Begyndelse 2den November 1842. Excutor Testamenti var Høiesteretassessor P. J. Tetens, der mod en Godtgjørelse af 2 000 Spd. havde faaet dette Hverv, efterat den før omtalte Geheimeconferentsraad Treschow, som i 1833 var bleven opnævnt til det, under 10de Mai 1842 var bleven strøget. Af Arvingerne mødte personlig den Afdødes ældste Søn Mogens L. Mathiesen og daværende Protocolsecretair, senere Stiftsoverretsassessor Haagen Krog, der ogsaa mødte efter Fuldmagt for sine Søskende, Kammerherre Krefting lod for sin Frue møde ved Høiesteretsadvokat Buntzen.

I Henhold til Haagen Mathiesens Testamenter af 24de Juni 1827 og 23de Marts 1836, kongelig confirmerede henholdsvis 19de December 1827 og 3die Juni 1835 besluttedes, at hans efterladte Midler skulde særskilt skiftehandles i Danmark og Norge, hvor Overretsprocurator Rasch var curator honorum.

¹⁾ Begravelsen kostede 1 000 Rdlr. Ligtalen holdtes af Professor Brorsen, assisteret af Provst Holm. Kapellet var rigt dekoreret med Vaabenskjold. Blomster og Flor. Den kostbare Kiste blev trukket af 4 Heste, og der var 16 sørgekledte Tjenere til at føre de lukkede Vogne for de Indbudne. (Efter Skifteakten i Haagen Mathiesens Bo i Rigsarchivet).

Omtrent samtlige norske Eiendomme overtoges efter afholdt Odelstaxt af Mogens L. Mathiesen.

Blandt Aktiva i det danske Bo var indestaaende hos Firmaet Norman et Sewel i London ca. 15 000 £; hos G. W. Arneman et Søn i Altona ca. 25 000 Mark, samt betydelige Summer i Neapolitanske Fonds.

Efterat der efter en langvarig Procedure, var faldt Skifte-decision for, at Arveafgift skulde betales til den danske Statskasse ogsaa af den norske Formue, og efter at de paa Boet i Henhold til Afdødes Testamente hvilende betydelige Legater var udredede og de store Skifteomkostninger betalte, blev der af den danske Formue tilbage til Deling mellem Arvingerne ca. 380 000 Rdlr.

Skifteakten i det danske Bo er et omfangsrigt Opus paa ikke mindre end 1 187 Sider.

Ved Haagen Mathiesens Død blev et langt, virksomt og paa afvekslinger rigt Liv afsluttet.

Han var en baade af sin Samtid og af Eftertiden meget omtalt og omstridt Mand.

Som alle Mennesker havde ogsaa han sine svage Sider, og disse traadte paa Grund af den Aabenhed, der stedse prægede hans Færd, ofte sterkt og greelt frem. Men ved Bedømmelsen af hans Liv, hans Karakter og hans Virksomhed maa man erindre, at han i en udpræget Grad var et Barn af sin Tid, og man maaler ikke retfærdigen Fortidens Mænd med Nutidens Alen.

Flere af vore Historikere har omtalt Haagen Mathiesens paa en Maade, der er lidet egnet til at bevare nogen Agtelse for ham i Efterslægtens Øine.

Denne deres Dom om ham er imidlertid ikke hverken fuldt ud retfærdig eller historisk rigtig.

Man har stedse taget overveiende Hensyn til de Udtalelser, der gaar ham imod, og lidet eller intet til de, der taler til hans Fordel.

Uansvarlige Udtalelser og løst Snak og Sladder fra private Breve, der ikke er bestemte til Offentliggjørelse, er trukket frem uden Kommentar, og paa Grundlag af disse er der saa fældt en Dom, der baade er haard og uførtjent.

Haagen Mathiesen selv har ingen Dagbøger eller Papirer efterladt sig, der kunde retfærdiggjøre ham for alle de Angreb, der er rettede mod ham; eller bidrage til at kaste et Forstaaelsens Lys over mange af hans miskjendte Handlinger, og hans politiske Modstandere og personlige Uvenners i efterladte Dagbøger og Breve fremholdte Meninger og Udtalelser, berettiger ikke Eftertiden til at fælde nogen — ihvertfald fuldt ud — retfærdig Dom.

Havde de Mænd, der kjendte ham og stod ham nær, efterladt sig Optegnelser, og havde de talrige Vidnesbyrd om Godgjørenhed i det skjulte, hvoraf ikke de mindst vægtige skriver sig fra hans egne mange Undergivne, hvem han i Nødens Stund og Trængselsaarene rakte en hjælpsom Haand i det stille, kommet til almindelig Kundskab, havde Dommen over Haagen Mathiesen visselig lydt anderledes.

Om Haagen Mathiesen se: Larpents Mnsrpt.t. No. 144 8vo. i Universitetsbibliotheket i Christiania, «Christiania Intelligentsedler», «Nationalbladet» og «Tiden» for 1814 og følgende Aar, Dansk Biografisk Lexicon XI Side 185, H. I. Huitfeldt: Christiania Teaterhistorie S. 206, 207, 267, 214 og 302, P. A. Heibergs Erindringer S. 283 og 319. Breve fra danske og norske Udgivet af Professor Ludvig Daae S. 87 og 148. Af Johan von Bülow's Papirer udgivet af Professor Ludvig Daae S. 122 ff. Provst Fredrik Schmidts Dagbøger S. 234, 240, 278 og 291. Biskop Claus Pavels Dagbøger 1812—1813, 56, 61, 70, 89, 113, 218 og 268. Pavels Dagbøger 1817—1822 S. 2, 27, 42, 60 og 67. O. A. Øverland Illustreret Norges Historie S. 1636, 1879, 2247, 2351, 2948, 2959 og 3058. Caroline Dunker: Fra gamle Dage S. 172, 301. C. J. Anker. Hans Christian Snedorff S. 232, Christian VIII.s Dagbøger S. 119. Alf Collett: En gammel Christianiaslegt S. 31, 103, 131, 191 og 219. Alf Collett: Gamle Christianiabilleder S. 142, 150, 160 og 233. Professor Dr. Ludvig Daae: Det gamle Christiania S. 63, 244, 246, 293, 333 og 390. Svensk historisk Tidsskrift for 1892 S. 28 ff., P. Wiselgreen: Grev Essen S. 228, Peter Motzfeldts Breve og Optegnelser S. 76 og 413. P. Holmsen: Christiania Politihistorie S. 91, Norsk Historisk Tidsskrift I Række 2 S. 353 og 357, Nicolaysen: Norske Stiftelser III S. 49 og 189.

Dr. Yngvar Nielsen: Det overordentlige Storting 1814 S. 43 ff.
Dr. Yngvar Nielsen: Norges Historie efter 1814 I S. 160 ff. Dr.
Yngvar Nielsen: Grev Herman Wedel-Jarlsberg og hans Samtid
I S. 554. Dr. Yngvar Nielsen: Bidrag til Norges og Sverriges
Historie 1812—1816 S. 64 ff., ligesom han ogsaa skal findes om-
talt i Veturinis Geschichte des XIX Jahrhundert under Aaret 1814.

FAMILIEN MATHIESEN

Stadshauptmand Jørgen Mathiesens Sigil.

En mod høire vendt staaende Halvmaane, hvori en sexoddet Stjerne; paa Hjelmen en liggende Halvmaane med en sexoddet Stjerne. Findes paa et gammelt Sølvkrus,¹ der bærer Henrik Mathiesens Navnetræk og Aarstallet 1656, samt under et Skjøde af 1669.²

¹ Nu tilhørende Advokat C. F. Michelet, der har faaet det af sin Bedstemoder, Fru Stang, født Anker, hvis Moder, Generalinde Wachenitz, var født Adeler. I denne Familles Besiddelse er Kruset formentlig kommet gjennem Henrik Mathiesens Kone, Maria Klauermann, der anden Gang var gift med Cort Adelters Broder, Nils Sivertsen Adeler.

² Nyt historisk Tidsskrift V 253.

I det 16de og 17de Aarhundrede foregik der en livlig Indvandring til Danmark fra de nordtyske Stæder; specielt bragte 30 Aars Krigens urolige Tider en Mængde Familier til fra sine Hjem at emigrere til Danmark, hvor en Flerhed af dem tog Ophold i Kjøbenhavn. Mange af dem grundlagde her store Handelshuse og erhvervede sig baade Formuer og anseede sociale Stillinger.

Blandt disse Familier er ogsaa den Mathiesenske, der fra Nordtyskland (sandsynligvis fra Lüneburg), i Slutten af 1500 eller i Begyndelsen af 1600 Aarstallet er indvandret til Kjøbenhavn. Foruden det øiensynlige Slægtskab, der har bestaaet mellem Stamfaderen Stadskaptein Jørgen Mathiesen og de ligeledes fra Nordtyskland indvandrede Familier Motzfeldt, Alteveldt, Tregardt, Finke¹⁾ o. s. v., tyder ogsaa Navnet paa tysk Oprindelse.

Allerede i 1633 finder vi Jørgen Mathiesen som Eier af fast Eiendom i Kjøbenhavn, idet han ifølge en Taxationsforretning af 19de December d. A. over Boder og Skur, som «*Jørgen Mathiesen Kremmer*» betalte XII Skilling i Skat for sine to Boder i Kjødmanger Gade²⁾. Dette er muligens den samme Eiendom, som han i hvertfald i 1636 eiede i Kjødmanger Gade, nemlig den store senere saakaldte «*Becherske Gaard*».³⁾ Denne Gaard, der

¹⁾ De eiendommelige Navne Mechtele og Vendele gaar hyppigt igjen i disse Familier, der staar i stadigt Fadderskabsforhold til hinanden. Se Dansk Magazin 3 R., II, Side 311.

²⁾ «*Kjøbenhavns Diplomatarium*» VI, Side 217.

³⁾ Se Nyt Historisk Tidsskrift V, Side 251 flg.

var en af Kjøbenhavns ældste og anseeligste, bestod før af to Grunde og en Bryggergaard, opført 1571 af Brygger Jens Baltzersen; efter ham eiedes Gaarden af Borgermester Knud Marquardsen, der døde 19de August 1629, og kom fra ham over i Jørgen Mathiesens Eie. Han eiede den til sin Død i 1656, og efter ham hans Søn Henrik Mathiesen, efter hvis Død den i 1669, af hans Søskende Poul, Jørgen, Werner og Dorothea ved Skjøde af 27de Juli d. A. for 5 700 Rdl. Species med tilhørende Rettigheder og Friheder blev solgt til Kongens Hof- og Reise-Apotheker Johan Gotfried Becher, der indrettede den til Apothek (Elephant-Apotheket), og i hvis Familie den forblev i over 200 Aar. Skjødet af 27de Juli 1669 eksisterer fremdeles, og giver temmelig nøiagtige Oplysninger om Gaarden og dens Indredning.

Den var beliggende mellem Lambert Mandels mod Syd og Jesper Larsens mod Nord og havde en Længde mod Gaden af 21 Alen 11 Tommer og en Dybde af 62 Alen og var forsynet med Indkjørselsport. Det paa tysk affattede Skjøde nævner endvidere blandt Gaardens Udstyr en Ovn i den store Stue mod Gaden, prydet med to Messingpillastere, en i Sovkammeret ved Siden af den store Stue med lignende to Messingpillastere, en i den daglige Stue, en fjerde var paa Kammeret ved Siden af Salen, og en femte paa Kammeret over den daglige Stue. Udenfor Gaarden fandtes en Brønd, hvorm vi ved, at Christian den 4de i et Brev til Borgermester og Raad af 27de Februar 1637 befaler den istandsat.¹⁾

Gaarden blev i et Gaardemandtal af 2den Januar 1643 opført som «tjenlig til Bryggergaard».²⁾ Blandt Jørgen Mathiesens andre faste Eiendomme kan nævnes en Gaard «med Leyewohnung» i Løvstræde, der i 1661 blev taxeret til 300 Rdl.³⁾

Inden Kjøbenhavns Borgerstand indtog Jørgen Mathiesen en fremtrædende Stilling, der formodentlig endyderligere styrkedes ved hans Giftermaal (hvorm senere) og deraf flydende Svogerskabsforbindelse med de mægtigste Borgerslægter.

¹⁾ «Kjøbh. Dipl.» V, Side 199.

²⁾ «Kjøbh. Dipl.» III, Side 239.

³⁾ «Kjøbh. Dipl.» I, Side 727.

		Jørgen Mathiesen, Stadscapein i Kjøbenhavn, f. ca. 1580, † 1656, g. m. Vendele Motzfeld , † 1658.							
Poul Mathiesen, Justitsraad, Landsdommer, f. 1632, † 1708, g. m. Ida Portuan , † 1715.	Dorthea Mathiesen.	Henrik Mathiesen, Kjøbmand, f. 1633, † 1668, g. m. Maria Klouman , f. 1623, † 1718. Hun g. ²⁾ m. Amtmand Nils Søfrensen Adeler.		Werner Mathiesen, Student 1661.	Jørgen Mathiesen, † ugift.	Vendele Mathiesen , † 1695, g. m. Magister Hans Helverschoug , † 1668.			
Vendele Mathiesen, f. 1659, g. 1704 m. Ulrich Fr. de Pinia.	Mechtele Mathiesen, f. 1660, † 1740, g. 1681 m. Raadmand Gjert Hanssøn i Skien , f. 1652, † 1723.	Jørgen Mathiesen, Foged over Helgeland, f. 1663, † 1742, g. m. Petronelle Tillen , † 1719.		Nicolay Mathiesen, f. 1664, † formentlig 1670.					
Anna Henrikka, f. 1702, † før 1742, ugift.	Jørgen Mathiesen, Bogholder «ved Banquen», f. 1706, † efter 1766, ugift.	Sophi Fredrikke, f. 1708, † 1746, ugift.	Henrik Mathiesen, Cancelliraad, Magistratspræsident, f. 1696, † 1763, g. 1721 m. Anna Greve , f. 1697, † 1757.		Marie Dorothea, f. ca. 1712, † ugift.		Cornelia , f. ca. 1713, † ugift.		
Petronelle, f. 1722, † 1745, ugift.	Maren , f. 1723, † 1810, g. m. Hofraad Dr. P. S. Garboe , f. 1711, † 1771.	Cornelia , f. 1724, † 1783, g. 1754 m. Jochum Herich Wiese , f. 1720, † 1771.	Jørgen Mathiesen, Cancelliraad, Lagmand, f. 1725, † 1764, g. 1758 m. Karen Nielsen , f. 1735, † 1766.		Rolf Mathiesen, f. 1728, † ugift.	Johanne Jacoba, f. 1730, † 1758.	Hans Henrik Mathiesen, ugift, Captein i tysk Tjeneste, f. 1732, † 1765.	Anna Henrikka, f. 1735, † ugift før 1763.	
		Haagen Mathiesen, Assessor, Generalkrigskommissær, R. N. O., R. W. O., f. 1759, † 1842, g. 1790 m. Marthe Beate Monsen , f. 1766, † 1823.			Anna Henrikka Petronelle Mathiesen , f. 1762, † 1825. g. 1781 m. Justitarius, Assessor Enevold de Falsen , f. 1755, † 1808.				
Henriette Mathiesen , f. 1792, † 1822, g. 1810 m. Statsraad, Oberst, Kammerherre N. I. L. Krog , f. 1787, † 1856.		Mjens Larsen Mathiesen til Linderud, f. 1799, † 1875, g. 1823 m. Johanne Hedeveg Glørsen , f. 1800, † 1885.		Haagine Mathiesen , f. 1797, † 1857, g. 1835 m. Kammerherre Axel Krefting til Nes Herregaard.		Carl Jørgen Emil Mathiesen til Grorud , f. 1807, † 1839, g. m. Emilie Michelsen.			
Mathilde Mathiesen , f. 1824, † 1874, g. m. Kongl. Fuldm. I. A. Hals , f. 1813, † 1881.	Helene Mathiesen , f. 1825, g. 1850 m. Overlærer Søren Brun Hals, f. 1819.	Haaken Christian Mathiesen til Linderud, 1827, g. ¹⁾ 1852 m. Anna Larant , g. ²⁾ 1866 m. Lse Larpent.	Karen Mathiesen , f. 1828, g. 1851 m. Toldkontrolleur H. A. Wetlesen , f. 1825.	Marthe Marie Mathiesen , f. 1829, † 1877, g. m. P. H. Gleditsch til Nes Herregaard.		Marie Helene Cathrine Mathiesen , f. 1831, † 1890, g. m. Friherre de Reverony Saint Cyr.		Johanne Elisabeth Mathiesen , f. 1835, † 1892, g. m. I. F. Gude.	
Eva Mathiesen , f. 1853, † 1893, g. 1879 m. Lag- mand H. C. Christensen.	Anna Mathiesen , f. 1855.	Haaken Larpent Mathiesen til Eidsvolds Værk, f. 1858, g. 1891 m. Erika Kiær.	Mathilde Mathiesen , f. 1858.	Agnes Mathiesen , f. 1861.	Julie Mathiesen , f. 1867.	Arthur Mathiesen , Brugseier, f. 1868, g. 1894 m. Cecilie Kiær.	Christian Pierre Mathiesen til Linderud, f. 1870, g. 1894 m. Celina Ihlen , f. 1874.	Louise Mathiesen , f. 1872, g. 1897 m. Grosserer Arne Emil Christensen.	Elise Mathiesen , f. 1873, g. 1894 m. Artillerikaptein Jens Frølich.
Marthine Kiær Mathiesen , f. 1892.		Eva Mathiesen , f. 1893.	Erica Mathiesen , f. 1894.		Celina Mathiesen , f. 1895.	Haaken Christian Mathiesen , f. 1896.	Christian Pierre Mathiesen , f. 1897.	Eric Monsen Mathiesen , f. 1899.	

Det første Tegn paa hans fremtrædende Stilling finder vi i, at han ved «Juledrikken» 1640 tilligemed 6 andre Kjøbenhavnske Borgere optoges som Medlem af «Den Hellig Trefoldigheds Laug i Det Danske Compagnie». ¹⁾ Dette Compagnie, der endnu bestaar under Navn af «Det kongelige Skydeselskab» i Kjøbenhavn, var en Association af den rige og mægtige Borgerstand, og kunde føre sin Historie langt ind i Middelalderen. Det favoriseredes paa alle Maader af Kongerne, og baade Prinser, Fyrster og høie Adelsmænd regnede det for en Ære at høre til dets Medlemmer.

Ved Kongevalget efter Christian den 4de blev Jørgen Mathiesen den 11te April 1648 sammen med Hans Nansen og 9 andre Borgere af Kjøbenhavns Borgermester og Raad befuldmægtiget til paa Borgerstandens Vegne at deltage i Valget ²⁾ og med de samme Mænd undertegnede han 19de April s. A. de danske Kjøbstæders Valgbrev til Kong Frederik den 3die ³⁾, ligesom han ogsaa 27de Juni 1648 paa Borgerskabets Vegne deltog i Hyldningen. ⁴⁾

Paa samme Tid indtog han ogsaa den anseede Stilling som Stadthauptmand eller Stadscapein (Chef for Borgervæbningen).

Da Prins Christian (den senere Kong Christian den 5te) i 1650 skulde hyldes som Tronfølger, blev Jørgen Mathiesen, Hans Nansen og Werner Kloumand tilligemed 9 andre Borgere befuldmægtigede til paa Borgerskabets Vegne at deltage i Handlingen. ved Brev af 5te Juni 1650. ⁵⁾

Blandt andre Tillidshverv, hvormed Kjøbenhavns Borgerkab hædrede Jørgen Mathiesen, og som viser, at de regnede ham blandt sine bedste Mænd, kan vi nævne, at 17de December 1651 blev «*erlige og welachte mænd Jørgen Mathiesen og Johan Steenkuul borgere og fornehme handlingsmænd her vdj staden*» overdraget at udarbeide en Laugskraa for Kjøbmændene og

¹⁾ «Kjøbh. Dipl.» VI, Side 59.

²⁾ «Kjøbh. Dipl.» I, Side 664.

³⁾ «Aktstykker til Oplysning især af Danmarks Indre Forhold i ældre Tider» Side 15.

⁴⁾ «Kjøbh. Dipl.» V, Side 668.

⁵⁾ «Kjøbh. Dipl.» II, Side 791.

Kræmmerne, der var tilstaaet dem efter en kongelig Bevilling.¹⁾ 9de November 1654 overdrog Borgerskabet ham paa deres Vegne at søge om Fritagelse for en udskreven Skat²⁾ og 2den November 1655 ligeledes at søge om Fritagelse for «*Baadsmands og Drengeskate*». ³⁾

Om hans økonomiske Forhold ved vi, at han i 1645 betalte 2 Rdl. og 1 Ort i Skat for sig selv, Hustru, 2 «*Kræmmersuene*», 2 Dreng, 1 «*Kudsche*» og 2 «*tienistepiger*». ⁴⁾ Han maa imidlertid have været en rig Mand, thi foruden at han eiede flere faste Eiendomme, forstrakte han Kongen gjentagende Gange med betydelige Pengesummer. Som Vederlag for disse blev han bl. a. ved Kongeskjøde af 16de August 1656⁵⁾ Eier af Slotspræstens forrige Bolig paa Gammelmynt med tilhørende Hauge og inde-murede Kakkellovne, efterat Kongen først 18de Juni s. A havde overdraget Renteskriverne⁶⁾ at vurdere Eiendommen, der var beliggende ved Siden af en Jørgen Mathiesen før tilhørende Eiendom. Desuden havde han laant Ebbe Ulfeldts Hustru, Fru Hedwig, store Pengesummer, for hvilke han fik Pant i Øen Thaaseng, som hun havde arvet efter sin Moder, Fru Christine Munk (Christian den 4des Gemalinde). Jørgen Mathiesen døde imidlertid uden at have faaet noget betalt af sin Fordring, thi Fru Ebbe Ulfeldt, eller Frøken Hedwig, som hun i Almindelighed kaldtes, var yderst forgjældet og havde pantsat alt sit Gods og sine Eiendomme. Jørgen Mathiesens Arvinger gjorde derfor i 1662 Indførsel i Valdemars Slot paa Thaaseng for 4 809 Rdlr. 5 Mark og 7 Skilling, efterat Frøken Hedwigs Slotsfoged med Ed havde bekræftet, at der intet andet Gods var at faa, da altsammen var gaaet til de øvrige Kreditorer. Ifølge den Kontrakt, der i denne Anledning blev oprettet, skulde Slottet nedrives og Kjørsel af Stene og Havneplads til disses Henlæggelse

¹⁾ «Kjøbh. Dipl.» III, Side 380.

²⁾ «Danske Magazin» 5 R., III, Side 279.

³⁾ «Danske Magazin» 5 R., III, Side 282.

⁴⁾ «Kjøbh. Dipl.» VI, Side 307.

⁵⁾ «Kjøbh. Dipl.» III, Side 461.

⁶⁾ «Kjøbh. Dipl.» V, Side 401.

var allerede bragt i Orden, da Krigens Udbrud lykkeligvis hindrede denne Nedrivelse. Jørgen Mathiesens Arvinger solgte da Slottet til Henrik Nilsen Holst, der igjen for 3000 Rdl. afhændede det til den bekendte Søhelt Nils Juel, der dengang var Eier af Størsteparten af Øen.¹⁾

Jørgen Mathiesen døde i Kjøbenhavn 1650 og blev den 15de September s. A. begravet indenfor Køret i St. Nicolay Kirke, hvor han af den tyske Kantsler Dr. Leonardt Metzners Arvinger havde købt Begravelse til sig og sin Slegt.

Med sin Hustru blev Jørgen Mathiesen besvogret med de rigeste og mægtigste Borgerfamilier i Kjøbenhavn. Hun hed Vendele Motzfeldt og var en Søster af Peter Griffenfeldts Moder Maria Motzfeldt. Hun døde i Kjøbenhavn 1658 og blev 11te Mai begravet i sin Mands Begravelse i St. Nicolay Kirke.

De var begge Døtre af Kjøbmand og Stadskaptein i Kjøbenhavn Peter Motzfeldt og Maria von Heimbach.

Peter Motzfeldt, der hørte til en gammel tysk Adelssegt fra Rhinegnene og Westphalen (hvor Familien allerede i 1500 havde Besiddelser omkring Landsbyen Motzfeldt) var født i Lüneburg 26de September 1604 og indvandrede paa Grund af Krigsuroligheder til Kjøbenhavn, hvor han i 1650 døde som en rig og af sine Medborgere vel anseet Handelsmand.²⁾ Han var besvogret (uvist hvorledes) med Henrik Fiuren af den gamle anseede Kjøbenhavnerslegt, hvis Søn Jørgen ægtede Margrete Finke og hvis Sønnesøn Villum senere blev gift med en af Peter Motzfeldts Døtre.

Foruden de to allerede nævnte Døtre Vendele, gift med Jørgen Mathiesen og Maria, gift med Joachim Schumacher, havde Peter Motzfeldt i sit Ægteskab endnu følgende Sønner og Døttre, der altsaa var Jørgen Mathiesens Svogre og Svigerinder og saaledes vel har udgjort hans nærmeste Omgang.

¹⁾ F. C. Lund: «Beskrivelse over Thaaseng» Side 22 og 40 ff.

²⁾ Om Peter Motzfeldt se Kjøbh .Dipl. III, Side 30, 169, 189 og 260, samt II, 541 og 605 foruden Gjessing II, Side 273, III, Side 344. Persn. Tidskr. I, 198, II 272, 278 og flere Steder, samt Stamtavle over Familien Motzfeldt.

Eva, f. 1613 d. 28de Januar 1706, gift med den boglærde Borgermesteri Roskildé Herman Schrøder, f. 1615, d. 11te September 1665. Catarina f. 1616 d. 1676, gift med Provst og Sognepræst i Holbæk Søren May, Drude, gift med den ovenomtalte Villum Fiuren, Elisabeth, gift med den anseede Raadmand i Kjøbenhavn Herman Turesen, død 1652 (en Broder til den bekjendte Stadsøberst Fredrik Turesen), Mechtilde gift med den formuende Handelsmand Nicolai Klouman af den store Kloumanske Slægt, en Datter (død 1656) gift med Peder Saxenberg, og endelig Magdalene, f. 25de Januar 1617, død 24de Februar 1691, gift først med den berømte Oldgrandsker og medicinske Professor Ole Worm (f. 23de Mai 1588 død 10de September 1654), og siden med den lærde Doktor Christian Fabritius. Af Sønnerne fortsatte den ene Peter Motzfeldt sin Faders Forretning og døde 1702 som Raadmand og Stads-kaptein; fra ham nedstammer den endnu i Norge blomstrende Motzfeldtske Slegt; Hans (født 1626) døde ugift som Provst i Egerløvmagle, efter først at have været Rector i Holbæk, og Henrik (født 1618) døde 1692 som Præst i Husie og Skreflinge i Skaane i børnløst Egteskab med Ingeborg Paalsdatter¹⁾.

Som man ser udelukkende Mænd af Kjøbenhavns bedste og mest anseede Borgerfamilier.

Jøgen Mathiesen efterlod sig følgende Børn:

- A. 1. Poul Mathiesen, født i Kjøbenhavn 1632. Blev 26de Mai 1652 immatrikuleret ved Kjøbenhavns Universitet og reiste samme Aar udenlands, hvor han 18de November 1652 immatrikuleredes ved Leydens Universitet. Her studerede han i to Aar og drog derpaa til Leipzig, ved hvis Universitet han St. Jørgens Dag 1654 optoges. Efterat have fuldendt sine Studier vendte han tilbage til Danmark og gik Embedsveien. Han blev 1ste September 1685 Cancellieraad og 21de September 1705 Justitsraad, og døde 1708 som Landsdommer over Lolland og Falster, til hvilket Embede han i 1671 var

¹⁾ Gjessings Stamtavle nævner hverken Drude, Mechtele, Vendele eller Elisabeth, den Motzfeldtske ikke Drude, Mechtele og Vendele.

udnævnt. Han ligger begravet i Kjettinge Kirke, hvor han eiede Gravsted, til hvis Vedligehold han havds skjænket 200 Rdlr.¹⁾ Han var gift med Ida Portuan, der døde 1715. Om han har efterladt sig Børn vides ikke.

- A. 2. Henrik Mathiesen, født i Kjøbenhavn 1633. Blev sammen med sin ældste Broder Poul Student 26de Mai 1652 og reiste med denne udenlands og blev ligeledes immatrikuleret i Leyden 18de November 1652. (Henricus Mathias Danus Aet. 19. phil. stud.). Han opgav dog snart Studierne og vendte tilbage til Kjøbenhavn, hvor han gik ind i sin Faders Forretning; efter dennes Død i 1656 overtog han Forretningen tilligemed den store Gaard i Kjøbmagergade²⁾. Han eiede desuden flere Gaarde og Eiendomme i Kjøbenhavn, hvoriblandt et grundmuret Hus i Kongens Gade, der i 1661 blev taxeret for 250 Rdlr.³⁾ Efter sin Svigerfader arvede han dennes store Gaard i «Schoeboderne»⁴⁾. Under Kjøbenhavns Beleiring blev han 20de Januar 1659 beordret at «*gaa tilbolds selvfierte med fuldt gevehr*». Han døde i Kjøbenhavn 1668 og blev 21de Juli s. A. begravet i St. Nicolay Kirke. Skifte efter ham blev afholdt 1ste Juli 1669 (formodentlig paa Grund af hans Enkes andet Giftermaal), efterat der 9de April blev sat Tilsynsværge for Børnene.

Han var gift med sin Kousine Maria Klouman, Datter af Nicolay Klouman (død i Kjøbenhavn 13de December 1646 om Morgenens imellem 6 og 7 slet) og Mechtele Motzfeldt. Nicolay Klouman var meget rig og eiede mange Gaarde i Kjøbenhavn, hvoriblandt et grundmuret Hjørnehus i Hommergaden (det eiedes tidligere af Mag. Jens Hanssen), to Gaarde i Rosenborggade og en stor Gaard i Skoeboderne⁵⁾.

¹⁾ Rhode: «Lollands og Falsters Historie» I, Side 71.

²⁾ Den senere Becherske Gaard. Kjøbmagergade hed før Kjødmangergade.

³⁾ «Kjøbh. Dipl.» I, Side 729.

⁴⁾ «Kjøbh. Dipl.» II, Side 129.

⁵⁾ «Kjøbh. Dipl.» III, Side 460 og V, Side 789.

Maria Klouman, der var født i Kjøbenhavn 1623, egtede efter Henrik Mathiesens Død Nils Søfrensen eller Sivertsen Adeler født i Brevik 12te August 1628 og død i Kragerø 3die Juli 1694, en Broder af den berømte Cort Sivertsen Adeler til Bratsberg og Gimsø og Søn af Christian den 4des Forvalter ved det Kongelige Saltverk ved Langesund Søfren Jensen¹⁾ og Dorothea Nilsdatter (begge levede endnu 1646).

Søfren Jensen er formentlig Søn af Jens Engelsen, Sognepræst til Leikanger 1565—1607. Erholdt 17de Mai 1570 Kongens Tiende af Hengen og Njøs Sogne. (Se Norske Rigsreg. I, Side 654, Dombog for 1578 Side 126 og Lampes Præstehistorie II, Side 65.) Foruden Søfren Jensen har han formentlig ogsaa havt en anden Søn, nemlig Engel Jensen, der 8de Juli 1603 blev Lagmand i Skien, (han efterfulgte Knut Knutsøn til Nørholm, der blev afsat ved et Kongeligt Reskript af s. D. Se Christian IV, Norske Lov Side XVI), hvilket Embede han beholdt til 1614 «*da han samme Bestilling ei længer kan forestaa*»²⁾).

Nils Søfrensen Adeler var i 1666 Overraadmand i Kragerø, kaldtes ca. 1670 «Commissarius» og blev 10de Juni 1675 Vicelagmand over Bratsberg Amt, hvor han fra 1690—1694 var virkelig Amtmand. Allerede i 1676 var han Cancelli- og Assistentsraad. Han skrev sig til Jomfruland, hvilket Gods han ved Skjøde af 16de November 1667 havde kjøbt af Assessor Hans Andersen og Børgermester i Skien Peder Jensen. I 1675 købte han af sin Broder Cort Adeler Gimsø Kloster, som han dog atter en Tid efter solgte til sin Brodersøn Fredrik Christian Adeler. Han døde 1694 og

¹⁾ Tillige ganske stor Jordegodseier i Bratsberg Amt, hvor han i 1643 eiede den ene Solums Sag. (Bratsberg Lensregnskaber i Rigsarkivet).

²⁾ Engel Jensen havde følgende Børn:

1) Lazarus Engelsøn Borger i Skien 1620 gift med Helvig Friis, Datter af Niels Jacobsen Friis af Landvig og Anna Hansdatter Theiste.

2) Maren Engelsdatter, gift med Henrik Friis til Molland.

3) Anna Engelsdatter, gift med Jan Jansen Trinnepol, Børgermester i Skien 1640. Stor Sagbrugs og Jordegodseier.

blev i Juli Maaned begravet i Kragerø. Carl Deichmann siger om ham, at han var «*en brav Mand*». Hans Enke Maria Klouman fragik Arv og Gjæld efter ham, men skulde dog i Henhold til Kngl. Rescr. af 10de September 1695 nyde sin Ret, hvis der blev noget tilovers. Efter Niels Adellers Død boede Maria Kloumann i Skien og delvis i Telemarken, hvor hun i hvertfald «*residerede*» i 1705. Hun døde i Skien i 1718 og blev 23de Juni s. A. bisat i Kirken. I sit Ægteskab med Niels Adeler har hun formentlig blot havt 1 Søn Henrik Mathias Adeler, for hvem Justitsraad og Amtmand Henrich Adeler i 1699 var Tilsynsværge.

Niels Adeler havde før været gift med Anne Sletter med hvem han havde flere Børn. Naar det i Personalh. Tidsskrift 1 Række I, Side 227 Noten antydes, at han ogsaa har været gift med Else Isacksdatter Falck¹⁾, er dette en Misforstaaelse.

- B. 1. Wendele Mathiesen, født i Kjøbenhavn 1659. Gift 1704 med Ulrich Fredrik de Pinia, der formentlig er den samme Ulrich de Pinia, der efter Bytte med Wentzel Kaas 1689 blev Færnik ved Ryfylkeske Compagni af Vesterlenske Infanteriregiment, hvor han stod til 1699. I 1697 havde han en Strid med Føged Hercules Weyer i Anledning af Brud paa Thingfreden. Han var da Fændrik ved Kaptein Philippus de Pinias Kompagni. Han er formentlig Søn af Philip de Pinia, der 1680 blev Kaptein ved 6te Kompagnie af Vesterlenske Nationale Infanterie Regiment. I 1699 findes han ikke mere i de militære Ruller. Familien har øiensynlig boet i Saude i Telemarken, hvor der ca. 1690 forekommer flere af Navnet, saaledes «Christian de Pinia og hans Broder», Henrich de Pinia osv. I 1693 blev «Madame de Pinia berettet paa Linden». Familien er formodentlig italiensk eller spansk. Om Wendele Mathiesens Forhold

¹⁾ Formentlig født i Risør 30te Mai 1630, død 24de September 1685 g. m. Hans Madsen i Kragerø. Hun var Datter af Isach Lauritzen Borger i Skien (død 1659) og Dorthen Enevoldsdatter, der senere ægtede Assessor Iver Hirtzholm (se Pers. Tidsskr. III, R. I Side 290).

til Laugmand Søfren Nielsøn Adeler, se bl. a. Lassens norske Stamtavler I, Side 67.

- B. 2. Mechtele Mathiesen, født i Kjøbenhavn 1660 død i Skien 1740 og begravet der 3die Juni 80 Aar 3 Maaneder og 3 Dage gammel. Gift i Skien 1681 (viet hjemme i Huset uden Trolovelse og Lysning ifølge Kongelig Bevilgning af 2den December s. A.) med Gjert Hanssøn, født i Skien 1652 død i Skien 1733 og begravet 27de Oktober. Han var Raadmand i Skien, fra hvilket Embede han 17de Mai 1690 fik Afsked, men atter udnævnt 3die September 1692. Han indehavde fremdeles Stillingen i 1698. Han var Søn af Raadmand i Skien Hans Iversen¹⁾ født 1617 død i Skien 1668 begravet 30te Juni 51 Aar og 4 Maaneder gammel, i hans første (ukjendte) Ægteskab. Han blev 2den Gang gift i Skien 2den December 1660 med Magdalene Jessedatter, Datter af Rektor Mag. Jesse Matsen. (Se Personalh. Tidskr. 2den Række III, Side 26). Skifte efter Hans Iversen afholdtes i Skien 1668²⁾.
- B. 3. Jørgen Mathiesen, født i Kjøbenhavn 1663. Han var først Proviantforvalter ved Armeen i Skaane og derpaa ved Helsingørs Kornmagasin; for disse Bestillinger havde han aflagt ordentligt Regnskab, da han ved en Kongl. Res. af 2den Januar 1714 fik Løfte om at erholde et nyt konvenabelt Embede. Han havde da Hustru og «6 uopfødde Børn». Den 17de September 1714 blev han udnævnt til Foged i Helgelands Fogderi i Nordland, og efterat hans Tilbud om Hans Jørgen Solberg som Kautionsist for 600 Rdlr. ved en Kongl. Res. af 1ste Oktober s. A. var vedtaget,

¹⁾ I 1639 forekommer i Skien en Gjert Iversen, der var Værfader til Jacob Halvorsen.

²⁾ Han havde følgende Børn:

1) Iver Hanssøn (myndig). 2) Gjert Hanssøn (myndig). 3) Halvor Hanssøn (umyndig). 4) Dorthe Hansd. gift med Gjerdt Isachsen (Søn Isak Gjertsen). 5) Karen Hansd. gift med Rasmus Hansson. 6) Anne Hansd. 7) Maren Hansd. og 8) Pernille Hansd. (Retsprotokol No. 2888, Fol. 37 i Rigsarkivet).

tiltraadte han sit Embede i Begyndelsen af 1715. Først boede han hos Lagmanden; men flyttede siden med sin Familie til Tjøttø Gaard, hvor han senere under hele sin Embedstid boede. I Anledning af Krigsstyrskattens Udredelse i 1716 henstillede han til «de høye Herrer i Cammercollegio» gunstigt at tage under Overveielse, hvormeget han skulde betale i Skat, naar Hensyn tages til hans «*slette Vilkaar og hans Embeds store Besværlighed*». Hans Skat blev derpaa i 1717 og følgende Aar ansat til 10 Rdlr. Han bestyrede Fogedembedet til 1728, da det viste sig, at hans Regnskaber ikke var i Orden, idet et forøvrigt forholdsvis ubetydeligt Beløb manglede, hvorfor han 22de April d. A. blev suspenderet fra sit Embede og Peder Broch Angell blev konstitueret. Ifølge Kammerkollegiets Kalkulation af 25de September 1723¹⁾ skulde Underballancen udgjøre 3 144 Rdlr. 50 Sk., hvortil kom 33 Rdlr. 13 Sk. for deciderede Antegnelser til Regnskaberne fra 1715—1718. Imidlertid ordnede Jørgen Mathiesen Størsteparten af dette Beløb, dels ved kontante Indbetalinger, og ved det Beløb en Auktion, der blev afholdt hos ham i Juli 1723 indbragte, dels ved at Kautionsisten betalte sit Kautionsansvar, saa den hele Underbalance beløb sig til 159 Rdlr. 18 Sk., som bestod i Skatter indbetalte til Fogden eller «*som disputeris ey at betales*». Han har derefter formodentlig indgivet Ansøgning om fremdes at maatte beholde sit Embede, og denne Ansøgning støttes paa det varmeste af Amtmanden Ove Scheldrup i en Skrivelse²⁾, der efter at have omtalt «*de meget ringe Vilkaar ved Fogderiet*» og det vanskelige i hos Bønderne at faa inddrevet Skatterne i rette Tid «*saa tvende Fogder efter hinanden her paa Helgeland nemlig itzige Jørgen Mathiesen og hans Formand Laugmand Gjerdt Lange*³⁾ er kommen tilkort ved deris Oppebørsler» slutter saaledes: «Deris Excellence og

¹⁾ Helgelands Fogedregnskaber i Rigsarkivet.

²⁾ Dokumenter vedrørende Foged Jørgen Mathiesens Kasseangel i Rigsarkivet.

³⁾ Gerdt Lange var Foged paa Helgeland fra 1711—1714. Han blev senere Laugmand i Skien, paa hvilket Embede han havde Expectance.

samtlige Høye og Velædle Herrer skjønner da af ovenanførte hvorledes det kand blive med Fogden Mathiesen, om hand kand blive ved Fogderiet eller ey. Det var at ønske, at hand kunde udrede sig af sit Debet til KO. M.A. Kassa, og maaske skulle kunne finde en naadig Konge, der skulle ville se hannem konserveret ved Betjeningen, imod at hand i Mangel af Generalcaution stilled sin allerunderdanigste Eed, paa det hand i hans Alderdomb, hvor han ikke er beqvem til paa anden Maade at søge sit Brød, end ved en Bestilling skulle lide Nød for nødtørfdig Underholdning». Det hjalp imidlertid ikke, den konstituerede Foged Peder Broch Angell fik Embedet. Besynderlig nok skulle det ikke gaa ham bedre end hans to Formænd, i 1750 kom han i betydelig Kasse-mangel og blev i 1751 afsat. Jørgen Mathiesen reiste nu til Bergen, hvor hans ældste Søn sad i ret gode Forhold, og i dennes Hus døde han 1742. Han blev begravet i Korskirken 8de Januar s. A. og Skifte efter ham blev afholdt 8de Februar s. A. Han var gift med Petronelle Tille eller Tillen, der døde paa Tjøttø 4de August 1719 og blev begravet der. Sognepræsten Mag. Anders Pedersen Dass holdt Dom. 11. p. Trin (o: 13de August) i Kirken Ligprædiken over hende. Petronelle Tille hørte formodentlig til den kjøbenhavnske Familie von Tille eller von Tillen, hvoraf der paa den Tid levede flere Medlemmer (f. Ex. Hans v. Tillen, Danske Mag. 5 Række III, Side 301 og Kjøbh. Dipl. VI, Side 686, 232 og fl.). Lambrechtus v. Tille «Kjøbh. Dipl.» VI, Side 701, Henrich Tille «Kjøbh. Dipl.» VI, Side 770.

- C. 1. Henrik Mathiesen født i Kjøbenhavn i Juni 1698. Han var først bestemt til Søofficer og var Søkadet i 10 Aar, men da Krigen med Sverige endte, og der saaledes ikke var videre lyse Udsigter til at drive det til noget paa denne Bane, forlod han Søen og reiste til sin Fader paa Helgeland, hvor han en Tid var ansat paa dennes Kontor. Efter at have opholdt sig nogen Tid der, drog han til Bergen, hvor han 4de Januar 1725 tog Borgerskab som Handelsmand

med Forpligtelse til ikke at opsigte dette i 12 Aar. Han var her tillige Kommissionær for Aardals Kobberverk i Sogn. Den 3die September 1729 blev han udnævnt til Borgermester i Bergen i afdøde Torkild Landrup Schous Sted (Bestallingen Kongl. konfirmeret 27de April 1731) og blev 24de Marts tillige Politimester sammesteds, 31te Marts 1751 blev han udnævnt til virkelig Cancellieraad og 12te Februar 1762 Magistratspræsident i Bergen. Under sin Virksomhed som Politimester og Magistratspræsident havde han endel ubehagelige Tvistigheder med Byens Politikommission, der imidlertid endte med den fuldstændigste Seier for Mathiesen. Stridighederne affødte en Instruks, hvorved den herskesyge og magtbegjærlige Politikommissions Myndighed blev sterkt beskaaret til Fordel for Politimesteren. Kommissionen tog imidlertid sin Mon igjen ved paa alle mulige Maader at chikanere og fortrædige Politimesteren i hans Embedsførsel. Den lod ulovligt Stiftamtmandens Fuldmægtig møde i Retten og procedere imod Politimesteren og Politiaktoren uden at disse gaves Anledning til at tage til Gjenmæle, og befalede ham endog at blive, efter at Sagen var optaget til Doms, og deltage i Deliberationerne, samt at concipere og protokollere de faldne Eragtninger. Videre havde Kommissionen ladet upaataalt, at en Procurator Barth i en Stevning havde brugt *«en meget taabelig, haanlig og dumdristig Skrivemaade»* imod Politimesterens Søn (daværende Sekretær, senere Lagmand, Cancellieraad og Overhofretsassessor Jørgen Mathiesen) der som Regel fungerede som Aktor. Politikommissionens Chikanerier naaede sit Toppunkt, da den uden Spor ef Berettigelse hverken i formel eller reel Henseende, men udelukkende i den Hensigt, at *«faa sadt ham for hele Byen i Foragt»* i en Politisag ilagde Politimesteren en Mulkt paa to Rdlr. pro meliore informatione. Dette bevirkede at den opsigtsvækkende Stridighed mellem de to Myndigheder i Byen ikke længer kunde udkjæmpes, saa at sige privat; Tvistemaalene blev forelagt Kongen, der i Sagens Anledning lod udfærdige et Reskript for at faa en Endskab

paa Striden. Dette Rescript, der var en fuldstændig Satisfaction for Politimesteren, misbilliger paa det stærkeste Politikommissionens Færd og tilholder de tilforordnede paa det bestemteste «ved indbyrdes Samdrægtighed og Enighed, at mage det saa, at god Skik og Orden i Politiets Administration uden nogens Forurettelse maa blive haandhævet og Kongen for videre Klage i denne Sag blive befriet, da Kongen ellers bliver foraarsaget at være betænkt paa kraftigere Middel til at se denne saavel som flere i Bergen fremfor i andre Kjøbstæder i Rigerne opkomme Tvistigheder og den deraf følgende Uorden stillet, og dem, som maatte befindes dertil ubeføiet og uden lovlig Aarsag at have givet Anledning vedbørligen og efter Fortjeneste anseet»¹⁾).

Efter denne alvorlige Trudsel synes Politikommissionen at have maattet give sig, men Striden var endnu ikke udkjæmpet; den overflyttedes til et andet Forum, nemlig til Politimesterens Forhold til Magistraten. Denne fulgte nu det af Politikommissionen givne Exempel og viste sig i alle Forhold yderst vrangvillig og ydede Politimesteren liden og daarlig Hjælp. Denne klagede til Stiftamtmanden over at «Sagerne negligeredes, hans Skrivelser og Forretninger indigne trakteredes og bliver ubesvarede og han travalleredes med frugtesløse Requisitioner om de publique Nødvendigheder en Tid efter den anden og et Aar efter andet.»

En Forestilling til Magistraten fra Stiftamtmanden nyttede intet og ogsaa denne Sag blev forelagt Kongen. Ogsaa her seirede Politimesteren, idet Kongen befalede, at «Magistraten skulde bevise Politimesteren den behøvedes Assistance i hans Embeds lovlige Forretninger, saafremt de ikke vilde vente sig derfor vedbørligen at vorde anseet»²⁾).

¹⁾ Borgmester Henrik Mathiesen og Sekretær Jørgen Mathiesen erholdt 15de September 1747 Bevilling til, trods for Politianordningen i Norge af 24de November 1710, at faa en Sag imod Cancelli raad Willumsen ind for Overhofretten.

²⁾ Se Poul Holmsen: «Kristiania Politie Historie», Christiania 1884, Side 34 ff.

Ved Siden af sine Embedsforretninger drev Henrik Mathiesen ogsaa Handel, noget der paa den Tid var meget almindeligt. Under 20de Januar 1750 erholdt han sammen med Viceborgermester Peter Severin Garboe, Hans Henrik Stamer, Hans Jochum Jordan og David Frich kongeligt Privilegium paa at oprette et Sukkerrafinaderie i Bergen efter at de Deputerede i Gen. Land-Økonomi og Kommercecollegiet havde anbefalet deres Ansøgning. Under 12te Januar 1757 blev Privilegiet, der var ganske udstrakt, end yderligere udvidet ved endel «Forbedringsposter»¹⁾.

Henrik Mathiesen døde i Bergen 12te Juni 1763 og blev den 22de s. M. begravet i Korskirken. Skifte efter ham blev afholdt 8de Juli s. A. Han blev 30te Juli 1721 gift (viet i Korskirken) med Anna Rolfsdatter Greve²⁾ født i Bergen 3die Februar 1697 og død i Bergen 28de Juni 1757, hvor hun 15de Juli saa blev begravet i Korskirken, Datter af Rolf Jansen Greve død i Bergen 1735 og Maren Hansdatter Sønderborg. (Han var Søn af Jan Greve af hollandsk Herkomst, Broder af Schoutbynacht Henrik Greve, død i Bergen 1718 i Egteskab med Mechtele Thormøhlen (død 1743) der senere blev gift med Oberstløjtnant Barenfeltz, og Maria Arentzdatter, død 1737).

- D.1. Petronelle Mathiesen, født i Bergen 10de Mai 1722, død i Bergen 26de November 1745 og begravet i Korskirken 3die December s. A.
- D.2. Maren Mathiesen, født i Bergen 1723, døbt i Korskirken 27de Juni s. A. død i Kjøbenhavn 10de April 1810 og begravet der. Gift med Peder Severin Garboe, født 6te Mai 1711 i Veirum i Ribe Stift død i Kjøbenhavn 13de November 1771, Søn af Sogneprest til Veirum Mag. Henrik Garboe og Karen

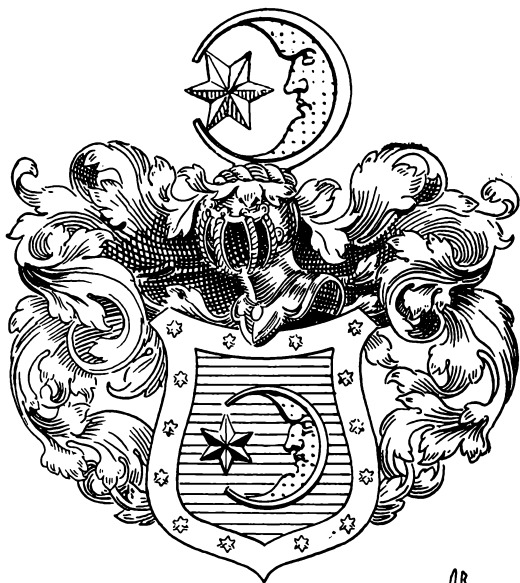
¹⁾ Se «Thaarups Magazin» II, Side 125 og 130.

²⁾ Henrik Mathiesen gjorde i 1739 Indskud for sin Kone i «Den civile og adskillige Stænders Enkekasse» oprettet i Kjøbenhavn 1736. Deres Descendenter er fremdeles berettigede til Understøttelse af den.

Sørensdatter. Han gik først paa Odense Skole, og dimitteredes herfra til Kjøbenhavns Universitet. Efter at have taget sine Examina blev han Fuldmægtig hos Stiftamtmand Benzon i Christiania og senere Proviant- og Ammunitionsforvalter paa Bergenhus Fæstning, og samtidig Vice-Borgermester i Bergens By. Fra disse sine Stillinger blev han i 1751 entlediget, hvorpaa han reiste udenlands og studerede Medicin, og tog i 1762 den medicinske Doktorgrad ved Universitetet i Halle. Senere blev han fyrstelig Anhalt-Bernburgsk Hofraad; men efter at have praktiseret som Læge en Tid i denne Fyrstes Land vendte han (uvist naar) tilbage til Danmark, hvor han praktiserede først i Helsingør og derpaa i Kjøbenhavn til sin Død. Peder Severin Garboe var første Gang gift i Bergen 23de August 1741 (viet hjemme i Huset efter Kngl. Bevilling) med Gerthe Johanne Kaae, døbt i Bergens Korskirke 9de Januar 1718 død i 1765 og begravet i Korskirken 11te Februar s A., Datter af residerende Capellan til Korskirken Mag. Jochum Jacobsen Kaae og anden Hustru Gerthe Johanne Ehlers. Fra denne sin første Hustru blev han ved en Høiesteretsdom af 29de Januar 1760, der lød paa at «*Gedsche Kaae og hendes medskyldige Hans Faber bør straffes paa deris yderste formue og forvises landet*» lovlig skildt.

Trods Peder Severin Garbo stadig omtales som «*den vidunderligen navnkundige Garboe*»¹⁾ efterlod han dog sin Hustru i yderste Armod, idet hans Bo var ganske fallit. Enken levede en Tid kummerlig i Kjøbenhavn, hvor hun ernærede sig af at sælge nogle Lægemedler, som hendes Mand havde tillavet, indtil hun ved en ugift Fasters (formodentlig Marie Dorothea Mathiesen, se Side 234) Død arvede en liden Formue, hvorved hun kunde henleve en sorgfri Alderdom. I

¹⁾ Om Garboe se endvidere Ingerslev «Danmarks Læger og Lægevæsen» II Side 549. Worms Lexicon III Side 236, Personalh. Tidsskr. 2 R. II Side 199, «Bergens historiske Forenings Skrifter No. 4» Side 39 ff. og «Dansk Biogr. Lec.» V Side 565.

Familien Mathiesens Sigil.

Har været ført af Familien Mathiesen i over 150 Aar.

1801 oprettede hun Testamente, hvorved hun beskikkede daværende Høiesteretsassessor senere Justitiarius i Overhofretten Enevold de Falsen (der var gift med hendes Broderdatter) til Executor Testamenti og sine Broderbørn (Generalkrigskommissær Haagen Mathiesen og Fru Anna Henrikke Petronelle Falsen) til Arvinger.

- D.3. Cornelia Mathiesen, født i Bergen 1724 og døbt i Korskirken 21de Juli s. A., død i Bergen 1783. Gift i Bergen 15de Oktober 1754 med Kjøbmand sammesteds Jochum Henrik Wiese, født i Bergen 1720, død sammesteds 1777 og begravet 25de Marts s. A.
- D.4. Jørgen Mathiesen født i Bergen 1725 og døbt i Korskirken 5te November s. A. Efter at være bleven immatrikuleret ved Kjøbenhavns Universitet studerede han Jus der, og tog 24de Juli 1745 den juridiske Embedsexamen med Karakteren Laudabilis. Allerede før han havde fuldendt sin Examen blev han (udnævnt 15de Juli) 1745 Secretair i det Danske Cancellie, hvilken Stilling han indehavde indtil 1747, da han den 10de Marts blev adjungeret sin Fader i hans Embede som Borger- og Politimester i Bergen med Ret til at succedere ham. Under sit Ophold i Bergen, der varede til 1750, fungerede han stadig som Politiaktor. Den 30te April 1750 fik han Reisepas til Udlandet, hvorfor han formentlig i nogen Tid har studeret ved udenlandske Universiteter. Omtrent ved Aaret 1751 blev han ansat som Secretair ved Vicestatholderembedet, der dengang beklædtes af den afholdte Jacob Benzon.¹⁾ Under Vicestatholderen sorterede ogsaa det norske Archiv paa Akershus; dette var

¹⁾ Jacob Benzon, født 1688, død 1775, blev 1715 Kammerjunker, 1721 Assessor i Hofretten, 1726 Stiftamtmand i Trondhjems Stift og Amtmand i Trondhjems Amt 1730, Etatsraad 1731, Ridder af Dannebrog, 1753 Stiftamtmand i Akershus 1740 Stiftamtmand i Aarhus 1744, Geheimeraad og s. A. Vicestatholder 1763 Ridder af Elefanten, 1770 Statholder. Hans Fjernelse af Struense i 1771, vakte her i Norge, hvor han var almindelig agtet og afholdt, stor Misnøie, (se Side 108). Stor Jordegodsbesidder. Ugift. Dansk Biografisk Lexicon II Side 74, o. fl. St.

kommen i en sørgelig slet Tilstand, og for at raade Bod herpaa ansøgte Benzon i en Skrivelse af 18de September 1755 Regjeringen om, at der, for at Tilstanden kunne blive bedre, maatte ansættes en fastlønnet Archivar. Efter vidtløftigen at have omtalt Archivets miserable Forfatning, anholder han om *«paa det at Deres Mayestæts Kassa ikke ved nogen nye Udgiøvt til en Archivarium skal graves, maa ieg derhos tillige allerunderdanigst indstille, om ikke disse 2de Tienester ved Secretariatet og Archivet, der i sig selv haver megen Connexion med hinanden kunde combineres underet, da ieg allerunderdanigst skulde formene, at den som samme forestaaer kunde lønnes paa saadan Maade sc.: at han beholder fremdeles de 300 Rdlr., som forhen er hans visse Løn, og at Postmestertienisten udi Christiania, saaledes som den itzige Postmester nu er forundt, allernaadigst kunde erlægges til Løn for Archivario, naar Tienisten ved Dødsfald eller paa anden Maade leedig vorder, da Archivarius ogsaa kunde besørge samme forsvarlig forrettet, hvilket Salarium ieg da allerunderdanigst holder for at kunne blive tilstrækkeligt til fornøden Subsistence for en Familie».*

«Skulde nu Deres Mayestæt falde paa de Tanker allernaadigst at biefalde dette mit allerunderdanigste Forslag, da maa ieg derhos allerunderdanigst udbede mig den Naade, at det allernaadigst maatte blive Stadtholderen eller Vice-Stadtholderen forbeholden ved forefalden Vacance allerunderdanigst at proponere, hvem han til denne Tieniste fandt tienlig og beqvem. Saa og at den Person, som hidindtil har tjent som Secretaire ved Vice-Stadtholderchargen af Navn Jørgen Mathiesen der ellers har været Cancellie-Secretair henved 10 Aar og jevnligen været brugt udi publique Forretninger, samt udi de 5 Aar, da han nu har været hos mig tient troelig og vel, og aflagt Prøve, at han til Deres Mayestæts Tieniste er duelig og velskikket, nu allernaadigst maatte bestalles til Secretaire ved Stadtholderchargen og Archivarius ved det norske Archiv, især da han allerunderdanigst er villig at forrette Archivarii Tieniste for intet,

indtil Postmester-Tienisten bliver leedig og han samme kan tiltræde». «*Loco Salarii*» skulde han altsaa opbære Postmestergagen.

Paa denne Ansøgning svarede under 1ste November 1755 Grev Johan Ludvig von Holstein¹⁾, at det Kongelige General-Post-Amtes Erklæring først maatte indhentes. Dette erklærede «at en Person ved Navn Jens Schanke²⁾, der har gjort sig fortjent af Postvæsenens Opkomst udi Kongeriget Norge, allerede under 24de Februar s. A. har erholdt Kongeligt Tilsagn paa sin Ansøgning om Survivance paa Postmestertienisten udi Christiania». Sagen døde nu hen, men Jacob Benzon tog den, som det senere skal sees, snart op igjen.

Den 17de September 1756 blev Jørgen Mathiesen udnævnt til Assessor i Overhofretten i Christiania, et dengang ulønnet Embede, der blot medførte en Rangstilling, der paa

¹⁾ Johan Ludvig von Holstein, Lensgreve til Ledreborg, født 1694, død 1763, Ridder af Dannebrog og Elefanten, Oversekretaire i det danske Cancellie, Statsminister, Kammerherre, Geheimeraad, Geheimeconferentsraad, g. m. Hedevig Vind, født 1707, død 1756.

²⁾ Jens Schanke, født ca. 1717 var Lagthingsskriver ved Trondhjems Lagstol, da han ved Kngl. Res. af 13de Novbr. 1752 blev antaget til som norsk Postkontrolleur at reise gennem Postruterne i Norge for at bringe Postens Gang paa en bedre Fod: «Skildte han sig fra denne Forretning som en tro og habil Tiener, skal han derefter ved forefalden Vacance nyde convenabel Employ», heder det i Rescriptet. Det maa vistnok siges at Schanke med stor Dygtighed udførte det ham overdragne Hverv, thi hans Forslag til en bedre Ordning blev Grundlaget for det norske Postvæsen til langt ned i dette Aarhundrede. 4de Aug. 1758 blev han virkelig Postkontrolleur for hele Norge med Løfte om at blive beskikket til Postmester i Christiania ved indtrædende Leilighed. Faa Aar efter nemlig 28de Oktober 1763 blev ogsaa dette Embede ham betroet. I 1770 sees Schanke at være bleven Cancellieraad. 1780 androg han om «i hans Alderdom og Svaghed» at blive entlediget fra begge sine Stillinger. Fra Postmesterembedet blev han September 1780 allernaadigst bevilget Afsked, medens han beholdt Postkontrolleurstillingen til sin Død, 2den December 1787. Han var da 69³/₄ Aar gl. Velvillig meddelt af Postexpediteur Berrum.

de Tider var meget attraaet blandt Embedsstanden, hvor den «honette ambition» var stærkt grasserende. Jørgen Mathiesen maa vistnok have været en temmelig forfængelig Mand, i Lighed med sine Standsbrødre. Allerede 11te Jan. s. A. havde han ansøgt om at blive virkelig Cancellieraad, men dette var ham imidlertid afslaaet, og som en Erstatning for dette blev han formodentlig Overhofretsassessor. Han gav sig imidlertid ikke, i nedenstaaende Skrivelse, der giver et ganske anskueligt Billede af en «supplique» fra Enevoldstiden, hvor enhver Naadesbevisning maatte fratigges de styrende Herrer, og hvor man ingenlunde generede sig for, endog temmelig stærkt, at fremhæve sine egne store og gode Gjerninger, ansøger han paany om at maatte blive Cancellieraad.

Høybaarne

Hr. Græve.

Naadige Herre.

Det er sagt her oppe, at ieg er bleven Assessor udi Ober Hof Retten, er det saa, aflægger derfor min underdanigste Taksigelse, saasom ieg veed det er skeed ved Deres Høy Grævelige Exelences Høye formaaende Intercession.

Men Naadige Herre! Tag det ey u-gunstig op, at ieg nu atter tildrister mig underdanigst at anholde om at blive Cancellie Raad? Mine Motiver dertil ere følgende: 1. De nuværende Assessores sc. Røhr, Fleischer, Gram og Steen eer ey allene langt yngre i Hans Mayestæts Tieneste end ieg, som nu har havt den Ære at være Cancellie Secreterer paa 11te Aar; men de 3de af dem var ey endnu komne til Academiet, da ieg allerede var Cancellie Secreterer, skjøndt ieg ikke blev det førend efter at ieg hafde absolveret min Cursum og Sustineret Examen Publicum in Jura paa Academiet, og derpaa i nogle Aar været i Publiques Forretninger 2 Secreteren udi Grændse Commisionen navnlig Thodal blev Cancellie Raad, da hand havde tient derved i 3 Aar; Ieg

derimod har nu tient henved 11te Aar, og stedse været brugt i Hans Mayestæts Tieniste. 3. Daværende Borgermester, men nu Cancellie Raad Støedt blev paa samme Maade, og i Henseende til hans Alder og Embed benaadet med Character af virkelig Cancellie Raad den Tiid han blev placeret i Ober Hof Retten. 4de Adskielige yngre Cancellie Secreterer eer allerede Justitz Raader. Naar dette anførte maatte tages i Naadigst Consideration, tilligemed det Høygunstige Svar, som naadige Herre paa min in Januario nestleeden Allerunderdanigst gjorde Ansøgning om Cancellie Raads Character, behagede at give mig: at samme paa bedste Maade skulde blive forestillet, men at det paa den Tid ey kunde skee; haaber ieg at naadige Herres Protection endog i denne Tilfælde er for mig; og nu naadigst forestiller min forhen indsendte Supplique om Character af Virkelig Cancellie Raad i Naadigst Betragtning, det vilde falde mig tungt at cedere dem, som dog ey nær saa længe som Ieg haver Tient i Kongelige Forretninger. Jeg lever med Dybeste Submission og Hengivenhed.

Høy-Baarne

Hr. Græve

Naadige Herre

Deres

Underdanigste

Tiener.

Christiania d. 11 September 1756.

J. Mathiesen.

Deres Høy-Grævelige Excellence, Høy-Baarne Hr. Johan Ludvig von Holstein, Græve til Lethraborg, Ridder af Elephanten, Hans Kngl. Mayts Geheime Raad i det Geheime Conseill, Cammer Herre og Ober Secreterer i det Danske Cancellie p. p.

Heller ikke dennegang lykkedes det Jørgen Mathiesen at faa sit Ønske opfyldt. Som Svar paa sin Ansøgning modtog han følgende Skrivelse fra Grev Holstein, der i sit Slags er lige saa eiendommelig, som hans egen Ansøgning.

Til
Ober Hof Rettes Assessor
Mathiesen.

Edle Hr. Assessor.

Paa Hans Mig tilkomne Skrivelse af 11te passato, hvorudi hand var begierende, at maatte allerunderdanigst forestilles til at anholde Character af virkelig Cancellieraad, har ieg udi tjenstlig Giensvar villet formelde, at foruden det nu saa ganske nyelig har behaged Hans Kongelige Mayestæt at benaade Ham med Bestalling af Oberhof Rettes Assessor, saa kunde Vi ey heller de af Ham anførte Motiver og Aarsager til denne nu atter forlangte Character at obtinere, altid antages for saa gyldige, at Hans Kongelige Mayestæt i dessen Anledning og paaberaabende Anciennité kunde skee nogen allerunderdanigste Forestilling. Hvortil end nu kommer dette, at de andre Assessorer der alle før Hr. Assessor og nogle temmelig længe tilforn har betient Ober Hof Retten samt derfor og nu nyde Løn og Gage maatte siunes at ville præjudiceres og gives Aarsag til at komme ind med nye Ansøgning at maatte conserveres ved det Pas og Sæde som de ved længere Rettens Betiening end Hr. Assessor sig havde erhvervet.

Jeg forbliver

Edle Hr. Assessors

tienstvillige Tiener

J. L. v. Hollstein.

Cancelliet d. 20de Oktober 1756.

Som allerede før omtalt, gjenoptog Statholder Benzon atter Spørgsmaalet angaaende det norske Archiv paa Akershus. Under et Ophold i Kjøbenhavn fandt han Anledning til at sætte baade Kongen og Grev Holsteen udførlig ind i den «*slette Tilstand, som Archivet befinder sig udi*». Men Interessen for Archivets Opkomst var imidlertid ikke saa stor i Kjøbenhavn, at det var at tænke paa at kunne faa

bevilget nogen Gage af den Kongelige Kasse; det gjaldt, at finde et ledigt Embede, hvis Indtægter kunde bruges som Løn for en Archivar, der da til Gjengjæld skulde sørge for, at Embedet blev forvaltet af en Anden for en ringe Betaling.

I 1757 døde Justitsraad Poul Braumand¹⁾, der var Sorenskriver i Moss og Auktionsdirektør søndenfjelds, og Jacob Benzon skyndte sig øieblikkelig 18de August 1757 at foreslaa, at Auktionsdirektørstillingen maatte tillægges «*Archivario loco Salarii*» thi, skriver han til Holsten: «1° lider Hans Mayestæts Tieniste alt for meget ved den Forvirring, som Archivet nu ligger udi, 2° er dette en af de bekvemmeligste Tienister, som hertil kunne annecteres, da Auctionsdirecteuren med største Accomodité kand boe i Christiania og paa samme Maade, som hidindtil er skeed ved edsvoren Fuldmægtige uden Hinder for Publicum eller andre bestride Forretningerne, 3° kunde det ellers vare længe forinden saa goed Leilighed forefaldt, om denne nue gik forbi, 4° kunde det nyttige Etablissement, som dog ikke gandske kand undværes nu skee uden *Dépense* for Hans Mayestæts Kassa, 5° kand denne Tieneste gjerne separeres fra Sorenskriveriet, som desuden er tilstrækkeligt til en Families fornøden *Subsistence*, 6° har den persohn : Asessor Mathiesen, som ieg til Archivario har proponeret nu tient i 11 à 12 Aar, og været brugt i saa mange betydelige Forretninger, samt stedse *aquiteret* sig saa vel, at ieg maa udbede Hans Mayestæts Naade for ham, især da han nu detsuden har *Apparence* til et fordelagtigt *Mariage*, om hand herudi kunde *reussere*, samt er villig til at erlægge den Pension, som kand hvile paa tienisten.»

Nu skulde man have troet, at denne Veltalenhed

¹⁾ Poul Braumand, Sorenskriver i Moss 1738—1757, Auktionsdirektør søndenfjelds. Bestalling af 21de Marts 1738 med 1 000 Rdlr. «*ad pios Usus*». Død paa Gypsum i Rygge 1757, Søn af Lagmand over Christiansand og Agdesidens Lagdømme Justitsraad Christian Braumand, født 1657, død 1729.

maatte have overbevist de høie Herrer, men under 8de Oktober s. A. svarer Holsten, at han har forelagt Kongen Sagen, der allernaadigst havde behaget at resolve at han «i Henseende til Auctionsdirectør-Tienisten allernaadigst har villet have sig forbeholden derover at disponere til en anden Persohn.» Dog kunde Sagen muligens lade sig ordne paa den Maade, at det med Auctionsdirectørposten forenede Mosse Sorenskriveri overdroges til Aessor Mathiesen, mod at han ville paatage sig «*Archivarii Forretninger*». Benzon fik Paalæg om at undersøge, hvorvidt disse to Poster «med nogen Slags Bequemmelighed kunde kombineres» samt om Mathiesen, hvis han paatog sig det, kunde vedblive at fungere som Secretair ved Statholderembedet.

Endelig, slutter Brevet ret betegnende skulde Benzon undersøge: «om der ikke af Mathiesens Indtægter af Mosse Sorenskriveri af ham kunde afgives et Par Hundrede Rixdaler, som Hans Mayestæt allernaadigst ville have destineret til et andet Brug».

Til dette svarede Benzon 22de Oktober s. A., at Kongens Forslag med Møsse Sorenskriveri vistnok kunde lade sig arrangere, hvis Mathiesen fik Tilladelse til at holde en edsvoren Fuldmægtig «som mange andre Betientere forhen er tilladt«. Angaaende den paatænkte Reduktion af Gagen derimod udtaler han sin absolute Uenighed, til og med i en noget piqueret Tone, det heder nemlig i hans Skrivelse: «da denne Sorenskriver-Tieniste er af maadelige Inkomster og efter nøye og paalidelige Underretning ikke udi alt skal importere meere end *præter propter* 300 Rdlr. aarlig, hvoraf nødvendig maatte underholdes 2de Fuldmægtige, en ved Sorenskriveriet og en anden ved Archivet, saa vilde Deres Høygrevelige Excellence deraf behage at erfare, at det som blev tilovers for ham neppe blev 100 Rdlr. aarlig, da han dog derfor fik ey alene Arbeidet men endog Ansvar af 2de Embeder.» Samtidig forsøger Benzon at afpresse Holstein Løfte om et federe Embede til Mathiesen, idet han

siger «Ikke destomindre findes Aessor Mathiesen dog for ey at unddrage sig Hans Mayestæts Naade villig til at paa- tage sig disse Forretninger, naar han derhos allernaadigst maatte forundes Løfte ved forefaldende Vacance endten af et bedre Sorenskriverie eller anden Tieniste, som hertil convenablement kunde annecteres, istædenfor dette allernaadigst at blive aflagt.» Sluttelig antyder han en Smule fornærmet, at han havde ventet, at hans Ansøgning var bleven anderledes behandlet: «Dersom den Sag med Archivet ikke havde været af en særdeles og virkelig Betydning, da havde ieg gandske vist ikke brugt den Frihed derom at nedsende saa mange og adskillige Forestillinger, som hid- indtil ere skeede, og vilde ieg i den Stæd for Aessor Mathiesen, som nu har været i Hans Mayestæts Tieniste henved 12 Aar og været brugt i adskillige Forretninger, hvoraf Hand altid har *acquiesceret* sig vel, langt heller have udbedet mig en anden Hans Mayestæts Naade, hvorom ieg og allerunderdanigst havde gjort mig Haab.»

Til dette svarer atter Holstein 5te November s. A. at det har behaget Kongen at givé Mathiesen Bestalling paa Moss Sorenskriverie «og som Deres Excellence har formenet, at dette Embedes ikke maadelige Indkomme ikke kunde taale nogen Afgang allernaadigst funden for got, at hand derfor maatte forskaanes.»

Men længere strakte heller ikke den Kongelige Naade sig. Forsøget paa at faa Løfte paa et bedre Embede mislykkedes ganske, idet Holstein siger: «at han ikke for denne Gang har kunnet *entree* udi videre Allernaadigste Forestillinger om Løfte paa et bedre Sorenskriverie eller anden *convenable* Tieniste.» Dog skulde han af sær Naade ikke gjøre nogen Vanskeligheder med Hensyn til den edsvorne Fuldmægtig, som han 3die Marts 1758 fik Kongelig Til- ladelse til at antage.

Benzon foreslog derpaa Holstein i Skrivelse af 19de November 1757, at Jørgen Mathiesen skulde forsynes med Bestalling «saavel paa Archivariatet, som Secretariatet efter

det allerunderdanigste Forslag af 18de September 1755, da det ved denne kand indrettes paa samme Maade som med Stabsecretairen udi Militaire-Etaten og med Secretairen i forrige Tiider i Slotsloven var brugelig.»

Jørgen Mathiesen blev derefter 16de December 1757 udnævnt til Secretair ved det Norske Archiv paa Akershus og 14de Juli Aaret efter fik han endelig den saa længe eftertragtede Titel af virkelig Cancellieraad.

I sit Embede som Archivar og Secretær hos Statholderen forblev Jørgen Mathiesen til 1762, og han maa have forstaaet at vinde sin overordnede Jacob Benzons Tillid og Hengivenhed, da denne stedse viser sig som hans Ven, der ved enhver Leilighed søger at trække ham frem. Da Justitsraad Poul Nilson (om hvem nærmere Oplysninger findes Side 144), der havde Expectance paa Christiania Lagstol, var afgaaet ved Døden 29de Oktober 1761, skyndte Benzon sig i en Skrivelse til Holstein af 31te s. M. at bringe Mathiesen i Erindring. Holstein havde, minder Benzon ham om «ved en og anden Anledning givet sit *gratiouse* Løfte for Mathiesen, der har været i Tienisten nu henved 16 Aar og i den Tid ligeledes været brugt udi adskillige Forretninger, hvortil hand til Deris Mayestæts Tieniste har vist sig beqvem og har de Requisita som Hans Mayestæts Naade pleyer at give Haab.»

Lagmandsembedet over Christiania Lagdømme beklædtes dengang af den gamle Conferentsraad og Overhofretsasessor Peter Vogt¹⁾, der ikke var uvillig til at afstaa Embedet, idet han, som han 29de November 1761 skriver til Kongen: «udi nogle og fyrgetyve Aar har forvaltet Embedet, og min Alder er steget saa høit, at jeg har

¹⁾ Peter Vogt, født i Christiania 9de December 1685, død paa Fornebo 8de Oktober 1767, Lagmand over Christiania Lagdømme 1721—1762, Søn af Commerceraad Paul Petersen Vogt og Catarina Brauman. Gift 1ste Juni 1718 med Elisabeth Magdalena Heins, født 16de December 1701, død 12te Mai 1766 uden Børn. Se «Slægten Vogt i gamle Dage» Side 152 o. fl. St.

passeret mine 76 Aar». Justitsraad Poul Nilson, der havde havt Expectance paa Embedet, var en Svoger af Jørgen Mathiesen, saa det passede udmerket, at denne nu fik det. De blev snart enige og indsendte begge under 23de Januar 1762 Ansøgning til Kongen om at Vogt maatte afstaa Lagmandsembedet til Mathiesen paa følgende Vilkaar, som de var blevet enige om

- «1. Naadsensaaret som Conferance Raaden har maattet give til Hans Formands (o: Hannibal Stockfleth 1687 —1721) Enke forbeholdes ham eller Frue at nyde efter Loven
2. Fra Naadsensaarets Udvindelse February Maanedes Udgang næst kommende Aar 1763 forbeholdes Hr. Conferance Raad Peter Vogt og Frue en aarlig Pension af Laugstolens faste Indkomster af Toe Hundrede Rigsdaler siger 200 Rdlr. courant Ham og Frue aarlig at betales, saalænge nogen af Dem lever.
3. Dend Laugstolen beneficerede Gaard Fornebo kaldet forbliver under Conferance Raadens og Hans Frues Brug saalænge nogen af dem lever, uden nogen Landskyld eller Afgift til Laugstolen, som dog ikkun er en saare ringe Deel, af 15 til 16 Rdlr. aarlig, og naar de begge ved Døden er afgaaen forholdes med dessen Bygninger, som der er opsatte meere end pligtig var, efter den derom i Aaret 1724 udi Stiftamtmandens og Fogdens Nærværelse holden Besigtigelse og falden Dom.

Ansøgningen bifaldtes og 12te Februar 1762 blev Jørgen Mathiesen udnævnt til Laugmand over Akershus Laugdømme.

Sin Stilling som Secretær hos Statholder Benzon beholdt han dog til September Maaned 1763, da han afleverede sine Bøger og Regnskaber; da han imidlertid endnu i Mai 1764 ingen Erkjendelse havde faaet for at disse var i Orden, søgte han i nedenstaaende Skrivelse Statholderen om, at en saadan maatte gives ham for at der ikke efter hans Død skulde blive reist noget Krav mod hans Arvinger.

Høi Velbaarne

Hr. Vice Stadtholder og Geheimeraad.

Da ieg ved September Maanedes Udgang forrige Aar forloed Forretningerne hos Deres Excellence forfattede ieg ey allene specielle Regninger over hver af de Poster ved Contoiret, som concernerede Indtægt og Udgift og som endnu stoed u-afgjordte eller ikke kunde sluttes, men endog en Generalbalanceregning hvoraf Deres Excellence i Korthed kunde see alt, hvad der var indkommen, udgivet og endnu i Behold. Disse Regninger havde ieg i Sinde at overlevere udi Deres Excellences egen Haand, men ved Mons. Gram loed Deres Excellence begiere, at de maatte overleveres ham, for at gaae dem igjennem som og in Oktober skeede, og da intet fandtes at erindre, har hand leveret fra sig til Deres Excellence Selv baade Regningerne, enhver med sine Bilager og Pengebeholdningen, der beløb til 5213 Rdlr. 10 Sk., hvilket alt det behagede Deres Excellence at modtage med Løfte, at ieg ved Leylighed skulde faae Qvittering. — Men da same ikke til denne Tiid er skeet, og ieg til min eller Arvingers Sikkerhed udi Tiiden tillige behøver General-Qvittering for at indtet videre hæfter paa mig, af hvad ieg for Deres Excellence har haft under Hænder — Saa vilde Deres Excellence ikke ansee *disgratieux*, at ieg herved skriftlig maae igientagi de Erindringer, som ieg derom ved en og anden mundtlig har ladet gjøre. Jeg troer med saa meget mere Føye at kunne anholde herom, som ieg intet veed sikkert, at alle Ting vare udi fuldkommen Rigtighed, da ieg forloed Forretningerne, og een saadan General-Qvittering bliver mig saae meeget meere fornøden, som det leet kand arrivere, at eet eller andet Beviis udi de 13ten Aar, som Deres Excellence behagede at betroe mig en Hoben, skjøndt ej alle af Deres Affairer til Expedition ad interim kand være udgivet af mig udi Deres Excellences Fraværelse, hvilket ieg ikke saa liige har faaet eller om kand erindre at fordre tilbage, endskjøndt for

alle Ting er gjort *exacte* Reede og Rigtighed. Jeg tviler ikke paa, at saalænge Deres Excellence lever, som selv om Omstændighederne har fuldkommen *connoissance*, ieg io kand være sikker, men efter Deres Excellences, ja endog efter min Død kunde saadant møde, som man ikke nu kand see forud, og hvorpaa ieg har Exempel med min Svigersøster Frue Sal. Justiz-Raaed Niensens, der nu mange Aar efter hendes første Mands Død, og efter Hr. Feldt-Marchal Arnoldts Død fordres for en betydelig Capital. Det kand detsuden nemblig ikke fejle, at Deres Excellence jo finder det baade lovligt og billigt, at den, der endog ad minutissima har giordt Rigtighed for sig, ogsaa bør nyde Beviis derfor.

Jeg er med vedbørlig Soumission

Deres Excellences

Christiania

underdanig Tiener

d. 24de Maj 1764.

J. Mathiesen.

Statholderens Kvittance har han formentlig efter dette ogsaa faaet, thi der findes intet i Boet efter ham, der tyder paa noget andet.

Som de fleste andre Embedsmænd paa de Tider drev ogsaa Jørgen Mathiesen Handel. Han eiede den store Wøien Sag ved Akerselven og var stærkt interesseret i den saakaldte Nedre Papirmølle ved Beyerbroen. Den var egentlig anlagt af Handelshuset Collett og Leuch og Kjøbmand Iver Elieson og blev senere drevet i Forbindels med den Treschowske Mølle, der kaldtes Øvre Papirmølle. I 1740 Aarene blev Justitsraad Anton Boyesen Schøiendal paa Skøien i Østre Aker Eier af begge Møller, der efter hans Død i 1752 dreves af et Interessentskab bestaaende af Generalkrigskommissær Hein, Oberstløjtnant, Zahlkasserer Petersen, Henrich Kirchsteen, Kjøbmand Andreas Huus og Mathiesen, der eiede $\frac{1}{3}$ Part af begge Møller.

Han døde i Christiania 1764 og blev 26de November s. A. begravet paa vor Frelsers Gravlund.

Han blev gift i Christiania 23de Oktober 1758 (viet hjemme i Huset efter Kongelig Bevilling) med Karen Haagensdatter Nielsen født i Christiania 1735, døbt i Vor Frelsers Kirke 2den Juni s. A., død i Christiania 1766, og begravet paa Vor Frelsers Kirkegaard 20de Marts s. A. «*med alle Klokker og den store*»¹).

- E. 1. Haagen Mathiesen, født i Christiania 1759 og døbt i Akershus Slotskirke 26de Oktober s. A., død i Kjøbenhavn 12te Oktober 1842 og begravet fra Holmens Kapel 19 s. M. Han blev Student fra Christiania Kathedralskole i 1776 og juridisk Kandidat fra Kjøbenhavns Universitet 29de Juni 1780, hvorefter han blev ansat som Assessor i General-Landøkonomi og Kommercecollegiet, nedsatte sig (ca. 1788) som Handelsmand i Christiania, hvor han var en af Byens 12 Mænd. Blev 2den Mai 1800 udnævnt til Branddirektør og fik 16de s. M. Kapteins Rang og Ret til at bære Felttegnen. 28de Januar 1815 blev han Ridder af den Svenske Wasaorden og 12te August s. A. Ridder af Nordstjerneordenen, samt 20de December 1826 Generalkrigskommissær. Gift i Christiania (viet hjemme i Huset efter Kongelig Bevilling) 11te Marts 1790 med Marthe Beate Mogensen, født i Christiania 1766, døbt i Vor Frelsers Kirke 11te Marts s. A. og død i Christiania 9de November 1823, Datter af Cancellieraad Mogens Larsen Mogensen til Linderud og hans anden Hustru Helene Cathrine Büchler.
- F. 1. Karen Helene Mathiesen, født i Christiania 17de December 1790, (hjemmedøbt 24de December s. A. og Daaben stadfæstet i Kirken 13de Januar 1791) død i Christiania 1792 og begravet 25de August s. A.
- F. 2. Henriette Mathiesen, født i Christiania 2den Februar 1792, døbt 10de s. M., død i Christiania 30te Januar 1822 og begravet paa Krist Kirkegaard 4de Februar s. A. Gift i Christiania 24de November 1810 med Johan Nicolay Lohman Krøg, født paa Drangedals Præstegaard 6te Juni

¹) Om hendes Slægt, se udførligere Side 138.

1787, død i Christiania 15de Oktober 1856 og begravet paa Krist Kirkegaard 20de s. M. Efter at have gennemgaaet «Det Norske Militære Institut» (Krigsskolen) og erholdt .dets store Medalje blev han i 1804 Fændrik i 1ste Akershusiske Infanteri Regiment, hvor han i 1805 blev Secondløjtnant og 1808 Premierløjtnant og samme Aar Lærer ved Krigsskolen Under Krigen i 1808 var han Adjutant hos Marinens Chef General Evald og deltog i flere Træfninger med Engleskmændene under Kjøbenhavns Beleiring, senere ansat ved det Sjællandske Jægerkorps, og derpaa ved den norske Søndenfjeldske Skiløberbataljon under Generalmajor Staffeldts Brigade. I 1810 blev han udnævnt til Premierløjtnant i Ingeniørbrigaden, og tog 1811 Afsked med Krigsasessors Titel og Rang. I 1812 var han Medlem af Provideringskommissionen til Norges Forsyning med Korn, og blev efter Rigernes Adskillelse i 1814 Kaptein og Divisionsadjutant i den norske Generalstab, i hvilken Egenskab han deltog i Felttoget i 1814. I 1815 blev han Kavaller hos Hertugen af Sødermanland (den senere Kong Oscar den 1ste) og samme Aar Major og Overadjutant hos Kong Carl den 13de. I 1816 Ridder af Sverdordenen, og 1817 Oberstløjtnant og midlertidig Chef for Krigsskolen, og i 1818 virkelig Chef for samme Skole, og i samme Aar Kammerherre hos Kronprinsen (Oscar I). I 1820 udnævntes han til Oberst og blev i 1821 beordret til indtil videre at indtræde i den norske Statsraadsafdeling i Stockholm, til hvilken Stilling han udnævntes 1822. Samme Aar ledsagede han Kronprinsen paa hans Udenlandsreise, og blev derefter beordret til i Munchen at udvexle Ratifikationerne af Giftermaalstraktaten mellem Kronprinsen og Prinsesse Josephine af Leuchtenberg. 3die Juli 1823 Kommandør af Sverdordenen og 1825 Medlem af Krigsvetenskabsakademien i Stockholm, 11te Mai 1826 Storkors af Sverdordenen, 1827 midlertidig Kommando over Armeen, 28de Januar 1834 Ridder af Carl den 13des Orden, 6te Februar 1843 Ridder af Seraphimerordenen Erholdt 5te Januar 1855 Afsked i

Naade fra sine Embeder med Hans Mayestæt Kongens «specielle naadige Tilfredshed med hans mangeaarige og hæderlige Embedstjeneste».

Han var 2den Gang gift 27de September 1826 med Elisabeth Marie Arbin, født i Christiania 27de September 1783, død i Christiania 12te Februar 1872, Datter af By- og Raadstueskriver i Christianie Peter Arbin, født 12te August 1740, død 31te Mai 1804, og Gjertrud Juel, født 1746, død 3die April 1823. Marie Elisabeth Arbin var første Gang (28de November 1805) gift med Oberst, R. Sv. O. og R. D. O. Nils Schiøtt, født i Kjøbenhavn 27de Februar 1780, død i Christiania 15de Juni 1824, Søn af Kammerraad Fredrik Schiøtt og Dorothea Mandix.

- F. 3. En Søn død straks efter Fødselen. (Begravet i Christiania 20de Marts 1793).
- F. 4. Jørgen Mogens Mathiesen, født i Christiania 6te April 1794, døbt 14de s. M., død i Christiania 1794 og begravet 19de April.
- F. 5. Helene Cathrine Mathiesen, født i Christiania 14de Februar (hjemmedøbt og Daaben stadfæstet i Kirken 29de Februar s. A.), død i Christiania s. A. og begravet der 6te Juni.
- F. 6. Haagine Mathiesen, født i Christiania 17de Mai 1797, døbt 24de s. M., død paa Næs Herregaard i Borge Præstegjæld 5te Februar 1857. Gift i Holms Kirke i Borge 28de Mai 1835 med Axel Motzfeldt Krefting, født 17de Mai 1794 og død 16de August 1852, Søn af Major Herman Krefting født 5te November 1755, død 31te September 1828 og Johanne Ulrikke Caroline Motzfeldt.

Efter at have gennemgaaet det militære Institut i Kjøbenhavn, blev han i 1810 Sekondløjtnant og 3die November 1814 Premierløjtnant ved den Nordenfjeldske Infanteribrigade, hvorfra han 1ste Januar 1818 forflyttedes til 1ste Akershusiske Infanteribrigade. 10de September 1837 blev han Kaptein og Divisionschef, og 11te August 1840 Kompagniechef. Fra 21de Oktober 1844 til 31te Marts 1847 stod

Mogens Larsen Mathiesen
til Linderud,
f. 1799, død 1875.

(Efter et Maleri paa Linderud).

han surnumerær. Han var Kammerherre hos Kong Carl Johan og eiede den adelige Sædegaard Næs Herregaard i Borge Præstegjæld. Han var 1ste Gang gift (1829) med Hella Kristine Haavind, født 29de April 1798 (døbt i Hole Kirke 12te Mai s. A.), død 5te November 1852, Datter af Ole Haavind og Thorine Haavind.

F. 7. Mogens Larsen Mathiesen, født i Christiania 26de Oktober 1799 og døbt 11te Marts 1800. Han kom i en meget ung Alder til England, hvor han i flere Aar var bosat som Kjøbmand i London; herfra flyttede han over til Amsterdam, hvor han ligeledes var Handelsmand. Efter sin Hjemkomst til Norge var han et Aars Tid Bestyrer af Foldals Kobberverk, der tilhørte hans Fader og overtog derpaa ved Skiftet efter sin Bedstemoder Fru Cancellieraadinde Mogensen, som den ældste Arving, Gaarden Linderud for Taxten 10 325 Spd. 9de Februar 1833. Han eiede og beboede Linderud til sin Død 1875, efter i hendes sidste Leveaar at have bestyret den. Han deltog i Bestyrelsen af sin Faders udstrakte Skoveiendomme, indtil han ved dennes Død i 1842 sammen med Faderens Brugsfuldmægtig Christopher Tostrup dannede Firmaet «Tostrup & Mathiesen», og indkjøbte det store Komplex af Eiendomme og Skove i Hurdalen, Hadeland og Nannestad. I 1849 traadte Mogens Mathiesen ud af Firmaet, og levede paa Linderud (hvor han havde boet siden 1825) til sin Død 1ste April 1875.

Han forærede i 1859 Akers Kommune Skolelokale med Jordvei og i 1867 et nyt Skolehus¹⁾.

Gift paa Fredrikshald 1ste August 1823 med Johanne Hedevig Gløersen, født i Skjeberg Præstegjæld 20de Marts 1800 (døbt 8de Mai s. A.), død i Christiania 19de Marts 1885 (begravet i Østre Aker 24de s. M.), Datter af Major Christian Gløersen²⁾, født 20de Marts 1760 (døbt i Id 26de s. M.), død paa Linderud 11te September 1835, og Karen Wetlesen, født 11te August 1773, død 12te April 1842.

¹⁾ Se Morgenbladet for 30te Oktober 1867.

²⁾ Se «Stamtavle over Familien Gløersen», Christiania 1897, Side 37.

- G. 1. Mathilde Henriette Mathiesen, født paa Linderud 11te Mai 1824, død paa Lunden (under Linderud) 16de April 1874, begravet ved Østre Akers Kirke 20de s. M. Gift 26de Oktober 1848 med Johan Arent Hals født paa Fredrikshald 6te November 1813, Student fra Fredrikshalds Skole med Haud. 1834, Examen philosophicum med Laud. 1835 og juridisk Embedsexamen med Haud. 1850. Han blev derpaa ansat i Forsvarsdepartementet, hvor han 12te Juli 1850 blev Kongelig Fuldmægtig. Død i Christiania 3die Januar 1881 (uden Børn). Søn af Kaptein og senere Toldinspektør paa Fredrikshald Johannes Fredrik Hals, født i Romedal 19de Mai 1767, død paa Fredrikshald 18de Juni 1828 og Mette Marie Gløersen, født 22de September 1783, død 21de Januar 1873.
- G. 2. Helene Mathiesen, født paa Linderud 28de Oktober 1825. Gift 19de Juli 1850 med Søren Brun Hals, født paa Fredrikshald 6te September 1819. Blev 1838 Student dimitteret fra Fredrikshalds offentlige Skole med Haud., 1834 tog han Examen philos. og 7de Septemter 1848 den philologiske Embedsexamen, hvorpaa han Aaret efter blev ansat som Timelærer ved Lillehammer offentlige Skole, hvor han 1850 blev constitueret og 1852 virkelig udnævnt til Adjunkt og 1876 til Overlærer, fra hvilket Embede han i 1898 erholdt Afsked. Søn af ovennævnte Major Johannes Fredrik Hals og Mette Marie Gløersen. (10 Børn).
- G 3. Haaken Christian Mathiesen, født paa Linderud 24de Februar 1827. Efter at have opholdt sig i Udlandet i flere Aar blev han 22 Aar gammel ved Faderens Udtrædelse af Firmaet «Tostrup & Mathiesen» i 1849 for en Halvpart Medeier i dettes betydelige Skove. I 1850 blev for Firmaets Regning indkjøbt store Skovarealer i Nannestad og Hurdalen og i 1852 den store Gaard Berger i Eidsvold, hvorhen nu Størsteparten af Firmaets Sagbrugsdrift blev henlagt. Her blev ligeledes i 1857 anlagt et Glasverk, der dreves til 1872, og i 1861 en Dampsag, efterat der allerede siden 1854 havde eksisteret en Hestbane. Dampsagen blev nedlagt i

Fru Johanne Hedevig Mathiesen,
født Gløersen,
f. 1800, død 1885.
(Efter Originalfotografi).

1893, da Størsteparten af Driften henlagdes til Eidsvold Verk, der i November s. A. var indkjøbt for Kr. 600 000,00. Firmaet «Tostrup & Mathiesen» blev ved Grosserer Oscar Tostrups Død i 1892 opløst, og gik over til Firmaet «Haaken Mathiesen» med Haaken Christian Mathiesen som Eneindehaver. Fra 1ste Januar Aar 1895 overdrog han Forretningen til sin ældste Søn, Haaken Larpent Mathiesen, der nu er dets Eneindehaver og Chef. Ved Faderens Død i 1875 overtog han Linderud, som han fremdeles bebor, efterat han i 1891 har solgt det til sin yngste Søn Christian Pierre Mathiesen. Han blev 21de Januar 1895 udnævnt til Ridder af St. Olafs Ordenen. (Portræt med Biografi i The Worlds Paper Trade Review Vol. XXVI No. 2 1896). Gift 1) i Kjøbenhavn 15de September 1852 med Anna Sophie Josephine Larpent, født i Kjøbenhavn 22de Oktober 1833, død i Christiania 19de Februar 1863, Datter af Dr. med. Isaac Pierre Larpent og Juliane Elise Mathiesen.

Gift 2) i Christiania (viet i Gamle Akers Kirke) 15de Marts 1866 med Louise Julie Jeanette Larpent, født i Kjøbenhavn 19de August 1835, død i Christiania 21de Oktober 1875 (Søster af hans første Hustru).

H. 1. Eva Julie Johanne Mathiesen, født paa Keyserløkken i Aker 7de November 1853, død paa Holset 7de August 1893.

Gift i Christiania 5te August 1879 med Hans Christian Christensen, født i Christiania 23de Oktober 1839, død i Christiania 7de September 1890, Søn af Grosserer i Christiania Arne Christensen og Karen Emilie Reiersen. Han tog i 1856 dimitteret fra Christiania Kathedralskole Examen Artium med Karakteren Haud. og Aaret efter Examen Philosophicum med Laud. og 1862 den juridiske Embedsexamen ligeledes med Laud. Efter en Tid at have været edsvoren Fuldmægtig, nedsatte han sig sammen med Høiesteretsadvokat, senere Statsminister, Christian Homan Schweigaard, som Advokat i Christiania, hvor deres Forretning snart blev en af de største og mest anseede. Under forskellige Ophold i England og Amerika var han imidlertid

kommet i Forbindelse med flere fremragende Jurister og havde Anledning til at studere Juryen paa nært Hold. Han fattede en levende Interesse for denne Institution og blev en af dens ivrigste Forkjæmpere hjemme. Ved Jurylovens Indførelse forlod han sin Advokatvirksomhed, og blev lidnævnt til Lagmand i Oslo Lagdømme, et Embede som han dog paa Grund af Sygdom aldrig kom til at tiltræde.

- H. 2. Anna Louise Jeanette Mathiesen, født i Christiania 18de April 1855.
- H. 3. Mogens Isac Mathiesen, født i Christiania 26de August 1856, død i Christiania 17de Mai 1875.
- H. 4. Haaken Larpent Mathiesen, født i Christiania 7de April 1858. Efterat have fuldendt sin Uddannelse som Handelsmand, arbejdede han nogle Aar paa sin Faders Kontor, indtil han i 1883 flyttede til Fredrikstad, hvor han sammen med Konsul Anthon B. Nielsen grundlagde Firmaet Nielsen, Mathiesen & Co. I 1892 blev han optaget i Firmaet Haaken Mathiesen, og overdrog derfor sin Andel i Firmaet Nielsen, Mathiesen & Co. til sin yngre Broder Arthur Mathiesen. Fra 1ste Januar 1895 er han eneste Indehaver af Firmaet Haaken Mathiesen, der drives fra Eidsvold Verk. Firmaets Eiendomme i Eidsvold og Hurdalen, danner et sammenhængende Gods paa 320 000 Maals Størrelse. Firmaets Fabrikker paa Eidsvold producerer aarlig over 12 000 Tons Træmasse. (Portræt med Biografi i The Worlds Paper Trade Review Vol. XXVI No. 2 1896). Gift i Christiania 12te Januar 1891 med Erikka Sophie Martine Cappelen Kiær, født i Fredrikstad 18de Mai 1866, Datter af Grosserer Anders Ferrand Kiær og Martine Cappelen.
- I. 1. Martine Kiær Mathiesen, født paa Lund under Linderud 23de April 1892.
- I. 2. Eva Mathiesen, født paa Lund under Linderud 29de Oktober 1893.
- I. 3. Erica Mathiesen, født paa Lund under Linderud 31te Oktober 1894.

- I. 4. Haaken Mogens Mathiesen, født paa Eidsvolds Verk 1ste Oktober 1899.
- H. 5. Mathilde Nicoline Mathiesen, født paa Høien 18de December 1859.
- H. 6. Agnes Josepha Mathiesen, født paa Høien 5te August 1861.
- H. 7. Sophus Johan Mathiesen, født paa Høien 12te Februar 1863, død sammesteds 11te August s. A.
- H. 8. Julie Helene Mathiesen, født paa Høien 10de Januar 1867.
- H. 9. Arthur Mathiesen, født paa Høien 7de September 1868. Var først Medindehaver af Firmaet Nielsen, Mathiesen & Co. i Fredrikstad og er siden 1ste Januar 1894 Chef for Firmaet Arthur Mathiesen & Co. sammesteds (om Firmaet se «Norsk Industri i Text og Billeder, Fredrikstad» Side 25 og 35, hvor Arthur Mathiesens Portræt findes). Gift i Christiania 8de August 1894 med Cecilia Marie Kiær, født i Fredrikstad 1ste Februar 1872, Datter af Grosserer Anders Ferrand Kiær og Martine Cappelen.
- H. 10. Christian Pierre Mathiesen, født paa Høien 14de April 1870. Han tog i 1888 Examen Artium paa Reallinien dimitteret fra Aars & Voss Latin og Realskole med Haud. Efter at have gennemgaaet Sem Landbrugsskole studerede han Landbrug i Danmark, hvorefter han af sin Fader forpagtede Linderud Gaard, som han derpaa siden 1892 er Eier af. Er siden 1898 Viceordfører i Aker, foruden at han beklæder flere Tillidshverv som Formand i Ligningskommisjonen, Bankdirektør osv. Gift i Christiania 7de August 1894 med Celina Ihlen, født i Christiania 25de Februar 1874, Datter af Høiesteretsadvokat i Christiania Jacob Thurman Ihlen og Ambrosine Pauline Roquet.
- I. 1. Celina Marie Louise Mathiesen, født paa Lund under Linderud Mai 1895.
- I. 2. Haaken Christian Mathiesen, født paa Lund under Liuderud 9de Oktober 1896.
- I. 3. Christian Pierre Mathiesen, født i Christiania 13de Oktober 1897.

- I. 4. Erik Monsen Mathiesen, født paa Lund under Linderud 13de Marts 1899.
- H. 11. Louise Mathiesen, født paa Høien 18de Februar 1872. Tog 1889 Examen Artium med Laud.
Gift i Østre Akers Kirke 26de Januar 1897 med Grosserer Arne Emil Christensen (af Firma A. Christensen) født i Christiania 11te Februar 1853, Søn af Grosserer i Christiania Arne Christensen og Karen Emilie Reiersen.
- H. 12. Elise Cathrine Mathiesen, født paa Høien 25de August 1873. Gift i Østre Akers Kirke 6te Oktober 1894 med Jens Frølich født i Christiania 21de April 1867, Søn af Hofchef, fhv. Første Hofmarchalk, Oberst og Chef for Krigsskolen Theodor Christian Brun Frølich og Bodil Christine Grønn. Han tog i 1884 Examen Artium dimitteret fra Gjertsens Skole med Laud. og Aaret efter Examen Philosophicum med samme Karakter. Efterat have gennemgaaet Krigsskolen blev han 20de August 1888 udnævnt til surnumerær Secondløjtnant i Trondhjemske Infanteribrigade og 1ste Januar 1889 Premierløjtnant i samme Brigade. Efter at have gennemgaaet den militære Høiskole, udnævntes han 3die Februar 1892 til Premierløjtnant i Artilleriet, hvor han 1ste Oktober 1897 blev Kaptein og Kvartermester ved 3die Landeværnsbataljon.
- G. 4. Karen (Kaja) Hedevig Mathiesen, født paa Linderud 17de Oktober 1828. Gift 23de August 1851 med Henrich August Wetlesen, født i Laurvik 27de Oktober 1825, Søn af Generalmajor og Chef for Ingeniør-Brigaden Hans Jørgen Wetlesen, født 30te August 1775, død 9de November 1844, og Beate Hesselberg (Datter af General Hans Jacob Henning Hesselberg). Han gennemgik først den Chalmer-ske Høiskole i Gøteborg, og reiste derpaa til England, hvor han arbejdede ved forskellige Jernbaneanlæg i 5 Aar. Efter sin Hjemkomst var han ansat ved forskellige Veianlæg, indtil han ved Hovedbanens Anlæg fik Ansættelse som Jernbaneingeniør. Efter Hovedbanens Færdigbygning blev han Amtseniør, hvilken Stilling han indehavde, ind-

til han modtog Ansættelse som Overleder af Sydbanens Anlæg. I 1883 blev han udnævnt til Toldkontrollør i Laurvik, fra hvilken Stilling han 15de September 1899 erholdt Afsked efter Ansøgning. Ridder af Wasaordenen og blev 3die August 1899 Ridder af St. Olafsordenen «for fortjenstlig Virksomhed».

F. 8. Karen Anette Mathiesen, født i Christiania 6te Mai 1802, døbt 30te Juli s. A., døde i Christiania samme Aar og begravet 16de November.

F. 9. Carl Jørgen Emil Mathiesen, født i Christiania 30te Marts 1807 (døbt 15de April s. A.), død paa Grorud i Østre Aker 4de November 1839 (begravet 13de s. M.). Efter i sin Ungdom at have tilbragt flere Aar i Udlandet, specielt i Paris, overtog han paa Skiftet efter sin Moder Eiendommen Grorud med tilhørende Skove og Sagbrug for Taxten 7000 Spd.; her boede han til sin Død.

Gift i Hurdalens Kirke 7de December 1827 med Emilie Petrine Michelsen født i Hurdalen 1802 død 9de Marts 1880, Datter af Hytteskriver ved Hurdals Glasverk Michel Jørgen Michelsen og Marie Elisabeth Krefting. Efter Carl Jørgen Emil Mathiesens Død giftede Enken sig 21de August 1841 i Ullensaker med James Røder Teilman, født i Ramnæs Præstegaard 11te November 1805, død i Christiania 7de September 1886, Søn af Sogneprest til Laurdal Kristian Finckenhoff Teilman og Anna Dorothea Røder. Han tog privatdimitteret Examen artium i 1829 med Non. Efter sit Giftermaal solgte han Grorud, og købte Tomb Herregaard. Denne maatte han dog senere atter sælge, hvorpaa han fik Ansættelse i Finantsdepartementet.

G. 1. Marthe Marie Mathiesen, født i Christiania 27de Juli 1829 (døbt 10de August s. A.), død i Christiania 10 Mai 1877. Gift 14de Februar 1850 med Petter Herman Gleditsch, født i Christiania 4de Oktober 1818, død paa NesHerregaard i Borge Prestegjæld 24de Oktober 1872, Søn af Kjøbmand i Christiania Carl Ludvig Constantin Gleditsch og Ellen Dorothea Winderen. Han

tog privat dimitteret Examen Artium i 1837 med Haud og Aaret efter Examen philosophicum med samme Karakter og 1844 den juridiske Embedsexamen ligeledes med Haud. Han eiede og beboede Nes Herregaard.

G.2. Marie Helene Cathrine Mathiesen, født i Christiania 17de Juni 1831 (døbt 27de s. M.), død i Christiania 19de September 1890. Gift med Løitnant Friherre Charles Henry de Reverony Saint Cyr, Søn af Friherre Henry de Reverony St. Cyr til Dingelvik i Dalsland, født 4de August 1792, død 23de August 1857, og Grevinde Hedevig Sophie Lewenhaupt født 29de Juli 1801 død 7de December 1883. Fra ham, blev hun senere skildt.

G.3. Johanne Elisabeth Mathiesen, født paa Grorud 13de Marts 1833 (døbt 25de September s. A.), død samstedts 25de September s. A. og begravet 3die Oktober.

G 4. Johanne Elisabeth Mathiesen, født paa Grorud 11te April 1835 (døbt 22de Juli s. A.), død i Christiania 26de Juni 1892 (begravet 1ste Juli s. A.). Gift med Johan Ferdinand Gude født paa Moss 21de December 1831, Søn af Kjøbmand paa Moss Mathias Gude og Martine Elise Bøchman. Han tog privat dimitteret Examen Artium i 1851 med Haud, og gik siden over i Forstvæsenet.

E. 2. Anna Henrikka Petronelle Mathiesen, født i Christiania 1762 og døbt i Akershus Slotskirke 22de November s. A. (Faddere vare Oberkrigskommisær Holther, Mathias Egidius Gram, Gustavus Strømboe, Mad. Sal. Haagen Nielsen, Mad. Ole Nilsens og Withe Sophie Sørensdatter), død i Aker 18de Marts 1825 og begravet 24de s. M. Gift i Akershus Slotskirke 22de November 1781 med Enevold de Falsen, født i Kjøbenhavn 17de Oktober 1755 død i Christiania 16de November 1808 og begravet paa Gamle Akers Kirkegaard 22de s. M. Søn af Conferentsraad og Justitiarius Christian Magnus de Falsen, født 12te December 1719,

død 1ste Januar 1799, og Else Thestrup, født 1729, (Datter af Etatsraad, Professor juris og Høiesteretsassessor Christian Thestrup og Karen Fogh). Ti Aar gammel blev Enevold de Falsen privat dimitteret Student ved Kjøbenhavns Universitet «*med megen Berømmelse*», 16 Aar gammel Kopist i det danske Cancellie og i en Alder af 22de Aar Assessor i Overhofretten i Norge. I 1788 blev han midlertidig ansat som Justitiarius i Overhofretten og 31te Oktober s. A. fast ansat i denne Stilling, som han beholdt, indtil han pludselig uden Ansøgning 23de Januar 1789 blev udnævnt til Lagmand over Nordlandene og Finmarken med Bopæl paa Stegen. I 1791 blev han udnævnt til Assessor i Høiesteret i Kjøbenhavn og 12te November 1802 til Justitiarius i Akershus Stiftsoverret og samme Aar til Etatsraad. Han var meget bekjendt som lyrisk og dramatisk Forfatter; ligesom han ogsaa som Skuespiller og Selskabsmand indtog en fremtrædende Plads i det elegante Selskabsliv, der dengang blomstrede i Christiania¹⁾.

Blandt deres Børn er Christian Magnus de Falsen, født 1782, død 1830, Høiesteretsjustitiarius, Politiker og Forfatter, og Jørgen Conrad de Falsen til Taarnholm og Søbysøgaard, født 1785, død 1849, Kontreadmiral i dansk Tjeneste, Carl Valentin de Falsen, født 1787, død 1852, Stiftamtmand, og Hagbarth de Falsen, født 1792, død 1836, Stiftamtskriver. Talrig Efterslægt.

- D. 5. Rolf Mathiesen født i Bergen 1728, døbt i Korskirken 3die November s. A., død ugift, sandsynligvis i en ung Alder, ihvertfald før 1763.
- D. 6. Johanne Jacoba Mathiesen, født i Bergen 1730, døbt i Korskirken 3die September s. A. Død ugift i Bergen 1758.
- D. 7. Hans eller Johannes Henrik Mathiesen, født i Bergen 1732, døbt i Korskirken 10de Juni s. A. Man har

¹⁾ Om Enevold de Falsen se forøvrigt J. Aalls Erindringer 2 Udg. H. I. Huitfeldt Christiania Theaterhistorie, Yngvar Nielsen Grev Wedel og hans Samtid, Dansk Biografisk Lexicon V Side 64 ff. Hans samlede Skrifter i to Bind udkom i Christiania 1821.

ingen Oplysninger om ham, før han i Kjøbenhavn under 9de Mai 1753 fik Pas som Løitnant af Infanteriet for at reise udenlands og søge fremmed Krigstjeneste. Det gengivne Billede af ham i en smuk Uniform af hvidt, blaat og guld malet 1755 bærer følgende Inskription: «*I. H. Mathiesen Lieutenant bey dem F. H. Sächische Erb Printz Friederichs Regiment.*» Paa Skiftet efter Faderen 8de Juli 1763 anføres han som «Løitnant i Kngl. Preusisk Tjeneste,» 17de Mai 1765 oprettede han Testamente og var da Kaptein. Han døde før 12te Marts 1766.

- D 8. Anna Henrikka Mathiesen, født i Bergen 1735, døbt i Korskirken 2den Marts s. A. Død ugift før 1763.
- C. 2. Anna Henrikka Mathiesen, født i Kjøbenhavn 1702. Fulgte efter Faderens Flytning fra Tjøttø med ham til Bergen, hvor hun døde ugift før 1742.
- C. 3. Jørgen Mathiesen, født i Kjøbenhavn 1706. Opholdt sig en Tid hos sin Fader i Tjøttø (til 1722), reiste derpaa til Kjøbenhavn, hvor han fik Ansættelse ved «Banquen.» I 1766 levede han, som han selv siger: «*i meget høi Alder som fhv. Bogholder ved Banquen.*»
- C. 4. Sophie Fredrikke Mathiesen, født i Kjøbenhavn. Død ugift i Huset hos Borgermester Mathiesen i Bergen 1746 og blev 20de Juni s. A. begravet i Korskirken.
- C. 5. Marie Dorothea Mathiesen, født ca. 1712. Boede i 1742 som Ugift hos Justitsraad Klouman i Kjøbenhavn.
- C. 6. Cornelia Mathiesen, født ca. 1713. Boede i 1742 som Ugift hos Madame Ramshart født Klouman i Skien.
- B. 4. Nicolay Mathiesen¹⁾, født i Kjøbenhavn 1664. Er formodentlig det «Henrik Mathiesens Barn,» der 1670 blev begravet i den søndre Kirkegang i St. Nicolay Kirke, i Kjøbenhavn.
- A. 3. Dorothea Mathiesen nævnes i det før omtalte Skjøde af 1669.
- A. 4. Werner Mathiesen¹⁾ blev 31te Mai 1661 immatrikuleret ved Kjøbenhavns Universitet med Dr. Peter Resen som

¹⁾ Werner og Nicolay er Familienavne i den Kloumandske Slægt.

Johannes Henrik Mathiesen,
Captein i sachsisck Tjeneste,
f. 1732, død 1765.

(Efter et Maleri paa Linderud).

Privatpræceptor, dimitteret fra Lyneburgs Skole. Her har han formodentlig opholdt sig hos Slegtninge efter sine Forældres Død. Hans Bedstefader Peter Motzfeld var, som ovenfor allerede omtalt, født i Lyneburg, og der kan jo være en Mulighed for at ogsaa Jørgen Mathiesen stammer herfra. Han nævnes ligeledes i Skjødet af 1669.

- A. 5. Jørgen Mathiesen nævnes i Skjødet af 1669. Er formentlig den Kjøbmand Jørgen Mathiesen, der i 1699 og 1707 begravede to Børn i St. Nicolay Kirke i Kjøbenhavn.
- A. 6. Wendele Mathiesen, død i Kjøbenhavn i Mai 1695. Gift med Magister Hans Christensen Helverschow, der 24de Mai 1653 blev kreeret til Magister af Bertel Bartholin, siden reiste han udenlands og kom derpaa hjem og levede som privat Mand i Kjøbenhavn, hvor han døde i sin Gaard i Snaregade 1668.
- A. 7. Johan Mathiesen begravet i St. Nicolay Kirke 14de November 1666.
- A. 8. Et Barn begravet i St. Nicolay Kirke 1635.

Hans Mathiesen lod to Børn begrave i Jørgen Mathiesens Familiebegravelse i St Nicolay Kirke 1652 og 1654.

Jørgen Mathiesen født ca. 1612, deponerede 1632 fra Viborg Skole, og blev 21de April s. A. immatrikuleret ved Kjøbenhavns Universitet, hvorefter han blev Lærer ved Viborg Kathedralskole. I 1640 blev han Kapellan ved Viborg Domkirke og 1641 residerende Kapellan ved Verde, Fiskebæk og Romhus i Lyng Herred i Viborg Amt, hvor han 1654 blev Sogneprest. Han døde 1667. (Wiberg: Dansk Præstehistorie III Side 622 og F. E. Hunderup: Lærerstanden ved Viborg Kathedralskole Side 64).

BILAG

DOKUMENTER

VEDRØRENDE

LINDERUD og VEITVEDT

1673—1895

I.

Kong Christian den 5tes Skjøde til Peter,
Greve af Griffenfeldt paa Linderud
med videre, dat. Kjøbenhavn
29 November 1673.

Kongl. May^{te} skjøde til herr riigscanceller høye och wellbaarne herr Peter Greffue til Griffenfelt, ridder etc. paa det beholdne jordegodh och leding i Tøngberg ampt. St. Laurentij och Hoffuinds cannonij samt jura patronatus til Kircherne wdj Tøngberg bye och alle Kircherne vnder Tøngberg ampt til at incorporeris hans Greffschab Griffenfeldt.

Wij Christian dend fembte aff Guds naade Konge til Danmarck och Norge, de Wenders och Gotters, hertug udj Sleszuig-Holstenn, Stormarn och Ditmerschen, Greffue udj Oldenborg och Delmenhorst, giøre alle witterligt, at efter som nogen misgreining paa woris statcammer er befunden udj det jordegodh, som wij dend 15 julij anno 1671 allernaadigst hafuer skjødēt til og elschel: høye och welbaarne herr Peter, Greffue til Griffenfelt, ridder, woris riigscanceller och geheymeraad, samt befahlingsmand offuer Tøngberg ampt etc., saaledes at den indkømbst, bem^{te} woris riigscanceller, Greffuen aff Griffenfeldt efter samme woris skjøde niude skulle, jche er fuldt, da haffuer wij allernaadigst til erstatning och refusion for samme affgang udj bem^{te} woris hannem allernaadigst giffne skjøde saa och desforuden til hans greffschabs for-

bedring i allernaadigste consideration af hans daglig troe flittig och willig thieniste schiødet och afhændt saafom wj och nu hermed allernaadigst schiøder och afhænder fra os och vores konglige arffsuccesorer udj regjeringen til for^{ne} woris riigs canceller; Greffuen aff Griffenfeld, och hans arffuinger effterschrefne gaarde och godtz liggendes udi wort riige Norge i Tønsberg ampt nembliq Slaugens schibred, Semb hoffuet sogn ¹⁾ — — — — —

Dernæst effterschrevne jordegodtz, som tilforne hæffuer ligget til St. Laurentij och Hoffuindtz canonie i Aggershuuqz amt, Aggers Sogn med bioggel Grorud i schipd. i fj. biugmalt, Linderud 12^{1/2} liisp. Biugmalt, Granum 2 fj. biugmalt, Deleing Engen 7 liisp. biugmalt ¹⁾ — — — — —

Huilche for^{ne} bøndergaarder och godtz och degen landskyld sampt for^{ne} leding och føering, Tønsbergs byes grundeløye, wiqe och w-uisse indkomst, sict och sagefald, arbeid, som til woris kongsgaard, nue Griffenfeld kaldet i forrige tider giort er, af samme bønder herefter giøres schal, jtem jagt offuer bønder herefter giøres schall, jtem jagt offuer ald godtzet, saa och wrag wed alle hans forstrande, samt ald tilliggende land, wand, fojer och strømme, lotter och lunder och ald anden herlighed och rettighed, were sig aff agger, eng, schouf, march, fischewand och fægang, weide eller weidestæder til fieldtz eller udj fiere, wodt och tørdt, jinden och uden gardtz med bogszel och tredieaarstage sampt ald hues rettighed och herlighed, som der nue tilligger och aff ariildhtiid der tilligget hæfuer och med rette dertil ligge bør, aldelis jintet vndertagendes i nogen maade, at følge for^{ne} woris riigscanceller, greffuen aff Griffenfeld och hans arffuinger, och det at niude, bruge och beholde med alle grefflige friheder och benaadinger som nogen greffue udj Danmark och Norge allerede gifuet er eller herefter gifuet worder, til euindelig arff och eiendomb och giøre sig det i alle maader saa nøttig och gauffnlig som de best wed och kænd, aff osz och vores

¹⁾ Her opregnes en Mængde Gaarde i Tønsberg Amt og rundt om i Akershus Amt.

konglige arffvinger och arffue successorer udj regjeringen wforment i alle maader. Och schal det bem^{te} woris rigscanceller, greffuen af Griffenfeld och hans arffvinger frit forestaa at giøre mageschifte baade med det udj dette schiøde jindsførte jordegodtz saauelsom udj de hannem aff og allernaadigst de dato 15 july och 31 oktober anno 1671 schiødet er, och det at incorporere udj for^{ne} greffschab Griffenfeld, och dersom widere jordegodtz, landschylt heller leding vnder bemelte Tøngberg ampt kunde findes, end som udj dette schiøde jindsført er, och wj eiendis eller osz tilhørendis kunde were, saa og dersom hereffter nogen forandring med det jordegodtz, som til woris ampt Tønszberg ligget haffuer, och nu til militien kand were udlagt forefalde, och det fra militien entlediget worde kunde, da schal det følge greffschabet Griffenfeld saa fuldkommen, som det udj dette woris schiøde war jindsført. I liige haffuer wj och aff sær konglige gunst och naade beuilget for^{ne} woris riigscanceller, greffuen af Griffenfeld och hans arffvinger, saasom wj och hermed allernaadigst schiøder och affheuder fra osz och wores Kongl. arff successorer udj regjeringen och til bemelte wores riigscanceller, greffuen aff Griffenfeld och hans arffvinger jus patronatus til efterchrefune kircher udj for^{ne} Tønsberg ampt Tønszberg bye Wor frue Kirche och St. Laurentj Kirche, Slausens schibred, Borre Hoffuet kirche medt vnderliggende Nye kirche annex, huorunder Loffue kirche som tilforne werit haffuer hører, Årendahls schibred, Stocher hoffuetsfogn med vnderliggende Skee och Årendahls aneger, Anneboe hoffuetsfogn med vnderliggende Haagiord og Kodahls annex, Nøtersø hoffuetsfogen, Raabøigde schibrede, Ramnesz hoffuetsfogen med vnderliggende Joten wifuestad annexer, Hof hoffuetsfogen med Waasz annex, Walle schibrede, Walle hoffuetsfogen med Wndrums annex, Botne hoffuet fogen med Hillestad annex och Holmestrands kirche, som nue kaldes Hellig aandtz kirche, Laurdahl, Suarestad hoffuet fogen med Styrewold och Sembs annexer, Sanden Schibred, Sanden hoffuet fogen med Strømb och Skoug annexer, som hand hans arffvinger och effterkommere schall hafue, niude och beholde med liige saadan frihed och herlighed, som wj och fremfarne konger i Danmark och Norge det nyt och hafft haffuer och det saaledis, at hand och dee maa lade annamme och oppeberge

kirchneres anpart tiende, jtem haffue herligheden offuer præstegaardene och deignebollerne, saauelsom ald anden kirchneres aarlige landschuld och jndkomst som aff arrildgthiit dertil ligget haffuer och tilligge bør. Deszliegeste sielff, hans arffuinger och effterkommere at falde preste och deigen och tiendes wj osz och woress konglige arff succesorer udj regieringen jngen ydermehre lod, dehl, ret eller rettighed at haffue til eller udj for^{ne} gaarder och godtz och desz eiendomb och herlighed sambt til for^{ne} jura patronatus och desz kirchers jndkomst eller herlighed effter denne doug i nogen maader, mens allernaagigst beplichter osz at frj, frelsze, hiemle och fuldkommeligen tilstaae for^{ne} woress riigscanceller, greffuen aff Griffenfeld och hans arffuinger ald, huis som forschreffuet staar, for huer mandtz tiltalte, som derpaa kunde tahle med rette j nogen maade, och offuen specificerede sampt alle udj hans greffschabs district liggende jura patronatus effter greffuennis privilegier at følge hannem och hans effterkommere greffuer och greffinder til Griffenfeld med samme herlighed, rettighed och wilkaar, som hellers jura patronatus til andre greffschaber niudes, bruges och haffues, wforhindret och wforment j alle maader. Forbiudendis alle och enhver herjmod, efftersom forschreffuet staaer, at hindre eller udj nogen maade forfang at giøre vnder wor hyldest och naade.

Giffuet paa vores konglige residentz udj Kiøbenhaffn dend 29 november anno 1673.

Christian R.

II.

Statholder Ulrich Fredrik Gyldenløves skjøde
til Vice Præsident Lauritz Jacobsen paa Brager-
næs paa Grorud, Linderud osv., dat.
Bragernæs den 5te Marts 1679.

Kongl. May^t Till Dannemarc^t
Och Norrig etc.

Geheimeraad, Stadtholder, Ober Kammer Herre
feldt Marschalck

Gouverneur ofuer Aggershuus
Ulrich Friederich Gyldenlew
Herre till Greffschabet Earwig
ock Hitz-Horn, Ridder

Siør witterligt at hafve soldt, schiødet och afhændet och nu med
dette mit breffs kraft, selger, schiøder och afhænder fra mig och miine
arffuinger, til edle och welwiise Lauritz Jacobsen Vice Præsident udj
Christiania och residerende paa Bragnes hans hustru och arffuinger Stc.
Laurentij Hofuings Canonier, Bestaaende udi efterschr^{ne} gaarder och godtz,
nemblig i Aggers Huus Stift Agger Sogn, Grorud schylder aarlig med
Bøgel Biugmalt It Skippund femb Eispund, Linderud med Bøgel Biug-
malt Halftrettende Eispund ¹⁾ — — — — —

¹⁾ Her følger en Mængde Gaarde, Sagbrug og Skove paa Ringerike, Eidsvold,
Ullensaker, Sørum osv.

Huillke forskrefne gaarder og godk bemelte Laurs Jacobsen, hans Hustrue och arfuinger herefter fri schal och maa niude, følge, bruge och beholde til et frit och frelst Kiøb, evindelig oddel och eyendom u-paa-anket och u-paatakt af mig och miine arfuinger i alle maader med ald desfen tilliggende Herligheder af Eeding och Føring, Arbeid, Sigt och Sagefald, Schoug och March, Eutter og Lunder, Fischewand, Weydestæder och Fægang, waadt og tørt, Sauger och Saugstæder, Querne och Quernestæder, Inden och uden Gaards, till fields och i fiere, som nu tilligger och Arlds tid tilligget hafuer och med rette tilligge bør, Intet med alle undertagende i nogen maade, meens Laurs Jacobsen och Hans Arfuinger det herefter sig saa nøttig at giøre, som de beest weed, will och fand i alle maader; Och kiender ieg mig ingen ydermeere Lod, Deel, Rett eller Rettighed, Til eller udi for^{ste} Godk at hafue, efterjom jeg derforr hafuer annammet effter mit nøye fuldkommen betahling; Huorforr ieg herved fuldkommelig hiembler och tilstaar forbe^{nte} Laurs Jacobsen och Hans arfuinger omberørte Gotz for alle och enhuer mandt till-talle, som derpaa med Rette will eller fand talle i nogen maade; Och huis sig skulde hænde, som iche er at formode, at noget af forbe^{te} Godtz skulle blifue Titbemeldte Lars Jacobsen eller Hans arfuinger wed nogen Laug. Dom, Rett eller Rettergang af-wunden, Da belofuer ieg hermed at igien forschaffe Laurs Jacobsen hans udlagte penge, eller och lige saa got och beleyligt Godtz igien, och det Sex-Uggers-Dagen efter at det mig til kiende gifues. dog at det scheer inden tou Mars forløb, och ellers holde Hannem och Hans Arfuinger for mig och mine Arfuinger Een for Alle och alle for Een aldels uden schade och shades-lofs i alle maader. Til bekrefftelse hafuer Jieg dette med egen Haand underschrefuet och mit Signet ladet hostrøche.

Gifuet paa Bragnes den 5te Martj Anno 1679.

Guldenlew.

(L. S.)

Underdanigste læst och publiceret paa efterschrefne Tingstuer, nemblig paa Rachestad udj Urschoug den 23 September; paa Løftten i Ullensagge Sogn den 27 Dito og paa Erpestad i Nannestad Sogn den 2 Oktober 1680 Ko. Ma. foget med Rettens betiente och meenige Tingføgte liudelig paahørende bevidner.

Sorenschriveren sammesteds
Hans Thommesøn Holst
m. p.

III.

Udskrift af «Thingprotocol for Agger, Asker og Bærum for Aaret 1687».

(Retsprotocol No. 390 A i Rigsarchivet.)

fol. 74.

Mogens Lauridzen Bye og Raadstueskrifuer i Christiania ladet thinglijuse S^{all} Presid. Lauridz Jacobsens schiøde vdsteed til ham paa dend gaard E i n d e r u d i Aggers hærred schyldende med bøgsef 12^{1/2} Eisp. biugmalt sampt Leeding, Sigt och sagefald. Datr. Christiania 7 Martij 79.

IV.

**Mogens Lauritzens skjøde til Erik Mogensen
paa Linderud med Abbediesæter, dat.
Christiania 28 Februar 1713.**

Underskrefne Mogens Lauritzen kiendes hermed at hafue transporterit og overdraget til min fjære Søn Erik Mogensen, min eyende gaard Linderud, her i Aggers herrit beliggende, skylder aarlig halvtrettende Lispund Tunge med Bøgel og Herlighed, saavelsom Abbediesæter. skylder aarlig Een Rixdaler med Bøgel, huilken forskrefne gaard med sæter med desz tilliggende med hvad navn det nefnes land hereffter vinder og følger til odel og eyendom med aasædesret, til hiemplet for alle og enhvers paatale i alle optænkkelige maader, efftersom hand det samme i hands Mødrene-Arf hafuer antaget for Trettenhundrede Rixdaler, foruden hvis hand i nogle aars tid paa samme gaard og sætter af egne midler hafuer befosted, Det til bekræftede under min egen haand og Zigenet saa og til vitterlighed af min søn Hr. Bendt Mogensen og min sviger søn Thøger Erichsen Grøn underskrefuet og forsieglet.

Actum Christiania den 29 Februarii 1713.

Mogens Lauritzen.

(L. S.)

Bendt Mogensen.

(L. S.)

Thøger Erichsen Grøn.

(L. S.)

V.

Johanne Neve Sal. Erich Mogensens skjøde til
 Cancelliraad M. L. Monsen paa Linderud
 med Abbediesæter, dat. Christiania
 14 August 1749.

Jeg underskrevne Johanne Neve Sal. Erich Mogensens efterleverse fiender og herved witterliggiør: At saasom jeg paa stiftet efter min afgangne mand Erich Mogensen slutted den 18de November 1745 er udlagt gaarden Linderud i Uggers herret med underliggende Abbediesæter og Skoug af Skyld 12 $\frac{1}{2}$ £ Bygmeel med Bøgel og Herlighed og min ældste søn Mogens Larsen tilsamme gaard er odels- og aafædesberettiget, saa haver jeg fundet for got med min Laugværgeres Raad og Sambtykke hannem benæfnte min gaard Linderud med dens underliggende at sælge og overdrage og som da bemeldte min kjære Søn Mogens Larsen derfor haver betalt mig den accorderede Kiøbe Summa 1500 Rdlr., siger femten hundrede Rigsdaler, saa er det jeg herved til hannem sælger, skjøder og afhænder benævnte gaard Linderud med underliggende Abbediesæter og av Skyld 12 $\frac{1}{2}$ £ bygmeel med Bøgel og Herlighed samt alt andet dens till og underliggende av Uger og Eng, Skoug og Mark, Sissevand og Fæegang, inden og udengierds fra fields og til fiere intet undtagen i nogen maade av hvad navn nævnes fand som gaarden tilhører og med rette tilhørd bør, hvilket alt efterdags skal følge hannem og arvinger til odel og Eiendom med samme ret og rettighed min afgangne mand og ieg efter det eier

og haft haver, ligesom jeg og efter loven for dette kiøb skal være hans trygge og faste hiemmel, hannem til al skadesløshed. Detz til bekræftelse under min haand og signete, der tilligge af min Louvæрге Høyvelbaarne og Høyædle Hr. Conferentz Raad Peter Vogt underskriver og forsegler.

Christiania den 14 Augusty 1749.

J Neve Sal. E. Mogensen.
(L. S.)

Efter forlangende underskriver som Louvæрге

P. Vogt.
(L. S.)

VI.

Fru Johanne Hedevig Mathiesens Skjøde til
Grosserer H. C. Mathiesen paa Linderud
og Tonsen, dat. Linderud
26 November 1881.

Underskrevne Enkefrue Johanne Hedevig Mathiesen erklærer herved, at jeg efter Overlæg med mine Børn og Svigerbørn har solgt mine Eiendomme i Akers Herred M.-No. 96, L.-N. 125 Linderud af Skyld 15 Daler og M.-No. 93, L.-No. 122 c Tonsen af Skyld 4 Daler 3 Ort 17 Skill. med alt Løsøre, Besætning, Avling, Redskaber og Indbo af alle Slags til min Søn Grosserer H. C. Mathiesen, ligesom jeg til ham overlader den bygslede Gaard M.-No. 97, L.-No. 126 Veitvedt af Skyld 11 Daler, 2 Ort, 4 Skill. i samme Herred, saa at han med Samtykke af Beneficiarius, Sognepræsten i Christiania kan bruge og benytte samme med alle dens tilliggende Herligheder eller selv faa den bygslet — Alt mod et Vederlag af Kr. 160 000 — et Hundrede sexti Tusinde -- Kroner, hvoraf paa Løsøret falder en Sum af tilsammen 36 000 — trettisex Tusinde Kroner og paa Bygselgodset Kr. 30 000 — treti Tusinde Kroner —, saa at det stemplede Papir til nærværende Skjøde bliver at beregne efter Kr. 94 000 — fire og niti Tusinde.

Eiendommene med alt Løsøre ere af Kjøberen tiltraadte den 5 September d. A., fra hvilken Dag ogsaa svares Renter af Kjøbe-

summen, medens alle Eiendommen paahvilende Skatter, Afgifter og Byrder overtages fra 1ste Januar 1882.

Da forannævnte Vederlag er afgjort derved, at Kjøberen har overtaget den paa Linderud hæftende Obligation til det ved Salg af Statens Gods etablerede Laanefond

for	Kr. 14 000,00
har betalt kontant	» 10 000,00
og har udstedt sin Obligation med Pant i de solgte Eiendomme for	» 136 000,00
	<hr/>
	Gjør Kr. 160 000,00

saa skjøder, hjemler og overdrager jeg ham herved forannævnte Gaarde Linderud og Tonsen med alle paa disse og paa Veitvedt staaende Bygninger og med tilliggende Rettigheder og Herligheder.

Linderud den 26 November 1881.

Johanne Hedevig Mathiesen.

VII.

Grosserer H. C. Mathiesens Skjøde til Godseier Christian Mathiesen paa Linderud
m. v., dat. Christiania 14 Juli 1893.

Undertegnede Grosserer H. C. Mathiesen sælger, skjøder og overdrager herved til min Søn Student Christian Mathiesen efternævnte mig tilhørende Eiendomme.

G.-No.	85,	B.-No.	2	Tonsen	af Skyld	M.	11,19	i Aker.
G.-No.	88,	B.-No.	1	Linderud	»	—	M. 30,97	—
—	»	B.-No.	3	Lunden	»	—	M. 11,12	—
—	»	B.-No.	4	Holtset	»	—	M. 14,20	—
G.-No.	95,	B.-No.	6	Ammerud	»	—	M. 1,48	—
G.-No.	122,	B.-No.	4	Hovin	»	—	M 10,24	—
G.-No.	11,	B.-No.	20	Kjul	»	—	M. 2,82	i Nitedal,

ligesom jeg til ham overlader den bygslede Gaard Veitvedt G.-No. 89, B.-No. 1 i Aker, saa at han med Samtykke af Beneficiarius, Sognepræsten i Christiania, kan bruge og benytte samme med alle dens tilliggende Herligheder eller selv faa den bygslet, tillige med al paa nævnte Eiendomme værende Besætning (mine til personligt Brug benyttede Kjøreheste undtagne) og Redskaber, alt for en Kjøbesum af 200 000,00 — to hundrede Tusinde Kroner —, der afgjøres paa følgende Maade:

a)	Kjøberen overtager som personlig Debitor de paa Eiendommen hvilende Hæftelser, nemlig:	
1)	Obligation paa Linderud til Statens Laanefond for	Kr. 14 000,00
2)	Do. paa Lunden til Chefgaardsfondet	» 12 000,00
3)	Do. » Holset » —	» 12 000,00
		<hr/>
		Kr. 38 000,00
b)	han har betalt kontant	» 62 000,00
c)	og har for Resten af Købesummen idag meddelt mig sin Pantobligation i de 6 førstnævnte Eiendomme	» 100 000,00
		<hr/>
		Kr. 200 000,00

Kjøberen, der allerede forhen som Forpagter har Eiendommene i Brug og Besiddelse, svarer resterende Skatter, Byrder og Udredsler af samme.

Med Hensyn til det stemplede Papir bemerkes, at det i Handelen medfølgende Løsøre af os er ansat til en Værdi af 20 000 Kr. samt at Bygselretten til Veitvedt er ansat til 30 000 Kr., saaledes at stemplet Papir kun er beregnet for en Sum af 150 000 Kr. For Thinglæsningsgebyrets Skyld ansætter vi Eiendommen Kjul til en Værdi af 10 000 Kr.

Thi skal de ovenanførte Eiendomme herefter tilhøre Kjøberen med alle de samme Herligheder, Rettigheder og Forpligtelser, hvormed de hidtil have tilhørt mig.

p. t. Christiania 14de Juli 1893.

H. C. Mathiesen.

VIII.

Sognepræsten til Hellig Trefoldigheds Kirke i Christiania Hr. Dr. theol. Hans Munchs bygsel- brev til Rasmus Gudmundsen paa gaarden Veitvedt af 4 mai 1687.

Hans Munch Sogne Præst og Canonicus udj Christiania Proust offuer Bragernæs Proustie fiendes her med och witterlig-gjør, at saasom Rasmus Gudmundsøn hafuer med til-ladelse af min Sl. Formand udj Embedet begyndt at bebygge och op-rydde en Eng- och Sæde-Pladß paa dend ene side af Landeweyen ved Linderud af en Eng- och Sæde-Pladß paa den anden side af Landeweyen ibidem, da efterdj Weyetwed derved kand forbedris, hermed fæstes och bygslis samme twende pladßer paa Weyetweds eye-deele beliggende til Ermeldte Rasmus Gudmundsøn, huoraf hand til første Bygsel hafuer betalt som af En Fierding Tunge och schall til Landherren, som nu er eller kommandes kirker aarlig til affgifft og Indschyld erlægge och svare af begge steder 2 Rixdaler. Foruden bemeldte Tou Rixdaler til Landherren schall Rasmus giffue til Hielpe schat Tre Ort, som aarlig til den, som gaarden bruger schall betimelig ofuerleveres. Dersom Rasmus Gudmundsøn schulde faa udj finde bemeldte opryddede Pladßer paa Weyetwed Eyendeele at qwittere, tilbindes hand efter aftale Landherren, som da er de af hannem opbygte huuse, for huis Danne-Mænd lofligt och forswarligt kand befindes, saafremt da Landherren ey vil derfor gifue och giøre fornøydst, maa Rasmus giøre sig sine huuse

saa nyttig, som hand bedst weed och fand och dennem selge och bortføre
effter egen behag, saa hand dennem self hafuer opbygged och for-
ferdiged.

Til Beschyttelse med egen Hand och Signete.

Christiania d. 4. Maij 1687.

Hans Munch.

(L.S.)

IX.

Rasmus Veitvedts overdragelsesbrev til Erik
Mogensen paa sin bygselret til Veitvedt,
dat. Christiania 4 oktober 1715.

Efter som Erich Mogensøn har afhandlet mig min Ret til min nu Paaboende gaarde Plads Wegetwedt kaldet, saa har ieg ofuerlevered ham min Bøgel-Seddel, huoreffter hand formaaet sig nye Bøgel af min Landherre Prousten Mag. Peder Lange, Thj Transporteres hermed bem^{te} Erich Mogensøn, Baade de huuse Jeg Behygged Wegetwedt med. Saa uelsom ald anden min Ret til forbet^e gaarde Pladje i huad Nafn det hafuer, uden nogen forbeholdenhed, og som hand derfor til vederlaug haffuer fornøyed mig efter wores forening, Saa hiembler og tilstaaer ieg sammelige min Ret til bem^e gaarde Pladje Wegetwedt sig til fordeel og nøttiggjørelse, som hand bedst weed och kand frij for all Mands Pretension och Paatahle det ieg bekræfter under min haand med tvende hogstafuers Paateignelse og mit Signete Hostrøigt saa og tientsvenlig ombedet Sr. Olle Müller och Povel Johansøn, det med mig til witterlighed will underskriffue och forseigle.

Actum Christiania d. 4. oktober 1715.

R. S.
(L. S.)

Efter Rasmus Wegetwedts westaaelse og Egen Begiær underskriffuer

O. Müller.
(L. S.)

Poul Johansøn.
(L. S.)

X.

Mag. Peder Langes Bygselbrev til Erik Mogensen
paa Veitvedt, dat. Christiania
12 oktober 1715.

Peder Lange Sogneprest og Cannonicus udj Christiania og Proust over Bragernæs Prousti fiendes og hermed witterliggiør, at haffue stæd og fæst, som ieg hermed stæder og fæster Monsieur Erich Mogensøn Et Half Skippund Tunge udj een mig allernaadigst Beneficered Gaard Wegertvedt kaldet, Beliggende udj Aggers Herret, huoraf Cron tilforn Brugt og beboed dend eene Fierding og Rasmus den anden Fierding, som godwillig er afftaaet til Brug under Einderud, huor det beleyligst er beliggende for, altfaa shall den bem^{de} Monsr Erich Mogensen her efter dags nyde og beholde forbem^{de} Ett Half Skippund Tunge udi Wegertvedt til Brugs, som Laugforsvarlig paa forestaaende maade, ald dend stund hand i rette Tiid suarer Kngl, Skatter og Contributioner Sambt Landsfylden til mig og mine efftermænd og ellers i øfrigt holder sig Landslaugens allernaadigste Bydende efterrettelig, Bøgelpengene er mig efter Lougen Betalt.

Christiania d. 12. Oktober 1715.

P. Lange.

(L. S.)

XI.

Sognepræsten til Vor Frelzers Kirke Hr. Andreas Hofs Bygselseddel til Erik Mogensen paa Vei- tvedt, dat. Christiania 21 December 1719.

Endog dend af mine Formænd efterladte Jordebog formelder, at ovenbenævnte Gaard Wegertvedt blandt nogle andre her i Aggers Sogn beliggende af Alders Tiid hafver været brugt til Sognepræstens Husbef, dog som min Sal. Formand Mag. Peder Lange hafver bortbørglet dend til Monsr. Erich Mogensen fornehme Kjøb og Handelsmand udj Christiania, saa hafver ieg ovenbem^{te} Børgsessedel efter hans Kongl. May^ts sidst udgangne Allernaad. forordning om Stemplet papier hermed Renoveret og stadfæst.

Christiania 21 December 1719.

Andreas Hoff.

(L. S.)

XII.

Sara Gotsøn Sal. Provst Wegeners Byxelbrev til Hans Olsen Furusæt paa Gaarden Veitvedt, dat. Christiania 3die April 1758.

Sara Gøtzøn Sal. Hr. consistorial Raad og Stifts Proust Wegeners kiendes og hermed witterliggiør at have stædet og fæsted, som ieg og herved stæder og fæster til Dannemand Hans Olsen Furusæt, en Christiania Stifts Proust allernaadigst beneficeret og i Aggers Sogn beliggende gaard kaldet Weggertvedt og skydende $\frac{1}{2}$ Skpd. bland malt, hvilken Gaard forhen af avg. Mad. Mogensen har været besiddet og beboet; thi skal ovennævnte Hans Olsen Furusæt herefter og for sin levetid nyde, bruge og besidde bemeldte gaard Wegertvedt skydende som meldt eet halfft Skippund malt og det paa sædvanlig maade og følgende Conditioner nemblig, at hand aarlig og i rette tiide erlægger og betaler alle Kongl. ordinaire og extraordinaire skatter og contributioner samt landskyld og andre af gaarden gaaende rettigheder, holder den og paastaende huse i forsvarelig stand og hævd, skoven ikke til upligt forhugger eller forhugge lader, er sin landherre hørig og lydig og sig ellers i alt saaledes forholder som loven en leylænding befahler.

Til Christiania Waisenhuus betaler hand Een Ort, som tiener vedkommende Kongl. Majestæts Sorenssriver til efterretning, Bøgen er betalt. Dette til bekræftelse under min Haand og høstrøfte Signete.

Christiania den 3die April 1758.

Sara Gotsøn Sal. Dr. Wegeners.
(L. S.)

Som andtagen Laugværge underskriver

O. Holmboe.

XIII.

Hans Olsens overdragelsesbrev af sin Byg- selret til Veitvedt til Cancelliraad M. L. Monsen, dat. Christiania 20 Juni 1761.

Underfrevne Hans Olsen nærværende Tiid boende paa Gaarden Weietvedt i Aggers Herret, bekiender og herved tilstaaer med frie villie og velberaad Hue at have overdraget og afstaaet for Handelsmanden udi Christiania Sr. Mogens Larsen Mogensen og hans arvinger min nu i Bøgel havende gaard bemelte Weietwedt, Christiania Sognepræst beneficeret, siden velbem^{de} Sr. Mogensen og arvinger desuden ere de som efter mig følgerig Kongl. allernaadigste Resolution som Bøgel-mænd skulle have gaarden imod Lauglig Bøgel og Landskyld og det paa de Vilkaar, at mig til erstatning for min udgivne Bøgel samt paa gaarden andvendte forbedringer idag contant er leveret 190 Rdlr., siger et Hundrede og halv femtesindstiuge Rixdaler Courant og den 28 february næstkommende aar 1762 end videre bliver betalt til mig eller Arvinger 200 Rdlr., skriver To Hundrede Rigsdaler, som tilsammen udgjør 390 Rdlr., hvorimod jeg fornævnte 28 febr. uden nogen slags mere vederlag eller Indvending under udfastelse afleverer gaarden Veietvedt med alle sine Eiendomme i den Stand samme nu er. Imidlertid behoer jeg gaarden samt benytter mig baade af defens Huuse og Marker, undtagen den største Eng, som ligger paa østre Side af Landeveien, som Sr. Mogensen fra denne Dags Dato tager under Disposition og Brug, saavel i henseende til Høe som Havn. I Skougen hugges intet videre

af mig til Sahl. Tilfidsst er og herved aftalt, at de 2de imellem os svævende processer, den ene ved Christiania Laugthing, og den anden paa Aggers Herrets og Bøigde Ting fra begge Sider uden videre Tiltale ophøre, ligesom og Sr. Mogensen i sin tid med Beneficiarius afgjør hvad hånd tilkommer uden andsvær for mig dog betaler jeg Landskyld og alle andre Udgifter af Gaarden til dette Mars Udgang.

Forsaavidt forestaaende vedkommer mig Mogens Larsen Mogensen, forpligter jeg mig samme i alt at opfylde. Dette til Bekræftelse under vores egne Hænder og Signeter, samt formaaed Sorenskriveren Hr. Auditeur Giesing og Kjøbmanden Sr. Jørgen Pedersen som Vitterligheds Vidner dette Documente med os at testificere udi Christiania den 20de Junii 1761.

Hans Olsen.

(L. S.)

Da dette Document efter foregaaende oplæsning og Tilstaaelse af Hans Olsen ved selv at holde i Pennen frivillig er bleven underskrevet og vedtaget samt at Signet er høstrøgt Teftr.

H. C. Giesing.

(L. S.)

Jørgen Pedersen.

(L. S.)

De resterende 200 Rdlr. er mig i lige maade af Sr. Mogens Larsen Monsen idag bleven betalt, saa at intet mangler, hvorved denne Contract fra Hans Side er opfyldt, hvorfor ieg og forpligter mig for alt, hvis ieg af samme dependerer uwægerlig og uden ophold at opfylde og efterkomme, ligesom ieg for bemelte 200 Rdlr. hermed tjenstlig og fravesløs kvitterer, og bekræfter med min egen Haands Underskrift, samt af Holger Arctander og Henrif Gulbrandsen til Vitterlighed attesteres.

Christiania den 22 February 1762.

Hans H. O. S. Olsen.

Til vitterlighed underskrives af os.

H. Arctander.

H. Gulbrandsen.

XIV.

Professor Theologiae Mathias Albertus Haberdorphs Bygselbrev til Cancelliraad M. L. Monsen paa Veitvedt dat. Christiania 6 Mai 1762.

Mathias Albertus Haberdorph Professor S. S. Theologiae ved Academiet i Kiøbenhavn, Consistorialraad, Stiftprovst og Provst til Bragnæs Provstie samt Sognepræst for Christiania Menighed, gjør hermed for alle vitterlig, at have fæstet og bøglet, ligesom jeg hermed bøgler og fæster til Sr. Mogens Larsen Monsen høifornehme Kjøbmand og Negociant udi Christiania een mig som Stedets Sognepræst allernaadigst beneficieret gaard Weietvedt kaldet beliggende i Aggers Sogn og skylder $\frac{1}{2}$ Skpd. Maldt, hvilken gaard bemeldte Sr. Monsen og Arvinger ifølge det Høy Kongelige Conseils Resolution af 24 Januaar 1760 allernaadigst er bleven bevilget herefter at nyde til Brug mod dobbelt Landskyld deraf aarligen til Beneficiarius at betale af hvilken Bevilgning han mig en verificeret Copie haver overleveret og som atter meldte Sr. Monsen ligeledes haver forevist mig den forrige opsidder Hans Olsen Weietvedts skriftlige Afstaaelse for bemeldte gaards brug og for hvad forbedring samme Hans Olsen i sin Beboelstid paa Gaarden Weietvedt haver andvendt, dateret den 22de February udi indeværende Aar, hvoraf mig en ligelydende Gjenpart er overleveret. I Anledning da af alt ovenandførte bliver hermed, som meldet er oftbem^{te} Sr. Mogens Larsen Monsen bøglet og fæstet bemelte Gaard Weietvedt for hans Levetid

at nyde, bruge og beholde og gjøre sig den saa nyttig og gavnlig som han best ved og lovforsvarlig fandt, saalænge han i rette Tids svarer og betaler de ordinaire og extraordinaire Kongl. Skatter og Contributioner, som enten allerede ere eller herefter fandt denne Jordebrug vorde paalagt, samt Landskyld, Skydsfærd og Credie Tage inden Juleaften i hvert Aar rigtig leverer og betaler til Stiftprovsten i Christiania, saa og Skougen ikke til Upligt forhugger eller forhugge lader, jorden aarlig forbedrer og Husene derpaa holder i god og forsvarlig Stand og sig ellers i alle maader opfører lovgemæs. Da jeg til slutning af eget godt hjerte tilønster ham af Guds megen Naade Løffe og Velsignelse fra Himlen her ovenfra, fra jorden hervedenfra, at hans Velsignelse maatte aarlig grønnes! Hans lys frembryde som Morgenrøden, hans Retfærdighed fremgaae for Vor Guds Ansigt og Herrens Herlighed slutte til efter Ham.

Børlen er mig rigtig ifølge den høye Kongelige Conseiels Resolution betalt. Til Christiania Waisen hus har han lovet at betale en Rixort, som Sorenskriveren Hr. Auditeur Giessing ville ved Tinglysningen modtage.

Christiania den 6te Mai A^o 1762.

M. A. Haberdorph.
(L. S.)

Stiftsprovst Nicolay Lumholtz's Bygselbrev til
 Fru Cancelliraadinde Monsen paa Veitvedt
 dat. Christiania 25 Oktober 1802.

Nicolay Lumholtz Stiftsprovst, Provst over Bragernæs Provstie og Sognepræst i Christiania gjør vitterligt, at have bogslet til S. C. frue Cancellie Raadinde Monsen 10 Lpd. Blandmalt i gaarden Weietved i Aggers Sogn beliggende og Sognepræsten i Christiania beneficeret, hvilke 10 Lpd. hendes Mand Sal. Cancellie Raad forhen har bruugt i følge den ergangne Resolution af 24 Januar 1760 at han og Arvinger maae efter derom allerunderdanigst gjorte Ansøgning overlades ommeldte gaard Weietvedt til bestandig brug og besiddelse paa de Vilkaar, at den jorddrotlige Retighed aarlig betales dobbelt til Beneficiario samt Bøgel, hver Gang den ved ham eller efterkommeres Dødsfald faar een nye Arving. Thi skal velbemeldte Enke frue Monsen for sin leve Tiid bruuge og besidde foranførte 10 Lpd. Blandmalt i gaarden Weietved under den betingelse at hun betaler alle de af denne gaard gaaende ordinaire og extraordinaire Skatter og Udgifter tilligemed den stipulerede Landskyld som hidindtil hvert Aar, med Otte Rigsdaler og tre Ort og aldeles iøvrigt retter sig efter den forskrift loven en Bøgelmand foreskriver alt efter den Revers hun dags dato har undertegnet. Bøgelen har hun betalt; til Christiania opfostringshus erlægger hun Een Rixdaler. Og da denne gaard paa

grund af andførte Resolution aldrig fand blive udnæfnt til Embeds-
bolig er det anseet uforfødent at indtage den clausul forordningens
Bydende herom paalægger til at fremme Bøgeseddelens Tinglæsning.

Det hermed bekræftes under Haand og Segl.

Christiania den 28 Oktober 1802.

Sumholtz.

(L. S.)

XVI.

**Biskop og Stiftsprovst Nicolay Lumholtz's
Bygselbrev til Hr. Assessor Haagen Mathiesen
paa Veitvedt dat. Christiania 17 Juli 1812.**

Nicolay Lumholtz Biskop, Stiftsprovst over Bragerens Provstie og Sognepræst i Christiania gjør vitterligt, at have bøglet til S. T. Hr. Commerce Assessor og Grosferer Haagen Mathiesen 10 Lpd. Blandmalt i gaarden Weietvedt i Aggers Sogn beliggende og Sognepræsten i Christiania beneficeret, hvilke tie Espund Enke frue Cancelliraadinde Monsen hidindtil har brugt, men nu overladt paa Beneficiarii nærmere samtykke til velbenævnte Hr. Assessors frie Disposition tilligemed sin eiende gaard Einderud i samme Sogn. Dernæst da den første af disse ligger den sidste nærgrændsende og der ved kongelig ergangen Resolution af 24 Januar 1760 er bleven indvilget, at benævnte gaard Veietvedt maa overlades afgangne Cancellie Raad Monsen og hans Arvinger til bestandig Brug og Besiddelse paa de Vilkaar at Beneficiario betales den aarlige jorddrotlige Rettighed dobbelt samt Bøgel hver gang det indtræffer ved hans eller Efterkommeres Dødsfald en nye Arving tiltræder samme, er det paa Grund af Hr. Assessor Mathiesen er afgangne Cancellie raad Monsens Svigersøn ham herved tilbøyles de ovenansførte 10 Lpd. Blandmalt i gaarden Weietvedt under den Betingelse at betale alle de af denne gaaende ordinaire og extraordinaire Skatter og Udgifter, saavel som den jorddrotlige Rettighed i overensstemmende med den paaberaabte allerhøieste Resolution og ifølge den Revers han Dags Dato har undertegnet.

Børelen er betalt og Fem Rixdaler erlægges behøøgentligen til Christiania Opfostringshuus, hvorhos tilføies, da denne Gaard efter de her oplysende Omstændigheder aldrig kan blive udnævnt til Embedsmandsbolig, er det anseet unødøvendigt at indrykke den clausul Forordningen herom desaarfag paabyder for at fremme dette Børel Reverses Thinglæsning.

Christiania den 17 Juli 1812.

Lumholtz.
(L. S.)

XVII.

Stiftsprovst Edvard Munchs Bygselbrev til Proprietær M. L. Mathiesen paa Veitvedt, dat. Christiania 17 Juli 1843.

Edvard Munch, Stiftsprovst i Christiania, gjør vitterligt at have i Medhold af Rescriptet af 24 Januar 1760, der giver Descendenterne af Kancelliraad og Kjøbmand i Christiania Mogens Monsen i uendeligt led Adgang til at faa bygslet Gaardparten Weietwed i Agers Sogn bygslet 10 Lpd. Blandmalt i bemelte Gaardpart Weietved, beliggende i Agers Sogn og ansat i ny Skyld til 11 Skylddaler 2 ort 4 sk. til Eieren af Gaarden Linderud i Agers Sogn, Hr. Proprietær Mogens L. Mathiesen, der er Søn af den sidste Bygselmand paa Weietvedt, afdøde Generalkrigskommissær Haagen Mathiesen. I Kraft af dette Bygselbrev skal altsaa Proprietær Mogens L. Mathiesen for sin Levetid erholde den Christiania Stiftsprovsti beneficerede Gaardpart Weietvedt til fri Raadighed, mod at han

- 1) svarer alle ordinære og ekstraordinære Skatter af Eiendommen.
- 2) for hvert Aar erlægger de jorddrotlige Rettigheder til Beneficiarius med det dobbelte Beløb i overensstemmende med det ovenanførte Rescript af 24 Januar 1760.
- 3) dyrker Jorden forsvarlig og ei behandler Eiendommen som Underbrug.
- 4) holder de paa Jordveien staaende Huse i ordentlig Stand.

- 5) ikke til Upligt forhugger Skoven, samt ellers i alle Dele holder sig de Lovbestemmelser efterrettelige, der angaar behandlingen af offentlig Jordegods.
- 6) endelig bærer samtlige med dette Bygselbrev forbundne Omkostninger, saasom til stemplet Papir, Thinglæsning m. v. Alt overensstemmende med den Revers, som han ligelydende med dette Bygselbrev under Dags Dato til mig har udstædt. Hvorhos bemerkes, at Bygselspengene for Gaardsparten Weietvedts Overdragelse til Hr. Proprietær Mogens L. Mathiesen ere erlagte til mig overensstemmende med Lovens 3—14—24.

Christiania den 17de Juli 1843.

Munch.
Stiftsprovst.
(L. S.)

XVIII.

Stiftsprovst Anders Heinrich Julius Bruuns Bygselbrev til Grosserer H. C. Mathiesen paa Veitvedt, dat. Christiania 1 Oktober 1890.

Anders Heinrich Julius Bruun, Stiftsprovst i Christiania, gjør vitterligt, at have i Medhold af Rescriptet af 24 Januar 1760, thinglæst 26 Marts 1763, der giver Descenderterne af Kancelliraad og Kjøbmand i Christiania Mogens Monsen i uendelige Led Adgang til at faa bygslet Gaardparten Weitvedt (Veitvedt) i Akers Sogn, bygslet 10 Lpd. Blandmel i bemeldte Gaardpart Veitvedt, beliggende i Akers Sogn og ansat i ny Skyld til 11 Skylddaler 2 Ort 4 Sk., til Eieren af Gaarden Linderud i Akers Sogn Grosserer Haagen Christian Mathiesen, der er Søn af sidste Bygselmand paa Veitvedt, afdøde Proprietær Mogens L. Mathiesen og dennes ligeledes afdøde Hustru Johanne Hedvig Mathiesen. I Kraft af dette Bygselbrev skal altsaa Grosserer Haagen Christian Mathiesen for sin Levetid erholde den Christiania Stiftsprovsti beneficerede Gaardpart Veitvedt til fri Raadighed imod at han

- 1) svarer alle ordinære og extraordinære Skatter af Eiendommen.
- 2) for hvert Aar erlægger de jorddrotlige Rettigheder til Beneficiarius med det dobbelte Beløb overensstemmende med Rescriptet af 24 Januar 1760.
- 3) dyrker Jorden forsvarlig og ei behandler Eiendommen som Underbrug.

- 4) holder de paa Jordveien staaende Huse i ordentlig Stand.
- 5) ikke til Upligt forhugger Skoven, samt ellers i alle Dele holder sig de Lovbestemmelser efterrettelig, der angaar Behandlingen af offentligt Jordegods.
- 6) endelig bærer samtlige med dette Bygselbrev forbundne Omkostninger, saasom til stemplet Papir, Thinglæsning m. v. Alt overensstemmende med dette Bygselbrev, hvoraf Beneficiarius og Bygselmand skal have hvert sit Exemplar.

Derhos bemerkes, at Bygselfengene for Gaardparten Veitvedts Overdragelse til Hr. Grosserer Haagen Christian Mathiesen er erlagte til mig overensstemmende med Lovens 3—14—24. Det andet Exemplar af Bygselbrevet er skrevet paa stemplet Papir No. 14.

Christiania den 1 Oktober 1890.

Jul. Bruun.

Til Vitterlighed:
H. O. Klingenberg

XIX.

Stiftsprovst Anders Heinrich Julius Bruuns Bygselbrev til Godseier Christian Pierre Mathiesen paa Veitvedt, dat. Christiania 22 Februar 1895.

Anders Heinrich Julius Bruun, Stiftsprovst i Christiania, gjør vitterligt, at have i medhold af rescriptet af 24 Januar 1760, thinglæst 26 marts 1763, der giver descendenterne af Kancelliraad og Kjøbmand i Christiania Mogens Monsen i uendelige led adgang til at faa byxlet gaardsparten Weietvedt (Veitvedt) i Akers Sogn byxlet 10 Lpd. Blandmel i bemeldte gaard G.No. 89 Br.No. 1 af ny skyld 22 mark 38 øre, til eieren af gaarden Linderud i Akers Sogn, godseier Christian Pierre Mathiesen og dennes hustrue, da den nuværende byxelmand, Haagen Christian Mathiesen, har opladt byxelen til fordel for sin søn nævnte Christian Pierre Mathiesen.

I kraft af dette byxelbrev skal altsaa godseier Christian Pierre Mathiesen og hans hustru, saalænge de lever, erholde den Christiania Stiftsprovsti beneficerede gaardpart Veietvedt til fri raadighed imod at han (hun)

- 1) svarer alle ordinære og ekstraordinære skatter af eiendommen.
- 2) for hvert aar erlægger de jorddrotlige rettigheder til beneficiarius med det dobbelte beløb overensstemmende med det ovenanførte rescript af 24 Januar 1760.

- 3) dyrker jorden forsvarlig og ei behandler eiendommen som underbrug.
- 4) holder de paa jordveien staaende huse i ordentlig stand.
- 5) ikke til upligt forhugger skoven samt ellers i alle dele holder sig de lovbestemmelser efterrettelig, der angaar behandlingen af offentligt jordegods.
- 6) endelig bærer samtlige med dette byxelbrev forbundne omkostninger, saasom til stemplet papir, thinglæsning m. v. Alt overensstemmende med dette byxelbrev, hvoraf beneficiarius og byxelmand skal have hvert sit exemplar.

Derhos bemerkes, at som byxelssum er betalt til mig et beløb stort kr. 160 — et hundrede og sexti kroner.

Christiania den 22 Februar 1895.

Jul. Bruun.

Som Text til Billederne hidsættes nedenstaaende efter Morgenbladets Extranummer for 30te Oktober 1899.¹⁾

«Gjennem en lang Allé af prægtige 100-aarige Lindetræer kommer man op til Hovedgaarden, der bestaar af en meget stor 2 Etages Bygning med høie Kjældere, hvortil slutter sig en temmelig anseelig Fløibygning paa 3 Etager. Rundt om ligger de store velstelte Udhusbygninger.

Hovedbygningen paa Linderud har den respektable Alder af næsten 200 Aar, idet den, som før nævnt, ca. 1713 er opført af Erik Mogensen. Den havde da et temmelig steilt gammeldags Tag med Mezzaniner, der gjorde, at den saa endnu høiere og større ud.

Dette blev, da Linderud i 1845 undergik en omfattende Restauration, sløifet og Bygningen erholdt da sit nuværende Udseende.

Fløibygningen blev opført af Haagen Mathiesen i 1810. De talrige Værelser i den vidtløftige Bygning bærer, trods de i den nyere Tid indlagte elegante Parketgulve, fremdeles et solid koseligt gammeldags Præg.

Fra en af Søiler baaret lang Svalegang, der strækker sig langs Bygningens Facade kommer man ind i en Entre, og derfra ind i en Stue, hvor der i Væggen over Dørene er indfældt romantiske Landskabsbilleder. Her hænger Oliemalerier i Legems-

¹⁾ Af cand. iuris Haagen Krog Steffens.

størrelse af Erik Mogensens og hans Hustru, født Neve, samt af den i sachsisk Tjeneste i 1765 afdøde Captain Johan Henrik Mathiesen, foruden af yngre Medlemmer af den Mathiesenske Familie.

Herfra kommer man ind i en Suite af Værelser, der optager hele første Etage i Hovedbygningens Langside.

Vi begynder i et Kabinet med sorte Ibenholdts Møbler. Paa sorte Sokler staar her Glosimodts Marmorbuste af Grosserer H. C. Mathiesen, og Bergsliens af Firmaets mangeaarige Compagnon Grosserer Tostrup.

Væggene prydes af et stort Madonnabillede i Copi efter van Dyck og af Malerier af Ludvig Munthe, Gude og Arbo.

Paa den ene Væg findes et sort Ibenholdts Skab, der indeholder en smuk Samling af Glaspocaler og Porcelæn. Her opbevares et udmerket smukt Kaffeservice af gammelt Kjøbenhavnerporcelæn, en Gave fra Kong Fredrik den VI som Erindring om hans Besøg paa Linderud som Kronprinsregent i 1788. Endvidere en Del pragtfulde Glaspocaler med indsløbne Tegninger og Vers, holdte i forrige Aarhundredes svulstige Stil. Pocalerne har ret anseelige Dimensioner; den ene rummer ikke mindre end 3 Flasker Burgunder.

I dette Skab er ogsaa opstillet en Del af et meget stort Service af Sevresporcelæn, der findes paa Linderud, og som man vistnok med Tryghed kan sige, at der neppe findes Mage til her i Landet, hverken i offentlige eller private Samlinger. Servicet, der tæller over 100 Stykker, er hyldt med brune Tegninger og er af uforlignelige Former og Glassur. Det har forresten ogsaa sin Historie, idet det har tilhørt ingen ringere end Ludvig Philip, Konge af Frankrige, hvis kronede Navnetræk pryder hvert enkelt Stykke, der desuden bærer Sevres-Manufacturets Fabrikmerke og Indskriften «*Chateau de Trianon*».

Det er i sin Tid kjøbt ved en Auktion efter Ludvig Philip paa Chateau d'Eu i Nærheden af Paris.

I de tilstødende Værelser mødes moderne Kunst og Malerier med Fortidens Minder paa en Maade, der vidner baade om en gennem Generationer nedarvet Velstand og en fin kunstnerisk

Smag, og hvorved der opnaaes et Indtryk af solid gammeldags Elegance, der i vore Dage i vort Land er meget sjelden at træffe.

Væggene er bedækkede med gode, tildels særdeles værdifulde Malerier, fornemmelig af norske Kunstnere; vi nævner fortræffelige Arbejder af Tidemand (bl. a. Originalen til hans bekjendte Kortspillere), Ekersberg, Dahl, Baade, Gude, Bodom, Morten Müller, Arbo osv., kort sagt Prøver paa vor ældre Malerkunsts dygtigste Frembringelser. I det ene af Værelserne finder man en Række Famileportrætter, malede af den anseede danske Portrætmaler Monies. Her er Billeder i fuld Legemsstørrelse af M. L. Mathiesen og af hans 4 Børn. Endvidere to Billeder af Cancelliraad M. L. Monsen, og et udmerket udført Billede i Legemsstørrelse af Generalkrigskommisær Haagen Mathiesen, malet 1788 af den bekjendte Juel.

Et gammelt Billede af Linderud med sit høie taarnlignende Tag og snorlige Alleer og klippede Lindehække hænger ogsaa her.

Blandt andre Gjenstande støder man ogsaa paa et ældgammelt Døbefad af Messing, der skriver sig fra den gamle Mariakirke i Maridalen, der i lange Tider var i Familien Monsens Eie.

I første Etage findes ogsaa Dansesalen. Den er af anseelig Størrelse og gjør med sit lave Loft, sit skinnende hvide Gulv og smukke Møbler i Empirestil et meget stilfuldt Indtryk. Væggene prydes her af store Malerier af Dahl, Gude, Bodom og Barlag.

Ved siden af Salen er Thestuen, hvor der blandt andet findes to Porcelæns Punscheboller af kolossale Dimensioner. Disse tjente efter en Tradition, der er bevaret paa Linderud fra Cancelliraadens Dage, Verten og hans Bordherre til — Hovedbedækning, naar man, efterat Bollerne var tømte, i Høitideligt Optog vandrede ud for at faa dem fyldte paany.

De svage Hoveder, der ikke magtede at deltage i Processionen, havde man — efter samme Tradition — meget nemt skildt sig af med ved at fjerne dem gjennem en Lem i Gulvet.

Gjennem den samme Lem førte en Trappe ned til et kjøligt Kjælderværelse, hvor der endnu findes Spor af Væggemalerier.

Med sine rummelige Klaffeskabe i Væggen har det vistnok frembudt et særdeles behageligt Opholdssted i Sommervarmen.

I den rummelige Spisestue i første Etage ud mod Gaardspladsen prydes Bordet ved festlige Anledninger af en sjelden og smukt Bordopsats. Den er i sin Tid kjøbt af en ved det danske Hof accrediteret fremmed Minister, og bestaar af et meget stor Speilplateau i 5 Afdelinger paa forgyldte Broncefødder, hvortil hører Kandelabre, Figurer og Opsatser i samme Metal.

I anden Etage med dens lange, gammeldagse, med Billeder prydede Gange, af den koselige Sort, der nu næsten ikke mere findes, ligger en lang Række af Sove- og Gjæsteværelser.

Her er ogsaa det store Billardværelse med en smuk Billard af lys udskaaet Eg.

Paa Væggen hænger et ypperligt udført Maleri af Generalkrigskommissær Haagen Mathiesen med sine to Ridderordener, malet i Paris af en fransk Kunstner.

Fra den store Veranda, der prydes af vældige udstoppede Elghoveder fra Godseierens vidtstrakte Skove, har man den prægtigste Udsigt over Christianiadalen og Fjorden.

Den velstelte Have med sine ældgamle Træer og Hække skraaner jevnt nedover og afsluttes med en snorlige klippet Lindealle, 300 alen lang, der løber parallelt med Bygningens Façade og ender i en 4 kantet Løvpavillon, der ligesom Alleen er saa tæt, at man tørskoet kan spadserer der, selv i det stærkeste Regnveir.

Haven og Alleerne maa være meget gamle; efter Sagnet skal de skrive sig fra Klostertiden og oprindelig være anlagt af Munkene paa Hovind.»

Foruden de allerede før nævnte kongelige og fyrstelige Personer, har ogsaa Kong Oscar II gjæstet Linderud, hvor han den 18de Juli 1899 indtog Middag med sit Følge.

REGISTER

- Aall, Jacob, Jernverkseier 163. 233.
 Aall, Niels, Statsraad 168.
 Aars, N., Procurator 183.
 Aasnæs, Jon 76.
 Adam, Claus 85.
 Adeler, Cort Sivertsen, Admiral 200.
 Adeler, Fredrik Christian, Geheime-
 raad 200.
 Adeler, Henrik Mathias 200.
 Adeler, Henrik, Justitsraad og Amt-
 mand 201.
 Adeler, Niels Sivertsen, Amtmand 200.
 Adeler, Søfren Nilssøn, Lagmand 202.
 Adeler, Kammerjunkerinde, f. Bentzen
 29.
 Ahlefeldt, Greve 120.
 Albertin, Brostrup, Advokat 36.
 Alteveldt, Familien 193.
 Ambjørnsdatter, Else 22. 92.
 Andersdatter, Anna 23.
 Andersdatter, Dorothea 23.
 Andersen, Gjord, Generaltoldforvalter
 47. 139.
 Andersen, Hans, Assessor 200.
 Andersdatter, Inger Marie, g. m. Peder
 Barch 75.
 Angeil, Peder Broch, Foged 203.
 Anker, Familien 26. 105. 118. 158.
 Ancher, Bernt, Sogneprest 52.
 Anker, Bernt, Kammerherre 105. 113.
 116. 125. 129. 136. 159. 181.
 Anker, C. J., Kammerherre 68. 101.
 148. 156.
 Anker, Carsten, Statsraad 127.
 Anker, Christian, Justitsraad 117.
 Ancher, Christopher, Sogneprest. 52 ff.
 Anker, Didrik 141.
 Ancher, Erik 35.
 Anker, Jess, Grosserer 105. 113. 130.
 155. 159.
 Anker, Karen f. Elieson 113.
 Anker, Karen, g. m. General P. Vogt
 Nielson 144.
 Anker, Peder, Kammerherre, Stats-
 minister 105. 113. 157. 162. 171.
 Arbñn, Marie Elisabeth, g. m. ¹⁾ Oberst
 Schiøtt ²⁾ Statsraad Krog 224.
 Arbo, P. N., Maler 276.
 Arctander, Frøken 103.
 Arctander, Holger 262.
 Arenfeldt, General 179.
 Arentsdatter, Maria, g. m. Jan Greve
 207.
 Arentzdatter, Christiane, g. m. Oluf
 Holter 146.
 Arneberg, Birgitte Poulsdatter 22. 36.
 Arnemann & Søn, Handelshus 161. 188.
 Arnold, Feltmarschal 221.
 Arnold, General 64.
 Baade, Knut, Maler 277.
 Bahning, Fredrik, Regimentsfeltsskjær
 og Stadskirurg 53. 59 ff. 78.
 Baltzersen, Jens 194.
 Barch, Adam, Byfoged 3. 26. 47. 73.
 Barch, Anne, g. m. Lars Torstensen
 Flasla 75.
 Barch, Just 53. 73 ff. 96.

II

- Barch, Karen, g. m. Foged Hans Rue 74.
- Barch, Lisbeth 74.
- Barch, Maren 74.
- Barch, Marthe, g. m. Johan Neumann 75.
- Barch, Mogens, Kjøbmand 75.
- Barch, Peder, Studiosus 75.
- Barch, Peder 74. 104.
- Barlag, Maler 277.
- Bartholm, Else Margrethe, g. m. Byfoged Ermandinger 69.
- Bartholm, Berthel 235.
- Becher, Johan Gotfried, Hofapoteker 194.
- Bendeche, Claus Jochimsen 73. 77.
- Bendiche, Claus Kjøbmand 23.
- Benneche, Hans 58. 143.
- Bendiche, Jochum, Kjøbmand 46. 147.
- Bendiche, Jørgen 27.
- Bendiche, Marie, g. m. Ole Holther 143. 147.
- Bentsdatter, Anne, g. m. Mogens Lauritzen 5.
- Bentsdatter, Zidselle 20. 30. 73.
- Bentsen, Dorothea Hedevig 29.
- Bentsøn, Joachim 18 ff.
- Bentsøn, Oluf 15 ff.
- Bentsøn, Ole 19. 28. 30. 50.
- Bentzen, Bent Mogens, Justitsraad 51.
- Bentzen, Dorthé Hedevig g. m. Sogneprest Nils Dorph 52.
- Bentzen, Johan 52.
- Bentzen, Magdalene, g. m. Sogneprest Christopher Ancher 52.
- Bentzen, Marthe, g. m. Sorenskriver Eggert Stochflet 52.
- Bentzen, Magdalene Sophie 51.
- Bentzen, Mogens, Justitsraad 57.
- Berendtsen (Berrend) Frantz, Foged 3. 74.
- Berg, Bent, Gregersen 20. 74. 78. 90.
- Berg, Gregers, Mag. 20. 96.
- Berg, Magdalene Nilsdatter, g. m. Etatsraad Johan Neve 88.
- Bertelsen, Helge 18.
- Berg, J C., Justitiarius 179.
- Berrum, Postexpediteur 211.
- Benzon, Jacob, Statholder 9. 10. 105. 121. 148. 209 ff.
- Bilefeldt, Oberst 156.
- Bille, Oberst 83.
- Bjørnensén, Jonas, General 75.
- Björn, Jørgen, Generalauditeur og Stabssecretair 144.
- Bjornstjerna, General 167 ff. 170.
- Blix, Anders Thommassøn, Kjøbmand 145.
- Blix, Anna Andersdatter, g. m. Svend Lembach 144.
- Blix, Thomas Svendsen, Kammerraad 144.
- Blix, Kammerraad 113
- Blix, Justitsraad 43.
- Blix, fru 148.
- Blixenkroné, Hans, Etatsraad 23.
- Blom, Amtmand 163.
- Blücher, Gardekaptéin 120.
- Bodom, Maler 277.
- Boesen, Procurator 144.
- Boesen, Fru Generalauditeurinde 145.
- Borch, Catarina Alexandersdatter, g. m. Sorenskriver Hans Holst 58. 60.
- Borgenstjerna, Kammerjunker 120.
- Bornemann, Assessor 184.
- Brahe, Jørgen til Hvedholm 185.
- Braumann, Catarina, g. m. Cammerraad P. P. Vogt 218.
- Braumann, Christian, Justitsraad 215.
- Braumann, Poul, Justitsraad 215.
- Broch, Baltazar 143.
- Brochenhuus, Kammerherre 120.
- Brochman, Ellen Gunhilde, g. m. Hans Holst 59.
- Brochman, Michel, Lensmand 59.
- Bromann, Jens 97.
- Brorsen, Professor 187.
- Brotkorb, Løitnant 187.
- Breder, Familien 147.
- Brun, Anna Gjertrud, g. m. Oberst Johan Henrik Selmer 147.
- Brun, Julius, Stiftsprovst 12. 271 ff. 273 ff.
- Brun, Kristen, g. m. Mogens Barch 75.
- Buckholm, J. T. 52.
- Bugge, Biskop 172.
- Bugge, Nils, Skipper 112.
- Bulche, Titus 2.
- Bull, Justitiarius 157.
- Buntzen, Høiesteretsadvokat 187.

- Busch, Tolder 144.
 Büchler, Johan Georg, Kjøbmand 116.
 Bücher, Johan Georg 117.
 Büchler, Helene Cathrine, g. m. Cancelli-
 raad M. L. Monsen 6. 116. 132 ff.
 Bülow, Adjutant 120.
 Bülow von, Johan, Geheimeraad 114.
 128. 159.
 Bockman, Martine Elise, g. m. Kjøb-
 mand M. Gude 232.

 Cappelen, Martine, g. m. Grosserer A.
 F. Kiær 228 ff.
 Carl, Prinds af Hessen 7. 121.
 Carl, Prinds af Hessen-Cassel 118
 Carl d. XII, Kong 45.
 Carl XIII, Kong 223.
 Carl Johan 7. 8. 156. 173. 176 ff. 223.
 Carlsen, Jess 114.
 Carlsen, Jens, Cancellieraad 34.
 Carstensdatter, Ingeborg 17.
 Castberg, Peder Leganger, Sogneprest 52.
 Cicignon, Familien 63.
 Cicignon de, Fredr. Christoph 63.
 Clausson, Conrad, Værkseier 144.
 Clausson, Eleonore, g. m. Livmedicus
 Thulstrup 155.
 Clausson von Kaas, Familien 155.
 Cold, Birgitta, g. m. Kjøbmand Jonas
 Liwyn 147.
 Cold, Frøken 135.
 Cold, Isac Andersen, Sogneprest 147.
 Collett, Familien 26. 105. 118. 158.
 Collett et Søn, Firma 130.
 Collett et Gram, Firma 161.
 Collett et Leuch, Handelshus 221.
 Collett, Statsraad 168.
 Collett, Alf, Expeditiionssecretair 6. 64.
 88. 145. 189.
 Collett, James 33. 42. 48. 113. 121.
 135. 181.
 Collett, John 156. 160.
 Collett, Mathia 145.
 Collett, Mathias, Amtmand 117.
 Collett, Peter 96.
 Collett, Sara 96.
 Colstrup, Else Marie, g. m. Sorenskriver
 Jacob Roll 61.
 Colstrup, Jens, Sorenskriver 61.
 de Conninck, Handelshus 185.

 Christensen, Familien 138.
 Christensen, Arne, Grosserer 227.
 Christensen, Arne Emil, Grosserer 230.
 Christensen, Christen, Byfoged 73.
 Christensen, Hans Christian, Lagmand
 227.
 Christensen, Peder 34.
 Christensen, Tobias, Stadskaptein 140.
 Christian Fredrik, Kong (Christian VIII)
 102. 162. 165. 167. 175. 178.
 Christian IV, Kong 33. 194, 200.
 Christian V, Kong 3. 33. 139. 195. 239.
 Christian VI, Konge 83.
 Christian VII, Kong 119.
 Christie, Storthingspræsident 172.
 Christophersen, Jacob 30.
 Cudrio, Peder 71.
 St. Cyr Reverony de, Friherre 232.
 St. Cyr Revorony de, Friherre 232.

 Daae, Ludvig, Professor Dr. 64. 114.
 146. 159. 162. 184. 189.
 Dahl, Johan, Maler 277.
 Dahle, H. 186.
 Dannenberg, Oberst 82.
 Debes, Assessor 157.
 Dedeckham, Kjøbmand i Arendal 106.
 Deichmann, Familien 118.
 Deichmann, Biskop 64. 68. 103.
 Deichmann, Carl, Cancellieraad 201.
 Deichmann, Else Margrethe, g. m.
 Helle Juel til Vestby 68.
 Deichmann, Petter, General 53. 103. 137.
 Desideria, Dronning 7.
 Detttermeyer et Westling 161.
 Dickson, Handelshus 185.
 Donner, Handelshus 161.
 Dorph, Familien 29.
 Dorph, Nils, Biskop 52.
 Dorph, Nils, Sogneprest 52. 78.
 Due, Margrethe, g. m. General Gustaf
 Grüner 148.
 Dubois Violette et Co., Firma 162.
 Dumoriez, General 158.
 Dunker, Caroline, født Hansten 189.
 Duval, Baron, General 120.
 Dybwad, Familien 59.
 Dybwad, Kjøbmand 158.
 Dyck, van, Maler 276.
 Døderlein, Professor, Politimester 121.

IV

- Egeberg Westye, grosserer 190.
 Eggers, Margareta, g. m. Presten Joachim Reimers 79. 81.
 Eggers, Simon, Borgermester 79. 81.
 Eggertsen, Hans, Borgermester 16.
 Ehlers, Gerthe Johanne, g. m. Jochum Kaae 208.
 Ekersberg Maler 277.
 Elieson, Familien 105. 118.
 Elieson, Iver, Kjøbmand 99.
 Elieson, Iver, Staldmester 102. 113. 143.
 Elieson, Karen, g. m. Jess Anker 101.
 Elieson, Martine Lucie, g. m. Kammerjunker I. H. Wilster 101.
 Elieson, Morten Leuck, Justitsraad 98 ff.
 Engelsdatter, Anna, g. m. Jan Jansen Trinnepol 200.
 Engelsdatter, Maren, g. m. Henrik Friis til Molland 200.
 Engelsen, Jens Sogneprest 200.
 Engelsen, Lazarus 200.
 Enevoldsdatter, Dorthe, g. m. Assessor Iver Hirtzholtz 201.
 Eriksdatter, Annichen 22.
 Eriksdatter, Inger 22.
 Eriksdatter, Margrete 22. 36.
 Ermandinger, Familien 118.
 Ermandinger, Henning, kngl. Perlestikker 69.
 Ermandinger, Michael, Byfoged 53. 68. 93.
 Ernst Friederich, Hertug af Sachsen. Hildburghausen 113.
 Eskildsen, Nils Larsen 59.
 Esmarck, Professor 157.
 Essen, v., Greve, Statholder 173. 189 ff.
 Evald, General 223.
 Eystein, Biskop 1.
 Faber, Hans 208.
 Falck, Else Isachsdatter, g. m. Hans Madsen 201.
 Falsen, Byfoged 186.
 Falsen, Enevold de, Etatsraad 131. 155 ff. 219. 232 ff.
 Falsen, Carl Valentin de, Stiftamtmand 233.
 Falsen, Christian Magnus de, Conferentsraad 232.
 Falsen, Christian Magnus de, Justitiarius 233.
 Falsen, Hagbart de, Stiftamtsskriver 233.
 Falsen, Jørgen Conrad de, Admiral 233.
 Feddersen, Etatsraad 121.
 Felber, Jacob 27.
 Finde, Peder Henriksen, Sogneprest 41.
 Finke, Familien 193.
 Finke, Margrethe, g. m. Jørgen Fiuren 197.
 Fiuren, Slægten 197.
 Fiuren, Henrik 197.
 Fiuren, Willum 197.
 Fleischer, Assessor 212.
 Flygge, Milas 140.
 Fogh, Karen, g. m. Justitsraad Thestrup 233.
 Frandsen, Knud, Assessor 21. 92.
 Else, sal. Assessor Knut Frantzen 97.
 Fredrik, Prinds af Hessen 7.
 Fredrik, Prinds af Hessen—Cassel 119.
 Fredrik III, Kong 195.
 Fredrik V Kong 113.
 Fredrik VI, kong 7. 276.
 Frich, David 207.
 Friis. Hedvig, g. m. Lazarus Engelsen 200.
 Friis, Henrik til Molland 200.
 Friis, Nils Jacobsen til Landvig 200.
 Frost, Lars Smidt 120.
 Frølich, T. C. B., Hofchef 230.
 Fuglberg, Anniken, g. m. Jørgen Pløen 128.
 Fuglberg, Henning, Kjøbmand 128.
 Furusæt, Hans Olsen 9. 10. 259.
 Fyhn, Jørgen Andreas, Overkrigskommisær 122.
 Gaarder, Kaptein 98.
 Gamborg, Foged 143.
 Garboe, Henrik, Sogneprest 207.
 Garboe, Peter Severin, Doktor 207 ff.
 Gaspard Veuve et Moillieu et Fils. Firma 162.
 Gerner, Biskop 33.

- Gjerlew, A. C., Generalconsul 184.
 Gjessing, Kantor 197.
 Gjessing, H. C. Sorenskrivler 262.
 Glad, Cancelliraad 97.
 Gleditsch, C. L. C., Kjøbmand 231.
 Gleditsch, Petter Herman, Godseier 231.
 Gløersen, Christian, Major 225.
 Gløersen, Johanne Heidevig, g. m. M. L. Mathiesen 6. 11. 225. 250. ff. 271.
 Gløersen, Mette Marie, g. m. Kaptein F. J. Hals 226.
 Gotzøn, Sara, g. m. Stiftsprovst Wegener 9. 259.
 Gram, Krigsraad 152. 212. 232.
 Grambow, von, Stiftsbefalingsmand 123
 Grayhurst, William 106.
 Greve, Henrik Schouthynacht 207.
 Greve, Anna, g. m. Borgermester Henrik Mathiesen 207
 Greve, Jan, 207.
 Greve, Rolf Janson 207.
 Griffenfeldt, Peter, 3. 4. 87. 197. 239.
 Griis, Anne Marie, g. m. Johan Jørgensen, Neumand 75.
 Griis, Christen Eskildsen 27.
 Griis, Niels 27.
 Grimelund, Christen Nielsen 72.
 Grüner, Gustaf, Generalløitnant 148.
 Grüner, Peter, Myntmester 27.
 Grøn, Familien 118
 Grøn, Anna, g. m. General Peter Deichmann 53. 68.
 Grønn, Bodil Christine, g. m. Hofchef Frølich 230.
 Grøn, Erik 67.
 Grøn, Kristine, g. m. Byefoged Ermandinger 68.
 Grøn, Mogens 66.
 Grøn, Peder, Kjøbmand 67.
 Grøn, S. H. Finne 186.
 Grøn, Tøger Erichsen 42. 45. 62 ff. 69. 247.
 Grøgaard, Præst 172.
 Grønbech, Jens, Procurator 36 ff.
 Gude, Hans, Professor 276.
 Gude, Johan Ferdinand 232.
 Gude, Mathias, Kjøbmand 232.
 Gudmundsøn, Rasmus 8. 254. 256.
 Gulbrandsen, Henrik 262.
 Gustav III., Kong 120 ff. 128. 131.
 Gyldenløve, U. C. 139.
 Gyldenløve, Ulrich Fredrik 3 4 243 ff.
 Günther, Konditor 134.
 Gørtz, Minister 87.
 Haagensdatter, Helle, g. m. Niels Tobiesen 140.
 Haagensen, Ole 139.
 Haavind, Hella Kristine, g. m. Kammerherre Axel Krefting 225.
 Haavind, Ole 225.
 Haavind, Thorine, g. m. Ole Haavind, 225.
 Habersdorph, Math. Albert, Stiftsprovst 9. 11. 263.
 Hagen, Frantz von, Justitsraad 89.
 Hagerup, Sørum, Sorenskriver og Byfoged 150. 158.
 Hals, Johan Arent, kngl. Fuldm. 226.
 Hals, Johannes Fredrik, Kaptein 226.
 Hals, Søren Brun, Overlærer 226.
 Hals, Karl 147.
 Hammer, Christian Knudsen, Præst 25.
 Hammer, Jens Christophersen, Provst 25. 41. 54.
 Hammer, Mogens, Præst.
 Hansdatter, Annichen 20.
 Hansdatter, Dorthe, g. m. Gjert Isachsen 202.
 Hansdatter, Marthe, g. m. Christen Tobiesen 140.
 Hanssøn, Gjert, Raadmand 202.
 Hanssøn, Halvor 202.
 Hanssøn, Iver 202.
 Hasleff, Poul 114.
 Hausmann, Caspar v., General 26. 34. 42. 63.
 Hausmann, Fredr. Ferd. von, Oberst 59. 140.
 Hausmann, Karen, g. m. General Cicignon 63.
 Haxthausen, General 120. 157. 172.
 Helgesdatter, Anne 18.
 Heiberg, Peter Andreas, 158. 162. 182. 189.
 Heide, Marthe, g. m. Peder Holter 116.
 Hein, Generalkrigskommissær 221.

VI

- Heimbach, Maria von, g. m. Stads-
kaptein Peter Motzfeldt 197.
- Heins, Elisabeth Magdalena, g. m.
Conferentsraad Peter Vogt 218.
- Heins, Hans Jacob, Magistratspræsident
23.
- Helm, von Carl Adolf, Oberst 116.
- Helverschong, Hans, Mag. 235.
- Heltzen, Sophie, g. m. Justitsraad
Mogens Bentzen 51.
- van Hemmert et Co., Handelshus 161.
- Henriksen, Jørgen 24 ff.
- Hesselberg 4.
- Hesselberg, Beate, g. m. General Wetlesen
230
- Hesselberg, Hans Jacob, General 230.
- Hirtzholm, Iver, Assessor 200.
- Holck, Hans, Agent 119.
- Hoff, Andreas, Sognepræst 8. 258.
- Holm, Provst 187.
- Holm, Anne Pedersd., g. m. Etatsraad
Johan Neve 18. 51. 78. 87.
- Holm, E., Professor 90.
- Hölm, Ener, Grosserer 179.
- Holm, Jacob, Præst 18.
- Holm, Peder Jacobsen, Rector 17 ff.
50. 87.
- Holmboe, Otto, Dr. Stiftsprovst 54. 71.
260.
- Holmsen, Poul, Politiajutant 122. 159.
189. 206.
- Heyde, Kjøbmand 106.
- Heyerdahl, Kristopher, Branddirekteur
160.
- Heyerdahl, Præst 77.
- Holst, Alexander Hanssen, Byskriver
58 ff. 70.
- Holst, Anne, g. m. Peder Løche 72.
- Holst, Catarina, g. m. Regimentsfelt-
skjær Bahning 59.
- Holst, Catarina, g. m. Peder Christo-
phersen Stockmann 72.
- Holst, Conrad 58. 60.
- Holst, Hans Alexandersen 57. 59. 72. 78.
- Holst, Hans Thommassen, Sorenskriver
58. 60. 245.
- Holst, Henrik Nielsen 197.
- Holst, Liv 41. 48. 58. 70.
- Holst, Margrethe, g. m. Christen Nielsen
Grimelund 72.
- Holst, Marthe, g. m. Johannes Nielsen
53.
- Holst, Mogens 72.
- Holstein, von Ludvig, Greve, Stats-
minister 221 ff.
- Holter, Familien 105. 118.
- Holter, Anders, Præst 116.
- Holter, Cathrine 147.
- Holter, Gunhild Maria, g. m. Kjøbmand
Isac Liwyn 147.
- Holter, Jochum 147.
- Holter, Karen, g. m. ¹⁾ Justitsraad Poul
Vogt ²⁾ General Carl Wilster 101.
- Holther, Kirstine Olsdatter, g. m.
Haagen Nielsen 143 ff.
- Holter, Lauritz 147.
- Holter, Margrethe, g. m. Major K. A.
Selmer 147.
- Holter, Marthe, g. m. Cancelliraad
M. L. Monsen 49. 115. 133.
- Holter, Ole, Kjøbmand 143.
- Holter, Oluf, Kjøbmand 42. 146 ff.
- Holter, Peder, Præst 115.
- Holter, Peder Jensen, Præst 116
- Holter, Peder, Generalkrigskommissær
105. 113. 116. 121.
- Horn, Claes Fredrik, Greve, 168 ff. 171.
- Horst, Peter, 96.
- Horster, Anne Pedersdatter 19.
- Horster, Jørgen Olsen 56.
- Horster, Ole Jørgensen 56 ff.
- Hover, Margrethe Nilsdatter, g. m.
Sognepræst Isac Cold. 147
- Hount, Provst 169.
- Huitfeldt, Christopher, Major 145.
- Huitfeldt Kaas, H. I., Rigsarchivar 1.
64. 118. 189. 233.
- Huitfeldt, H. W. C., Generaladjutant
145.
- Hunderup, E., 235.
- Huth, General 120.
- Huus, Andreas, Kjøbmand 221.
- Høeg, Just, Vicestatholder 20 87.
- Ihlen, Celina, g. m. Godseier Christian
Mathiesen 229.
- Ihlen, Jacob Thurman, Høiesterets-
advokat 228.
- Imbken, Claus, Postmester 84.
- Ingerslev 208.

- Ingier, Familien 68.
 Irgens-Bergh, von, Minister 84.
 Isachsen, Consul 179.
 Italiander, Abraham 32
 Iversen, Gjert 202.
 Iversen, Hans, Raadmand 202.
- Jahnsson (v. Tach), Anders 17.
 Jahnsson (v. Tach), Helle 17.
 Jahnsdatter, Maren 19.
 Jakobsen, Lauritz, Præsident 4. 28. 140.
 243 ff.
 Jensdatter, Anna 18.
 Jensdatter, Marcen, g. m. Diederich
 Roll 60.
 Jensen, Engel, Lagmand' 200.
 Jenssen, Gregers, 30.
 Jensen, Jens 27.
 Jensen, Nils 47.
 Jensen, Peder, Borgermester 200.
 Jensen, Sofren, Forvalter 200.
 Jessedatter, Magdaleuc, g. m. Raadmand
 Hans Iversen 202.
 Jessen, von Th. B., Geheimreraad 87.
 Jochumsdatter, Anne, g. m. Claus Reisig
 140.
 Johansson, Povel 256.
 Jønsen, Cecilia, g. m. Borgermester
 Røtger Neve 83.
 Jønsen, Hans, Kjøbmand 83.
 Jørgen, Hertug af Lüneburg 82.
 Jørgensdatter, Anna Margrete 24 ff.
 Jørgensdatter, Mette Sophie 4.
 Jørgensen, Christen 93.
 Jørgensen, Christen 38.
 Jørgensen, Jens 60.
 Jørgensen, Jørgen H., Stiftsprovst 8.
 Juel, Familien 68. 105.
 Juel, Kaptein 135.
 Juell, Major 157.
 Juel, Else, Fru 113.
 Juel, Helle til Vestbye 68.
 Juel, Jacob, Zahlkasserer 121.
 Juell, Sidse, g. m. Henning Ermandinger
 69.
- Kaae, Gerthe Johanne, g. m. Peter
 Severin Garboe 208.
 Kaae, Jochum Jacobsen, Mag. 208.
- v. Kaas Clausson, Fredrik, Kammer-
 herre, Overhofstaldmester 155.
 Kaas, F. I., Statsminister 144. 159.
 201.
 Kaas, Wentzel, Fændrik 201.
 Keates, Thomas et Co., Firma 162.
 Kellermann, General 158.
 Kirchsteen, Henriich 221.
 Kierulff, Justitsraad 103.
 Kiær, Anders Ferrand, Grosserer 228 ff.
 Kiær, Cecilie Marie, g. m. Grosserer
 Arthur Mathiesen 229.
 Kiær, Erikka Sophie Cappelen, g. m.
 Godseier H. L. Mathtesen 228.
 Kiær, F., Doktor 181.
 Klingenberg, Generalpostmester 85.
 Kloumann, Justitsraad 234.
 Kloumann, Marie, g. m. ¹⁾ Henrik
 Mathiesen ²⁾ Nils Adeler 199.
 Kloumann, Nicolay, Kjøbmand 199.
 Kloumann, Werner 195.
 Knuth, Grev, Amtmand 157.
 Knutsøn, Knut, til Nørholm, Lagmand
 200.
 Kock, von, Niels, Major 169.
 Koss, von, Justitiarius 128.
 Krabbe, Oberstløjtnant 164 ff.
 Kraft, Jens 2.
 Krefting, Anne, g. ¹⁾ m. Frantz Berendt-
 sen ²⁾ m. Adam Borch 3.
 Krefting, Barbara, g. m. Jørgen Poulsen
 52.
 Krefting, Herman, Major 224.
 Krefting, Johan til Bærum 3. 74.
 Krefting, Marie Elisabeth, g. m. Hytte-
 skriver Michelsen 231.
 Krog, Familien 138.
 Krog, Admiral 131
 Krog, Haagen, Stiftsverretsassessor
 187.
 Krog, Jacob Eriksen. Sorenskriver 61.
 Krog, I. N. L., Statsraad, Oberst 134.
 175. 223.
 Krog, Statsraadinde 183.
 Krogh, G. A. Generalveimester 125.
 Kuleman, Gerhard, Provst 84.
 Kuleman, Sophia Elisabeth g. m.
 Røtger Neve 84.
 Kummer, Michel, Apoteker 72.

VIII

- Lachmann, Justitsraad 97.
 Lachmann, Etatsraad 77.
 Lachmann, Henrich. 23.
 Lafitte, fransk Statsmand 182.
 Lange, Familien 59.
 Lange, Peder, Mag. Sognepræst, 8, 257 ff.
 Larpent, Anna Sophie Josephine, g. m. Godseier H. C. Mathiesen 227.
 Larpent, Isaac Pierre, Dr. med. 227.
 Larpent, Luise Julie Jeanette, g. m. H. C. Mathiesen 227.
 Larpent, Sophus 190.
 Larsdatter, Gunhild, g. m. Jochum Bendiche.
 Larsen, Jesper 194.
 Larsen, Lars, Stadscapein 147.
 Larsen, Mads, Skipper 112.
 Larsen, Simen, 30.
 Lauridzdatter, Karen, g. m. Haagen Olson 4. 139.
 Lauritzdatter, Margrethe, g. ¹⁾ m. Jens Jørgensen, ²⁾ Nils Lauritzen 60.
 Lauritzen, Ambjørn 22.
 Lauritzen, Isach 201.
 Lauritzen (Larsen), Mogens, Bogskriver, 1. 5. 21—49. 71 ff. 246 ff.
 Lauritzen, Nils, Borgermester 16. 60.
 Legaard, Major 157.
 Leigh, Morten 55.
 Lembach, Svend Olsen, Proviantforvalter 144.
 Lengnich, Generalauditeur 114. 149.
 Leopoldus, Herman 27. 35.
 Leth, Marthe Pedersdatter, g. m. Adam Barch 73.
 Leuch, Familien 26. 118.
 Leuch, Anna, g. m. Præsten Anders Holter 116.
 Leuch, Karen Mortensdatter, g. m. Iver Elieson 99.
 Leuch, Morten 106. 114. 116.
 Leuch, Peder Nielsøn 27. 33. 35. 115.
 Levenhaupt, Hedevig, Grevinde, g. m. Baron St. Cyr 232.
 Levetzau, Philip, Stiftamtmand 105.
 Levi, Abraham 32.
 Levyn, Isach 130.
 Lie, Mægler 158.
 Lind, Maren Nielsdatter, g. m. Jørgen Olsen Horster 56.
 Linderud, Willumb 3.
 Liwyn, Isac, Kjøbmand 147.
 Liwyn, Jonas, Kjøbmand 147.
 Lobenstein, Ingeborg 20.
 Lonnich, Sidselle 96.
 Lorck, Grosserer 186.
 Luethen et Bonfils Firma 162.
 Luckner, Comtesse von, g. m. Kammerherre F. Clausson von Kaas.
 Ludvig Phillip, Konge 276.
 Lund, F. C. 197.
 Luise, Prindsesse 113.
 Lumholtz, Nicolay, Biskop 11. 265.
 Lunning, Gogel et Co. 162.
 Løve, Beate, ¹⁾ g. m. Johan Georg Büchler, ²⁾ Amtmand Collett 116.
 Løvenskiold, Severin, Stadtholder 172.
 Løvenskiold, Baron, Hofjægmester 155.
 Løkke, Peder Olsen, 72 ff.
 Madsdatter, Kristine 62.
 Mandal, Lambert 194.
 Mandix, Dorothea, g. m. Kammerraad Fredrik Schiøtt 224.
 Maribo, Ludvig, Grosserer 167. 179.
 Marquardsen, Knud, Borgermester 194.
 Martineau, I. C., Svensk Generalkonsul, 120. 131.
 Mathiesen, Familien 105. 138. 193—235.
 Mathiesen, Agnes Josepha, 229.
 Mathiesen, Anna Henriikka 234.
 Mathiesen, Anna Henriikka Petronelle, g. m. Enevold de Falsen 232.
 Mathiesen, Anna Luise Jeanette 228.
 Mathiesen, Arthur 229.
 Mathiesen, Arthur et Co., Handelshus, 229.
 Mathiesen, Carl Jørgen Emil, Godseier 8. 134. 231.
 Mathiesen, Celina Marie Luise 229.
 Mathiesen, Cornelia, g. m. Jochum Henrich Wiese 209.
 Mathiesen, Cornelia 234.
 Mathiesen, Christian Pierre, Godseier 229. 252. 272. 612.
 Mathiesen, Christian Pierre 229.
 Mathiesen, Dorothea 194. 234.
 Mathiesen, Ditlef 84.
 Mathiesen, Elise Cathrine, g. m. Kaptein Jens Frølich 230.

- Mathiesen, Erik Monsen 229.
 Mathiesen, Erica 228.
 Mathiesen, Eva 228.
 Mathiesen, Eva Julie Johanne, g. m.
 - Lagmand H. C. Christensen 227.
 Mathiesen, Haagen, Commerceassessor,
 tit. generalkrigskommissær 6. 7. 11.
 148. 176. 209. 222. 267. 269. 275. 277 ff.
 Mathiesen, Haaken, Handelshus 228.
 Mathiesen, Haaken Christian, Godseier
 6. 12. 226 ff. 229. 250 ff. 271. 273.
 276.
 Mathiesen, Haaken Larpent, Godseier
 228.
 Mathiesen, Haaken Mogens 228.
 Mathiesen, Haagine, g. m. Kammer-
 herre Axel Krefting 134. 224.
 Mathiesen, Hans 235.
 Mathiesen, Helene Cathrine 224.
 Mathiesen, Helene, g. m. Overlærer
 Søren B. Hals 226.
 Mathiesen, Henriette, g. m. Oberst,
 Statsraad I. N. L. Krog 222.
 Mathiesøn, Henrik, Borgermester 204—
 207.
 Mathiesen, Henrik, Kjøbmand 194. 199.
 Mathiesen, Johan 235.
 Mathiesen, Johanne Elisabeth, g. m.
 Johan Ferdinand Gude 232.
 Mathiesen, Johanne Jacoba 233.
 Mathiesen, Johannes Henrik, Kaptein
 233 ff. 276.
 Mathiesen, Juliane Elise, g. m. Dr. med.
 Isaac Pierre Larpent 227.
 Mathiesen, Julie Helene 229.
 Mathiesen, Jørgen, Stadskaptein 193—
 198.
 Mathiesen, Jørgen, Foged 202 ff.
 Mathiesen, Jørgen, Lagmand, Cancelli-
 raad 209 ff.
 Mathiesen, Jørgen, Bogholder 149 ff.
 234.
 Mathiesen, Jørgen, Sognepræst 235.
 Mathiesen, Jørgen 235.
 Mathiesen, Jørgen Mogens 224.
 Mathiesen, Karen Anette 230.
 Mathiesen, Karen Hedeveg, g. m. Told-
 kontrolleur H. A. Wetlesen 230.
 Mathiesen, Karen Helene 222.
 Mathiesen, Louise, g. m. Grosserer Emil
 Christensen 229.
 Mathiesen, Karen, g. m. Dr. Peter Severin
 Garboe 207.
 Mathiesen, Marie Dorothea 234.
 Mathiesen, Marie Helene Cathrine, g. m.
 Friherre St. Cyr 232.
 Mathiesen, Marthe Marie, g. m. Gods-
 eier Petter Herman Gleditch 231.
 Mathiesen, Mathilde Henriette, g. m.
 kngl. Fuldmægtig Johan Arendt
 Hals 226.
 Mathiesen, Mathilde Noline 228.
 Mathiesen, Martine Kiær 228.
 Mathiesen, Mechtele, g. m. Raadmand
 Gjert Hanssøn 202.
 Mathiesen, M. L., Godseier 6. 11. 134.
 183. 225. 269 ff. 271. 277.
 Mathiesen, Mogens, Isac 228.
 Mathiesen, Nicolay 234.
 Mathiesen, Poul, Justitsraad og Lands-
 dommer 194. 198.
 Mathiesen Petronelle 207.
 Mathiesen, Rolf 233.
 Mathiesen, Sophie Fredrikke 234.
 Mathiesen, Sophus Johan 229.
 Mathiesen, Wendele, g. m. Ulrik Fred-
 rik de Pinia 201.
 Mathiesen, Wendele, g. m. Mag. Hans
 Heiverschow 235.
 Mathiesen, Werner 234.
 Mathiesen, Werner 194.
 Matsen, Jesse, Rector 202.
 Merbitz, B. C., Diplomat 184.
 Mercher, Justitsraad 42.
 Metzner, Leonardt, Dr. 197.
 Meyer, Jacob, Grosserer 183. 185.
 Meyer, Peter, Grosserer 160.
 Michelsen, Emilie Petrine, g. m. ¹⁾ Gods-
 eier C. J. E. Mathiesen, ²⁾ Godseier
 J. R. Teilman 231.
 Michelsen, Helle 44. 51.
 Michelsen, Michel Jørgen, Hytteskriver
 231.
 Mitchel, engelsk Consul 158.
 Moestue, Handelshuset 160.
 Moestue, Jens 125.
 Moltke, Fredrik, Geheime-Statsminister
 114.
 Morier, I. P., Diplomat 181.

- Motzfeldt, Familien 193.
 Motzfeldt, Assessor 157.
 Motzfeldt, Catarina, g. m. Provsten
 Søren May 198.
 Motzfeldt, Drude, g. m. Villum Fiuren
 198.
 Motzfeldt, Elisabeth, g. m. Raadmand
 Herman Turesen 198.
 Motzfeldt, Eva, g. m. Borgermester
 Herman Schrøder 198.
 Motzfeldt, Hans, Provst 198.
 Motzfeldt, Henrik, Præst 198.
 Motzfeldt, Magdalene, g. m. ¹⁾ Professor
 Ole Worm, ²⁾ Dr. Christian Fabritius
 198.
 Motzfeldt, Maria, g. m. Joachim Schu-
 macher 197.
 Motzfeldt, Mechtilde, g. m. Nicolay
 Klouman 198.
 Motzfeldt, Peter, Stadskaptein 197.
 Motzfeldt, Peter, Raadmand 198.
 Motzfeldt, Peter, Statsraad 156.
 Motzfeldt, Vendele, g. m. Jørgen Ma-
 thiesen 197.
 Motzfeldt, Ulrikke Caroline, g. m. Major
 Herman Krefting 224.
 Mogensen (Monseu), Familien 105 ff.
 Mogensen, Anders 50.
 Mogensen, Anne, g. m. Just Barch 30.
 50. 73 ff. 96.
 Mogensen, Bent, Præst 29. 50 ff. 53.
 247.
 Mogensdatter, Bente, g. m. Jørgen
 Henriksen 24 ff.
 Mogensen, Dorothea, g. m. Justitsraad
 M. L. Elieson 30. 50. 95. 98.
 Mogensen, Erik til Linderud 5. 30.
 50. 77—79. 126. 135. 247. 256 ff.
 275 ff.
 Mogensen, Inger, 30. 50.
 Mogensdatter, Inger, g. m. Liv Holst
 70 ff.
 Mogensen, Johan Neve, Studiosus 54.
 57. 93. 103 ff.
 Mogensen, Lars 30. 50. 57.
 Mogensen, Magdalene Hedevig 96.
 Mogensdatter, Margrethe, g. m. Tøger
 Erichsen Grøn 30. 50. 62 ff.
 Mogensen, Marthe, g. m. Studiosus
 Jens Smith 98.
- Monsen, Marthe Beate, g. m. Assessor
 Haagen Mathiesen 137. 155. 222 ff.
 Monsen, Mathias 135.
 Monsen, Mogens Larsen, Cancelliraad
 5. 8—11. 48. 93. 101. 110 ff. 149.
 248. 261. 263. 272.
 Monsen, Fru Cancelliraadinde, f. Bùchler
 109. 261. 267.
 Mogensen, Petronelle Marie 95
 Mogensen, Petter 30. 41. 50. 54. 78.
 96. 110.
 Mogensen, Simon 50.
 Munch, Biskop, Dr. theol. 8. 23 43.
 50. 254 ff.
 Munch, Fru Bispinde 96.
 Munch, Edvard, Stiftsprovst 11. 269 ff.
 Munk, Kristine, Fru 196.
 Munthe, Ludvig, Maler 276.
 Must, Erik, Amtmand 23.
 Must, Hans, Præsident 30. 50.
 Must, Hans, Assistance-Raad 23.
 Must, Inger 23. 73.
 Must, Just, Amtmand 23.
 Must, Maria 23.
 Must, Peder 58.
 Müller, Antoni 115.
 Müller, Johannes, Doktor 181.
 Müller, Karen Pedersd. g. m. Morten
 Leuch 116.
 Müller, Morten, Maler 277.
 Müller, Ole 256.
 Müller, Peder Pedersøn 26 ff. 42. 48 ff.
 Møller, Christen, Skipper 126.
 Møller, Jens 90.
 Mørner, Carl Carlson, Greve 175 ff.
 177 ff. 180 ff.
- Nannestad, Helene, g. m. Sorenskriver
 Jens Colstrup 61.
 Nannestad, Biskop 55.
 Nansen, Hans Borgermester 195.
 Neumann, Johan Jørgensen 75.
 Neumann, Biskop 165.
 Neve, Familien 79.
 Neve, Ditlef 84.
 Neve, Hans 83.
 Neve, Johan, Guldsmed 79. 81.
 Neve, Johan, Major 91.
 Neve, Johan, Etatsraad 51. 78. 87. 103.

- Neve, Johanna, g. m. Erik Mogensen
5. 8. 88. 92. 110. 249. 276.
- Neve, Jørgen, Præst 79. 81.
- Neve, Magdalene Dorothea, g. m. Oberst
Harboe 91.
- Neve, Magdalene Hedevig, g. m. Hr.
Bent Mogensen 51. 88.
- Neve, Nils, Premierloitnant 91.
- Neve, Paul 84.
- Neve, Peter, Stiftamtmand 90 ff.
- Neve, Reimar 84.
- Neve, Røtger, Borgermester 79. 86.
- Neve, Røtger, Pastor 84.
- Nicolaysen, N., Antiquar 67. 167. 189.
- Nielsen, Anne 18. 92.
- Nielsen, Anton B., Konsul 228.
- Nielsdatter, Barbra 140.
- Nielsdatter, Dorothea, g. m. Sofren
Jenssen 200.
- Nielsen, Gunhild Marie, g. m. Kammer-
raad Gustavus Strømbo 145.
- Nielsen, Haagen, Kjøbmand 113. 140 ff.
- Nielsen, Helene, g. m. Kammerraad
Blix 144.
- Nielsen, Helle 143.
- Nielsen, Jacob, Agent 167.
- Nielsen, Jochum 18. 92.
- Nielsen, Johannes 53.
- Nielsen, Karen Haagendatter, g. m.
Cancellieraad Mathiesen 140. 144.
222.
- Nielsen, Kirsten, g. m. ¹⁾ Conrad
Claussen ²⁾ Statsminister F. J. v.
Kaas 143. 144. 153 ff.
- Nielsen, Lars 140.
- Nielsen, Maria Bendicke, g. m. ¹⁾
Generaleuditeur Jørgen Bjørn ²⁾
Justitsraad Poul Nilsson 144.
- Nielsen, Mathiesen et Co., Handelshus
228.
- Nielsen, Mette 140.
- Nielsen, Nils 140.
- Nielsen, Ole Holther 143.
- Nilsson, Peter Vogt, General 144. 155.
- Nielsen, Poul Justitsraad 144. 218 ff.
- Nielsen, Tobias 140.
- Nielsen, Yngvar, Professor Dr. 131.
169 ff. 175 ff. 190. 233.
- Nobel, Marthe Margrethe, g. m. Amt-
mand Erik Must 23.
- Norman, George Warde 161.
- Norman, G. et Søn 112.
- Norman, James 112.
- Noraan et Sewel 188.
- Norup, Maren, g. m. ¹⁾ Nils Moss ²⁾
Peter Neve 88.
- Norup, Margrethe, g. m. Justitsraad
Lars Moss 88.
- Norup, Nils Madsen, Kjøbmand 88.
- Oldsatter, Dorothea 17 ff. 58. 92.
- Olsen, Haagen, 27. 138.
- Olsen, Hans 261.
- Olsen, Nils, Skipper 126.
- Olufsen (Olsen) Bent 16 ff.
- Oscar I, Kong 7. 173. 223.
- Oscar II, Konge 278.
- Ottesen, P. M., Assessor 183. 187.
- Paalsdatter, Ingeborg, g. m. Præsten
Henrik Motzfeldt 198.
- Paschen, I. B. 161.
- Pavels, Claus, Biskop 154. 157. 162.
165 ff. 172. 178. 181. 189.
- Peckel, Apotheker 157.
- Pedersen, Jørgen 262
- Petersen, Oberstloitnant 221.
- Pettersen, Nils, Skipper 112.
- Pfiter, Dr. med. 85.
- Phillipsen, Jørgen, Lagmand 27.
- Pihl, Professor 170.
- Pinia, de Christian 201.
- Pinia, de Henrich 201.
- Pinia, de Phillipus, Captein 201.
- Pinia, de Ulrich Fredrik 201.
- Piper, Generalauditeur 149.
- Plade, Sophie Gregersdatter, g. m.
Conrad Holst 58.
- Platen, von Baltazar, Grev 168 ff.
- Plessen, Fru von 110.
- Pless (Plessen) Major 110.
- Pløen, Jørgen, Grosserer 115. 128. 130.
159 ff. 167. 179.
- Pløen, Louise, g. m. Stiftamtmand de
Thygeson 128.
- Pohlman, Christian 57.
- Pohlman, Herman 30.

XII

- Portuan, Ida, g. m. Justitsraad Poul Mathiesen 199.
 Posse, Greve 176.
 Poulsen, Jørgen til Fosseholm 52.
 Pram, Christen 116. 137.
- Ramshardt, Madame, f. Klouman 234.
 Rantzau, Familien 185.
 Rantzau, Grevinde 106.
 Rantzau-Ascheberg, Grev Schak, Carl 106.
 Rappe, Oberst 68.
 Rathke, Professor 157.
 Reer, Marcus 32.
 Reiersen, Karen Emilie, g. m. Grosserer Arne Christensen 227.
 Reimers, Joachim, Præst 81.
 Reimers, Joachim, Præst 79.
 Reimers, Margrete, g. m. Guldsmed Johan Neve 79. 81.
 Reisig, Claus 140.
 Revenfeldt, Baron 120.
 Reventlow, Greve 120.
 Rhode, P., Præst 90.
 Reis, Olaf 71.
 Ris, Poul 96.
 Ring, Nicolay, Sorenskriver 5. 77.
 Roerkark, Boye Janssøn 18.
 Roerkark, Peter Jansen 20.
 Roll, Familien 61.
 Roll, Assessor 187.
 Roll, Diedrik 60.
 Roll, Jacob Diedrichsen, Borgermester 60. 96.
 Roll, Jacob, Sorenskriver 61. 78.
 Roll, Niels Jacobsen, Borgermester 60.
 Roquet, Ambroisine Pauline, g. m. Høiesteretsadvokat Jacob Ihlen 229.
 Rosenberg, Jomfru 96.
 Rosenberg, Mathias 114.
 Rosenberg, Peder Iversen 42.
 Rosenblad, Friherre, Statsraad 169.
 Rosenkrantz, M. G., Statsraad 116. 125. 128. 134. 157. 167 ff.
 Rosenmeier, Else, g. m. Biskop Deichmann 68.
 Rosted, Professor 165.
 Rue, Hans, Foged 74.
 Rummelhoff, Oberst 157.
 Rustad, Major 157.
- Røer, Nils Larsen, Skipper 112.
 Røder, Anna Dorothea, g. m. Sognepræst Teilman 231.
 Røhr, Assessor 212.
- Sandberg, Byfoged 154.
 Sars, J. E., Professor 166.
 Saxenberg, Peder 198.
 Schanke, Jens, Postmester 211.
 Schell, Geheimeraad, Stiftamtmand 120. 126. 131.
 Scheldrup, Ove, Amtmand 203.
 Schjøtt, Fredrik, Kammerraad 224.
 Schmettow, Grev Waldemar Herman 106.
 Schmidt, Fredrik, Provst 189.
 Schnoll, von, Generallojtnant 135.
 Schouboe, de Etatsraad 125.
 Schweigaard, Christian Homan, Statsminister 227.
 Schultz, Peder 113.
 Schøiendal, Anton, Justitsraad 221.
 Schumacher, Andreas 86.
 Schumacher, Hans Jochumsen 17.
 Schumacher, Johanne Jochumsdatter 92.
 Schumacher, Joachim 17 ff. 88.
 Schumacher, Johanne Jochumsdatter 18.
 Schumacher, Maren Jochumsdatter 18.
 Schumacher, Marthe Jochumsdatter, g. m. Rector Peder Holm 18. 88. 92.
 Selby, Baron 184.
 Semb, Niels, Bogholder 154.
 Selmer, Johan Henrik, Oberst 147.
 Selmer, Kristian Albert, Major 147.
 Sewel et Neck, engelsk Firma 161.
 Sibbern, Major 169.
 Sidenborg, Høiesteretsassessor 89.
 Simensen, Anders 3.
 Simonsen, Anders, Assessor 19. 27. 37 ff. 140.
 Sletter, Anne, g. m. Amtmand Niels Adeler 201.
 Smith, Erik 78.
 Smith, Jens Pedersen, Studiosus 78. 98.
 Snedorff, H. C., Admiral 156. 189.
 Solberg, Hans Jørgen 202.
 Sommerfeldt, Familien 29.
 Sommerhjelm, M. L., Statsraad 168.
 Staffeldt, General 223.

- Stamer, Hans Henrik 207.
 Steen, Assessor 212.
 Sten, Even, Kjøbmand 158. 186.
 Sten, Adam, Stadscaptein 158. 160.
 Steenkul, Johan 195.
 Steffens, Familien 138.
 Steffens, Haagen Krog, cand. iuris 275.
 Stochfleth, Eggert, Sorenskriver 52.
 Stochfleth, Præsident 124.
 Storm, von, Kammerherre, Stiftamtmand 10. 121.
 Struense, Greve, Minister 108. 209.
 Strømbo, Gustavus, Kammerraad 114. 149. 232.
 Strømbo, Ingeborg 146.
 Stub, Politimester 72.
 Støchen, Rentemester 87.
 Støedt, Cancelliraad 213.
 Stökken, Heinich, von, Præst 80.
 Svendsen, Klokker 64.
 Søfrensen, Michel 18. 33. 35.
 Søfrensen, Nils 17 ff. 92.
 Søgaard, Major 157.
 Sønderborg, Maren Hansdatter, g. m. Rolf Greve 207.
 Sørensdatte, Karen, g. m. Sognepræst Henrik Garboe 208.
 Tanche, Karen, g. m. Sognepræst Bernt Ancher 52.
 v. Tach, Jahn Diedrichsøn, Raadsmænd 17.
 v. Tach, Jacob Diedrichson, Raadmand 27.
 v. Tach, Maren Diedrichsdatter g. m. Stadskaptein Lars Larsen 147.
 v. Tach, Maren Jahnsdatter 17.
 Teilman, Kristian Finchenhof, Sognepræst 231.
 Teilman, James Røder, Godseier 231.
 Thestrup, Christian, Justitsraad.
 Thestrup, Else, g. m. Conferentsraad C. M. de Falsen 232.
 Tetens, P. G., Høiesteretsassessor 187.
 Texier, B. L. 162.
 Theiste, Anne Hansdatter, g. m. Nils Jacobsen, Friss 200.
 Theiste, K. 64.
 Thoms, Traktør 158.
 Thomsen, Andreas, Præst 85.
 Thormøhlen, Kaptein 82.
 Thormøhlen, Mechtele g. m. ¹⁾ Schoutbynacht Henrik Greve ²⁾ Oberstlöjtnant Barenfeltz 207.
 Thorsen, Mads, Skipper 112.
 Thorsen, Ole Balle, Skipper 112. 126.
 Thue, Erik Lauritzen, Prest 22.
 Thue, Lauritz Christophersen, Prest 22. 37.
 Thulstrup, Magnus, Livmedicus 155.
 Thygeson, de, Stiftamtmand 115. 157.
 Thomming, Catarina, g. m. Presten Jørgen Neve 79. 81.
 Thøming, Johannes, Borgermester 79. 81.
 Tillen von, Hans 204.
 Tillen von, Petronelle, g. m. Foged Jørgen Mathiesen 204.
 Tobiesen, Familien 140.
 Tobiesen, Clans, Prest 140.
 Tobiesen, Christen, Toldinspektør 140.
 Tobiesen, Niels, Kjøbmand 139 ff.
 Tofte, Andreas, Grosserer 185.
 Toller, Kirsten, Sal. 27.
 Tollund, Anders, Procurator 93.
 Tommesen, Anders 31.
 Tonsberg, Wilhelm de, Stiftamtmand 44. 77.
 Torstenson, General 82.
 Tostrup, Christoffer Holfeldt, Grosserer 185. 225. 276.
 Tostrup et Mathiesen, Handelshus 186. 225.
 Tregardt, Familien 193.
 Treschow, Gerhard, Admiralitetsraad 19. 26. 44 ff.
 Treschow, F. W. de, Geheimeconferentsraad 185. 187.
 Trinnepol, Jan Jansen 200.
 Tritschler, General, 43.
 Trugelsen, Mads 28. 140.
 Tulle, Bodil Marie, g. m. Lars Eskildsen 59.
 Tulle, Nils Larsen, Prest 59.
 Tullin, Fru 134.
 Tullin, Claus, Hofintendant 102.
 Tullin, C. B., Digter 97. 99.
 Turesen, Fredrik, Stadsøberst 198.
 Tutein, Handelshus 162.
 Tutein, Diedrich, Grosserer 184.

XIV

- Ulfeldt, Ebbe, 196.
Ulfeldt, Hedevig, Fru 196.
Utrecht, Henrich, Præst 20.
- Valdemar, Kong 196.
Veitvedt, Hans Olsen 263.
Vibe, Johan, Statholder 43.
Vibe, Johan, Forfatter 2.
Vogt, Familien 105. 112.
Vogt, Fru Justitsraad 110.
Vogt, Justitsraad 113.
Vogt, Peter, Conferentsraad 92. 113.
218. 249.
Vogt, Poul Petersen, Commerceraad
42. 218.
Vogt, Poul Poulsen 26 ff.
Vogt, Sophie Catarina 51.
- Wandal, Erik Lambertsen 22.
Wandal, Lambert 22. 36.
Wedel-Jarlsberg, Herman, Greve 162 ff.
268 ff. 175. 190. 233.
Wedel-Jarlsberg, Baron 171.
Wedel-Jarlsberg, F., General 8. 140.
Wegener, Thomas, Stiftsprovst 9. 259.
Weilard, Israel 162.
Wergeland, Nicolay, Præst 163.
Wessel, Ole Christopher, Generalaudi-
teur 116, 131. 159. 167.
Wetlesen, Hans Jørgen, General 230.
Wetlesen, Henrich August, Toldkon-
troleur 230.
- Wetlesen, Karen, g. m. Major Christian
Gløersen 225.
Weyer, Hercules, Foged 201.
Wiese, Jochum Henrik 209.
Wieselgreen, P. 168.
Wilde, Johan Gotlieb, Fabrikant 163 ff.
Wilhelm, Dorothea Hedevig, g. m. Etats-
raad Johan Neve 87.
Willumsen, Cancelliraad 206.
Wilse, Sogneprest, Professor 64. 167.
Wilster, Familien 105. 118.
Wilster, Generalinde 114.
Wilster, Carl, Generallojtnant 101. 137.
Wilster, Johan Henrik, Kammerjunker
101. 135.
Wilster, Karen Henrica, g. m. Hofin-
tendant Claus Tullin 101.
Wind, Sophie Amalie, g. m. General
Gustav Grüner 148.
Winderen, Ellen Dorothea, g. m. Kjøb-
mand Gleditsch 231.
Winge, Bent 36 ff.
Wolff et Dorville, engelsk Firma 161.
Worm, Ole, Professor 146.
Worm, Claus 27.
Wøllner, Jacob 89.
- Zeppelin, Generalløjtnant 131.
- Øverland, A. O., 189.

